

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Opvscvlvm Decimvmseptimvm. Dissertatio Historica & Theologica de
præstantia Instituti Societatis Iesv, duobus libris comprehensa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

N I C O L A I L A N C I C I I

E S O C I E T A T E I E S U O P V S C V L V M S P I R I T V A L E

DECIMVM SEPTIMVM,

S I V E

Dissertatio Historica & Theologica de præstantia Instituti Societatis Iesu, duobus libris comprehensa,

EDITA A IOANNE CHONDZYNSKI.

Ex eadem Societate

S. Theologiæ Doctore, & eiusdem in alma Academiâ Vilnensi Professore.

In primo libro ostenditur Societatis Iesu institutū esse diuinitus reuelatum S. Ignatio multò ante fundatam Societatem.

In secundò libro recensentur Dei Coelitumque & alij insignes fauores, erga Societatem Iesu, & quædam defenduntur, quæ nonnullis in Societate Iesu immeritò displicent, circa viuendi, scribendi, & docendi in scholis, ac concionandi in templis rationem.

I N D E X C A P I T V M

H V I V S O P V S C V L I.

LIBER PRIMVS.

Præfatio Ioannis Chondzynski ad Lectorem.

Institutum Societatis Iesu quoad substantialia, & quædam non substantialia, est S. IGNATIO diuinitus reuelatum, & ab eo propheticè prædictum, multò antequam Societatem Iesu Parisiis inchoasset, & Roma fundasset. CAP. I.

Idem confirmatur auctoritate Summorum Pontificum. CAP. II.

Idem confirmatur ratione. CAP. III.

Soluntur obiectiones. CAP. IV.

Explicantur supradicta & confirmantur

magis.

Explicatur modus quo Deus immediate per se, non per Angelos, reuelauit S. Ignatio res nostri instituti. CAP. V.

Recensentur & res Instituti Societatis, quæ immediate sunt à Deo ipso reuelata S. Ignatio. CAP. VI.

Quæ ratione S. P. N. Ignatius cum primis Patribus deliberauerit Roma de Societate instituendâ. CAP. VII.

LIBER SECVNDVS.

DE magnis Dei fauoribus erga Societatem Iesu. CAP. I.

De Coelitum fauoribus erga Societatem Iesu.

Iesu.	CAP. II.	De aliorum Sanctorum nondum Canonizatorum erga Societatem Iesu benevolentia.
De benevolentia erga Societatem Iesu personarum illustrium sanctitate vite, & à sede Apostolica Canonizatarum, qua primo seculo Societatis vixerunt.	CAP. III.	Responsio ad ea qua Societatis hominibus obiiciuntur.
		CAP. IV.
		CAP. V.

Index rerum particularium huius Opusculi ordine alphabeti ponetur in fine huius voluminis.

P R Æ F A T I O

IOANNIS CHONDZYSKI.

Ad Lectorem.

On omnis me nuper officij legentem admonuit, Dissertatio Historica & Theologica, de præstantia Instituti Societatis Iesu, conscripta ante annos aliquot, à R. P. Nicolao Lancicio Societatis Iesu, olim in hac Alma Academia Vilnensi Sacrarum Literarum, & Theologiæ ac Sanctæ linguæ Professore, demum post. variorum Collegiorum gubernationem, Prouinciæ huius nostræ Præposito Prouinciali. Cum enim ex ipsius mente, rem priuatæ Sociorum vtilitati scriptam intellexissem, videbatur & ipsa operis dignitas, & multorum, præsertim Societati additorum, & ad eam aspirantium vtilitas, aliud meritò ultra votum Auctoris postulare. Quare ne à quopiam alio, studio & operâ in hac re præueniret, debere me putavi obseruantia in Patrem, (cuius spiritali doctrinâ annum integrum absolutis Theologiæ studiis, de more Societatis impendi) vt ea quibus magna ex parte priuatim sum institutus, in publicum proferrem. Accedebat & pietas in matrem, Religionem nimirum meam, post Deum adamatam, cuius honorem ac famam libro hoc optimè videbam propagari. Stimulo & ipsi hostes erant, qui in hunc vsque diem Societatis Institutum, à Sede Apostolica toties probatum, quâ ignorantia, quâ voluntate lacessere non cessant. Tua verò, Lector beneuole, vt operi gratia accedat, non commendatione mea sed lectione, & candido tuo ipsius iudicio opus est. Nec minus ab Authore rem habebis commendatam. Ille enim est, cuius & in hoc & in aliis Regnis, integritas, prudentia, ac multiplex doctrina commendatissima est: & etas ex virtute ultra septuagesimum annum constanter traducta, rerumque Societatis nostræ rara & accurata cognitio, atque peritia, dictis facile pondus auctoritatemque conciliat. Cum enim in Societate nostrâ, pridem quinquaginta annos exegerit, & in variis Prouinciis magna commendatione, variis eius munis persunctus fuerit, & in sola Vrbe Romana, annos viginti traduxerit, (vbi sex annis Adiutor fuit Nicolai Orlandini, in colligenda ex scriptis Romanis Archiuij & aliarum Prouinciarum materia pro prima Annalium Societatis nostræ parte, ab eo pridem vulgata.) Cumque ibidem res Societatis à triginta personis S. Ignatio coeuis, eiusque familiaribus ac discipulis, magno studio ac diligentia indagauerit, & in Com-

men-

mentarios ante quadraginta annos intulerit, magnam rerum Societatis cognitionem, perfectamque Instituti nostri notitiam comparauit. Quam ob rem Summi Societatis nostræ viri, cum adhuc Romæ degeret, eum Calepinum Societatis appellabant, & ipse Petrus Rybadeneira S. Ignatij discipulus, eiusque vitæ scriptor eximus, per literas ex Hispania missas, ab eo multa, de S. P. N. Ignatij rebus acceperat, pro tertia editione vitæ illius. Quæ igitur à tanti nominis viro, omnibus Regni Ordinibus, in nostra Polona Republica carissimo in priuatam nostrorum utilitatem sunt conscripta, à me verò pro publico, nostram Societatem amantium solatio sunt edita, non dubio assensu, Lector Amice, accipies. Vale. Vlna, in Academico Collegio Societatis Iesu. Anno Domini 1644. die S. P. N. Ignatio Sacro.

LIBER PRIMVS.

De Præstantia Instituti Societatis Iesu.

CAPVT PRIMVM.

Institutum Societatis Iesu quoad substantialia, & quedam non substantialia est S. Ignatio diuinitus reuelatum, & ab eo propheticè prædictum multo antequam Societatem Iesu Parisiis inchoasset, & Romæ fundasset.

IN Instituto Societatis Iesu tria possunt considerari, & veluti in tres partes distribui. Primò, sunt quedam veluti essentialia, & substantiales partes Instituti. Secundò, sunt aliæ non essentialia, stabiles tamen, & omninò necessariae, & vbique obseruandæ. Tertio, sunt aliæ veluti accidentales, quæ pro ratione locorum, temporum, nationum, variari ac mutari, & cum debita causa & dispensatione, etiam aliquando omitti, seu non seruari possunt. Conabor ergo in primis huius Opusculi capitibus ostendere, S. Ignatio & essentialia, & quedam non essentialia esse diuinitus reuelata propriè & Theologicè dictâ reuelatione Propheticâ & quidem reuelatione supremi ordinis & gradus, & ab eo multo ante inchoatam Parisiis, & fundatam Romæ Societatem prædicta.

inquit, qui omnium Sanctorum vitas, & ortus omnium Ordinum progressionemque legerat, sciscitatus est aliquando Ignatius quod eius esset, de Regulis illorum Patrum, Constitutionibusque iudicium, qui Authores ipsarum Religionum atque Parentes extiterunt: num scilicet qua literis mandassent, posterisque suis tradidissent, ea omnia per reuelationem accepissent: Cui Iacobus propius fidei esse respondit, grauisima & maxima quoque Instituti cuiusque quasi fundamenta, à Deo, qui omnium Religionum fons est, Patribus illis tradita fuisse diuinitus, reliqua, quæ minora sunt, & naturam ipsam Religionis propriè non attingunt, Deum prudentiæ illorum, qui leges considerant, iudiciorum, reliquisse. Sicut etiam fecisse videmus cum Pastoribus ac Principibus Ecclesie, in his quæ ad eius pertinent gubernationem. Tunc Ignatius, secum planè sentio. Hinc Pater Ribadeneira, hanc conclusionem meritò deducit. Ex quo, inquit, conicere licet, quæ propria sunt & præcipua nostra Societatis firmamenta, ea Ignatium diuinitus accepisse. Cum vero de re aliqua leuori deliberabat, in qua diuinam lucem non haberet, à Patre Layne sciscitatum fuisse, ut videlicet illum consilium exquireret, & apud se statueret, verum posset pariter rem illam præscribere, absque Dei reuelatione, atque alias celesti lumine collustratus scripsisset. Hæc Ribadeneira, quibus prorsus similia scribit ea de re Orlandinus.

Secundò, non tantum essentialia Instituti, sed etiam alia quedam & quidem multa, & non adeo magni momenti (vix sunt, quod Societas non habeat chororum, nec vestes peculiare, & quod habeat peregrinationes, inter experimenta secundæ, & tertiæ probationis,) S. Ignatium diuinitus edoctum fuisse, ipsemet apertè dixit Anno 1555. 17. Febr. Patri Ludouico Consaluo de Camera, qui id adnotauit in Diario à se scripto, dictorum & factorum S. Ignatij. Erat hic Pater Ludouicus Consaluo tunc Minister Do-

1. Primò, quod essentialia sint ei à Deo reuelata, hoc ipse Sanctus P. Ignatius fassus est P. Iacobo Laynez teste Ribadeneira & Orlandino Audiamus Ribadeneiram à S. Ignatio in Societatem receptum ante eum annum, quo Societas confirmata est, scilicet ante 1540. & multorum S. Patris secretorum conscium (vix ipsemet testatur in epistola ad Fratres Societatis, præfixa vitæ S. Ignatij à se scriptæ Patrem Iacobum Laynè, Lancicij Opusc. Tom. 2.

mus Professæ Romanæ, missus Romam à Ioanne tertio Rege Lusitanæ (vt scribit Ribadeneira) vt omnia Ignatij dicta factaque curiosè obseruaret, & ad se diligenter perscriberet. Hic ergo Pater Ludouicus Consaluus, tunc Minister Domus professæ Romanæ, missus Romam à Ioanne tertio Rege Lusitanæ (vt scribit Ribadeneira lib. 4. Vitæ Ignat. a. 17.) vt omnia Ignatij dicta factaque curiosè obseruaret, & ad se diligenter perscriberet. Hic P. Ludouicus Consaluus, hac occasione cum cogeretur pene quotidie tanquam Minister Domus S. Patrem adire, confecit Diarium, in quo præcipua S. Patris Ignatij dictamina, quæ tunc ab eo audiebat, eiusque dicta & facta, partim Hispanicâ, partim Lusitanicâ linguâ annotauit.

4. Quod Diarium dum Pauli Quinti auctoritate fierent Processus pro Canonizatione S. Ignatij, vigore (vt vocant Romani Curiales) literarum Compulsorium, insertum est in Processum Madridensem, coram Commissariis Apostolicis, Bernardo de Sandoual & Roias, Sæcæ Romanæ Ecclesiæ Cardinale & Archiepiscopo Toletano, & Melchior de Soria Vera Episcopo Troiano. Hoc Diarium mihi postea accommodatum à Patre Claudio Aquauina Generali (tunc cum essem per sex annos adiutor P. Nicolai Orlandini in colligenda materia ex scriptis nostri Archiuij Romani, pro historia Societatis) verti Italicè, & penes me habeo, & confero tanquam pretiosum thesaurum.

In hoc Diario scribit Consaluus, & tria illa paulò ante commemorata, & alias multas res in Societate ordinatas, dixisse sibi P. Ignatium, se intellexisse Manresæ, in vna magna illustratione intellectus à Domino nostro manifestatas. Et quidem scripsit P. Consaluus, P. Ignatium hoc sibi dixisse vltimo loco, postquam rerum à se ordinarum, alias humanas causas & rationes attulisset. Manresæ autem S. P. Ignatius primo post conversionem suam ad Deum anno, vitam in summa austeritate egit, nusquam postea ibi mansit.

Et in Historia manu scripta à P. Hieronymo Natali, sunt hæc verba in Romano Archiuij, ei à S. Ignatio dicta: Cum de Institutione rogaretur, solebat causam referre, ad eximiam illustrationem, quam illi Deus gratificatus est Manresæ, qua illa omnia acceperisset à Domino in spiritu quodam Architectonico. Quantus autem vir fuerit P. Natalis, hinc patet, quia à S. Ignatio reclusus in Societatem, eius intimus, & ægrotantis in tota Societate gubernanda Vicarius, & primus Constitutionum nostrarum promulgator ac interpres fuit, à S. Ignatio ad varias Societatis Prouincias missus: & post S. Ignatij mortem à successore eius P. Iacobo Layne, vt scribunt Orlandinus & Sachinus.

Porro vt fides adhibeatur testimonio huius P. Ludouici Consalui, sciendum est, eum tantæ auctoritatis & fidei fuisse apud S. Ignatium, vt cum ab eo Societas diu petisset, vt vitam suam

narraret alicui, pro solatio Filiorum suorum, & is diu reluctatus fuisset, tandem anno 1553-4. Augusti, Patri huic Consaluo ad se aduocato (postquam ab eo rationem conscientie accepisset) dixit se ad instantiam Societatis, ipsi vitam suam velle manifestare (vt postea per partes manifestauit) eo animo, vt quæ ab ipso audiuisset, scripto annotaret. Is verò (vt scribit Ribadeneira) eam accuratè diligenterque ex Ignatij ore excepit, & totidem sermo verbis expressit. Scripsit ergo P. Consaluus vitam S. Patris ab eo sibi manifestatâ, cuius exemplar tanquam singulare munus, paulò ante mortè, dono accepit à Reuerendo Patre Ludouico Maffello, tunc Assistenti Societ. pro Italia, mortuo an. 1606. Mensè Iulio.

Idem P. Ludouicus Consaluus, antequam Romam videret, fuit Confessarius Princeps Lusitanæ, teste Ribadeneira. Deinde mortuo S. Ignatio, fuit electus Assistent Societatis, sub Generalatu P. Laynez pro Prouincijs Lusitanæ, Brasiliæ, Æthiopiæ, & Indiæ Orientalis, vt scribit Sachinus. Mortuo vero P. Layne reuertens, sus est in Lusitaniam, vbi deinceps fuit Confessarius Sebastiani Regis Lusitanæ.

Huius illustrationis narratæ à S. Ignatio Patri Consaluo honorificam mentionem faciunt, & ad eam referunt, leges à S. Ignatio Societati relictas tanquam ab eo cognitæ Diuinitis, Ribadeneira & Orlandinus. Vt iam dicam.

Tertio, hoc ipsum (nimirum quod non tantum essentialia, sed quædam etiam alia, Deus S. Ignatio reuelauit ad Societatis institutum (speciebus) testatur P. Ribadeneira his verbis. Si sensum animi sui, eamque voluptatem atque adeo vilitatem, quam ex cantu magnam capiebat, sequi iugè, indulgere genio voluisset (mirificè enim recreabatur eius mens musicâ, atque incitabatur in Deum) se chororum in Societate institutorum (me audiente) dicebat: sed illum se prætermisisse, quod Deo Magistro atque authore didicisset, præclarum quidem in choro canentis esse munus atque sanctissimū, sed minime ad illud nos à Deo esse vocatos. Aliâ nostri Instituti ratione: alia propria nostra Religionis esse munia: abstinentia autem à choro, non est quid essentialia in Societate. Proinde etiâ nõ essentialia, Deus S. Ignatio reuelauit.

Quarto, hoc ipsum indicat alio in loco Ribadeneira. Multa, inquit, instituebat, quorum consilia (quod occulta essent) aut ratione parum consentanea, nonnullis, aut admirabilia certè videbantur: sed tamen eorum exitus exquisitum spiritum, reconditamq; prudentiam declarabant Ignatij: qui ante languorem adhibuisset medicinam, cuique futura, tam solerter preuisa fuissent, & præcauta. Atque hæc quidem admirabilia atque diuina prudentia, qua omnibus in rebus videbatur Ignatius ex copioso illo ac celesti lumine deriuabatur: quo eius anima illustrata, non solum presentia cernere, sed etiam futura prospicere videbatur. Apparet enim illi Deum ab initio (scilicet Conversionis suæ) vniuersa Societatis progressum, cursumque diuinitus ostendisse: & quàm iuues & vberes fructus ex arbore, quam

pag. 10. H.

Orl. l. 10. n. 65. 66.

Orl. l. 12. n. 32. 34. Ecl. 33. n. 7. 45. 50. Ecl. 14. n. 17. Sac. 2. p. hist. l. 2. n. 46. Ecl. 1. 4. p. 23. 196.

5.

quam ipse Ignatius plantabat, dante incrementum Domino, S. Ecclesia perceptura esset. Quod ex multis conicere licet.

8. Porro magnæ authoritatis debet esse apud omnes, testimonium P. Ribadeneyræ, quia bis diuersis temporibus iuridicè examinatus, iurando testatus est, in editâ à se vitâ Beati Ignatij, se nescire quod aliquid adfit, quod falsum sit, & id quod dicit se vidisse, vidit, & que audiuisse dicit, audiuit, & sic de aliis rebus, que in predictis vitis continentur.

Et quidem vita S. Ignatij, quam P. Ribadeneyra, iussu P. Borgiæ Generalis scripserat, primum edita est Neapoli in Octauo, Anno 1572. ex typographia Iosephi Cacchij, subseripta à Petro Dulina Vicario, & Ioanne Francisco Lombardo. Deinde altera copiosior multò, quam anno 1586. excusam Madriti, apud viduam Alphonsi Gometzij, Latine edidit Iussu P. Claudij Aquauinæ Generalis, & prius Hispanicè. Tandem tertiam Hispanicè in folio edidit impressam Madriti per Ludouicum Sanches, tanquam Compendium duarum priorum, primum anno 1604. (postea anno 1609. cui adiecit Decretum de Beatificatione, & Missâ Beati Ignatij à Paulo V. concessam) cui Compendio rerum antea fuisse scriptarum, adiecit multa noua, præsertim miracula, & gratias gratis datas S. Ignatij recenset, que in prioribus vitis non commemorauerat, quia tunc nondum erant facti Processus pro Canonizatione S. Ignatij, ex quibus multa didicit, que antea non tam certò cognouerat. Confirmavit autem P. Ribadeneyra iuramento veritatem rerum à se in duabus prioribus vitis scriptarum, primò circa annum 1595. coram Camillo Patriarcha Alexandrino, tunc nuncio Apostolico in Hispania: secundâ vero vice, anno 1606. in Octobri, Octogenarius, coram supra nominatis Commissariis Apostolicis, Archiepiscopo Toletano, & Episcopo Troiano, & duarum priorum, & tertiarum veritatem iurando asseruit.

Hoc Compendium Italicè redditum à Salustio Gratiano Senensi editum est venetijs Anno 1606 à Ioanne Baptista Cierro, & recusum Germanæ Anno 1618. à Iosepho Panone, & Latine redditum ex Hispanico, & in capita distributum à Gaspare Quartermontio cum Græca interpretatione è regione apposita, impressum Augustæ Vindelicorum, Anno 1616. postea positum 31. Iulij in posteriore editione vitarum Sanctarum, Laurentij Surij impressarum Colonia Anno 1618. sumptibus Ioannis Kreps & Hermannii My Iij.

9. Quinò, hoc ipsum confirmatur alio dicto S. Patris Ignatij, & testimonio P. Consalui supra dicti, qui in fine vitæ sibi à S. Ignatio narratæ, scripsit, P. Ignatium sibi dixisse hæc, inter alia: se semper creuisse in deuotione, id est, in facilitate inueniendi Deum, & nunc plus quam vnquam in vita sua, Francij Opusc. Tom. 2.

quia qualibet vice, & hora, qua vellet inuenire Deum; illum inueniebat; & quòd habebat etiam tunc multas visiones, maximè illas de quibus supra dictum est, sicut videre Christum tanquam solem; & hoc illi accidebat sæpè ambulando, loquendo de rebus magni momenti, & hoc faciebat illum venire in confirmationem (scilicet Constitutionum quas tunc scribebat) quando faciebat Missam, habebat multoties, & quòd nunc potest affirmare facilius, quia quolibet die scribebat id, quòd transibat per animam suam, & hoc inueniebat nunc scriptum, & mihi ostendit vnum fasciculum satis grandem chartarum, quarum mihi legi aliquam partem, & maior pars, erant visiones, quas ipse videbat in confirmationem Constitutionum: videndo aliquando Deum Patrem, aliquando omnes tres Personas Trinitatis, aliquando Beatam Virginem, intercedentem, & confirmantem sæpè. Hæc ad verbum ex dicta vita scripta à P. Consaluo, quam penes me habeo, ex Romano Originali descriptam.

Idè hæc Historia cum alijs multis à me P. Claudio Aquauinæ Generali, Romæ dum essem, Anno 1600. propositis, & ab eodem P. Claudio Aquauina, cum omnibus Patribus Assistentibus, ad hoc specialiter vocatis, fuit accuratè examinata, & approbata vt vulgaretur & imprimeretur: prout fuit impressa primum Romæ Anno 1600. tempore Iubilei Clementis Octauij, deinde anno 1609. pag. 65. in libello imaginum eius vitam continente, cum hæc subscriptione: Societas Iesu Constitutiones, frequentibus Sanctissime Trinitatis apparitionibus, atque illustrationibus, Beatissima item Virgine sæpè visa, atque illas approbante conscribit. Quæ historia in alio libello imaginum vitæ S. Ignatij inciso & impresso Augustæ, Anno 1622. & à Collegio nostro Augustano, Serenissimo Principi Maximiliano Duci Bavariæ dicato impressa cum iisdem verbis fuit, & posita est pag. 76.

10. Sextò, hoc ipse S. P. Ignatius, etsi modestiæ causa parè, tamen manifestè in initio Constitutionum dicit: Summam sapientiam & bonitatem Dei Creatoris nostri ac Domini, hanc minimam Societatem inchoasse. Et in vltima, hoc est, decima parte Constitutionum, elarius hoc ipsum explicat, & omnia humana media excludens (inter quæ est naturalis prudentia, doctrina, experientia, lectio librorum spiritualium, consideratio aliorum Ordinum, & his similia) sic ait: Quia Societas medijs humanis instituta non est &c. sed per gratiam Omnipotentis Dei ac Domini nostri Iesu Christi, in eo solo spem constitui oportet, quod conseruaturus sit & promoturus hoc opus, quod ad obsequium & laudem suam, & auxilium animarum inchoare dignatus est.

11. Septimò, hoc ipsum S. P. Ignatius clarius fastus est, P. Euerardo Mercuriano, qui cum esset factus Præpositus Generalis Societatis, hoc ipsum in publica exhortatione, quam ad nostros Romæ habuit, dixit, & narrauit, præsentè & audiente P. Egidio Gonzalez, suo tunc Assistente pro

1. s. c. 2. pag.
734. &
735.

pro Hispania & Indiis Occidentalibus. Quod ita recenset P. Ludouicus de Palma Prouincialis Toletanus in prima parte Itineris spiritualis, Hispanicè edita & impressa. Compluti A. 1625. & Latine ad verbum sic habet. Dico, per medium istorum Exercitiorum locutus est Deus cum S. Ignatio, & labia sua ei aperuit, & illi detexit, quod tenebat absconditum in secretis sue sapientie (quod fuit idea & modellum istius Religionis) &c. Idque ita esse, scimus ex constanti traditione nostrorum primorum Patrum: & P. Aegidius Gonzalez, affirmat in quodam excellenti Directorio, quod scripsit super Exercitia: & ego ipse audiui illum dicentem, quod noster P. Euerardus quartus Generalis, dum ipse esset presens, dixerat in vna Exhortatione, se auduisse ex ore S. Ignatij, quod in Exercitio de duobus vexillis, (quod fecit Manresa primò post suam conuersionem ad Deum anno) illi Deus detexerat hoc secretum, & posuerat ante oculos formam & modellum Societatis. Hæc ad Verbum Hispanicè P. Ludouicus de Palma in libro citato.

Post hæc à me scripta, incidi in aliud eiusdem P. Ludouici de Palma, bis Prouincialis Prouincie Toletanæ, multoties Rectoris Collegiorum, & Præpositi Domus Professæ, officij functi, tale testimonium. Ego Ludouicus de Palma annorum Quaginta vnus, Societatis vero sexaginta sex, testimonium do, multis me ab hinc annis audiuisse P. Gillium Gonzalez dixisse, se dum adstaret domestice concioni quam ad nostros habebat P. Euerardus Mercurianus, Societatis Iesu Præpositus Generalis, audiuisse inter alia ab eo, Deum, dum S. P. noster Ignatius de Loyola, in primis conuersionis sue rudimentis, spirituales Exercitationes Minorese conscriberet, ad Exercitium vexillum illi reuelasse vniuersam Societatis Iesu fundandæ methodum, totum artificium, atque integram structuram, id S. Patrem Ignatium ipsi Euerardo fassum esse, id ab hoc audiuisse P. Gillium, id hunc referre solitum de hoc me presente pluries collocutum ad nostros. Cuius Reuelationis fama sic in hac Prouincia percerebuit, ut nihil vnquam dubitationis passa sit, aded semper insedit omnium animis &c. In quorum fidem ac testimonium certum hanc paginam manu nostra subscripsit ad. Madriti in Collegio Imperiali nostræ Societatis, die 5. Febr. Anno 1641.

Et P. Andreas de Cazotla, ætate prope Octogenarius, testatur, hoc ipsum sibi narrasse, scribentique dictasse P. Aegidium Gonzalez Prouincialem, vilitatemque omnium Hispaniæ Prouinciarum, & P. Euerardi Quarti Generalis pro Hispaniis Assistentem, & hæc eadem ab ipso Sanctissimo P. nostro Ignatio, eiusque sociis audiuisse, nimirum, in meditatione de Regno Christi, Deum impressisse menti S. Ignatij ideam & finem Societatis in recessu Manresano. Ita testatus est 29. Ianuarij. Anno 1641. Hispali in Domo Probationis Societatis Iesu.

12. Porto tantæ autoritatis fuit in Societate P. Aegidius Gonzalez, ut dum iret ad tertiam Congregationem Generalem cum P. Martino Gut-

ierrez, & P. Ioanne Soario, essetque captus à Gallis, & coniectus in carcerem, & tunc fungeretur officio Prouincialis Castellæ, post electum Generalem P. Euerardum Mercurianum, electus fuerit à Societate vniuersa in illa Congregatione generali in Assistentem Hispaniæ & Indiarum Occidentalium, quamuis esset absens, utpote incarceratus in Gallia ab Hereticis, quod patet ex Actis manu scriptis tertie Congregationis, post Decretum 27.

13. Oñand, idem manifestè apparet, ex prædictione facta Antuerpiæ, multis annis ante iacta fundamenta Societatis à S. P. Ignatio, qui in mercatorum corona (ut scribit Orlandinus, & Ribadeneira.) Fertur præcipue in iuuenem in Merbimma Campi Petrum Quadratum nomine, obtutum fuisse, & seuocatum monuisse, grates ut ageret Deo, à quo electus esset, qui olim in sua Patria Societatis Iesu Collegium condere. Contigit hoc circa annum 1528.

14. Et quamuis Orlandinus hanc historiam referens, utatur verbo fertur, non dubitationis de veritate, sed modestiæ signum est has ob causas. Primò, quia Orlandinus statim subdit, hanc fuisse prædictionem Ignatij multis post annis comprobata. Secundo, quia disertis verbis ex eo deducit, iam tunc habuisse Ignatium cognitum ex Diuina reuelatione Societatis Iesu Institutum. Sic, eni, Orlandinus scribit ibidem. Ex ea verò, scilicet, prædictione, manifestum sit, iam tunc fuisse certum Ignatio, ut scilicet reuelatum Diuinitus fore, ut Religiosum cæterum ipse fundaret. Tertio, quia etiam prudenti ratione hoc ipsum confirmat his verbis: Et sanè tot annorum, tamq, græues studiorum labores, non videntur ei ætati, & verum Diuinitum gustat futuri fuisse tolerabiles, nisi Diuinus quispiam monitus (qui de exitu dubitare non sineret) prauisisset, quem tamen ille donorum huiusmodi sagacissimus occultator plausius explicare noluerit. Quarto, quia idem Orlandinus eodem l. nu. 74. ponderans non potuisse humano consilio socios nouem diuersarum nationum, nullâ coniunctione sanguinis aut amicitie necessitudine, aut vetere notitiâ iunctos, nec eodem tempore omnes Parisiis congregatos, nec eundem scopum studiorum ac propolium habentes, in eam inter se, & cum Ignatio Societatem coalescere, præsertim quod & Ignatius (ut verbis finiam Orlandini) homo erat adhuc is ignotus idemque suâ voluntate propter Christum factus egenus, nihil amplitudinis in hac vita, nihil splendoris affectans, sociorumq, non modo vita genere, verum etiam ipsa naturâ dissimilis. Declarabat quippe tum omnibus æterna illa Maiestas, altissima sue fuisse dextera, non imbecillitatis humana, tanti operis motionem, cuius ne quam sibi partem humana arrogaret industria, Diuinâ profus comparatum est voluntate, ut Religiosis condende consilium, sicut in æterne delitescerebatur menti arcanis, ita nemini ex sociis præter Ignatium, cui, ut supra demonstrati (n. 66.) reuelatum Diuinitus, non obscuris constat iudiciis, venire in mentem.

tem. Ex his planè constat, rem hanc Orlandinum tanquam certissimam retulisse, nec enim ex incertâ narratione, & Diuinam reuelationem Ignatio factâ, & ex illa prædictionem Ignatii deriuatam, tanquam res manifestas deduxisset. Quod, quia simili loquendi modo, etiam Ecclesia per verbum fertur certissimas recenseret Historias, & sedes Apostolica in Pontificiis Bullis. Nam vt omittam alia, in Martyrologio Rom. 6. Decemb. sic legimus, de S. Nicolao, inter plura miraculorum insignia, illud memorabile fertur, quod Imperatorem Constantinum ab interitu quorundam se inuocantium, longè constitutus ad misericordiam per visum moniti deslexit & misit. Quâ tamen historiam nemo dubitavit sanæ mentis, tanquam certissimam, ex Martyrologio Romano in tota Ecclesia recitari, ideoque in Breviario Romano & antiquo & recognito, lectione sexta, eadem Historia, sine verbo fertur, narratur his verbis: Oppressos aded subleuauit, vt etiam tres Tribunos per calumniam à Constantino Augusto condemnatos, qui se propter famam eius miraculorum, orationibus longissimè absentem commendauerant, adhuc viuens cum Imperatori minaciter eum terrens, apparuisset, liberauit.

Ego sanè sanctè affirmare possum, me inter Scripturas Archiuij Romani inuenisse, circa annum D. 1602. vel potius 1601. hanc historiam tanquam certissimam: & quidem tunc, dum iussa P. Claudij Præpositi N. Generalis, pro prima Historiæ Societatis parte, per sex annos colligerem materiam à P. Nicolao Orlandino, cui datus eram adiutor, Latine compositam, à summa fidei ac integritatis viro, & accurato, ac vt ita dicam, scrupuloso mininarum rerum nostratum historicarum indagatore, & examinatore, ne quid ex nostra officina dubium vel incertum prodiret. Ideoque multa præclara omisimus, etsi non putaremus falsa vel dubia, tantum quod non haberemus tam certos veritatis valde probabilis testes, omni exceptione maiores, sicut habuimus de rebus alijs, à nobis vulgatis. Quam etiam ob causam, & P. Ribadeneyra, multa in prima editione vitæ S. Ignatii omisissæ, se in editione secunda edidisse ait, in præfatione illius, quia, inquit, quæ dubia mihi ante erant, diligenti postea inquisitione inuestigata, certa esse comperi.

Et hanc ipsam ob causam alia quoque se adiecit scripsit in Editione tertia, quæ dum secundam vulgaturus erat, aded sibi certa & explorata non erant, vt in vulgus edenda sibi persuaderent, quæ postea Quæstionibus de eius in Diuos relatione publica habitis, grauib; & idoneis testibus fuerunt comprobata. Alioqui si timuisssemus, fore aliquem aded audacem, qui rem hanc aliquando reuocaturus esset in dubium, sine fertur, hæc verissima historia, & S. P. nostri Prophetica prædictio, ab Orlandino, etsi viro modestino, scripta fuisset.

Lancij Opusc. Tom. 2.

Cæterum hanc prædictionem Petro Quadrato in Belgio factam Antuerpiæ, iureiurando confirmant hi. P. Ildephonfus de Medranas, quia sæpè se tam cum alijs audiuisse ait in Opido Methymnæ de Campo, ab vxore dicti Petri Quadrati, nomine Donna Francisca Manson: & P. Ioannes Casarubeus, ætatis propè 87. annorum, 34. annis superioris officijs, & tribus, toti Prouinciæ Boeticæ Præfectus, aliisque muneribus cum laude obitis, iureiurando testatur, se hanc prædictionem Petro Quadrato à S. Ignatio dictam audiuisse in suo in Societatem ingressu, in qua anno 1643. 69. agebat annum, ac proinde id audiuit à Maioribus circa annum D. 1174. & ad hunc diem monstrantur Antuerpiæ ades, in quibus hospitio exceptus est S. P. N. Ignatius à D. Cuelar Mercatore Hispano, cui tum cohabitabat Quadratus ille, adhuc adolescens, vt merito scripserit P. Ioannes Bollandus vir eruditissimus, solidum eum esse oportere, qui de re tam constanti famâ à Maioribus traditâ dubitet. Cum autem ex omnibus vitæ S. Ignatii Scriptoribus, & ex Orlandino multò post prædictionem Petro Quadrato factam, constet, Ignatium Societatis iecisse Parisijs initia anno 1534. & quidem non sub forma Religionis, quem adhuc multò post, scilicet anno 1539. post illam verò prædictionem, annis circiter vndecim fundare ceperat (teste Orlandino) hinc quoque apparet, multò ante, S. Ignatio Societatis Institutum reuelatum fuisse Diuinitus.

Nond, idem confirmatur testimonio S. Francischi Xauerij, qui scribens Societati Romam, in sine sic scribit: Ex multis & magnis huius vitæ fructibus, quos adhuc Dei beneficio capi, & quotidie capio, illum enim uero ducò maximum, quòd nostra Societatis Institutum, Pontificis Maximi auctoritate comprobaturum confirmatumq; cognoui. Immortales Deo gratias & habeo & ago, qui quam vitæ rationem seruo suo, Parenti nostro Ignatio clam ipse præscripserat, eam aliquando per suum vicarium, palam stabiliri voluit, ad memoriam Posteritatis sempiternam.

Decimò, potest hoc ipsum confirmari reuelatione Diuinitus factâ cuidam S. Virgini Mediolanensi, probati à Nostris Spiritus, quæ Diuinitus didicerat S. Ignatio reuelatum fuisse Societatis Institutum, quoad ea quæ in illo statuit, in celebri illo raptu octo dierum, quæ Manressæ habuit, descripto à Ribadeneyra, Maffeo, & iterum à Ribadeneyra commemorato l. 5. c. 13. & ab Orlandino l. 1. n. 28.

Porrò hanc reuelationem habuisse illam virginem, narrauit mihi Romæ P. Ludonicus Malonius, qui recenter Mediolano (vbi dictam Virginem tunc viuentem nouerat) ad regendum Romanum Collegium venerat, vnde postea à P. Claudio missus erat, vt Prouinciæ Neapolitanam gubernaret, & deinde vt esset visitator Sardinæ, qua visitatâ, Domum Professam Romanam gubernauit, & tandem Panormitanam,

V v 3 cui

Interr. A.
pol. p. 165.
& seqq.

cui cum præflet, sanctè obiit instar Martyris, vir magni spiritus, prudentiæ, experientiæ & doctrinæ. Quod ipsum Anno 1641. 14. Ianuarij Bilbili de Revelatione hæc S. Ignatio facta in illo octo dierum raptu Diuino, quem Minoreffæ in exordio suæ conuersionis passus est, testatur Octogenarius P. Petrus Continerer Rectoris & Prouincialis muneribus perfunctus, familiaris P. Hieronymi Domenechi à S. Ignatio in Societatem recepti, asserens se id Historiâ, & Patrum traditione accepisse, à primo suo in Societatem ingressu.

Hoc ipsum iureiurando confirmant P. Vincentius Maria Bargellinus, & P. Ioannes Baptista Furnius sapius Rector, & P. Ioannes de Sæctio Annez, & P. Gudiñaluu de Peralta Prouincialis Boeticæ, & P. Franciscus de Robledillo variorum Collegiorum Rector, & Nouitiatus Matritensis secundum Magister, ac Domus Toletanæ olim Præpositus, fidem iuratum fecit, se anno 1609. in solennitate Beatificationis B. P. Ignatij, audiuisse concionantem Illustrissimum DD. Franciscum Martinez Cenizeros, qui ptius in Complutensi Academia Primarius fuerat Theologiæ Professor, tunc, Episcopus Carthaginensis) eumque in concione dixisse, non tanquam rem nouam, sed quam quia nullus ex nostris ignorabat, Deum ad octiduanam illam extasim, quam Minoreffæ S. P. Ignatius passus est, reuelasset illi totam Societatis fabricam, totam Religionis fundandæ structuram.

Idem testatur P. Franciscus Aguado, secundum Prouincialis Toletanus, alius superioritatibus primariis perfunctus, annorum 69. Societatis verò 52. se accepisse à Maioribus tanquam certissimum, & omnibus nostris perspectum. Simili modo id ipsum testificatus P. Gudiñaluu de Peralta Prouincialis Boeticæ, & P. Petrus Ferdinandus de Mudaira, annorum 80. Societatis 56. & 12. alij non æque antiqui iureiurando confirmant, id se audiuisse ab antiquioribus Patribus, viri grauissimi & Prouincialium ac Rectorum muneribus non semel cum laude perfuncti, vt non possit esse certior fides humana de rebus antiquis. Atque ita conformis est hæc Relatio iis quæ supra retuli, n. 2. dicta esse P. Conualuo à S. Ignatio, de quadam magna illustratione mentis, quam Manressæ habuit de rebus particularibus Societatis etiam non essentialibus.

18. Undecimò, hoc ipsum modestè quidem sed clarè dicitur in Præfatione Constitutionibus præfixa, prima vice iussu Congregationis primæ Generalis impressis Romæ in ædibus Societatis Iesu Anno 1559. In hac Præfatione pag. 2. dicitur, ab Ignatio sanctæ memoriæ, concriptas esse Constitutiones, cumque per multos annos in hanc vnam curam potissimum incubuisse, & multis laboribus feruentissimis precibus, assiduis Missarum sa-

crificiis, Spiritus S. vultionem à Domino Deo efflagitasse, vt illo Inspiratore & Duce, id quod humano consilio non poterat, Diuino munere consequeretur.

Porrò prædicta Præfatio, in secunda editione Constitutionem, recognitarum & editarum, in initio Generalatus P. Claudij, autoritate Congregationis quartæ, Generalis sublata est inquit Sachinus ne quid Constitutioni adderetur, quod non edidisset Ignatius. Quod autem P. Ioannes Polancus, illius Præfationis Author, & S. Ignatij per nouem circiter annos secretarius, per vultionem S. Spiritus, Dei reuelationem intellexit, hinc non temerè colligo, quia in Præfatione Spiritualibus Exercitiis S. Patris præfixa, & ab eodem composita, simili loquendi modo, ait, ab eo Exercitia fuisse composita, educto ab vultione S. Spiritus. Quam suam phrasim, modestè tunc positam (quia adhuc vivebat ipse S. Ignatius) eo mortuo clarè explicuit, in epistola quadam Hispanica (cuius exemplar habeo) scriptâ sub Generalatu P. Laynez ad quendam Magnatè Illustrissimum An. 1564. 8. Dec. in qua discretis verbis ait, Ignatij post quatuor primos menses à sua conuersione, maximâ luce ac cognitione occultissimorum mysteriorum Diuinorum, Diuinitus illustratum, capisse inuare alios Exercitiis Spiritualibus, quæ illum sine Magistro Deus ipse docuerat. Pari ergo modo ac sensu, etiam Constitutiones à S. Ignatio factas intellexit, sine humano Magisterio esse ei Diuinitus traditas.

Atque ita iurati Patres in Societate antiquissimi, testificati sunt, se à S. P. N. Ignatij Discipulis & ei coæuis audiuisse, & ab ipso primo suo in Societatem ingressu, constanti fama, quod Deus S. P. Ignatio Societatis ab illo fundandæ Institutum reuelauerit. Sic P. Ildephonsus de Medrano iuratus asseruit, Societatem ingressus anno 1579. se 62. annorum decursu, ab omnibus Patribus, semper audiuisse, & per traditionem didicisse, sanctissimum Parentem nostrum de Loyola Ignatum, Institutum, Constitutiones & Regulas, quas nobis obseruandas tradidit, per reuelationem supernaturalem à Deo Opt. Max. accepisse, id audiuisse se, ait à P. Gonzalo, Gonzales plus quàm Octogenario tunc temporis, quando eum anno 1579. Salmantica ad Societatem quasi manu duxit. Idem se semper audiuisse testatus est, à S. illo Patre in publicis Exhortationibus P. Balthasare Alvarez suo Magistro, in tertio Probationis anno, Societatis Institutum à calo per reuelationem P. N. Ignatio traditum, & Exercitia spiritualia, & orationis mentalis methodum, in eisdem comprehensam, à Deo per reuelationem Diuinam eundem accepisse, idemque sapius audiuisse à venerabili P. Ludouico Della Puente, & dum per annos 14. in Collegio Mexicano, apud nouum orbem occidentum degeret, id ipsum sapius audiuisse à Patribus antiquioribus Societatis; quorum vnus erat P. Doctor Petrus Sanctius, Prouincialis noua Hispanie, apud Indos, qui ingressus in Societatem Compluti in Hispania, eius vniuersitatis Rector, eo tempore, quo

quo Beatissimus Pater noster Ignatius inter mortales vitam egeret audiuisset à P. Araoz. (S. Ignatij Discipulo) qui primus Complutum ex Societate adierat (à S. Ignatio Roma missus) Institutum Societatis à P. N. Sanctissimo. per reuelationem acceptum. Ibidem alios antiquissimos nominat, à quibus idem audiuit.

Quod ipsum A. R. P. N. Præpositus Generalis Mutius Vitellescus, testis omni exceptione maior, iureiurando interposito, & alij antiquissimi & grauissimi Patres Societatis, modo similibi asseruerunt, vti P. Aluarez Arias Hispaniarum Altiliens, Ioannes Chamerota annum a gens Octogesimum secundum, qui id, anno citate 1572. à Maioribus nostri Ordinis accepit, & P. Constantinus Bouonus qui similiter iuratos, asserit hoc se audiuisset à quinque Patribus, S. Ignatio familiaribus, & ab eo ac sub eo in Societatem receptis, nimirum P. Emanuele Sa, P. Ioanne Baptista Velato (vno è primis Societatis Professis, à S. Ignatio ad professionem admisso) à P. Iacobo Crucio, P. Laurentio Magio, P. Achille Galiardo, P. Lelio Bisciola, aliisque antiquissimis.

20. Duodecimò, hoc ipsum aliis in locis asserit de S. P. Ignatio Nicolaus Orlandinus in prima par. Hist. Soc. Nam l. 2. n. 116. describens modum, quo primùm S. Pater Societatis Constitutiones cepit scribere, hæc scribit.

Mimè nescius quanta sibi res esset imposta, nihil sua prudentia iudicio, (quibus tamen ipsis valebat plurimum) sidendum ratus, Deum sibi consulendum inprimis frequenti prece. quotidiano sacrificio putauit. Quo tempore mens eius à Deo mirum in modum illustrata, suauitate quadam Spiritus tota vndique perfundebar. hauriens à Patre luminum. que mox sue disciplinae alumnis consignaret. & veluti dictata quadam, de rebus singulis, quibus hæc continentur Instituta excipiens, vt mirum videri non debeat, si cuius in animo speciem vniuersi operis, Diuini Architectus effinxerat, is tam excellens Religionis Institutum formamq. describeret, vt affirmari verè possit non suum illud inuentum esse, sed eius, qui sibi in mente commonstrasset exemplum. Tam à igitur Dei luce perfusus, dum accuratè omnia, solertèque circumspicit, & mysticum Ecclesie corpus, membraq. singula contemplatur, dum præsentem Ecclesie statum. & illorum temporum calamitatem secum ipse perpendit, dum ei Religiosorum Ordinum Instituta. que tum erant in orbe Christiano & munerum varietates, vnde is maximè subleuaretur, attendit, neque tamen omittit, quantum & in mentis, corporisq. Exercitationibus. & in victus cultusque ratione, natura vires ferant, expendere: dum hac inquam vniuersa, singillatim animo rationeq. perlustat. sentit se singulari quadam arte, vt ex celesti illa disciplina perceperat, omnem suorum Institutorum formam, in certa quadam capita, Constitutioneq. digestam, summam fuisse complexum: quibus non modo regere ac tueri se ipsa, verum etiam progredi, atque augeri, deinceps Societas adulta & corroborata iam posset, vt intelligat

posteritas vniuersa. quanti tandem sine ea Institutorum monumenta pendenda. que Bille Pater, non tam aramento. quam lacrymis, nec tam humano studio, quam accuratè prece, nec tam Magistræ prudentiæ, quam Deo pene dictante consumpsit, vt infra plenius ostendatur.

Decimotertiò, hoc probat alia prædictio S. P. N. Ignatij facta Barcinone dum literis daret operam Anno 1524. (hoc est tertio anno à sua conuersione, decem annis ante inchoatam Parisiis, & 16. vel 17. annis ante fundatam Romæ Societatem.) Nam cum D. Rhodius celeberrimus Iuriconsultus, Patria Gironensis, ex Principatu Catalaunie, tunc adolescens, S. Ignatij familiaris, illius virtutum exemplo, atque adhortationibus, ita ad virtutem exarsisset animo, vt eum sequi, eiusque locum fieri, ac virtutes imitari vehementissimè cuperet. idque aperuisset Ignatio, Respondit Ignatius: Tu non me sequeris sed Filius olim tuus Religiosa familia, quam ego Diuinè fauente gratià conditurus sum, nomen dabit. Hoc vaticinium impleuit Michaël Rhodius, filius huius Iuriconsulti, multis post annis ab eo genitus qui Societatem ingressus est, in eaque diutissimè vixit. ac senex admodum obiit, vir religionis eximia, animarum zelo, & vitæ austeritate nobilis, & magnarum virtutum fama. Et hoc ipsum narrauit sapiens P. Francisco de Caspes (mihî Romæ benè noto, dum à Prouincia Aragoniæ, in qua officia Rectoris & Præpositi obiit, Procurator missus esset) & ipse P. Franciscus de Caspes, Septuagenarius, hoc se audiuisset à Filio illius Iuriconsulti, iureiurando asseruit, in testimonio, quod in Romano nostro Archiuo asseruatur.

Decimoquartiò, Anno 1535. cum S. Ignatius è ciuitate Valentie in Regium vallis Christi Carthusianorum Conuentum accessisset, Romam profecturus ad condendam Societatem, inuisit in eo Monasterio suum dilectissimum Præceptorem P. Don Ioannem de Castro, cuius bonis artibus & literis, Parisiis erat imbutus, & cum ei suum aperuisset animum de fundanda Societate Iesu, antea conceptum, eiusque ad Deum precibus commendasset, felicem tantæ rei exitum; Don Ioannes de Castro, post fusas ad Deum preces, sequenti die sic est Ignatium allocutus: Ita ô Ignati tua de fundanda Societate ardent vota, vt si lubet Carthusiam deserami Nouitius sum, nondum votis adstrictus, meam operam, vires, consilium, in te vnum transferam, dummodo tanta molu negotium, felicem exitum consequatur. Ad qua Ignatius. Ne quaquam R. Pater, sita in capris, tuis precibus me Deo commenda.

Se hanc historiam vidisse scriptam in literis huius Don Ioannis de Castro, Carthusiani ostentis sibi à P. Dom Michael Monllor suo Magistro, annu agente nonagesimum, iureiurando testatus est, coram publico Notario, R. P. Don. Andreas Soler Religiosus antiquior, Conuentus supra dicti Vallis Christi.

Eandem Historiam se audiuisset à Venerando

do Patre Dor, Matthia Ferrez viro sancto, & tanquam sancto post mortem in imagine iussu Episcopi Segobienensis depicta honorato, & à B. Ludouico Bertrando, & B. Nicolao Factore, pro sancto habitos, iuratus testatus est, R. P. Don: Antonius Martinus, dicti Vallis Christi Conuentus Vicarius, eandemque historiam se audiuisset dixit, à P. Don. Onuphrio Ripoll, Religioso 50. annorum Professo, & Priore vallis Christi Conuentus, viro spectatae virtutis. Qui dixerunt se accepisse sapissimè à pluribus antiquissimis Patribus, & præcipuè à P. Don. Ioanne Bellot Priore eo tempore, quo S. Ignatius Carthusiam Vallis Christi appulit, & ab aliis Patribus, quos in suo testimonio iurato nominat, & addit, hanc esse communem traditionem inter Patres Regij Vallis Christi Conuentus, & dicit se audiuisset & legisset hanc veritatem in manuscriptis reconditis in Archiuio dictæ Carthusiæ.

Hoc ipsum tertius Carthusianus P. Don. Nicolaus Bonet, iuramento comprobat se audisse ab iisdem Patribus antiquissimis Carthusianis. P. D. Michaeli Monllor, & à P. D. Ioanne Bellot, & ab aliis.

Id, hi RR. Patres Carthusiani iurati testati sunt Anno 1641. 8. Ianuarij.

Sed P. Franciscus de Caspes in testimonio suo supra posito §. 13. affirmat, quæcunque scripsere Patres Carthusiani Monasterij Vallis Christi sua in testificatione, sibi ante hos quindecim annos nota fuisse.

Quocirca certissimum est, reuelatum esse S. Ignatio Societatis ab eo fundandæ Institutum, multò ante eam inchoatam, hoc est, dum Manressæ, seu Minorissæ (idem enim significant hæc vocabula) primo à sua Conuersione anno versaretur.

CAPVT SECVNDVM.

Idem confirmatur auctoritate Summorum Pontificum.

21. **M**erito P. Franciscus Suarez hoc ipsum quod supra dictum est de Instituto Societatis sentiens, sed nimis modeste, & non tam aperte idem asserens, t. 4. de Relig. tr. 10. l. 1. c. 4. ad hoc ipsum confirmandum citat Bullas Summorum Pontificum, quæ tamen à me diligentius & firmius expenduntur. Quod eò securius faciam, quia P. Hieronymus Natalis S. P. N. Ignatij intimus sup. n. 4. commendatus, in prima ad socios Complutenses exhortatione, (quam legi, & descriptam habeo) dum esset Commissarius Societatis Roma missus in Hispaniam, dixit manifestè: Reuelatas esse res Societatis immediatè à Deo P. Ignatio, idque dicere Ecclesiam in Bullis Confirmationis Societatis, idque constare ex aliis actibus & testimonij legitimis. Ita ille pag. 3.

Primò, enim Paulus III. in prima Bulla Confirmationis Instituti, anno 1540. ait. Primos decem Patres Societatis (in Bulla nominatos.) Spiritu sancto, ut piè creditur, afflatus, Societatem instituisse. Hunc autem loquendi modum, Dei reuelationem significare, paulò post ostendam.

Idem Paulus III. post tres annos in secunda Bulla, qua secundò confirmauit Societatem, sine restrictione numeri Professorum ad Societatem admittendorum (quos ad numerum sexagesimum in prima Bulla redegerat) hæc ipsa verba repetit. Quæ verba hoc ipsum indicare (quod assumpti probandum) infra nisi fallor clarè apparebit.

Secundò, Iulius III. in altera Bulla, quâ Societatem cum amplioribus Priuilegijs confirmauit, decimo anno à Societate instituta, Anno 1550. clarius hoc ipsum asseruit, institutam nimirum Societatem esse, Spiritu S. afflante: omnisque particulam illam (ut piè creditur) à Paulo III. vsurpatam: Non casu, inquit Soarez loco cit. n. 4. sed quod dubitationem vel formidinem inducat, consultò ablata fuit. Nam diuturna experientia, & vberes fructus, simul cum approbatione Prædecessoris sui, omnem formidandi rationem, si qua erat, auferre poterant. Qui loquendi modus Dei reuelationem denotat. Sic enim S. Chrysostomus sacre Scripturæ libros, ait esse scriptos à Moyse afflato Spiritu S.

Tertiò, Gregorius XIII. in Bulla. Quanto fructuosius, clarius adhuc hoc ipsum indicat, ait enim: Ad quem finem Spiritus S. bonæ memoriæ Ignatij Loyolæ ipsius Societatis Institutorem, eiusque Socios excitauit, media etiam præclara, maximeque opportuna, huius Sedis ministerio eis tribuit, atque confirmauit. Atqui inter media Societatis non tantum Essentialia, sed etiam aliqua accidentalia continentur, ergo iudicio Vicarij Christi, etiam per Spiritum S. sunt S. Ignatio inspirata, & per S. Ignatium Sociis reliquis.

Quartò, idem Gregorius XIII. in eadem Bulla paulò post ait. Societatis Corpus in sua membra ordinem, & gradus, Diuino instinctu disposuisse Ignatij. Et statim immediatè recensens, quæ Diuino instinctu disposuit Ignatius in Societate, enumerat, post biennium Noniciatus absolutum, tria vota substantialia, simplicia tamen, per quæ omnia, in Corpus Societatis cooprantur, & quantum ex parte ipsarum, perpetuò obligati manent, & (quemadmodum infra additur) sunt verò Religiosi & propriè, etsi non fiant Professores. Et si iniussi discedant, Apostasie notam, & pœnas, ut Professores incurrunt, rationabili tamen ex causa, iuxta Constitutiones à Præposito Generali possint dimitti, & votis huiusmodi liberari. Item quod bonorum suorum ius atque Dominium pro Superiorum arbitratu ad tempus retinere valeant, ut in pios vsus distribuant, nullâ retanquam propriâ, & sine Superioris facultatè vtendo. Et quod peractis probationibus

& experimentis, quos Præpositus Generalis idoneos iudicat, eos ad Professionem per vota solennia, vel ad gradum Coadiutorum formatorum, per vota publicè emissa, quamuis non solennia, admittat, & tamen fiant incapaces cuiusvis Hæreditariæ successione, & ratione illorum nulla Domus Societatis in bonis illorum ab intestato succedere possit.

26. Quintò, idem Gregorius XIII. in Bulla, *Ascendente*, cum dixisset, Societatis præcipuum finem esse, *Catholicæ Religionis defensionem ac propagationem, animarumq; in Christiana vita & doctrina profectum*, subdit: *Ad quem finem Spiritus S. bona memoria Ignatii Loyolæ Societatis ipsius Institutoris, eiusque Sociorum excitator, mediâ quoque Predicationum, ac cuiusvisque mysterij verbi Dei, doctrinæq; Christianæ, & Spiritualium Exercitiorum, aliorum item charitatis operum, & Sacramentorum administrationis, ac præcipuè Penitentia & SS. Eucharistia, horumq; frequentiores vsus accommodauit. Quo utroque in loco, non Essentialia tantum Societatis, sed etiam non Essentialia Gregorius nominat, ac proinde etiam hæc, Spiritu S. afflante, & excitante, & docente, S. Ignatius in Societate instituit, iudicio huius Pontificis re & nomine Maximi.*

27. Sextò, similiter alter Gregorius XIV. in Bulla, quæ incipit, *Ecclesiæ Catholicæ*, Societatem fundatam esse ait ab Ignatio, *Domino inspirante*. Quoniam, inquit, *neque tranquillitati, neque firmitati Ordinum prospectum esse poterit, nisi eorum Instituta firmiter in concessa seruentur, usdemq; modis firmiter progrediantur, & crescant, quibus à Fundatoribus Domino inspirante, atque hac S. sede approbante, primum fundati sunt, necessarium duximus, ea que ab Ignatio huius Ordinis Fundatore ordinata, & à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, circa eiusdem Societatis Institutum sancita sunt, Apostolicæ firmitatis munimine denuò roborare. Et nolens ut in Societate res decidantur per Capitula, sed per Superiores, cum consilio aliorum, causam adfert, quia sic Ignatius Fundator faciendum decreuit. In hoc S. Ignatii eocomio ponderanda sunt verba Magni Pontificis, quibus asserit, à Fundatoribus Ordinum Domino inspirante, eorum Instituta primum esse fundata, quia hoc ipsum de Fundatoribus Ordinum Religiosorum videtur asseruisse hic Pontifex, quod multò ante Christus ipse dixerat S. Brigittæ l. 7. Reu. c. 20. Omnes, inquit, *regule quas amici mei inceperunt, & ipsi personaliter tenuerunt, & seruauerunt, alioque omnes efficaciter docuerunt & porrexerunt, non fuerunt dictata & composita, ab ipsorum intellectu, & humanâ sapientiâ, sed aspiratione eiusdem Spiritus S. Meritò ergo idem Pontifex ob solum Decretum ab Ignatio factum de non decidendis rebus per capitula, sed per solos Superiores, statuit hoc esse in Societate retinendum, quia credebat, Spiritus S. aspiratione hoc Ignatium didicisse & statuisse, non humana prudentia.**

28. Septimò, idem patet ex Bulla Pauli V. qui prædictas Bullas aliorum Pontificum confirmans,

ait, Societatis Institutum ab aliquot Pontificibus suis Prædecessoribus approbatum, & confirmatum, & decoratum, esse fundatam à bona memoria Ignatio Loyolæ Sancto Spiritu inspirante. Porro per *Inspirationem Spiritus S. & afflatum & excitationem* cuius meminerunt prædicti Pontifices, non est intelligendus simplex instinctus Spiritus S. qui est quid infimum in genere Prophetiæ, vt docet S. Thomas, sed perfecta Prophetica cognitio & reuelatio, in qua S. Ignatius, non tantum Deo reuelante cognouit quæ statuit in Societatis Constitutionibus à se scriptis, sed etiam cognouit illa sibi esse Diuinitus reuelata, quod ad perfectam cognitionem Propheticam requiri, docet S. Thomas loco citato.

Tali enim inspiratione, & afflatu, & excitatione, S. Ignatius & cognouit res ordinandas in Societate, & verbo ac scripto ordinauit, & factis executus est (modis his tribus vtendo, qui reperiuntur iuxta doctrinam S. Thomæ loc. cit.) quia hoc ipse Sanctus factus est vt supra vidimus, ac proinde ita in rei veritate fuit. Et Pontifices procul dubio eo modo sua verba intellexerunt, quo in rei veritate, & de facto S. Ignatius hoc Institutum fundauit. Nam, vt ibidem ait S. Thomas, *Cum aliquis cognoscit, se moueri à Spiritu S. (vt cognouit S. Ignatius) ad aliquid assumendum, vel significandum verbo vel facto, hoc proprie ad Prophetiam pertinet: cum autem mouetur, sed non cognoscit, non est perfecta Prophetia, sed quidam instinctus Propheticus.*

Simili loquendi phrasi, Spiritus S. exprimit perfectissimam reuelationem Propheticam, per quam scripti sunt libri S. Scripturæ. Nam dicitur 2. Tim. 3. 16. *Omnia Scriptura Diuinitus inspirata: quæ inspiratio expressam Dei reuelationem, & lumen Propheticum perfectissimum significat, quia tali Prophetico illustrati lumine, sacri Scriptores, libros S. Scripturæ scripserunt, aut suis Amanuensis dictarunt. Vt fecit Paulus Apostolus, dictando aliquot ex iis, quas habemus eius epistolis; vt patet Rom. vi. 22. & obseruarunt S. Chrysostomus, Ambrosius S. Hieronymus c. 6. ad Galatas ver. 11. & S. Anselmus in c. 4. ad Coloss. v. 18.*

Sic 2. Pet. 1. versu vlt. loquens S. Petrus de libris Canonicis S. Scripturæ à Deo reuelatis eorum Scriptoris & Authoribus, ait, *Spiritu S. inspirati* (Græcè *ἠερόμενοι*, id est, vt Arrius Montanus vertit, *Acti*) locuti sunt Sancti Dei homines.

Eadem phrasi expressit S. Basilius epist. 1. ad Gregor. libros S. Scripturæ Diuinitus reuelatos. *Maxima, inquit, viarum ad veri inuestigationem ferentium, est meditatio Scripturarum Diuinitus inspiratarum.*

Simili modo loquendi vitit S. Greg. Papa, commemorans præstantissimum reuelationis genus, quo reuelati sunt, & à Deo immediatè dictati libri S. Scripturæ. Nā Præf. in lib. Mor. c. 1. expressè ait: *Librum Iob esse scriptum à Deo, qui eum scribendum*

bendum dicitur: quem tamen statim subdit, esse scriptum à Deo, qui illius Inspirator exiit: & addit, Psalmos à Dauide scriptos esse Dei inspiratione. Et in fine capitis. Beatum Iob sua gesta scripsisse spiritu s. afflatum. Et S. Bern. à Salom. Diuinitus inspirato, ait scripta esse Cantica Canticorum. Et S. Basilus libros scripturæ Diuinitus inspiratos dicit, & S. August. inspiratum à Deo, ait scripsisse Euangelium. Et S. Iudocus Pelusior S. Chrylostomi auditor testimonium Pauli Diuinitus inspirati, vocat sententiam à S. Paulo scriptam Deo reuelante. Et l. 3. ep. 58. eum appellat Diuino Namine instinctum ob epistolas quas Deo reuelante scripsit. Certum ergo sic Romanos Pontifices S. Gregorij Successores, per inspirationem Dei & instinctum, quo aiunt S. Ignatium Societatis Institutum fundasse, intellexisse expressam, & propriè dictam reuelationem Dei.

31. Simili modo in Martyrologio Romano, tum antiquo, tum recognito, & aucto sub Urbano VIII. olim 23. Iulij, nunc 8. Octob. S. Brigitta vidua appellatur, Diuino afflata spiritu: qua phrasindicatur, eam Deo reuelante multa cognouisse, quia in antiquiore Breuiario Romano Lec. 6. die eius festo, dicitur: Multas profundorum Dei arcanorum reuelationes habuisse. Et in alio Breuiario sub Urbano VIII. recognito dicitur, cui arcana multa fuerunt Diuinitus reuelata.

In utroque autem Breuiario, sicut & in Missali Romano, talis de ea Oratio habetur. Domine Deus noster, qui B. Brigitta per Filium tuum Virginium, secreta Cælestia reuelasti &c. Quod etiam antea in Bulla eius Canonizationis, fulius dilectis verbis exprimitur à Bonifacio IX. & postea à Martino V. approbatum est & confirmatum. Quocirca, per instinctum, & inspirationem diuinam, Ignatio factam, vsitatâ sedî Apostolicæ phrasî in suis Bullis, expressam Dei reuelationem intellexerunt supra citati Pontifices. Quo etiam sensu S. Dionysius Areopagita S. Pauli discipulus dixit, Libros Diuinos (scilicet S. Scripturam, quam sic appellare solet) spiritus s. instinctu scriptos esse.

32. Magnum etiam huius veritatis argumentum est, quod Sedes Apostolica per Paulum III. in secunda Bulla confirmatæ Societatis, multò ante factas à S. Ignatio Constitutiones, faciens potestatem eas condendi, etiam iteratis vicibus, & mutandi iuxta locorum & temporum, & rerum qualitatem & varietatem, tanti eas nondum factas, sed condendas fecerit, vt hoc concesserit: Quæ, (scilicet Constitutiones) postquam mutata, alterata, seu de nouo condita fuerint, eo ipso auctoritate Apostolica presatâ, confirmata censeantur, eadem Apostolica auctoritate, de speciali gratia indulgemus. Quæ anticipata nondum factarum Constitutionum approbatio, singulare iudiciû est, Deum immediatè mouisse Vicarium suum, vt hoc faceret in Confirmationem Institutum, quod ipse seruo suo Ignatio reuelauerat. Alio-

qui, sistendo intra limites humanæ prudentiæ, nunquam humano Spiritu id Papa concessisset, sciens calamitatem illorum temporum, à nouis in Septentrione Hæresibus perturbatorum, & ab illusionibus Illuminatorum, qui Hispaniam potissimum inficere cæperant. Præsertim cum idem Pontifex in prima Bulla ob metum rerum futurarum, non permisisset Ignatio plures quàm Sexaginta ad Professionem admittere.

Hoc ipsum etiam manifestè apparet ex eo, quod Sedes Apostolica confirmauit per Bullas plures Pontificum, & quidem motu proprio, & de certâ scientiâ, & de Apostolica potestate plenitudine, quædam in Societate valdè diuersa à statu aliorum Ordinum, & contra communem sententiam antea receptam Theologorum & Canonistarum, vti est, quod vota simplicia in Societate emissa post biennium Probationis, faciant verè Religiosum, & quod inuolidum redant matrimonium contractum, & quod solennitas votorum, non requiratur ad substantiam Regionis, & alia quædam in Societate valdè diuersa, quæ infra enumerabuntur. Nunquam enim Sedes Apostolica, tali motu proprio, & de certa scientiâ, & plenitudine Apostolicæ potestatis, contra communem sensum Theologorum & Iurisperitorum, saltem contra præxim aliorum Ordinum antiquiorum, & quidem tam facili, & tam disertis verbis, sine præmissis examibus & disputationibus (quæ Romæ ob res multò minores instituitur iussu Rom. Pontificis) confirmasset, nisi hæc omnia à maiore, quàm ordinario Diuino lumine, S. P. Ignatius didicisset.

Valet & hoc plurimum ad confirmationem huius veritatis, quod non permisisset Deus, vt quicquam ex rebus à S. Ignatio in Societatis Instituto constitutis abrogaretur à Sede Apostolica, aut oretenus, aut per Diploma, quamuis aliqui fuerint Pontifices, qui ex mala informatione quorundam, & ob res nostras non bene intellectas, habuerint in rebus quibusdam nostris difficultatem: ideoque post S. Ignatii mortem Paulus IV. non abrogando quicquam ex Constitutionibus, nec ex præteritorum Pontificum Diplomatis, factus à Societate alienior, simplici mandato iusserat pro arbitrio Generalis chorum in Societatem induci, & ne Generalis gubernatio ad viram eius duraret, tamen ipse Societatis Institutum & Constitutiones sua voce approbauit. Præterea cum idem Pontifex, vt ait Sachinus & Orlandinus præferebat, se in Societate aliquid desiderare, & in eius rebus moliri, & insisteret ad se ferri Diplomata Pontificum, Constitutiones regulasque Societatis, & quicquid ad eius disciplinam ac regimen pertineret, tradidissetque aliquot Cardinalibus examinanda, & perpendendâ omnia, & quidem iis, quos minime Societati fauentes, magnâ tamen doctrinâ ac prudentiâ, rerum gerendarum peritiâ instructos habebat, nullâ

B. l. in
Cant.
Baf. ep. ad
Chilon.
Aug. tr. 7.
in Ioan.
I. l. 2. cp.
270.

c. 11 diu.
nomin.

prolix

profus re abrogatâ, nullâ immutatâ, nullâ im-
 probatâ, nobis postea omnia integra & illibata
 restituit, sed vt ait Gregorius XIII. in Constitu-
 tione sua, *Quand' fructuosius, postea, diligentissimè*
examinata, & à Concilio Tridentino commendata:
 quæ etiam repetit infra pag. 227. Quam rem ita
 oculus testis describit P. Hieronymus Natalis
 in Exhortatione quinta quam habuit ad nostros
 Complutenfes pag. 6. dum esset Commissarius
 Generalis in Hispania: *Habent, inquit, nostra Con-*
stitutiones auctoritatem à Bullis Pauli III. & Iulij III.
qui dederunt auctoritatem ad faciendas illas: habent
etiam Confirmationem à Paulo IV. quæ est valdè ma-
gna, & quam ego æstimo multùm. Postquam enim no-
ster P. Ignatius est mortuus, voluit Paulus IV. videre
nostrum Institutum, Bullas & Constitutiones, & ita
serunt illi consignata omnia: & ipse commisit Cardi-
nali Romano, & Cardinali Tranensi, & habuerunt
per quatuor menses, inquirendo & reuidento, & postea
restituunt, approbando illud tanquam bonum. Et Pa-
pa tempore Congregationis Generalis (primæ post
Ignatij obitum) confirmauit totum nostrum Institu-
tum huius. Primò per Cardinalem Pacicum, secundo vi-
na vocis oraculo, quando iuimus ad oscula eius pedum,
tota Congregatio cum Generali. (P. Iacobo Laynez)
nouiter electo. Hæc P. Natalis dixit dum esset in
 Hispaniam missus, à P. Iacobo Laynez Genera-
 li, cum potestate ipsius Generalis. Sic etiam dicit
 Sixtus V. ex informatione maleuolorum deli-
 berasset de mutando nomine Societatis, ne vo-
 caretur Societas Iesu, sed Societas Iesuitarum,
 & diceretur iam Diploma Pontificiis hac de
 re fuisse conscriptum, non permisit illud Deus
 publicari ob mortem repentinam sine præuio
 morbo Sixti V. in sella sua sedentis cum stupore
 omnium, subsecutam. Quod antequam fieret,
 P. Iacobus Ximenez tunc Societatis Secreta-
 rius, adisset Cardinalem Ioannem Antonium
 Iachinettum (cum qui postea ad Romanum
 Pontificatum euectus fuit Anno 1591. & Inno-
 centius IX. appellatus fuit) & ab eo intellexit
 Sixtum velle omnino mutare hoc Societatis
 nomen, P. Ximenez impulsu quodam Spiritus
 commotus, magno impetu Cardinalis mensa
 pugno percussit, indignabundus dixit: hoc nun-
 quam fore, & statim à Cardinali discessit. Sed
 cum postea repentinâ morte Sixti subsecutâ,
 aduocato P. Ximeno Cardinalis ille quæsiuit
 fer, quomodo scierit mutationem nominis So-
 cietatis non subsecuturam? respondit Cardinali
 Ximenez: se illud dixisse, fundatum in prædi-
 ctione P. Ignatij, qui similem difficultatem ex-
 pertus à primis aliquot Sociis, initio dissuaden-
 tibus, ne nostra Religio Societas Iesu appellare-
 tur, P. Ignatius constanter perstitit, se illi aliud
 nomen non inditurum, ed quod hoc nomen ei Deus ipse
 indidisset, quod nullus vnquam mortalium immutatu-
 rus esset, & sperare se, in primo Concilio Generali hoc
 nomen ab Ecclesia confirmatum iri. Quod ipsum à
 P. Ignatio dictum esse, scripsit P. Iohannes Po-

lancus, eius per nouem annos Secretarius, in
 vita S. P. Ignatij, quam Romæ in Archiuo So-
 cietatis legi. Et hoc ipsum dictum esse P. Polan-
 co à S. Ignatio scribit Orlandinus. Et ipse Po-
 lancus in epistola supra à me citatâ, scribit di-
 fertè; *credi, quod Ignatius ex Diuina reuelatio-*
ne Societatis Iesu nomen à se fundato Ordini in-
diderit.

Sic etiam tempore Gregorij XIII. excitata
 fuit magna tempestas, tam contra alia, quàm
 contra Regulam IX. & X. Summarij, quæ ra-
 men auctoritate Apostolicâ, à Gregorio XIII.
 post iudicium, vt vocant, Contradictorium, so-
 pita est, & Decreto Pontificis damnata, tum vi-
 uâ voce nominatim, tum per Constitutionem
 Apostolicam eiusdem Gregorij duplicem, pri-
 mò editam Anno 1582. kalen. Febr. deinde An-
 no 1584. 8. kalend. Iunij, in quibus Bullis omnes
 Constitutiones Societatis, & Statuta qualia-
 cunque sint, amplissimè confirmauit, & quidem
 non quomodocunque, sed *acsi ad verbum præsen-*
tibus (id est Bullis) insererentur. Quo etiam modo
 expressè Constitutiones & Bullas præterito-
 rum Pontificum confirmarunt Gregorius XIV.
 & Paulus V.

Porro improbationem supra dictarum Re-
 gularum damnatam esse viuâ voce à Grego-
 rio XIII. testatur Franciscus Soatez, sed magis
 distinctè & fufius Alphonsus Rodericus.

Sic etiam mortuo Gregorio XIII. aduersarij
 Societatis, rati opportunum esse tempus impu-
 gnandi Societatis Institutum, sub Pontificatu
 Sixti V. tum quia erat assumptus ex Ordine Mi-
 norum quibusdam in rebus praxes contrarias
 Societatis legibus habentes: tum quia à Grego-
 rio XIII. passus erat diminutionem suorum re-
 dituum, validè impugnare cœperunt nostrum
 Institutum, & graues querelas contra illud co-
 ram Sixto V. deposuerunt, qui, vt scribit P. Clau-
 dius Generalis in lib. Industriarum. *Cum, inquit,*
nuper Sixtus V. felicitis recordationis, nonnullis Theolo-
gus, & grauissimis Cardinalibus examinanda dedisset
(scilicet obiecta contra Institutum Societatis) il-
lique nostris responsis auditis, & scripto traditis, & ac-
curatè examinatis, ad Pontificem retulissent, nihil pla-
ne ille immutauit. Imo vero Gregorius XIV. fan-
ctæ memoriæ, qui ei successit, amplissimo Di-
plomate ea explicauit & cõfirmavit. Quin imò,
 cum quædam in Instituto Societatis post mor-
 tem Gregorij XIV. sub Clemente VIII. nonnulli
 inquieti Spiritus, ad suam temeritatem (vti eos
 appellat Paulus V. in sua Bulla) impugnassent,
 eorum impugnationes hic Pontifex damna-
 uit, & totum Institutum Societatis magis quàm
 Prædecessores confirmauit Anno 1606. pridie
 Nonas Septemb.

Magna quoque eiusdem veritatis confirma-
 tio est, quod omnes Romani Pontifices, à qui-
 bus Societas petiit Confirmationem Instituti, &
 Constitutionum, illud sine difficultate ex sua
 parte

1.2. n. 61. n.
19. pag. 33.

36.

37.

38.

Su. ro. 4. de
Relig. tr.
10. l. 10. c.

10. n. 1.
Rod. to. 3.
Exer. perf.
tr. 8. c. 6.

39.

c. 15. §. 5.

40.

41.

42.

329
Hilb. No.
L. 1. n. 1.
40. 3. 1.
L. 1. n. 1.
76. 7.
O. 1. 1. 1.
num. 17.

parte, & sine vlla exceptione, per sua Diplomata confirmantur. Et quidem primò viua voce Paulus III. id confirmavit Anno 1539. 3. Septemb. dum esset Tibure, & intellecto ex informatione S. Ignatij Instituto, dixit: *Spiritus Dei hic est, & Patrum consilia & pia studia collaudant, vt scribit Orlandinus.* Postea per Bullam Pontificiam illud confirmavit, Anno sequenti 5. kalend. Octobr. Deinde iterum confirmavit totum Anno 1549. prid. Id. Mart. Postea Iulius 3. cum maiore Declaratione illud confirmavit, An. 1550. 12. kalend. Aug. Tandem Gregorius XIII. & alij sup. citati.

1.2.n.83.

43.

Porro circa primam Societatis per Pontificium Diploma confirmationem, quatuor notanda sunt, magna argumenta Diuini fauoris erga Societatis Institutum, quae nos excitare debent, ad illud amandum, & ad viuendum iuxta regulas illius, & ad credendum, non esse illud humanam industriam, sed Diuinitus per S.P.N. Ignatium fundatum.

Primò, quod citius per Diploma Pontificium fit prima vice confirmatum, dum prima eius confirmatio per S. Ignatium peteretur, quam Ordines Prædicatorum & Minorum, quamuis eorum Fundatores ob miraculorum famam tunc fuerint magis celebres quam S. Ignatius. Nam Innocentius III. à quo petebant S. Dominicus, & S. Franciscus Bullam suorum Ordinum confirmatiuam, eam non concessit illis. Siquidem, vt ait B. Ioannes de Saxonia, *Innocentius III.*

1.1. de cõm. locali c. 4.

44.

S. Anton.

3. p. tit. 23.

c. 1. & tit.

24. c. 14.

§. 3.

Azor. to. 1.

l. 19. c. 1. §.

4.

Wading.

to. 1. A.

1223. n. 16.

Et A. 1215.

num. 33.

Theod. ab

Apoldia.

l. 1. vit. S.

Dom. c. vlt.

Mal. Cent.

1. Ann.

Præd. An.

1216. Brou.

An. 1215. n.

6. Vrc. c. 1.

Const. p. 2.

ad eorum confirmationem durus fuit.

Imò Ferdinandus de Castillo eximius Scriptor Historiæ Dominicanorum scribit, *Innocentium Papam, etsi Diuinâ visione instructum, quod Deus S. Dominicum elegisset, ad sustentandam Ecclesiam, non dedisse potestatem Dominico quam petebat*

faciendi nouam Regulam, & nouas Constitutiones cum noua forma viuendi, sed (quemadmodum etiam

legimus in Breviario Romano) hortatus est, vt ad suos reuerteretur in Galliam, & vt Religiones à Sede

Apostolica approbatas inspiceret, & ab illis sumeret id quod faceret ad suum intentum. Et ita reuersus Tolo-

sam deliberavit cum Sociis, & S. Augustini Regulam elegit, Constitutiones autem & ceremonias particula-

res accepit ex Ordine Pramonstratensium. Hæc omnia Ferdinandus, qui ait c. 18. hist. Anno 1216.

Decembr. fuisse confirmatum Ordinem Prædicatorum ab Honorio III. Hoc ipsum confirmat Thomas Maluëda, Abrahamus Brouius.

Et dicitur in Summario Constitutionum Ordinis Prædicatorum edito Parisiis Anno 1620.

à Petro Martyre Vrceano. Porro Franciscus Gózaga Generalis Ordinis S. Francisci, scribit quidem Innocentium III. viuae vocis oraculo annuisse votis S. Francisci (quod etiam in Bulla asserit Honorius III.) Sed Honorium III. eius Ordinem confirmasse per Bullam peculiarem Anno 1224. cum confirmationem petisset ab Innocentio III. Anno 1209, vel vt Lucas Nadin-

gus accuratissimus Scriptor Historiæ Franciscanae asserit, Anno 1210. Porro S. Ignatius cum primùm petisset Confirmationem Societatis à Paulo III. statim eam viuae vocis oraculo obtinuit, & intra eundem annum etiam Bullam Confirmationis ab eodem Pontifice impetrauit A. 1540. 27. Septemb.

Secundus Favor erga Societatem, est in eius Cõfirmatione factâ tempore difficillimo. Quânis enim tunc valde perturbarent Ecclesiam nonæ Hæreses Lutheranorum, & Caluinismi initia, partim in Germania, partim in Gallia, & imposturae Illuminatorum in Hispania, idem meritò posset Paulus III. ad aliud tempus differre, prætextu iussæ deliberationis Instituti Societatis Confirmationem viuae vocis oraculo faciendam, tamen intellectis Instituti Capitibus, sine difficultate, & sine dilatione, illud viuae vocis oraculo confirmant.

Tertius erga Societatem Diuinus fauor est, Examen Instituti Societatis commissum ab eodem Pontifice Personis, à quibus fauorem sperare Ignatius non poterat, felici successu conclusum. Etsi enim Paulus III. optimè, vt dictum est, sentiret de Societatis Instituto, tamen vt Societatem præmuniret à linguis loquentium iniqua, & ne videretur minus consideratè in tanta procedere, iussit Institutum Societatis in certa capita digestum examinari, & cognosci primùm à Thoma Badia Dominicano, Sacri Palatii Magistro, magni iudicij & doctrinae viro, postea ad Cardinalatum promotum, vt scribit Ribadeneira, deinde à tribus Cardinalibus, apud quos nihil erat loci gratiæ, & in iis à Bartholomæo Guidiccione nouis Religionibus adhibito, vt librum scripsisse dicatur, ad multitudinem Religionum tantum ad quatuor Ordines reducendam. hi tamen omnes, post multa hinc inde agitata, præsertim Guidiccionius mutata sententiâ, Societatis Institutum laudarunt, & Pontifici magnopere cõmendarunt. Et quidem Guidiccionius ita, vt diceret, *nouas Religiones non probo, hanc tamen non probare non audeo, sic enim interius afficior, eosque motus animi Diuini sentio, vt quo me humana ratio non ducit, eo voluntas inclinet, & affectu inuitus quodammodo complector, quod argumentis antea repudiabam, vt scribunt Ribadeneira & Orlandinus. Addit autem P. Hieronymus Natalis, dicere eum postea solitum, magnas & extraordinarias laudes nostri Instituti.*

Quartus Dei erga Societatem fauor est, quod idem Paulus III. in prima Bulla supradictâ, confirmatoria Societatis, fecerit potestatem Præposito Societatis sine vlla restrictione nouas con-

49.

rate, de speciali gratia indulgit, ut Constitutiones Societatis factæ, postquam mutata, alterate, siue de nouo condita fuissent, eo ipso Apostolica authoritate confirmata conferrentur. Qui quatuor fauores hoc ipsum confirmant, quod probandum assumpti, nimirum Societatis Institutum S. Ignatio Diuinitus esse reuelatum, id eoque cum his prærogatiuis ample confirmatione, sine minimæ rei mutatione, vel emendatione, & difficultate.

CAPVT TERTIVM.

Idem Confirmatur ratione.

48. **E**T lumen naturæ, & S. Scriptura, & SS Patres, & Theologia, & gesta in Historiis Ecclesiasticis conscripta, innotuit Dei bonitatem & Sapientiam, ita se Creaturis rationalibus communicare docent, ut nulli desit in suppediendis auxiliis necessariis, ad ea siue instituenda, siue perficienda, quæ vult potissimum per valde dilectos seruos suos extraordinariâ vitæ sanctimoniam præditos institui ac perfici. Cum ergo S. Ignatium Deus elegerit, ad fundandum difficillimo Ecclesiæ tempore, nouum Societatis Ordinem, ad cuius conseruationem & incrementum erant necessaria noua Institura, ut prudenter obseruauit Gregorius XIII. in 2. sua Bolla confirmatoria Societatis dicens, *Diuinam prouidentiam pro temporum necessitate, varia & salutaria Ordinam Instituta in Ecclesia sua produxisse, nouisque in ea subinde nascentibus morbis, noua remedia, nouisque emergentibus hostium impugnationibus, nouum Regularium Ordinem excitare, & cuique illorum, iuxta cuiuslibet peculiaris gratia uocationem, peculiare quasdam notas, propria insignia, ac opportuna ad finem, quem intendit, media suggestisse; Ideo & S. P. Ignatio noua quedam media inspirauit. Inspirasse autem per expressam, & immediatam supernaturalem reuelationem, in supremo gradu Prophetiæ (etsi argumenta supra dicta non haberemus) hoc solum sufficeret, petiitum ex more Diuinæ Prouidentia, omnibus sæculis usitato, quæ multò magis se extraordinariè communicat Creaturis rationalibus, præsertim sibi valde charis, tunc, cum maior est necessitas talis communicationis, maximè verò, si eiusdem, se extraordinariè communicauit, quando minus egebant, tali extraordinariâ & miraculosa communicatione. Nam, ut ait S. Dionysius Areopagita, *Deus impertitur suum cuique lumen pro cuiusque dignitate; & ut dixit cap. 10. fin. Vnaqueque mens, pro suo capta quam nitidissime purgationis sit particeps copiosissimi luminis absolutæque potentia & perfectionis Cælestium illustrationum.* Cum ergo certissimè sciamus, & ex narratione vitæ suæ, à S. Ignatio facta P. Lancicii Opusc. Tom. 2.*

Ludouico Conualuo (de qua supradictum est) & ex eius vitæ Scriptoribus, P. Ribadeneira, P. Maffeo, P. Orlandino, cum inquam certissimè constet, S. Ignatio fuisse Manresæ propheticè reuelatum à Deo modum quod mundum condidit, & multa SS. Trinitatis mysteria, quæ fide Diuina credebatur, & quidem sine vlla difficultate: item præsentiam Christi Domini in Eucharistia: item permulta alia, tum quæ ad fidei mysteria pertinent, tum quæ ad scientiarum cognitionem, & cum hæc illi non ita fuerint necessaria scitu, sicut fuerunt res ad Institutum nouum in Ecclesia fundandum pertinentes, multò magis credendum est, illas à Deo fuisse S. Ignatio ita immediatè reuelatas propheticè, sicut fuerunt, res minus necessariae, imò nequidem necessariae, loquendo in Theologico rigore.

Confirmatur primò, hoc ipsum, quia ut scribit P. Ribadeneira S. Ignatius datus fuit in tutelam Archangelo, quod adeò insolitum est, ut hoc fieri neget S. Thomas. Contrarium tamen esse probabile putat Magister Vaquez, ubi etiam rationes S. Thomæ contrarias bene soluit. Soarez verò id ex professo contingere probat. Quod sanè validè confirmatur, Primò, exemplo Beatissimæ Dei Genitricis Mariæ, cui pro custodia deputatum fuisse Gabrielem Archangelum asserit B. Petrus Damiani, & Abulensis. Deinde exemplo S. Francisæ Romanæ, cui Deus præter Angelum Custodem ordinarium, extraordinarium dederat Archangelum, ex secundo choro primæ Hierarchie, quem perpetuò videbat, diu noctuque, & qui eam comitabatur per urbem, & à quo dirigebatur in omnibus & custodiebatur. Et post 24. annos, quibus S. Francisca perpetuò habuit hunc Archangelum, suum comitem, consolatorem, & directorem, visibilem oculis corporeis, datus est illi alter Archangelus loco huius, longè nobilior ex secunda Hierarchia, ex quarto Choro, scilicet Potestatum. Et cum sint in singulis choris nouem mansiones, is erat ex prima mansionem, & caput omnium aliorum eiusdem mansionis, & primus in nobilitate post principalem Angelum Chori supra dicti. Ab hoc defendebatur fortius & ardentius Sæcra ab oppressionibus malignorum Spirituum. Quod contigit illo die, quando fuit electa in Præsidentem Monasterij Turris Speculorum. Idem patet exemplo S. Gertrudis Virginis, quæ Dei iussu, scripto lib. 2. cap. 23. Insinuat, diuinitat. Deo gratias agit. Insuper in speciale ministerium mihi deputasti sapius nobilissimos Palatii tui Principes, non solum de choris Angelorum & Archangelorum, sed etiam aliorum, secundum quod pietas tua benignissime Deus mihi magis con-

gruere iudicabat, ut ad conuenientiora sibi obsequia in Spiritualibus exercitiis me promoueret. Cum ergo ad fundationem noui Ordinis, quem Deus prouiderat multipliciter exagitantum, & ab ipsis Catholicis, & ab Hæreticis, magis necessaria fuerit intrinseca illuminatio extraordinaria, rerum in illo Ordine seruandarum, quam extrinseca tutela extraordinaria Archangeli, si hanc S. Ignatio dedit, multo magis dedit illam. Talibus enim Personis, in tali necessitate, Dei prouidentia non deest, præsertim cum innumera sint exempla in uitis SS. Patrum, etiam non Fundatorum, quibus immediatè Deus reuelauit, & nunc adhuc etiam reuelare solet Propheticè per quæ innumeras res minoris momenti, & minus necessarias scitu, tum illis ipsis Personis, tum aliis, quàm fuerint S. Ignatio Fundatori Constitutiones & Instituta Ordinis, & res ad has Constitutiones & Instituta spectantes.

51. *Confirmatur secundò*, certissimum esse debet apud nos, saltem æque certum, doctrinas Exercitiorum spiritualium S. Ignatij, esse ei à Deo reuelatas, sicut credimus multa esse reuelata Diuinitus S. Catharinæ Senensi, S. Teresie & aliis Sanctis. Nam ita Scriptores fide digni illud scribunt de S. Ignatij Exercitiis, tanquam ei Diuinitus reuelatis (uti ostendi in meis supra Exercitiis notis cap. 3.) quemadmodum alij Scriptores uitæ S. Catharinæ, & S. Teresie ac aliorum Sanctiorum. Atqui ad Institutum Societatis constituendum magis necessaria sunt statuta proprium eius viuendi modum continentia, quàm Exercitia Spiritualia, statuta enim atque leges Societatis, sunt tanquam partes intrinsecè Corpus Instituti integrantes, Exercitia autem sunt quidem summè utilia, talia tamen, quibus perditis vel abolitis, tanquam extrinseco auxilio, essentia Instituti integra consisteret. Ergo à minori ad maius, si Deus S. Ignatio immediatè reuelauit siue per se, siue per B. Virginem, siue per Angelum Exercitia Spiritualia, multo magis immediatè reuelauit res intrinsecas Instituti Societatis.

Ex dictis Colligitur primò, certissimum esse debere, & res substantiales & nonnullas alias nõ substantiales Societati proprias, & non communes cum aliis Ordinibus esse Diuinitus reuelatas S. Ignatio ut probatum est.

52. *Colligitur secundò*, spectatà Historicorum bonorum ac fidelium autoritate, cui humana fides quoad res antiquas meritò innititur, nos de hac ueritate magis certos esse posse & debere, quàm sint aliqui alij Religiosi Ordines, quod eorum regulæ sint reuelatæ Diuinitus Fundatoribus ipsorum. Nam, ut supra uidiuus, habemus huius rei testes omni exceptione maiores, qui hoc ipsum ex ore S. Ignatij audierunt: Item, qui hæc ipsa, uiuente adhuc S. Ignatio, scriptis consignauerunt,

eo ipso tempore, quo hæc ab Ignatio audierunt. Item habemus illa ipsa scripta iururando confirmata à Familiaribus S. Ignatij, & in Processum eius Canonizationis relata Madriti, coram Commissariis Apostolicis auctoritate Pauli V. Pontificis Maximi ad demonstrandam illis scriptis, S. Ignatij sanctimoniam honorè Canonizationis dignam. Nullus autem Ordinis historia est iururando confirmata: prouide ex hoc capite, tantam auctoritatem & authenticationem, ac inde ortam fidem & certitudinem humanam de hac re non habet, quod Regulæ eorum sint Diuinitus reuelatæ. Nullus enim eorum historicus Fundatoribus eorum familiaris, id scripsit, & se id audiuisse ab ipso Fundatore narrauit: Item nullus Historicus iururando confirmauit partem ullam suæ historię, præsertim de regula sua Deo reuelante accepta, sicut noster Ribadeneira nõ semel coram Commissariis Apostolicis examinatus, iururando confirmauit ueritatem rerum à se de S. Ignatio (cuius erat familiaris & intimus) scriptarum.

Colligitur tertio, ex dictis, eximio nos quoniam Societate sumus esse affectos Dei beneficio, quod sumus ad hanc Societatem uocati, cuius Institutum S. Ignatio reuelauit Deus peculiari quodam modo (scilicet reuelatione merè intellectuâ, sine admixtulo Phantasiæ & sensuum ut infra cap. 6. demonstrabo) Reuelauit quidem Deus S. Pachomio Regulam per Angelum, ut dicitur in Martyrologio Romano, & antiqui Historici testantur: reuelauit etiam regulas B. Polthumio per Angelum, quæ habentur in uitis Patrum apud nostrum Rosicidum; reuelauit procul dubio, & aliis Fundatoribus quarundam Religionum ut S. Benedicti, S. Dominici, S. Francisci, sed per uoluntatis Historiis Ecclesiasticis, & omnium Ordinum, non inuenimus scriptum esse in ipsis, tot modis reuelatas esse Cælitus uilius Ordinis regulas, quot scimus interuenisse in reuelatione rerum nostri Instituti. Siquidem intellectuâ reuelatione reuelauit Deus illud, ut cap. 6. ostendamus, & uti sup. dictum est cap. 1. dum S. Ignatius Constitutiones scriberet, non tantum Beatam Virginem Mariam sæpe uidit, ea quæ in Constitutionibus statuebat, confirmantem, sed etiam alias Diuinas Personas, modò Deum Patrem, modò Spiritum S. modo omnes Personas SS. Trinitatis, prout ipse S. Pater narrauit P. Ludouico Consaluo, & hoc ipsum ipse Sanctus scripsit plurimis in locis, in libro suarum Visionum, cuius libri honorificam facit mentionem P. Ribadeneira, Maffeus, Orlandinus, & ego illum Anno 1597. Romæ ex Authographo Romano transcripti, & apud me habeo, & seruo tanquam pretiosissimum thesaurum. Adde & hoc pro nostro communi solatio, quod dum S. Ignatius deliberaret, an debe-

deberet concedere reditus templis & sacrificiis Domorum professorum, inter alias apparitiones & B. Virginis, & Diuinarum Personarum, in hoc puncto illum illuminantes & confirmantes, scriptum reliquit in eodem libro, *sibi apparuisse modo insolito Spiritum S. in claritate & flamma ignea, & Christum Dominum in specie solis lucidissimi.* In qua solis specie olim apparuerat in oratione vigilanti S. Brigittæ, præsentè B. Virginis, & S. Angelo, vbi Angelus explicans illam visionem ait: *Sol significat Christum in Deitate sua.* Et Deus Pater S. Catherinæ Senensi dixit: *Spiritus S. à me Patre, & ab ipso Filio meo procedit, quia sumus idem ipse Sol.* Ex quibus apparitionum modis, non temerè colligere possumus has Diuinas Personas in tali specie S. Patri nostro se præbuisse videndas, vt agnosceremus ita illum cognouisse res Diuinitus Instituti nostri, sicut agnouerunt Apostoli, dum illis in specie ignis idem S. Spiritus apparuit, & Diuina mysteria reuelauit, & sicut Christus Dominus, *Lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum,* vt ait S. Ioannes Euangelista, doctrinam Euangelicam suis Apostolis immediatè patefecit per seipsum. Ita & Ignatium per seipsum immediatè docuit, quæ in Societate suo nomine insignienda, & substantialia esse debebant, & ad integritatem substantialium pertinere, quæ suo loco recensentur.

Merito ergo post hæc, à me multò ante scripta iureiurando confirmarunt hanc Diuinam Reuelationem S. P. N. Ignatio factam multò ante fundatam Societatem, & in vniuersa Societate, à primis eius iniuris vulgatam & creditam esse Admodum Reuerendus P. Noster Mutius Vitellesens Prepositus Generalis, aliique grauissimi Societatis nostræ Patres, etiam à S. Ignatio in Societatem recepit, relati à Reuerendo Patre Rho, & à me supra nominati, & excerpti ex eius præstantissimis interrogationibus Apologeticis, Anno 1541. Lugduni impressis, æterna memoriâ dignis.

Ex dictis apparet, malè quosdam è nostris Authoribus sensisse, ac scripsisse, Ignatium aliquas Regulas nostras mutuas esse ex Regulis aliarum Religionum antiquiorum. Hoc enim est prorsus falsum, quia S. P. N. Ignatius nec ante scriptas Constitutiones Societatis (ex quibus sunt excerptæ nostræ Regulæ Summarij) nec dum eas scriberet, nec postea, legit Regulas aliorum Ordinum, imò nec eas in suo cubiculo, aut Bibliotheca habuit, sed solum Nouum Testamentum, & Thomam de Kempis de imitatione Christi, & Missale, quod pridie Missæ dicendæ curabat sibi adferri, in quo totam Missam die sequenti dicendam legebat, toties quoties eam erat dicturus: vt scribunt Orlandinus, & Ludouicus Consaluis in Diario supra commemorato, & ego diligentissimè id in *Lancij Opusc. Tom. 2.*

dagani à duobus olim Cubiculariis S. P. Ignatij cum quibus Romæ aliquot annis vixi. Vnus erat P. Ioannes Ignatius, alter Laicus Ioannes Paulus Borellus. Præterea totam Bibliothecam Domus Professæ à tempore S. Ignatij in ea Domino retentam curiosè lustrari, sitam prope Cubiculum S. Patris, & in ea nullum prorsus talem librum inueni, ex quo aliquam Regulam S. P. N. Ignatius mutuas posset, sed ille Spiritus S. qui aliis Fundatoribus inspirauit Regulas, similes etiam S. Ignatio inspirauit, sicut videmus inspirasse Euangelistis posterioribus, qui eadem scripserunt, quæ scripserunt priores. Non est autem mirum illos Scriptores putasse S. Ignatium aliquas Regulas ab aliis accepisse, quia nullus eorum viderat Archiuum Romanum, nec indagauerat à sociis S. Ignatij, quales libros in suo cubiculo haberit, vt nos cum Orlandino fecimus curiosissimi Indagatores rerum S. Patris. Ideo Ribadeneyra familiaris, & olim etiam Cubicularius S. Patris, nil tale de S. Patre scripsit, sed prorsus contrarium, vt supra demonstrauimus.

CAPVT QVARTVM.

Soluantur Obiectiones.

VT magis confirmetur veritas rerum supra dictarum, hæc venerunt in mentem, quæ vel impugnandi studio, vel rem melius intelligendi, aut obici, aut proponi possunt, & soluenda videntur, à me & ab aliis meo rogatu de industria obiecta.

Obiectis primò, si quædam Deus reuelauit S. Ignatio, cur non omnia, verùm aliqua reliquit eius prudentiæ. *Respondeo,* hunc esse Dei morem vt Prophetice non reuelet, nisi ea quæ naturali modo hic & nunc, sciri non possunt ab eo, cui aliquid reuelatur. Item non solet reuelare Deus, nisi res maioris momenti, tunc enim tantum media miraculosa & extraordinaria Reuelationum adhibet, quando per ordinaria & naturalia media, hic & nunc res haberi non potest. Non esset enim etiam hominis prudentis, per difficilia & operosa media aliquid querere, quod posset per facilia & perua. Ideo quod naturali prudentia poterat Ignatius assequi, hoc eius naturali prudentiæ statuendum Deus reliquit. Atque hanc gubernandi rationem Deus in Hierarchia Ecclesiastica tenuit primò cum Apostolis, deinde cum Successoribus Apostolorum. Nam certum est, Deum Apostolis reuelasse doctrinam Euangelicam, tū ad dogmata Fidei, tum ad Institutionem morū, tum ad aliquos ritus sacros colendi Deum pertinentem. Hinc Apostolus ait Gal. 1. v. 1. *Se factum Apostolum non ab hominibus, neque per homines, sed per Iesum Christum, & v. 12. Neque ab homine accepi illud* (Cili-

(scilicet Euangelium) neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi. Vnde I. Cor. II. ait: *Cetera cum venero disponam.* Quod Sanctus Augustinus, & omnes Catholici Doctores & nonnulli ex Doctoribus Hæreticis, vt Antonius Sadeel, & Vitrackerus, & Piscator, intelligunt scriptum ab Apostolo de Ecclesiasticis ritibus in Scriptura non reuelatis. Sic I. Cor. VII. 12. ait: *Ceteris ego dico non Dominus &c.* Vbi statutum suum immediate positum contradistinguit à doctrinâ per reuelationem à Domino traditâ. Simili modo per Romanos Pontifices & per Concilia, Deus omnibus sæculis per humanam illorum prudentiam plurimâ cõstituta esse voluit, doctrinâ à se Prophetis, & Apostolis reuelatâ non contentus.

59. Quid mirum ergo est, quod hanc morem seruauit etiam cum S. Ignatio. Sic etiam, quâuis Christus Dominus S. Brigittæ Regulam, (vt vocant) Saluatoris, ore proprio dicitur (vt patet in I. Reg. S. Brigittæ, post libros 8. immediate, & Sedes Apostolica testatur, imo tota Ecclesia in Breviario Romano Lectione 6. in festo S. Brigittæ à pluribus Pontificibus approbata) tamen ipse Seruator capite 20. Regulam, remittit S. Brigittam, vt aliqua Regula addenda, inquirat à deuotissimis aliquibus Fratribus de Regula Benedicti, vel Bernardi, quæ huic Regula inscribant, quomodo excessus emendandi sunt in Monasterio, & mortui sepeliendi, & quomodo visitabit Episcopus, & pro quibus casibus ingredietur Monasterium, & alia necessaria, quæ in his verbis non narrantur, ad huius Regule roborationem, assumantur de Regulis supra dictis. Hæc Saluator. Eodem modo præter res substantiales S. Ignatio reuelatas, alias minoris momenti eius prudentiæ reliquit.

60. *Obiicies secundò, si S. Ignatius à Deo reuelata accepit circa Societatis Institutum & Regulam, non erat necesse petere Confirmationem Instituti à Vicario Christi. Respondeo, negando Consequentiam.* Nam & Apostolus Paulus, *Non ab hominibus, nec per homines Apostolatum, & doctrinam Euangelij, sed à Deo accepisse se per reuelationem ait, & illam prædicasse, & Christum per se, & in se loqui, ac Deum per se exhortari, & se Spiritum Dei habere scribit, tamen eodem Deo reuelante, iussus est conferre Euangelij doctrinam, quam prædicabat, & quam per reuelationem Iesu Christi didicerat, cum Apostolis, ne forte in vacuum curreret, aut cucurrisset: non quod indigeret confirmatione eorum, doctrina certa & Diuinitus accepta, sed vt alij, quibus tradenda erat, illi crederent, cum viderent approbatam etiam ab Apostolis, vt ait S. Augustinus, & Tertullianus.*

61. *Eandem ob causam etiam S. Franciscus suæ Regulæ confirmationem à Papa petiit & obtinuit, quam certissimum est, ab ipso Christo esse ei immediate traditam. Similiter idem S. Franciscus indulgentiam (vt vocant) Portiunculæ, à Christo immediate concessam, et-*

iam à Papa confirmari petiit. Quin & Christus Dominus ipse, post dictatam S. Brigittæ ore proprio Regulam, iussit illius confirmationem petere à Papa: iussit enim hæc verba ab ea dici suo nomine Urbano Papæ: *Ego obuii tibi Regulam Religionis, nunc autem volo, vt non solum autoritate tua confirmetur, sed etiam benedictione tuâ, qui Vicarius meus es, in terris roboretur.* Ego distulsi eam, & dotavi spirituali dote. Quocirca & S. Ignatius, vt apud alios conciliaret autoritatem suæ Regulæ, eius confirmationem à Sede Apostolica petiit & impetrauit, & multis annis antequam eam fecisset, & postea.

*Obiicies tertio, si Regula S. Ignatio Diuinitus reuelata est, non debuit eam iudicio Patrum subiicere, & potestatem eis facere, à se factas Constitutiones examinandi, vt si quid mutandum, vel addendum, vel inducendum esset, id liberè ac fideliter indicarent, vt scribit Orlandinus. Imo non debuisset dedisse potestatem Hieronymo Natali, post approbatas iam à Patribus antea Anno 1550. Constitutiones eas corrigendi ac immutandi, quam dedit mittens eum Anno 1551. ad eas promulgandas vt scribit Orlandinus. Respondeo, in Constitutionibus sunt quædam, quæ pro varietate locorum & temporum, & Nationum mutari poterant, & quæ S. Ignatius naturali suâ prudentiâ statuit, & talium mutationes iudicij Patrum reliquit, vt expressè scribit Orlandinus. Et talia etiam Natali mutandi potestatem fecit, si opus esset: alia vero essentialia, & quædam non essentialia, suis socijs & Natali mutanda non permisit, quæ ubique gentium seruari possunt & debent. Imò etsi subiicisset iudicio Patrû S. Ignatius ea quæque statuta, quæ eis Diuinitus reuelata fuere, bene tanquam humiliter fecisset & prudens, tunc quia certus erat illa à Patribus non mutanda: tum quia etiam aliquotum mutationem sustulissent, id non vocaret in dubium certitudinem Diuine Reuelationis. Sic enim fecit Moyses, qui quâuis Diuinitus edoceretur de itinere post transitum maris rubri (nam ipse Dominus præcedebat eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis, eratq; eorum Dux: iteris vtroque tempore: vt dicitur Exodi 13. v. 23. vsque ad eod, vt ad imperium Domini proficiscerentur, & ad imperium illius figerent tabernaculum. Num. 9. 17. & quidem ita, vt nunquam deseruit Columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem. Et cum ablata fuisset nubes, quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiscerentur Filij Israel, & in loco vbi steterat nubes ibi Castra metabantur) tamen sine præiudicio certioris ductus Diuini, quàm soleant esse reuelationes internæ: Moyses recurrit ad Hobad Madianitam Ethniciam, vt sibi & populo suo, via per desertum ductor esset, doceretque quibus in locis castra esse deberent. Quamuis. *Moyse Dominus loqueretur facie ad faciem, sicut homo solet ad amicum suum.* Et,*

Aug. ep.
118. c. 5.

Gal. 1. 12.
Rom. 15.
13.
1. Cor. 6.
20. & c. 13.
3. 9. & 1.
Cor. 7. vlt.

Gal. 2. 2.

A. 1. 2. 8. c. 6.
Faulst.
T. 1. 4. c. 6.
Marci. c. 2.

Ero. 11. 17. *Et qui palam, & non per enigmata vti alij Prophetæ
Num. 2. 8. me per figuræ Dominum videbar:* proinde poterat
in occurrentibus dubiis ad ipsum Deum recur-
rere. Simili ergo modo, etiam circa res sibi re-
uelatas sine præiudicio diuinarum Reuelatio-
num, S. P. Ignatius exquisiuit consilium à Sociis,
sicut & S. Paulus Apostolus, & alij Apostoli,
circa res ab ipso Deo reuelante cognitæ, ad a-
liorum quòque consilia prudenter recurrerunt.

66. *Obiicies quartò, S. Ignatius quibusdam in rebus facit potestatem Superioribus disponendi
in rebus à se statutis, seu eximendi aliquos ab a-
liquarum obseruantia, quod non permisisset, si
res illæ ab ipso Deo statuta fuissent. Respondeo
primò, S. Ignatium circa tales res, potestatem dis-
pensandi fecisse, quæ pro necessitate aliquando
seruari non possunt, & quæ ab eo humanâ pru-
dentia sunt instituta, non diuinitus reuelatæ.
Respondeo secundò, etiam si hanc potestatem dis-
pensandi fecisset, circa res diuinitus sibi tradi-
tas, & à se, Deo reuelante institutas, id non præ-
iudicaret certitudini Reuelationis: sicut non
preiudicat indissolubilitati Matrimonij immed-
iatè à Deo instituta, circa quam postea Moyses
in certis casibus permisit libellum repudij: quã-
uis vt Christus ait, ab initio non fuit sic. Cuius
permissio, etsi duritia Indecorum occasio fue-
rit, tamen per dispensationem Moÿsis, ex Dei
voluntate factam repudiatio vxorum per libel-
lum, sine peccato postea fiebat, adhibitis certis
conditionibus in scriptura expressis. Sic etiam
Constitutio illa in primo Concilio Apostolico
facta, ex Decreto ipsius Spiritus Sancti: *visum est
Spiritus S. & nobis, de abstinendo à sanguine, & sus-
forato: etsi durarit vsque ad tempora Tertulliani
& Minutij Felicis* (vt ipse fatetur in Octauio,)
imò vsque ad tempora Bedæ & Rabani, vt patet
ex eius Pœnitentiæ: tamen postea seruari desi-
it & tempore S. Augustini non seruabatur ex
dispensatione Superiorum Ecclesiæ vt scribit S.
A. Augustinus: quamuis hæc Constitutio vocetur
necessaria, & coniungatur simul cum prohibiti-
one Fornicationis, quæ semper vitanda est. Nec
enim opus est vt leges à Deo immediatè latæ
vel ex immediata Dei reuelatione, ab aliis statu-
tæ, semper & vbique, & ab omnibus seruentur,
& vt locus non sit dispensationis.*

68. Nam Deo immediatè reuelante ac statuen-
te, non licebat sacrificia offerre Deo, nisi in cer-
to loco, scilicet, vel ante Tabernaculum, vel ante
Arcam: tamen sine villo peccato non femel à
pijs viris oblata sunt Deo sacrificia extra illa Lo-
ca. Sic oblatum est à Samuele in Masphat, quã-
do tunc arca erat in Gabaa, a. & ibi mansit vs-
que ad tempora Dauidis, b. Quin & Taberna-
culum tunc non fuit in Masphat, sed manserat
in Silo (solâ inde arcâ acceptâ aliò) c. Ex Silo ve-
ro Tabernaculum delatum fuit in Nobè, d. Pos-
tea in Gabaa vna cum altari holocaustorum, e.
Lancicij Opusc. Tom. 2.

ibique mansit post Dauidis mortem regnante
Salomone, f. vnde in templum Salomonis po-
stea, vti & Arca fuit illatum, g. Placuisse tamen
Deo hoc sacrificium Samuelis, factum per dis-
pensationem, extra locum à Deo immediatè
prescriptum, patet, quia ob hoc sacrificium, dũ
actu illud offerret (vt i. Reg. 7. 9. 10. expressè
dicitur.) *Exaudiuit eum Dominus, & intonauit Domi-
nus fragore magno super Philistim. & cæsi sunt à facie
Israël* Sic etiam de præcipuo Paschæ festo primo
Mense celebrando lex erat immediatè per Deũ
reuelantem lata, & per Moysen promulgata, h. b. Leu. 23.
tamen celebravit illud Ezechias, præmissa con-
sultatione cum Sacerdotibus, & aliis Mense se-
cundo, & quidem ob causas longè diuersas ab
iis, ob quas permiserat Deus illud celebrari Mẽ-
se secundò, i. vt manifestè patebit conferenti
inter se vtrumque locum. Hoc tamen factum
& mandatum Ezechia non displicuit Deo, sed
placuit. Primò, quia Decretum, de hac celebra-
tione, etsi ex dispensatione latum contra leges
supra citatas, appellatur *verbum Domini*, hoc est,
Dei Hebraicè, *lebona*, l. Secundò, quia eodem ca-
pite versu vltimo, dicitur: *Exaudita est vocè Sa-
cerdotum atque Leuitarum*, (mense secundò Pas-
chæ hoc celebrantium) *peruenisseq; orationem in
habituaculum cali. Tertio*, quia infra, m. ob hoc &
alia similia facta sic laudatur Ezechias: *Fecit ergo
Ezechias vnuerfa, que diximus, in omni Iuda opera-
tus est bonum & rectum, & verum coram Domino
Deo suo, in vnuerfa cultura ministerij Domus Domi-
ni, iuxta legem & ceremonias, volens requirere Deum
suum in toto corde suo, fecitq; & prosperatus est. Qui-
nimo tota lex vetus à Deo immediatè reuelata
est, & tandem per Christum abrogata est, fere
quoad omnia. Poterat ergo etiam S. Ignatius,
res à Deo immediatè reuelatas & constitutas,
iustas ob causas, & per se non seruare, & Supe-
rioribus potestatem facere dispensandi. Sic fecit
& Apostolus Paulus. Quãuis enim sciret Cir-
cumcisionem, post Christi Ascensionem non de-
buisse adhiberi, quippe à Christo aded sublatã,
vt ipsemet scripserit ad Galatas: *Ecce ego Paulus
dico vobis, quoniam si circumcidamini Christus vobis
nihil proderit*, tamen ipse circumciderat Timo-
theum: sic & ieiunium Quadragesimale, SS.
Patres docent vel diuinitus, vel ab ipso Christo
esse institutum, & tamen in eo propter iustas &
causas passim dispensatur.*

Obiicies quintò, P. Soarez non dicit ita clarè
vti à nobis dictum est, res Instituti esse reuelatas
S. Ignatio, sed cum quadam formidine, sic enim
scribit: *Si quis piè credat directionem hanc per expres-
sam Reuelationem Beato Ignatio sapè factam esse, nihil
sanè à veritate deuiaret, vt ex historia vita eius potest
intelligi. Quicquid vero sit de expressa Reuelatione,
saltem specialis instinctus Spiritus S. per specialia do-
na, superiora ordinarijs virtutibus & auxilijs earum,
negari non potest. Respondeo, P. Soarium, ita scri-
psisse modestiæ causa, quia scribebat, vt hoc o-*

d. 1. Reg. 21. 16. 17.
e. 1. Par. 16.
39. & c. 21.
29.
f. 2. Par. 1. 3.
g. c. 3. 4.
h. 3. Reg. 8.
4.
69.
i. 2. Par. 30.
12.
m. 2. Paral. 31. 20. 21.
Gal. 5. 2.
70.
Act. 16. 3.
Amb. h. 3. 4.
de quad. &
l. 15. Hier.
in c. 58.
71.
If. & in c. 3.
Ionæ. Chr.
h. 1. in Gen.
Aug. in Pf.
110.
Leo f. 9. &
12. de qua.
Suar. to. 4.
de Relig.
tr. 10. l. 1.
c. 4. n. 13.

pus typis vulgaret, volebat autem evitare maleuolentium obsecrationes, quibus illo tempore, quo ista scribebat, valde impetebatur Societas & Romæ, & alibi. Scribebat enim hæc Anno 1595. ut ipse expressè ait Tractatu & libro citato initio libri ante caput 1. Deinde P. Soarius non habuit, nec legit ista scripta, quæ mihi à P. Claudio Aquauina Generali, partim ex ipsius peculiari Archiuo (ex quo Diarium S. Ignatij ab ipsomet P. Claudio mihi accommodatum acceperam) partim ex Communi Societatis, tradita fuerunt, ut ex illis materiam colligerem pro prima parte Historiæ Societatis, quam scribebat tunc P. Nicolaus Orlandinus, & senio & valetudine debilitatus cui pro hac re à P. Claudio datus eram adiutor, & eâ occasione, præter alias, ista quæ dixi, excerpti. Præterea quando illa scribebat P. Soarius, nondum iuramento confirmauerat P. Ribadeneira res à se in vita S. Ignatij scriptas. Nec scriptum illud P. Ludouici Consalui vinente S. Ignatio factum, fuit auctoritate Apostolica authenticatum & relatum in Processum Canonizationis vigore literarum Compulsorialium, ut vocant Romani, concessione & auctoritate Pauli V. expeditarum, ex quo P. Consalui scripto retulimus S. Ignatium P. Consaluo dixisse, etiam res non substantiales Instituti eum didicisse ex Diuina magna illustratione, hoc est Reuelatione: modestissimè enim S. Pater res sibi Diuinitus concessas referebat. Quamquam & hæc ipsa, quæ P. Soarez loco citato scribit (si modestiæ specimen separares) hoc ipsum in re, etsi non ita apertè ait, quod nos clarè diximus. Ait enim: *Credendum esse, B. Ignatium, non solum habuisse quomodocunque Spiritus S. excitationem & inspirationem, sed etiam specialissimam directionem, ut ab eo, quod Ecclesia opportunum erat non aberaret imò etiam, ut tam prudens opus & immensum posset concipere & architectare.* Ibidem Soarius agnoscit, per specialem instinctum Spiritus S. Beatum Ignatium, Institutum Societatis fundasse. Et addit: *verùm censo in his, quæ pertinent ad substantiam Instituti (sub quibus ea omnia comprehendendo, quæ à Sede Apostolica expressè in specie recognita & approbata sunt) ita fuisse Ignatium motum & erectum à Spiritu S. ut neque erraret, neque ab eo, quod Ecclesia vile & opportunum futurum esset, deuiaret, non quod putemus singula verba eius à Spiritu S. fuisse dictata sicut in Tomo de fide diximus de Scriptore Canonico, sed quod res ipsa, in quibus substantia Instituti consistit, fuerint prædicto modo suggesta ex speciali prouidentia Spiritus Sancti.* Quod postea bene probat variis modis, qui apud eum videri possunt. Quia tamen Instinctus Propheticus, est quid infimum in genere Prophetiæ, ut docet S. Thomas, & ex dictis supra didicimus, altiore gradu Prophetico, imò supremo, qui in hac vita à Deo conceditur Sanctis, Sanctum Ignatium res Instituti Societatis cognouisse: ideo ad immediatam, & perfectam Dei reuelationem res

nostri Instituti referendæ sunt, quæ adhuc magis declarabo infra capite 5. in repositione ad quæsitum tertium.

*Obiicit sextò, si Maressæ reuelauit Deus S. Ignatio Societatis Institutum, & Quadrato prædixit, antequam Romam venisset eî fore Collegij Societatis Iesu Fundatorem (ut supra dictum est) cur congregatis postea Parisiis Sociis Hierosolymam ire voluit, & ad id se voto peculiari adstrinxit, habens animum, si liceret, etiam ibi remanendi: ut scribit Ribadeneira & Orlandinus. Respondeo primò, votum de professione Hierosolymitana, non infirmare, quod dictum est, sed penitus confirmare. Votum enim erat de Essentia Instituti Societatis, scilicet de procuranda salute Proximorum, siue Hierosolymis (si id liceret) siue alibi pro arbitrio Romani Pontificis: secundâ parte voti vouerat eû Socii suam operam se oblatum in salutem Proximorum. Cum igitur ob impedimenta, quæ scribit Ribadeneira, non potuerit Hierosolymam pergere, Romam perrexit, & votum exoluens Pontificem adiit, Romæque Societatem fundauit. Respondeo secundò, quomòdo Obiectio nullius sit momenti, ut responsum est, si tamen vim aliquam haberet, ad tumtum id probaret, Sancto Ignatio, dum Parisiis voto illo se obligarat, nondum Diuinitus reuelatum fuisse, quo tempore & loco fundaturus esset Societatem, an Hierosol. an Romæ. Hoc tamen (etsi verum non est) nihil derogat nostræ assertioni duas ob causas. *Primò*, quia neque Moysi, neque Prophetis, neque Apostolis ipsis, simul omnia reuelauit Deus, & quidem magis necessaria ad salutem, quam sit Institutum Societatis, ut patet ex libris Prophetarum & Moysis, & quoad Apostolos ex dicto Christi: *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò, cum autem venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* *Secundò causa est*, quia ut obseruauit S. Ambrosius & S. Augustinus. In ipsa substantia rerum & veritatum à Deo reuelatarum Prophetis, nõ omnia reuelabat Deus, spectantia ad illa intelligenda, quæ ipsis tunc & immediatè reuelabat. Sic Daniel c. 7. vidit visionem quatuor bestiarum, quam quia non intelligebat quid significaret, petiit & obtinuit eius declarationem. Sic idem c. 8. non intellexit Arietis & Hirci visionem, id eo ipsius explanationem quaesiuit, eamque à Gabriele accepit. Sic idem c. 10. ieiunans & orans, visionis intelligentiam didicit ab Angelo. Idem scribit: *Ego audiui, & non intellexi, & dixi Domine mi quid erit post hæc? & ait: vade Daniel quia clausi sunt signati que sermones, usque ad presertim tempus.* Similiter Zacharias c. 4. vidit Candelabrum cum septem lucernis, & duas oliuas, nec tamen intellexit, sed postea petiit explicationem ab Angelo, & obtinuit. Simili ergo modo potuit Deus reuelasse S. Ignatio Societatis Institutum ante Parisiensem commorationem, & postea*

stea reuelasse locum & tempus, quo Societatem fundaturus erat. Mea tamen opinio est, & locū & tempus multò antea fuisse reuelata S. Ignatio, illum tamen vti prudentem & humilem, noluisse hæc & similia ante fundatam Societatem, propter causam paulò post dicendam, manifestare.

77. *Obiicit septimò, si S. Ignatio Deus reuelauit Institutum Societatis, & alia quædam, non erat necesse de eo deliberare cum sociis Romæ, vti deliberavit per tres menses, de statuendis rebus ad Societatis Institutum spectantibus teste Ribadeneira, & Orlandino.*

Respondeo, eandem ob causam S. Ignatium adhibuisse deliberationem de rebus Instituti cum sociis ob quam & Paulus Apostolus, & alij Apostoli deliberarunt de obseruatione caeremoniarum quarundam veteris legis, quamuis scirent optimè ex Diuina reuelatione ipsis factâ, quid factò opus esset, tamen non obrudendo suas reuelationes, sed per præmissam deliberationem & consultationem, statuerunt ea, quæ à Fidelibus obseruanda iis videbantur. Quocirca cum Antiochiæ quidam Iudæi, conuersi ad fidem Christi, dicerent nõ posse Christianos saluari, nisi circumciderentur, factâ seditione non minimâ Paulo & Barnabæ aduersus illos, statuerunt, vt ascenderent Paulus & Barnabæ, & quidam alij ex illis, ad apostolos & Presbyteros in Hierusalem super hac questione, de qua procul dubio antea habuerunt reuelationem. Sic cum deinde etiam Hierosolymis surrexissent quidam Pharisei conuersi, dicentes quia oportet circumcidi eos, præcipere quoque seruare legem Moysi; Apostoli non auctoritate reuelationis sibi factæ, quam habebant, sed communi consilio, & deliberatione præmissâ rem deciderunt. Vt enim ibidem scribitur: Conuenerunt Apostoli & Seniores videre de verbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit &c. Et hac ratione in Concilio illo Hierosolymitano, non facta vllâ mentione Reuelationis occultæ, statuerunt Apostoli, quæ statuenda erant, & quidem prudenter. Sciebant enim incredulos esse homines, & aliorum reuelationes aut irridere, aut non admittere. Malebant ergo illam deliberationis rationem inire, quam multò facilius proteruorum admittit credulitas; & quidem hunc procedendi modum à Christo Magistro suo didicerunt. Quamuis enim ille sciret omnia, a. & quamuis in eo essent omnes sapientia thesauri, & scientia absconditi, b. tamen agendo cum hominibus, etiam cum Apostolis, qui maiorem de Christo, quàm socij de S. Ignatio, habebant opinionem, humano modo cum iis procedebat, & exquirebat cõsilia. Hinc saturare volens quinque millia hominum, petiit consilium à Philippo dicens: vnde eremus panes, vt manducet hic esis sciret quid esset facturus, & nõ nisi audito responso Andræ, indicantis esse ibi panes, & duos pisces, iussit turbam discumbere,

re, & saturauit eam. Postea iterum satiaturus plura, quàm quatuor millia hominum, quamuis sciret quid faciendum esset, tamen deliberare de hoc cum Discipulis voluit, ideoque conuocatis Discipulis dixit: Misereor turbæ, quia triduo iam perseverant mecum, & non habent quod manducent; & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. Et, (vt sit in deliberationibus, in quibus proponuntur in contrarium difficultates ab alijs) dicunt ei Discipuli: vnde ergo nobis in Deserto panes tantos, vt saturemus turbam tantam? & ait illis Iesus: quot habetis panes? & illi dixerunt, 7. & paucos pisciculos, & tunc primùm auditis sententijs Discipulorum, Christus resoluit se ad faciendum, quod fecit, et si sciret certius quàm scirent Prophetæ sibi Diuinitus reuelata, quid posset facere & velle ex affectu commiserationis. Et ita accipiens 7. panes & pisces, & gratias agens fregit, & dedit Discipulis suis, & Discipuli dederunt populo & comederunt omnes, & saturati sunt. Sic & Apostolus Paulus, in re minoris momenti quàmuis sciret quid posset disponere de Onesimo, seruo Philemonis, tamen scribens ad eum ait: Sine consilio tuo nihil potui facere; & causam sub Philemonem, quæ magis in deliberatione S. Ignatij cū socijs locum habet, vti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium. Sic Deus ipse scies omnia quaesuit, Adam vbi es? &, vbi est Abel frater tuus? Sic Angeli benè scientes talia interrogant Loth, an haberet quempiam suorum? Generum autem Filios? aut Filias? sic Christus Dominus, vti ponderat S. Chrylостomus, ob similem obiectionem factam ab Hæreticis contra Diuinitatem Christi Domini, dicebat Martha & Maria, vbi posuisti eum? Sic Deus dixit Abraham: clamor Sodomorum & Gomorrhæ venit ad me: descendens igitur videbo, si secundum clamorem eorum qui venit ad me, consummatur, sin autem non, vt sciam. Qui nouit omnia antequam fiant, qui corda & renes scrutatur Deus. Et quamuis Deus sciret, quomodo decipiendus erat Achab, tamen ait, Quis decipiet Achab Regem Israel? & dixit vnus (S. Angelus ex multis ei assistentibus) verba huiusmodi, & alius aliter. Egressus est autem Spiritus (id est Dæmon) & stetit coram Domino, & ait, Ego decipiam illum. Cui locutus est Dominus, in quo? & ille ait: Egre diar & ero Spiritus mendax &c. Et dixit Dominus, Egre diare & fac ita. Quæ omnia cum scierit Deus, antea tamen voluit consultare more humano cum alijs. Simili modo quamuis iam antea elegerat sibi in Prophetam Isaiam, eique multa reuelarat exequenda, vt patet ex primis eius Prophetiæ capitibus, postea tamen alia ei reuelaturus, & per eum executurus instar deliberantis, & consilium quaerentis dixit: Quem mittam, & quis ibit nobis? Et cum Isaias ad hoc se obtulisset, dixit: vade & dic Populo huic. Quem locum Isaiæ, & alterum Pauli ex epistola ad Philemonem ponderans S. Ambrosius, plurimùm, inquit, refert, vtrum ex voluntate quid facias, an ex necessitate, quod placet

Marth. 14. 32.

Philem. 14.

Gen. 3. 9.

Gen. 4. 9.

Gen. 19. 12. s. 11. in qua trid. Laz.

Gen. 18. 20.

1. Reg. 1. 21.

Isai. 6. 8.

78.

in Psal. 118. octom. 14.

1. Cor. 9. h. 22. in 1. Corinth.

placet Deo, voluntarius minister habet premium, coactus dispensat obsequium, sicut Apostolo dicente, cognovimus si volens hoc ego, mercedem habeo, si autem inuitus, dispensatio mihi credita est. Hoc est, ut explicat S. Chrysostomus. Quae sunt supra mandatum a meo libero arbitrio, ex ipso habent multam mercedem, quae autem sunt ex mandato, non tantam, sed talem, qualem est executus (scilicet rem suae dispositioni conceditam) quod iustum est, sed non qualem is, qui a suo liberaliter est elargitus, & preceptum superavit; hoc est, plus fecit quam fuerit a praecipiente imperatum. Hoc ergo modo etiam S. Ignatius stantiter & efficaciter volens omnia in Societate institui, nec sua, nec Divinae revelationis auctoritate adducere voluit socios, ad prebendum assensum iis, quae ipse statuit, sed praemissis cum iis multis deliberationibus, in quibus sciebat Dei consilia sibi reuelata, ab iis non mutatum iri. Nam & illos etsi imperfectiore modo, dirigebat Deus in consiliis, ne a recto & aequo discederent.

79. Orl. l. 1. nu. 66. Ex. odi 4. in Exod. Abul. q. 6. in c. 4. Ex. Alij in Comment.

Rib. l. 3. c. 1. Orl. l. 3. n. 8.

Obicit ostendit, cum S. Ignatius teste Orlandino sciverit Divinitus se Fundatorem fore Societatis, non debuit bis detrectare Generalatum Societatis, praemissa maturâ deliberatione, sibi a sociis impositum: tum quia procul dubio, simul etiam Divinitus cognovit se eligendum in Generalem, tum quia resistendo in hoc Divinae voluntati sibi a Deo indicatae peccasset, quem admodum peccavit Moyses non acceptando legationem sibi a Deo immediate impositam, ut sentit Augustinus, Abulensis, Lyrannus, Caietanus, Dionysius, Cornelius, Salsianus. Cum ergo nefas sit dicere S. Ignatium legitimam electioni a se antea Divinitus praecognita resistendo peccasse (vix resistisse scribitur a P. Ribadeneyra & Orlandino) videtur non habuisse de his rebus revelationem. Respondeo, me nescire, an Deus S. Ignatio reuelaverit, eum in Generalem eligendum (quia nullus id scribit) sicut certum est, reuelatum ei fuisse, eum fore Fundatorem Societatis. Nam Generalatus, non est necessarius coniunctus cum titulo Fundatoris. S. Francisus enim erat sui Ordinis Fundator, tamen erat subiectus Fratri Elię Generali, & aliis Guardianis, ut & S. Romualdus, ut scribitur in eorum vita. Poterat ergo S. Ignatius Divinitus scivisse, se Fundatorem futurum, non scivisse autem hac via, se debere esse Generalem. Quamquam etiam si Deus illi reuelasset eum eligendum in Generalem, imo quod magis est, etiam si scivisset a Deo, Deum velle ut acceptaret Generalatum, potuit tamen, sine villo peccato, tempore electionis binæ, sui in Generalem a sociis factae, ad dandum sociis modestiae & humilitatis exemplum, aliquantisper illis refragari, & ut iterata a sociis electione, tanto magis stabiliretur eius regimen, quod sapius & importunius ei esset a sociis impositum. Et quidem Ribadeneyra & Orlandinus scribunt, hoc illum detrectasse

80.

humilitatis studio, sed & aliam ob causam iam commemoratam, potuit hoc ipsum reculare. Hanc enim ob causam, Deus ad stabilendum magis regimen populi, bis per Moysen voluit promulgari Iosue, eius successorem in Politicis populi Ducem. Sic & Saulem, tunc valde bonum & Deo gratum; bis, diversis in locis ac diebus publice coram aliis per Samuelem proclamari curavit, a se immediate electum antea. Similiter & S. Hieremias Propheta ex amore humilitatis, & diffidentia sui, sine culpa se excusavit Deo, cum ab eo immediate ad populum mitteretur.

Porro quod ad Moysen, certum est, initium semel ac iterum recusaret legationem ad Pharaonem, a Deo immediate sibi impositam, eum non peccasse, nec Deum offendisse, tum quia id asserunt graviores Auctores, S. Gregorius, S. Basilii, & S. Hieronymus citati a Pererio & Bonfrerio, tum quia ex ipso sacro contextu, id aperte colligitur, in quo post quintam resistentiam Moysis (vix observavit Caietanus & Exo. 4. Cornelius, & ex ipso textu apparet) primum ei Deum iratum esse scribitur, non scribitur autem prioribus tergiversationibus Moysen ad iram provocasse Deum. Initium enim detrectata legationis, ut S. Gregorius ait, fuit laudabile, quia gloriae regiminis fugit. Quia tamen excessus etiam in materia virtutum, vitio non caret, ideo diutius, quam par erat resistendo Deo, eum offendit. Sic ieiunium & oratio bonae res sunt, & Deo gratæ, si tamen plus aequo protrahantur, culpa non vacant, & Deum offendunt. Cum ergo S. Ignatius semel atque iterum tantum, modestiae & humilitatis causa, idque noti proterve recusavit Generalatum, non peccasset illum recusando, etiam si antea ab ipso Deo didicisset, hanc esse Dei voluntatem, quia pertinax & excessivus in recusando Generalatum non fuit.

Quod etiam S. Ignatius via ordinaria per legitimam electionem factus sit a sociis Praepositus Generalis, id non obstat, quo minus fuerit ad hoc munus a Deo immediate destinatus, & se Divinitus destinatum sciverit. Nam & Paulus Apostolus, a Deo non ab hominibus, neque per homines, ait se factum Apostolum, tamen Canonice per impositionem manuum fuit in Apostolum electus ad praedicandum ubique Gentibus Evangelium. Sic Iosue a Deo fuit immediate electus, ut post Moysis mortem regeret & populum, a nihilominus non immediate electus populo praefectus, sed per Moysen praesente populo & audiente, b.

GAP.

CAPVT QVINTVM.

Explicantur supradicta & confirmantur magis.

84. **Q**uæres primò, an omnia simul reuelaverit Deus S. Ignatio, quæ illi circa Institutum Societatis reuelavit?

Respondeo. Non omnia simul Deum illi reuelasse; quædam enim ei reuelavit Manressæ, primo anno suæ Conuersionis, vti supra dictum est cap. x. Et ipse S. P. Ignatius hoc ipsum expressè dixit P. Ludouico Conualuo, & ab eo notatum est in Diario supra citato, cap. 1. numero 2.

Postea dum S. Pater Constitutiones scriberet, alia ei reuelavit Deus, vti ipsemet S. Pater post narratam dicto Patri Conualuo vitam suam, dixit, & in libello suorum luminum ac visionum à se scripto ostendit & legit eidem P. Gonsaluo, quod ipsemet P. Gonsaluo in vita S. Ignatii à se scripta, in eius sine narrat. Hoc autem nil derogat, & excellentiæ & certitudini Reuelationum S. Ignatii, & præstantiæ nostri Institutii, quia, vt ait B. Laurentius Iustinianus, Dei, Spiritus reuelans etiam quæ humana saluti congruunt, in- struit quidem non de omnibus omnes neque cuncta simul. Id patet in Prophetis & in Apostolis. Nam & Instituta legis veteris Deus non omnia simul reuelauit Moysi, vt patet ex 4. vltimis libris eius. Solum Leuiticum diuersis diebus dictatum ei à Deo patet & Decalogus datus est in monte Syna, c. præcepta autem Leuitici in tabernaculo recens fabricato data sunt, d.

Nec Prophetis maioribus & minoribus omnes veritates simul patefecit, vt patet ex lectione librorum ab ipsis scriptorum. Et quod magis est, nec ipsam doctrinam Euangelicam, quoad omnia dogmata fidei Christus per seipsum reuelauit simul, sed quædam post suam ascensionem Apostolis per Spiritum S. reuelanda prædixit, vti bene obseruauit S. Gregorius Nazianzenus, & alij Patres. Hinc factum est, vt post Resurrectionem Christi, ignorarent Regnum Christi, non fore temporale, sed Spirituale & Cæleste, vti notauit S. Iustinus Martyr in explanatione Quæstionum. Imò quod mirabilis est, ipse S. Petrus Apostolus, Christi Vicarius & Celsus Ecclesiæ caput, etiam post acceptum iam Spiritum S. Act. 2. adhuc ignorabat veterem legem, non secundum corticem literæ, tunc esse seruandam, sed secundum Spiritualem significationem, vti obseruauit Origenes & Didymus. Ideo cum Act. 2. vidisset vas quoddam de Cælo in terram demissum plenum omnibus quadrupedibus & serpentibus terræ, & volatilibus Cæli, iussusq. esset à Deo ea manducare, ait: Absit Domine, quia nunquam manducans omne commune & immundum. Meminerat

enim vetitam esse animantium immundarum manducationem. Assueuerat enim Christo presente, cum aliis Apostolis Iudaicè viuere, vt scribit S. Cyrillus l. 10. in Ioan. c. 41.

Quocirca hinc potius certitudo & auctoritas Reuelationum S. Ignatii ac nostri Institutii magis cognosci potest, quod eo modo processit cum S. Ignatio Deus, non reuelando ei simul omnia, quemadmodum processit cū Moysè, Prophetis & Apostolis, fundando & instituendo nouam, & veterem legem, & reuelando Ecclesiæ suæ non simul sed successiue dogmata fidei, & morum ac cæremoniariarum ad cultum Dei spectantium, imò ipsorum Sacramentorum, quæ non simul instituit ac reuelauit, quamuis sint magis necessaria omnibus Fidelibus ad salutem, quam Institutum Societatis.

Quin etiam, vt scribit S. Dionysius, dum superioris Hierarchiæ Angeli illuminant inferiores, non simul omnia, sed per partes infundunt illustrationes, superioribus Diuinitus primùm infusas, quas ait primùm extitisse in superioribus Hierarchiis. Quod adhuc clarius dixerat cap. 7. idque ex Scriptura probat ex Isaia, c. 63. vti etiam asserit S. Thomas, docens eosdem Angelos, quibus Deus aliqua reuelauit, quædam à principio suæ Creationis cognouisse, quædam vero postmodum, secundum quod eorum officii congruit edoceri. Idem fecit & cum S. Ignatio eandem ob causam.

85. **Q**uæres secundò, cur S. Ignatius deliberaturus cum Sociis & deliberans de Instituto Societatis Romæ, non manifestauit Sociis suis, quæ de illo habuit reuelationes, sed multò post?

Respondeo, id eum fecisse quatuor ob causas. **Primò**, ob humilitatem & modestiam, quæ sine necessitate non permittit talia dona aliis manifestare. **Secundò**, quia non erat necessitas auctoritate reuelationum suarum, socios adducere ad statuenda ea, quæ certò sciebat statutum iri per ordinaria media, maturarum deliberationum & consiliorum. Sciebat enim Dei morem, qui res à se occultè statutas, solet ad effectum perducere, etiam si desint humana media, imò quamuis obsistant multa humana impedimenta, vti patet in progressu & incrementis Hierarchiæ Ecclesiasticæ, tum tempore veteris legis, tum tempore Christi & Apostolorum, tum succedentibus sæculis Apostolorum tempora. **Tertiò**, voluit hæc in re imitari Apostolos, qui vti capite præcedenti vidimus, fundâtes post Christi Ascensionem, nouam eius Ecclesiâ, non obtrudendo suas Reuelationes, sed cum aliis consultando & deliberando, statuerunt quæ essent faciendæ, quæ vitandæ. **Quartò**, quia voluit S. Ignatius iuxta Diuinæ & humanæ prudentiæ dictamina fundare Societatem quàm facillimè & quàm solidissimè poterat, cum autem experientia omnium sæculorum doceat, facilius recipi leges multorum consilio adhibito institu-

Leu. 11. Deut. 14.

85. Dion. c. 1. hier. c. 12.

1. p. q. 106. a. 4. ad 3. Et 2. 2. q. 1. a. 7. ad 1. sed clarius 1. p. q. 17. a. 5. in corp. & ad i.

86.

1. p. q. 106. a. 4. ad 3. Et 2. 2. q. 1. a. 7. ad 1. sed clarius 1. p. q. 17. a. 5. in corp. & ad i. 86.

1. p. q. 106. a. 4. ad 3. Et 2. 2. q. 1. a. 7. ad 1. sed clarius 1. p. q. 17. a. 5. in corp. & ad i. 86.

tas, & retineri ac seruari firmius, ideoque ipsi Romani Pontifices, etsi per se pro tota Ecclesia, & Episcopi pro tota Diocesi, possint multa instituire, nolunt tamen sine præmissis consultationibus & deliberationibus priuatis, & quædoque non nisi per Concilia Generalia & Provincialia & Diocæsana multa statuere; ita & S. P. Ignatius, vti admirandâ prudentiâ præditus, secutus est morem aliorum Superiorum Ecclesiæ & Sanctorum, vt facilius reciperentur ab omnibus, & seruarentur leges & statuta, non suo tantum, sed etiam aliorum Patrum, sanctitate, doctrinâ & experientiâ insignium iudicio constituta.

87. Hoc spiritu ductus S. Samuel Propheta, etsi Deo reuelante sciret, sibi in regimine populi successurum Saul, eumque iussus esset à Deo, *a. i. Reg. 9. 16.* *vingere tanquam Ducem futurum populi Israël, & die sequenti illum vnxisset hoc sine, & finem vñtionis Sauli patefecisset, b.* tamen postea cum populus vrgeret noui Regis inaugurationem, S. Samuel, quamuis haberet ex Diuina Reuelatione Regem nominatum, & iam à se iussu Dei vñctum in Regem, nihilominus occultatâ hac reuelatione, ac si nihil profus sciret, processit humano more ac suauis, iustique, vt ipsi per fortes coram Domino in Maspha tactas, Regem, quem petebant, eligerent. Et ita fecerunt. Nam iactis sortibus, nominatus est Saul, & acclamatus Rex; *c.* & quamuis publico applausu populi, tanquam Rex susceptus esset, postea tamen iterum eius Electio in Regem renouata est, & quasi confirmata publice in Galgala, *d.* verumtamen nec tunc, nec alias S. Samuel vllam mentionem fecit, facta sibi de Saulis regimine Reuelationis, *Quis & ipse Saul sciens mentem S. Samuelis, de hac re occultanda, ne quidem Patruo suo, seisciranti quid ei Samuel dixisset, hanc rem manifestauit, e.* *a. i. Reg. 10. 16.* *Causam bonâ huius silentij adfert Iosephus, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. Et hæc ipsa causa erat sufficiens, vt in hoc puncto S. Ignatius non patefaceret sociis, quæ Diuinitus cognouerat. Quamuis enim amaretur & magni fieret à sociis, tamen quia sciebat verum esse quod scribit S. Ambrosius, pronam esse quædam cupiditate peccandi humane carnis & mentis fragilitatem, & inextricabilibus vitis implicari, & memor erat, quàm malè accepta fuerint à Fratribus & à Patre, immissa Diuinitus S. Ioseph somnia, etsi ab eo sat modèstè relata, prudenter occultauit Cælestes notitias, tutius ac consultius arbitratus silentium (vt loco citato scribit Iosephus de electione Saulis) reputans humane nature infirmitatem, quod nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto Diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri inique & inuidè ferat.*
88. *Quæres tertio, cum supra dictum sit cap. 3. in Corollario 3. Institutum Societatis esse S. Ignatio reuelatum & confirmatum non per Ange-*

los, vt SS. Pachomio & Posthumio, sed per SS. Trinitatis Personas, merito dubitari posse videtur, an hoc sit ad literam, vt verba sonant, intelligendum, an verò quod id Deus reuelant ministerio Angelorum, quandoquidem & SS. PP. & præstantes Theologi, inter quos & Soarez & Valquez, docent omnes apparitiones, quæ Deo adscribuntur in lege veteri, factas esse non immediatè per Deum, sed per Angelos in assumptis ad tempus corporibus apparentes.

Respondeo, certissimum esse aliquas apparitiones in lege veteri Deo adscriptas, factas esse non immediatè per Deum, sed Angelorum ministerio, in personâ Dei temporariè assumptâ apparentium, quia sacra Scriptura hoc manifestè docet. Nam is qui luctatus est cum Iacob Patriarcha, quamuis appelletur Deus, & ipse Iacob, qui cum eo luctatus est, Deo dixerit, *vidi Deum facie ad faciem,* tamen apud Oseam iste Luctator appellatur *Angelus;* sic etiam is, qui apparuit Moyli in flamma ignis de medio Rubi Ex. 3. 2. appellatur *Dominus,* vt & is, qui apparuit tunc ei, *verf. 4.* vocat se Deum Patris eius, & Deû Abraham, Isaac & Iacob, *verf. 6.* tamen S. Stephanus Act. 7. 38. 39. appellat eum *Angelum.* Similiter is qui Exo. 20. Moyli dedit legem, hoc est, præcepta Decalogi, ab eodem S. Stephano vocatur *Angelus;* imò non vnus, sed plures, *verf. 63.* quam pluralitatem Angelorum, per quam Moyli lex est tradita, confirmat etiam Apostolus: atque ita nisi didicissemus ex posterioribus locis Scripturæ, illum qui apparuit Iacob Patriarchæ & Moyli, fuisse Angelum, non haberemus vllum sufficiens argumentum, ad credendum illas apparitiones non fuisse factas immediatè per Deum, sed ministerio Angelorum, cum autem in apparitionibus S. Ignatii, nullam ne minimam quidem coniecturam legamus in libris & scriptis, eius gesta & Dei dona continentibus, quæ vel ad speciem innuant ab Angelis eum didicisse res nostri Instituti, & ex altera parte, ipse qui erat summè circumspèctus in loquendo & scribendo, præsertim de suis rebus, manifestè scriptum reliquerit & orotenus dixerit, res Instituti Societatis sibi à Diuinis Personis esse reuelatas & confirmatas; & hoc ita intellexerint eius Familiærès & intimi, & illi quibus hoc ipse narravit, tertio credendum est, non ministerio Angelorum, sed immediatè per ipsum Deum, reuelatas esse illi res Instituti nostri.

Quæres quarto, cum maius fuerit Mysterium Incarnationis Verbi, quàm substantialia Societatis, & tamen sciamus ex Evangelio, ministerio Angelico hoc reuelatum fuisse B. V. Mariæ, non per ipsum Deum immediatè, multò magis credendum est, non immediatè per Deum ipsam reuelatas esse S. Ignatio res Instituti Societatis, sed per Angelum vnum vel plures: alioquin quoad Reuelationis modum, præstantius esset Instituti.

Institutum Societatis quam Incarnationis My-
sterium per Angelum reuelatum, quod esset
magnum absurdum.

91. *Respondeo*, falsum esse solo ministerio Ange-
lico reuelatum esse B. Virgini Mysterium Incar-
nationis: quia vt bene probat Soarez, B. Virgini
in prima eius sanctificatione, adhuc ante eius
Natiuitatem fuerunt omnes virtutes infusæ, &
fides ac explicita & distincta cognitio præci-
porum fidei mysteriorum, nimirum SS. Tri-
nitatis & Verbi Incarnationis (altè quoad sub-
stantiam eorum), & si non quoad omnes cir-
cumstantias: quæ infusæ virtutum cum à solo
Deo fiat, & fieri non possit ab Angelis, non di-
dicit ab eis mysterium Incarnationis, sed imme-
diatè ab ipso Deo, imò vt paulo antè vidimus,
nec ipsi Angeli sciebant perfectè omnia ad
Christi Incarnationem spectantia, imò ne qui-
dem ipse Gabriel, vt ait benè S. Bernardus: Tan-
tùm ergo à Gabriele didicit, quod esset futura
Mater Verbi Incarnandi, operâ S. Spiritus non
humanâ, cum antea sciret, idque ex immediatâ
reuelatione Dei, & ex lectione Scripturarum,
verbum Incarnatum iri in Virgine. Cum autem
hæc circumstantia B. Virgini potuerit represen-
tari per naturales species phantasmatum virtute
Angelicâ, ideo per Angelum hæc circumstan-
tia eius Personæ reuelata fuit, non tamen totali-
ter quoad omnia. Nâ post legationem Gabrie-
lis per verba sensibilia B. Virgini expositam, &
auditâ ab ea perceptam, formatæ sunt virtute
naturali, species in eius Phantasia, legationem
representantes, per quas imaginationis species,
representatas intellectui agentis B. Virgini, ab
eo, in intellectu possibili, naturaliter coordina-
tæ sunt species intelligibiles representantes quâ-
dam hominis conceptionem & natiuitatem, nõ
ordinariõ modo subsecutivâ, & tunc imme-
diatâ Diuinâ virtute, per lumen supernaturale
infusum (quod Angelus creare non potest) ele-
uatus est intellectus possibilis Mariæ, & adiu-
tus, vt perfectissimè (quantum per fidei cog-
nitionem fieri poterat) per actum vitalem cog-
nitionis ab ea productum, plenè cognosceret to-
tum Incarnationis Mysterium, & modum, quò
à Spiritu S. immediatè, sine viri operâ, per eam
perficiendum erat, ei que assentiretur. Atque ita
ante Christum à se conceptum, habuit intelle-
ctualem Reuelationem à solo Deo, de Incarna-
tionis Mysterio, non verò ab Angelo, cuius mi-
nisterio, tantùm verba ab eo prolata, per B. Vir-
ginis auditum, percepta sunt, & phantasmata
representantia illa verba, certo modo mota,
seu disposita sunt, eo prorsus modo (quoad En-
tatem suam) quo per motum localem, siue
spirituum animalium, siue humorum, siue flui-
darum partium celebri, solent in nobis moueri,
quando ab Angelis illuminamur. Ideò autem
voluit adhibere Deus, in hoc negotio mini-
sterium Angeli, tum vt legatio de reparatione

rutinæ Angelicæ & humanæ, à primo homine
per Angelum malum in magnas calamitates
destruxit, cum maiori solennitate fieret, & perficeretur
per bonum Angelum in forma huma-
na (vt docent SS. Patres) appatentem, tum vt
imaginatio Virginis per sensibilia verba dicta
à bono Angelo, adiuuaretur, faciliusque posset
cooperari ad intellectualem conceptionem &
apprehensionem Mysterij Incarnationis, quod
licet auribus Virginis annunciatum sit ab An-
gelo, tamen intellectui Virginis, non per Ange-
lum, sed per solum Deum est reuelatum, iuxta
doctrinam S. Thomæ, quia supernaturali limi-
ne indito à solo Deo, & immediatè intellectui
B. Virginis representatum, & ab ea creditum
habitu fidei, antea ei à solo Deo infuso, & per
liberum consensum ad futuram Maternitatem
ab ea acceptatum. Qui actus intellectualis fi-
dei, & liberi consensus voluntatis, à solo Deo
(vti & nobis contingit) à nullo autem Angelo
immediatè dependebant, ac ad quos Deus so-
lus concurrit, & tanquam causâ primâ vniuersa-
lis & Author naturæ, concurrens ad omnes ac-
tus vitales intellectus & voluntatis, & tanquã
Author gratiæ, producens in intellectu Virgi-
nis supernaturalem illuminationem, per quam
compleuit vim naturalem intellectus eius, &
intellectum eleuauit, tum ad cognoscendum
plene hoc Mysterium, tum ad ei assentiendum,
& mouit auxilio actuali gratiæ efficacis, eius
voluntatem illâ illuminatione excitatam, & ad-
iutam, ad liberum consensum, circa Maternita-
tem sibi ab Angelo annunciatam. Qua de re vi-
deri potest Soarez, & à nullo bono Theologo
id negari potest. Hinc apparet, non esse præ-
stantiori modo reuelatum S. Ignatio Societatis
Institutum, quàm fuerit reuelatum B. Virgini
Incarnationis Mysterium: tum quia & illi non
ab Angelo sed à Deo solo immediatè reuela-
tum fuit, eo modo quo dixi supra: tum quia
immediata Reuelatio Incarnationis fuit ob ma-
iestatem tanti Mysterij, per altissimum intelle-
ctualis Reuelationis gradum facta in Virgine:
tum quia cum maiori solennitate, hæc Reuela-
tio & legatio ac Annunciatio Incarnationis
fuit perfecta, adhibito nimirum ministerio An-
gelico, tum extrinseco, dum visibiliter allocutus
est Virginem, tum intrinseco, dum mouit phan-
tasmata Virginis, in eius imaginatione repræ-
sentantia, verbis propositam Dei legationem.
Quæ omnia S. Ignatio contigisse non scimus,
scimus autem ex Theologicâ doctrinâ S. Au-
gustini & S. Thomæ, perfectiorem esse Reuela-
tionem, quæ fit non tantum per intellectum,
sed etiam simul per imaginationem cæteris pa-
ribus, non vniuersaliter, & sine limitatione,
vt infra cum Sancto Thoma dicam numero
118. 141.

Quares quintè, cum in veteri lege, & in noua,
omnes apparitiones Diuinatum Personarum
factæ

95.

96.

3. p. q. 30. a. 3. ad 1.

97.

to. 2. in 3. p. d. 9. f. 2. prope fin.

in Resp. ad quæst. 4.

98.

Aug. l. 12. Gen. c. 9. Th. 2. 2. q. 174. a. 2. ad 1.

99.

facta dicantur Angelorum ministerio à graui-
bus Theologis, Soario, Vasquez & aliis qui hoc
confirmant testimonio SS. Patrum & antiquo-
rum Theologorum, nimis præsumptuosè & sine
fundamento videtur asseri, non per Angelos,
sed per ipsas Diuinas Personas S. Ignatio fuisse
reuelatas res nostri Instituti.

100. *Respondeo primò*, etsi nunc communior sen-
tentia sit Recentiorum, Deum in lege veteri &
noua, non per se sed per Angelos in assumptà
formà corporeâ, vel alio signo sensibili, varia
Prophetis reuelasse, tamen contrarium docent
etiam teste Vasquez dissentiente, Eusebius,
Chryostomus, Theophylactus & Oecumeni-
nus. Quibus addendi sunt etiam alij à Vasquez
non citati, S. Clemens, S. Iræneus, Origenes, Ter-
tullianus, S. Iustinus Martyr, S. Cyrillus Hiero-
solimitanus, S. Nazianzenus, S. Basilus, S. Cy-
prianus, S. Hilarius, S. Ambrosius, S. Athanasius,
S. Augustinus, S. Chryostomus, Cœcilij Smyr-
nense sub Iulio, apud Nicephorum & Soera-
tem, Sozomenus. Quibus accedat Rupertus,
Saluianus, S. Hieronymus, S. Gregorius, S. Bern-
ardus, B. Laurentius Iustinianus, Torrecremata
in Prologo Reuel. S. Brigittæ, Delrius, Eugubi-
nus & Olearter, Franciscus Picus, Thyraus, Cli-
tonæus. Quocirca nõ est certum omnino, quod
initio Quasi asseritur, fere enim semper talia
dicta generalia, habent suas exceptiones. Saltem
apparitio quàm Iacob habuit, Gen. 28. 12. cum
vidit Angelos in scala, & Dominum scalæ inni-
xum, indicat Deum vt diuersus est ab Angelis,
apparuisse Iacob: & Danieli, Dan. 7. 9. 10. & Iai-
6. 1. 2. non possunt de Angelis intelligi, sed de
Deo, vt est quid diuersum ab Angelis, qui tunc
cum eo visi fuerunt. Sic Dominus Exo. 32. 33. 34.
alloquitur Moysen, promittens ei Angelum à se
mittendum, eos præcessurum. Et hoc clarè in-
dicat modus perfectior, quo interdum Moyses
vidit Deum, non verò sic alij Propheta. Nu. 12.
6. 7. 8. Et Michæas Propheta ait 3. Reg. 22. 21. *Vi-
di Dominum super solium suum, & omnem Exercitum
Celi assistentem ei.* Ergo is, qui sedit super solium
suum, non erat Angelus, *sic omnis Exercitus Celi*, ex
omnibus Angelis conflatus, ei assistebat. Falsum
ergo est, Deum semper in veteri lege, per Ange-
los apparuisse, nam & per se, vt vidimus, appa-
ruit saepe.

102. *Respondeo secundò*, Reuelationes S. Ignatio fa-
ctas, de quibus hic disputo, esse diuersum quid
ab apparitionibus per Angelos factis, supra cõ-
memoratis; hæ enim extrinsecæ erant, & fiebant
per res corporeas sensibus perceptibiles, virtute
naturali formatas ab Angelis, per quas extra
corpora Personarum, ab us. illuminatarum pro-
ponebant varias doctrinas hominibus, missi à
Deo. Nos autè hic disputamus de internis Re-
uelationibus intellectui S. Ignatij repræsentatis,
non de Reuelationibus factis extrinsecè, ad ag-
noscendâs res nostri Instituti: quia nulli in in-

dicium habemus, quidquam ei esse de rebus In-
stituti reuelatum per extrinsecas Angelorum l. cont.
apparitiones. Quocirca, etsi certissimum esset,
omnes apparitiones extrinsecas Dei, in lege ve-
teri & noua, factas fuisse ministerio Anglo-
rum, nihil obesset nostræ assertioni, qui loqui-
mur de internis Reuelationibus S. Ignatio fa-
ctis, per locutiones internas Dei ad illum, Tales
semper esse facta Angelorum ministerio, falsu-
simum est has ob causas.

Primò, quia Deus reuelauit Adæ, & explicite
mysteria SS. Trinitatis, & Gen. 1. 1. & 2. 2. 1.
Incarnationis vt docent post SS. Patres citatos
à Soario, 10. 1. in 1. par. d. 11. f. 12. S. Thomas, 2.
2. q. 1. a. 3. ad 5. & Clarius 2. 2. q. 2. a. 7. quod quid-
factum est per lumen Propheticum, seu habi-
tum fidei à Deo immediatè infusum, quod cer-
tè in Gen. 1. 1. Angelos producere non posse in hu-
mano intellectu. Vide Vasquez to. 1. in 1. p. disp.
215. c. 1. & Abulensem q. 355. in c. 12. Gen.

Secundò, quia & Moyli & Dauidi multa Deus
reuelauit de Christi Incarnatione, Passione & Resur-
rectione, vt docet S. Thomas, 2. 2. q. 1. a. 2. & 3. & 4.
ab his rebus per reuelationem supernaturalis & intel-
ligibilis veritatis, in visione intellectuali, sine imagine,
via visione, vt docet S. Thomas, Angeli autem nõ
reuelant Diuina mysteria, nisi per motum Philo-
sophicæ rationis, quæ sunt Essentialia in visione ima-
ginariâ, vt docet S. Thomas, & ibi Commenta. c. 1. d. 1.
reuelantur Vasquez. Atque ita Dauidi imme-
diatè non per Angelos reuelata esse mysteria
nostræ fidei, docet Calfiodorus, Adrian. Papa I.
Lyranus, Matthias Thoringus, Lorinus.

Tertiò, quia etiam Salomon Sapientiam &
cognitionem certam multarum humanarum
& Diuinarum rerum, ab ipso Deo immediatè
infusam accepit, idque sine ministerio Anglo-
rum, Quia, vt docet S. Thomas, 2. 2. q. 173. a. 2. &
1. 2. q. 113. a. 3. ad 2. accepit eam per species Diu-
nitus infusas, non per sensum acquisitas, circa & de
quas solas, Angeli habent naturalem potestatem
illuminandi homines, vt docent Theologi cum
S. Thoma loco paulò ante citato, & cap. se-
quenti videbimus, Angelos id ne quidem per
supernaturalem virtutem posse præstare.

Quartò, quia etiam Apostoli, non per Ange-
los sed ab ipso Deo immediatè multa mysteria
fidei cognouerunt, per lumen immediatè im-
pressum (quod ab Angelis produci non potest)
vt nec species intelligibiles: vt docet S. Tho-
mas & consentiunt Theologi recentiores, vt
Vasquez, Abulenensis, quem citat & sequitur &
exemplis S. Scripturæ confirmat noster P. Pe-
trus Thyraus. Vnde Apostolus ait: Ephes. 3. 10.
*Angelus per Ecclesiam innotuisse multiformem sapi-
entiam Dei: hoc est, clarius quoad quosdam circũ-
stantias antea illis ignotas innotuisse mysteria
fidei quoad substantiam antea illis Diuinitus
reuelata, vt docet S. Bernardus, ep. 77. & Dio-
nysius, c. 7. cæl. hier. & cum citans S. Thomas*
1. p. q. d. d. d. d.

Enfl. r. de mō. Euag. c. 5. & 1. s. c. 10. & 1. 1. hist. c. 2. Chr. h. 16. in Acta. & in c. 3. ad Gal. Th. in c. 7. Act. Oecū. in c. 3. Gal. Cle. 1. 8. Confl. c. 52. Iren. 1. 4. c. 37. Orig. in c. 38. Job. & inc. 42. eth. 1. in c. 1. Ita. Test. l. de carne Christi c. 6. & l. 101. 1. cõr. Mar. c. 27. & l. 3. c. 9. & 10. & l. 4. cont. Prax. c. 14. & l. cont. Ind. 5. c. 9. Inft. in dial. cum Tryph. p. mibi 280. & in Apol. 2. pauld. 207. fia. Cyr. Hier. cat. 14. p. 224. Naz. de fide pag. 694. Bas. l. 5. cõr. Eun. Cyp. ep. 2. ad Quirin. c. 5. Hill. 4. & 5. de Tri. Amb. in c. 102. 1. Luc. & l. de Spir. S. c. 23. & l. de his qui inuit. c. 4. Athan. l. de cõm. essent. Pat. Fil. & Sp. S. & l. de Incarn. Chr. Aug. ep. 112. c. 6. & l. 117. de

Enfl. r. de mō. Euag. c. 5. & 1. s. c. 10. & 1. 1. hist. c. 2. Chr. h. 16. in Acta. & in c. 3. ad Gal. Th. in c. 7. Act. Oecū. in c. 3. Gal. Cle. 1. 8. Confl. c. 52. Iren. 1. 4. c. 37. Orig. in c. 38. Job. & inc. 42. eth. 1. in c. 1. Ita. Test. l. de carne Christi c. 6. & l. 101. 1. cõr. Mar. c. 27. & l. 3. c. 9. & 10. & l. 4. cont. Prax. c. 14. & l. cont. Ind. 5. c. 9. Inft. in dial. cum Tryph. p. mibi 280. & in Apol. 2. pauld. 207. fia. Cyr. Hier. cat. 14. p. 224. Naz. de fide pag. 694. Bas. l. 5. cõr. Eun. Cyp. ep. 2. ad Quirin. c. 5. Hill. 4. & 5. de Tri. Amb. in c. 102. 1. Luc. & l. de Spir. S. c. 23. & l. de his qui inuit. c. 4. Athan. l. de cõm. essent. Pat. Fil. & Sp. S. & l. de Incarn. Chr. Aug. ep. 112. c. 6. & l. 117. de

1. p. q. 57. a. 5. ad 1. & Opusc. l. c. 26. vbi ex S. Cyrillo docet, Angelos à Paulo prædicante, didicisse circumstantias Euangelij & vocationis Gentiũ. Quam ob causam S. Chrysostomus appellat S. Paulum Angelorum Euangelistam, quia eos circa quædam mysteria illuminauit, & to. 5. Orat. in SS. Petrum & Paulum. Cælestium, inquit, agmina collaudant honestis vocibus Apostolorum Petri & Pauli doctrinam, quippe quorum opera dispensationis sibi mysterium innotuit: quemadmodum sua voce personat Paulus, vt innotescat nunc Principatibus & Potestatibus in Cælestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei. Quod ipsum de S. Ioanne Baptista docent Sancti cum Soario. Quocirca falsissimum est, omnia in veteri & noua lege, Deum per Angelos ea reuelasse, quæ seruis suis reuelauit. Atque ita non sequitur, Deum Angelorum ministerio reuelasse S. Ignatio res Instituti Societatis, quamuis quædam per extrinsecas apparitiones Angelicas reuelauerit seruis suis in veteri & noua lege.

CAPVT SEXTVM.

Explicatur modus quo Deus immediate per se, non per Angelos, reuelauit S. Ignatio res nostri Instituti.

VT appareat quam ob causam existimem, res nostri Instituti non ministerio Angelico, sed immediate ab ipso Deo esse reuelatas S. Ignatio, tria prius declaranda sunt.

Primo, quomodo Deus hominibus reuelat sua arcana per Angelos.

Secundo, quomodo Deus immediate solet per se solum, sine Angelorum ministerio seruis suis sua reuelare secreta.

Tertio, quibus indicis agnosci possit, non per Angelos, sed per se immediate Deum S. Ignatio reuelasse res nostri Instituti.

III. Quoad primum, tribus modis per Angelos Deus reuelat res hominibus.

Primo, extrinsecè, per obiecta sensuum extrinseca, formata per motum localem Angelorum, scilicet, dum apparent informati ex aère corporibus (vt apparuerunt Moysi, Abrahamo, Adamo, Tobie & aliis) vel in specie columbæ super Christum baptizatum, vel dum per manum scribentem, vt Balthasari, aut vocem sonoram, vt audita est super Christum baptizatum à Ioanne, panduntque arcana Diuina.

Secundo, reuelant arcana intrinsecè, idque duobus modis.

Primus modus est, dum mouendo solas species imaginationis seu phantasmata, plenè representat imaginationi, seu Phantasiæ, aliquid quod Deus vult apprehendi à nostra imaginatione.

Lancij Opusc. Tom. 2.

tionem, & per imaginationem proponi nostro intellectui, cognoscendum per actum intellectus, qui illa imaginatione obiecti representati, determinatur ad illud cognoscendum. Et hoc modo ordinariè nos boni Angeli illuminant, & mali tentant permittente Deo.

Secundus, modus intrinsecus est, quando per obiecta extrinseca sensibus representata, non sufficienter tamen rem cognoscendam representantia, mouent simul phantasmata relicta antea ab obiectis sensibilibus, & illorum certâ coordinatione ac dispositione, plene representant totum id, quod per sola obiecta extrinseca, non sufficienter fuit representatum, & apprehensum ab imaginatione intellectui representandum. Hoc modo Prophetis & Ioanni in Apocalypsi multa Angeli reuelarunt, quæ per obiecta extrinseca sensibus percepta, quid significarent, non intelligebant, sed intellexerunt per intrinsecam phantasmatum motionem, quâ causant mouendo siue spiritus animales, siue humores, siue partes fluidas cerebri, in quibus tanquam in subiecto sunt phantasmata, iuxta varias opiniones Philosophorum & Theologorum, qui videri possunt apud Vasquez S. Thomam, S. Augustinum pluribus in locis.

Loquor hic de illuminatione causari solitâ à bonis Angelis. Nam Demones solent etiâ quanto modo representare hominibus obiecta, in tentationibus & illusionibus, quas causant perturbando ipsum organum sensus alicuius, visus v.g. vel auditus, applicando causas agentes, per quas alterantur sensus nostri, eo modo, quo Phrenetici putant se videre, vel audire aliqua, quasi extra se existentia, quæ vere non existunt, sed per sensuum alterationem eis representantur ac si existerent. Qui modus cum quædam deceptio sit, non adhibetur à Deo, dum per Angelos bonos aliquid extrinsecè perficit.

Ceterum cum Angeli erga Creaturas nil possint agere nisi per motum localem, mouendo illas de loco in locum, & motu locali applicando actiua passiuus, & per illa non per se aliquid alterando vel producendo, vt docent communiter Theologi, S. Thomas, Vasquez. Hinc fit, vt non tantum substantiam vllam producere per se non possint, sed nec vllam qualitatem primam aut secundam, aliamuè formam accidentalem, vt est lux, vel species aliqua sensibilis, aut fons, nisi applicando corpus luminosum aut sensibile obiectum, quicquid dixerit Auicenna refutatus à S. Thoma & Tanner, Riccardo, Ferrarienti, Durando, Argentina, & aliis Theologis ac Vasquez. Item non possunt interna phantasmata per se efficere, quæ sunt perfectiora externis speciebus sensuum, vt post alios bene docet Soares & Conimbribenses, Vincentius Regius. Vnde non potest Dæmon cæco à natiuitate imprimere speciem coloris vel lucis, quam nunquam vidit.

Vasq. to. 2. in 1. p. disp. 218. c. 4. Suar. l. 6. de Ang. c. 16. 113. S. Th. 1. p. q. 111. a. 3 & 4. & 2. 2. q. 173. a. 2. & q. 11. de verit. a. 3 & optime q. 16. a. 11. S. Aug. ad lit. c. 12. ad 20. 114. S. Th. 1. p. q. 111. a. 3. S. Bon. 1. d. 48. 1. p. a. 2. q. 2. Vasq. disp. 216. c. 17. & 5 & disp. 211. c. 5. Ferrar. l. 3. cont. gentes c. 503. Talq. 1. p. d. 118. c. 3. Suar. l. 6. de Angelis c. 16. h. 8. Conimb. l. de somniis c. 4. vino. Elucid. Euang. l. 1. c. 12. theologia 2. n. 3.

sed tantum species imaginationis, ab obiectis sensibilibus per sensus perceptis causatas, potest hoc vel illo modo motu locali eas mouere, & sic res varias representare imaginationi eo modo, quo, vt ait S. Thomas, ex diuersa ordinatione earundem literarum accipiuntur diuersi intellectus.

S. Th. 2. 2. q. 173. a. 2.

115.

Quoad secundum, in primis supponendum est tanquam certum, reuelationes rerum sciendarum & faciendarum, aliquando immediate per solum Deum hominibus communicari sine cooperatione phantasmatum, merè intellectualliter, vt docet præter alios Theologos Ludouicus de Ponte, Ribera, Vincentius Regius, secuti S. Thomam, qui testimonio Apostoli desumpto ex 1. Corinth. 2. probans à Deo quædam mysteria gratiæ, immediatè esse reuelata Angelis, & adhuc reuelari docet, ita illis esse reuelata, sicut nobis quædam reuelauit Deus per Spiritum suum. Loquitur autem de Reuelatione quæ fit Angelis supremæ Hierarchiæ, qui Angelos inferiores luminant, ipsi verò immediatè ab ipso Deo illuminantur. Idè probant alia S. Thomæ loca supra cap. 3. allata in responsione secunda ad quæ situm quartum de Reuelationibus immediatè à Deo factis Adamo, Moyse, Dauidi, Salomoni & Apostolis n. 103. & sequentibus. Pro quâ recitantur & SS. Patres, S. Clemens, S. Leo S. Cyrillus Alex. in verba illa: illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum: vbi dixit eodem modo non illuminari alios ab Angelis, sed exterius, vt bene ponderat eius locum Vasquez. Idem docet S. Chrysostomus, S. Ambrosius, S. Augustinus, B. Laur. Iustinianus: præter alios Patres & Authores citatos supra c. 5. in Resp. 1. ad Quartum quartum, & infra citandos. §. octaua causa. Et expressè tales quoque Reuelationes habuissè S. Gertrudem sine imaginariis similitudinibus ministerio Angelorum factis, asseritur. l. 4. c. 26. pag. 565, 566. Innuat. diuin. pietat. ab ipso Christo D. approbato, vti bidem dicitur libr. 5. cap. 35. & 36. Et hoc videtur clarè colligi ex lib. Num. c. 12. 6. 7. 8. vbi dicuntur Prophetæ alij soliti videre Deum per enigmata & figuras (quæ sunt imaginationis propriæ) Moysen verò, ore ad os & palam seu vt in Exodo dicitur, c. 33. 11. Facie ad faciem. Ob quem modum S. Bernardus dicit: Moysen vidisse Deum modo planè præcellentè, atque in experto ceteris Prophetis, sibi noto & Deo. Prophetæ autem vt plurimum, videbant Deum per imaginarias visiones ac figuras. Et ser. 69. Cant. col. 3. ait, infuso lumine desuper reuelari mysteria. Idè alius verbis dicit l. 45. in Cant.

S. Bern. l. 33. Cant.

116.

Secundo, supponendum est, ex certa Theologia doctrinâ, (vti reliqua supposita quæ paulo post adferam) reuelationes propheticas, passiuè sumptas, nil aliud esse, quàm cognitiones intellectus supernaturales, causatas Diuinitus modo supernaturali excedente vim naturalem intellectus: ideoquæ appellantur gratiæ gratis

datæ, à Deo tunc illuminante homines, tanquàm autore gratiæ.

Tertio, supponendum est, ad omnem cognitionem intellectualem obiecti, extra visionem beatificam, & in hac vita, & in altera in animabus separatis à corpore, necessarias esse species intelligibiles representantes obiectum, eaque esse incorporeas & immateriales, & merè spirituales, vt & ipse intellectus, cui subiectinè inherent, tanquam qualitates quædam intentionales, vt appellantur à Philosophis & Theologis.

Quarto, supponenda est doctrina recepta communiter ab omnibus, præsertim à S. Thomâ quæ tradidit S. Dionysius Areopagita loquens de visionibus Prophetis, quod sapiens Theologus, visionem illam dicit esse diuinam, quæ fit per similitudinem rerum, forma corporali carentium.

Quinto, supponendum est, cum communi doctrina Scholasticorum, non posse animam hominis ab Angelo immutari, nisi solum mediâ imaginatione, sed nec imaginatione ipsam posse ab eo immutari impressione alicuius qualitatis, sed solum applicatione alicuius agentis extrinsecè, vel per motum localem humorum corporis, aut specierum materialium phantasiæ, vt cum alius bene docet Vasquez, & Soarez loco citato, & alij communiter, & vt loquitur S. Bernardus. Angelus non absq. motu operatur, tam locali, quàm temporali. His suppositis.

Dico, cum S. Thomâ, & cum Commentatoribus eius, præsertim Soario. Ad Propheticam cognitionem, quæ fit Deo aliquid intrinsecè reuelante, duo requiri: vnum ex parte obiecti, vt illud representetur intellectui, quod fit per species intelligibiles spirituales intellectus: alterum ex parte intellectus cognoscentis, vt habeat vim supernaturaliter cognoscendi illud obiectum per species sibi representatum: & hanc vim acquirit in actu primo intellectus, vel per habitum fidei, quando res aliqua obscure intellectui reuelatur, vel per aliud lumen clarius distinctum specie ab habitu fidei, quod solet Prophetis à Deo per modum transeuntis immediatè infundi, quando clarè aliquam veritatem alicui reuelat. Quo utroque vel alterutro præiudicio, intellectus Prophetæ supernaturaliter eleuatus, cum assentitur rei reuelatæ tanquam veræ, tum facit seu format iudicium de veritate seu certitudine Reuelationis, quod eius Author fit Deus. Hoc enim ad completam perfectionem reuelationis Propheticæ necessario requiritur pluribus in locis docet S. Thomas, & colligitur ex Daniele Prophetâ.

Porrò species intelligibiles representantes obiectum illud, vt iidem Theologi docent, aliquando de nouo producantur & infunduntur à Deo, aliquando veteres antea præexistentes, certo quodam modo ab ipso Deo immediatè ordinantur & disponuntur, quomodo non possunt ab ipso intellectu sola vi sua naturali coordinari.

coordinari & disponi ob præstantiam obiecti supernaturalis: siue illud cognoscatur per scientiam per se infusam, vt loquuntur Theologi, siue infusam per accidens; per quam Salomoni Diuinitus fuit indita in vno momento multiplex cognitio rerum naturalium ad scientias naturales speculatiuas & practicas spectantium, quas eruditè explicat noster Pineda in Præuio Salomone, & Salianus.

Cum autem Angelus nihil possit producere, non tantum Spirituale, sed nec materiale & corporeum, nec vllus habitus intellectui humano infundere, vt Theologi constanter docent, & quicquid facit in Creaturis extra se, non faciat aliter quam per motum localem & impetum circa res merè corporeas, ideo non potest eo modo reuelare hominibus illa, quæ modis nunc explicatis dixi reuelari à Deo. Et hanc fortè ob causam dicit S. Bernardus *nobis inesse Angelum suggerentem bona non ingerentem, inesse hortantem ad bonum, non bonum createntem; Deum verò sic inesse, vt afficiat, vt infundat.*

Quoad tertium, causæ ob quas existimo Deum non per Angelos, sed immediatè per se S. Ignatio reuelasse Institutum Societatis quoad quædam, sunt hæc.

Prima, quia in historiis eius vitæ, tum impressis, tum manu scriptis omnibus, quas accuratissimè legi, acceptas ex Archiuo Societatis nostræ Romano, nullum prorsus extat indicium factæ ei per Angelos talis illustrationis, sed expressè, disertis verbis, in iis, narratur, ab ipso Deo S. Ignatium quædam de Societatis Instituto esse edoctum, vt clarè demonstrauit cap. 1.

Secunda causa. Quia nec ex Theologicâ doctrinâ per bonam Consequentiam contrarium potest deduci, tum ob ea quæ supra dixi cap. 4. & 5. soluendo Obiectiones, & respondendo ad varia quæstia, tum ob ea, quæ nunc dicam. Nam, vt docent Theologi Scholastici, & consecuti magni Scripturæ Interpretes, Christophorus Calteius, Antonius Fernandus, Cornelius à lapide, Deltrius, Reuelatio propriè dicta, prout de ea hic disputo, essentialiter nihil est aliud ex parte Dei, quam Dei locutio, quâ Prophetæ vel alteri homini, supernaturaliter manifestat aliquid ab eo sciendum, vel etiam faciendum, quod ab eo connaturaliter, vel absolute, vel hic & nunc, sciri non poterat. Ex parte verò hominis Reuelatio passiuè accepta, nihil est aliud, quam auditio hominis, dum eum alloquitur Deus, aliquid ei reuelans, & notitia, quam accipit à Deo reuelante. Quia in re non sunt duæ actiones, sed vna simplex intellectus actio seu conceptio, formaliter homini repræsentans id, quod Deus vult ab eo supernaturaliter cognosci illo actui intellectus. Hinc S. Bernardus à simili ait: *Sunt quedam verba verbi sponfi ad nos, non Lancicij Opusc. Tom. 2.*

stra meditationes de ipso. Tu ergo cum tibi aliqua talia volui animo sentis, non tuam putes cogitationem, sed illum agnosce loquentem. Similima enim sunt nostra cogitata mentis, sermonibus veritatis in nobis loquentis. Cum ergo à solo Deo immediatè, operante cum potentia vitali humani intellectus, possit provenire actus vitalis intellectus, & quævis cogitatio seu notitia illius, non tantum supernaturalis, sed etiam merè naturalis, Reuelatio Prophetica, & quævis cognitio supernaturalis intellectus, à solo Deo immediatè causatur, ac proinde non ab Angelo, qui non potest immediatè illabi in intellectum humanum, nec eum sic illuminare, vt supra ostensum est.

Tertia causa: Quia illa ipsa duo, quæ supra ostendi prærequiri ad Reuelationem Propheticam, scilicet species intelligibiles obiecti reuelandi, & lumen dans vim intellectui ad cognoscendum obiectum reuelandum, & ad ei assentiendum, non potest produci à natura Angelica, sed à solo Deo. Quocirca etiam ex hoc capite, non potuerunt Angelico ministerio reuelari S. Ign. ea, quæ reuelata sunt, sed debuerunt necessariò ab ipso Deo immediatè reuelari.

Quarta causa: Quia res Instituti S. Ignatio reuelata, sunt non speculatiuæ tantum, vt solum cognoscerentur & crederentur (quantum & hoc solum sufficeret ad probandum id quod intendo); sed reuelata sunt, vt ab eo per voluntatis actus efficaces executioni mandarentur, tum per ipsum, tum vt filiis eius eæ indicarentur, ab ipsis exequendæ, & ab eo ad perpetuam rei memoriam scriberentur, vel scribendæ ab Amanuensisibus per eum dictarentur, vt eorum confirmationem à Sede Apostolica peteret, & vt eorum executionem apud suos vrgeret, & vt Oppugnantibus vel contradictoribus resisteret, ac res à se statutas defenderet, vbiq; promulgari curaret, ac dubia declararet. Quia in re multi actus, & proposita efficacia voluntatis à S. Ignatio sunt elicitæ & profectæ, dum ei res Instituti reuelarentur. Cum autem iuxta certam & receptam ab omnibus Theologis doctrinam traditam à S. Thoma, Angeli non possint immediatè mouere & immutare voluntatem humanam, (quæ motio & immutatio voluntatis in S. Ignatio, & quidem multiplex fuit, ob plures actus voluntatis efficaces, ab eo elicitos, tunc dum ei reuelarentur res Instituti) ideo etiam ex hoc capite, non potuerunt immediatè ab Angelis, sed à solo Deo ea reuelari S. Ignatio.

Quinta causa. Quia res nouas, & in Ecclesia ante ipsum non practicas, imò contrarias praxi aliorum Ordinum Religiosorum, S. Ignatius in Societate instituit Deo reuelante: (quas cap. sequenti recensibo) quocirca per motum Phantasmatum (circa quæ sola, intra homi-

Quapropter negari non potest, sed concedi debet, etiam S. Ignatio, immediatè per ipsum Deum, non per Angelos, esse reuelatas quasdam res Instituti Societatis.

132. *Non causa*: quia experientia & rerum Diuinarum periti Magistri docent, dum res nonas valdè raras & insolitas Deus suis seruis reuelat per imaginarias illustrationes (in quas tantùm habent vim Angeli) præsertim si magni momenti sint res reuelatæ, & ad publicum S. Ecclesiæ bonum & animarum notabilem fructum ac salutem spectantes, id non percipi à seruis Dei sine abstractione à sensibus, quæ Extasis & Raptus à Theologis cum S. Thoma appellatur, & coniuncta est cum non vltimo sensuum. Quando verò Deus repræsentatione intellectuali aliquid reuelat, locum ibi non habet abstractio Extatica vel alienatio à sensibus, vt bene obseruauit Fr. Iohannes à Iesu Maria Carmelita Discalceatus vir sanctus & doctus, & huius rei adfert causam. Atqui dum S. Ignatio res Instituti nostri reuelarentur, non modò non abstraheretur à sensibus, sed quemadmodum ipsemet dixit, P. Ludouico Confaluo, & ab hoc scriptum habemus. *etiam comedens & colloquens cum alijs de rebus grauisimis, & per urbem incedens supernaturales visiones percipiebat Diuinarum Personarum, & B. Virginis, à quibus ei secreta Cælestia reuelabantur, & res ab eo circa Institutum statuta confirmabantur.* Quæ etiam scribunt de S. Patre, Ribadeneyra, Orlandinus, & ex parte P. Ludouicus de Palma, qui ait, se audiuisse à Patre Aegidio Gonzalez afferente dictum sibi publicè & alijs, à Patre Euerardo Mercuriano Generali Societatis, quod ei P. N. Ignatius dixerit, sibi in Exercitio de duobus vexillis Dei ante oculos posuisse & demonstrasse Idem & modelum Instituti Societatis.

Obiicit, supra dictum esse, quod cuidam Virgini Mediolanensi reuelatum fuit, S. P. N. Ignatium tunc dum esset in raptu per octo dies continuos, Institutum Societatis Diuinitus cognouisse: Ergo id fuit ei per Angelos reuelatum.

133. *Respondeo*, negando Consequentiam; quia etsi verum est, quæ per Angelos reuelantur, vt plurimum reuelari cum abstractione à sensibus, tamen non semper: vt nimis certum esse probat experientia eorum Dei seruorum, quibus talia contingunt mihi probè notorum, & patet ex Historijs Ecclesiasticis. Similiter multa Deus etiam in perfectissimo raptu vel extasi reuelat immediate per se, sine phantasmatum adminiculo. Et sic reuelauit Adamo in primo illo sopore, mysteria præcipua fidei, vt docent SS. Patres supra citati. Ergo si in illo ostiduo raptu Deus S. P. Ignatio reuelauit Institutum Societatis, non est necesse asserere, id esse reuelatum mediante ministerio Angelorum. *Confirmantur*, supra dicta à simili vel potius à minori ad maius: etiam in contemplatione naturali rerum ab-

Lancij Opusc. Tom. 2.

stractarum cuiuslibet sapientis sine Phantasmatum (per quæ sola Angeli homines illuminant interius) speculatione contingere posse intellectionem docet Aristoteles, Thianensis, Toletus, Valentinus. Arist. l. 2. de anima c. 14. & l. 3. textu 30. Thian. ad textum 39. Tol. q. 2. Valent. to. 2. disp. 6. q. 1. pun. 3.

134. Nec audiendus est Fr. Thomas à Iesu, (idem sentiens quoad supra dicta) dum ait l. 5. de contempl. diuina c. 2. pag. 341. S. Bernardum asserere, per Angelos illuminari homines speciebus intellectualibus (vt sunt diuersæ à phantasmatis) quasi eas missi à Deo menti inserant, quasi quædam veritatis signacula. Hoc enim est contra principia Theologica, quæ Angelis totam actiuitatem immediatam tribuunt circa sola corporalia, ac proinde nil possunt circa species intelligibiles incorporeas immediatè agere, nec eas inferere nostro intellectui. Cum ergo S. Bernardus ait, *Angelos importare conspectibus contemplantis animæ, spirituales quasdam similitudines*, de phantasmatis loquitur corporeis; quæ respectu corporum crasserum, veluti spirituales sunt, tum ob subtilitatem eorum materialem, tum ratione obiecti spiritualis, circa quod versantur. Quo sensu res corporeas & materiales, S. Paulus appellat Spirituales: *hominem, a. Corpus nostrum resuscitatum*; b. *Manna & aquam à petra à Moyse excussam*, c. *Hymnos & Cantica*, d. *Idcoque loco b. 1. Cor. 15. citato S. Bernardus expressè appellat. Similitudines imaginarias*, vt infra suo loco ostendam numero 140.

Dices primò, ex dictis sequi videtur, nec S. P. P. N. Ignatio, nec S. Posthumio per Angelos esse reuelatas Regulas eis Diuinitus missas, si S. Ignatio reuelatæ non fuerunt per illos, imò reuelari non potuisse, ob ea quæ supra dicta sunt, cum tamen constet ex Historia Ecclesiastica, vtrique ab Angelis esse eas reuelatas, & supra idem asseritur.

Respondeo primò, negando sequelam, si loquamur de reuelatione extrinseca, idque duas ob causas. Primò, quia ex Historia Ecclesiastica appertè constat, Angelico ministerio vtrique illi Sancto Regulas esse traditas extrinseca apparitione, hoc autem non constat de S. Ignatio ex vlla Historia, & ex principijs Theologicis contrarium accidisse supra ostendi.

Respondeo secundò, etiam si non constaret ex Historijs Ecclesiasticis, id quod dictum est, adhuc per Theologicum discursum rectè deduceretur, potuisse regulas vtrasque his duobus Sanctis tradi per Angelos, quia sunt omnes illæ regulæ circa res ferè exteriores, sensibus perceptibiles, denique circa omnes tales, quarum phantasmata in illis Sanctis, & in quouis nostrum sunt causata ex rebus vltis & auditis. Facta ergo ab Angelo extrinseca propositione harum regularum, auribus sensibilibus ab his duobus Sanctis perceptarum communi modo (quo quem-

Y y 3

quemuis hominem etiam scelestum ad bonum suadendo excitant) poterant localiter mouere phantasmata eorum phantasia, & sic regulas propositas repræsentare eorum intellectui. Sed intellectus eorum adhuc indigebat supernaturali concursu Dei, vt per suum actum assentiretur regulis illis, & crederet eas à Deo ipsis esse per Angelum traditas, & vt voluntas eorum eas vellet acceptare, & aliis promulgare, & executionem eorum apud suos virgere. Itaque etiam in hoc, harum Regularum reuelatio præcipua & interna, magis à Deo quam ab Angelico ministerio dependebat, quod etiam B. Virgini contigit, dum ei per Angelum est annunciata Verbi Diuini Incarnatio: vt docet S. Thomas. Idem dicendum est iuxta principia Theologica, de quauis alia Diuina reuelatione. Vnde S. Augustinus ait etiam ipsius Christi, dum videret, solam externam prædicationem auribus Corporis perceptam ab Auditoribus eius, non fuisse sufficientem ad conuersionem Auditorum, nisi præter Christi prædicationem sensibilem, accessisset interna illustratio intellectus & motio voluntatis per internam Dei gratiam causata. Ideo scimus ex Euangelio multos audiuisse Christum prædicantem, nec esse conuersos, & ex conuersis antea resiliisse ab eo post auditum sermonem: multo ergo minus externa & sensibilis propositio rerum sciendarum facta per bonos Angelos, satis erat, vt Regulæ illæ tanquam à Deo traditæ, à sanctis illis acceptarentur & crederentur, & executioni mandarentur.

Dices secundò, ex dictis sequeretur, nec Moyfi per Angelum esse reuelata præcepta & Legem Decalogi, cum tamen contrarium videatur asseri. Act. 7. 30. 38. Galat. 3. 19. Hebr. 2. 2.

Respondeo primò, concedo sequelam, si loquamur de Reuelatione interna propriè sumpta, (prout hic loquimur de Reuelatione Instituti facta per Deum S. Ignatio) nam ob causas paulò ante allatas, non potuerunt per Angelos Præcepta Decalogi Moyfi reuelari intellectualiter. Ad loca verò Scripturæ citata, dico in nullo eorum asseri reuelatam esse interius Moyfi legem per Angelos: sed Act. 7. 30. tantum dicitur; Apparuisse Moyfi Angelum in igne flamma rubi: versu vero 38. Angelum locutum esse Moyfi in monte Sina: quæ prorsus diuersa sunt à reuelatione internâ, de qua sola hic agimus. Porro ad Gal. 3. 19. lex Mosæ dicitur ordinata per Angelos in manu Mediatoris: hoc est, Moyfis, eò quod exteriore voce formatâ per Angelos, & auribus Moyfis perceptâ, lex illa sit tradita, eò modo proportionaliter, quo fuit naturali voce Moyfis, populo de in promulgata Dei nomine. Deinde ad Hebr. 2. 2. dicitur, per Angelos dictum esse sermonem: nimirum, quia per vocem sensibilem auribus Moyfis promulgata est lex sermone Angelico: quæ omnia ad extrinsecam apparitionem & loque-

lati spectant, non ad reuelationem quæ fit intellectu, & in actu illius sita est, quæ à solo Deo & ab intellectu penderet, tanquam actus vitalis illius, quem Angelus immediatè producere & causare non potest.

Respondeo secundò, si loquamur phrasi Ecclesiasticâ, per quam bene solemus dicere, esse aliquibus reuelata ea, quæ eis vel per Angelos, vel per alios Sanctos visibiliter vel imaginariè apparentes manifestantur, siue futura, siue alia occulta, siue quæ facere vel vitare debent, hoc modo bene dici, per Angelos esse reuelatam extrinsecè Moyfi Legem Decalogi, prout eodem modo fuit reuelata Regula S. Pachomio & B. Posthumio: verum hoc modo esse reuelatam S. Ignatio Institutum dici non potest, ob causam primam supra allatam, dici autem necessariò debet, præstantiore modo esse reuelatas ei res aliquas nostri Instituti, quia sunt reuelatæ per intellectuales notitias, à solo Deo in eius intellectu causatas supernaturali modo Prophetico, qui modus Reuelationum, cæteris paribus, est præstantior iis, quæ fiunt per obiecta sensibilia, & per solius imaginationis concursum, vt bene docet S. Augustinus, S. Thomas.

Dices tertio, S. Dionysius, S. Bernardus & S. Thomas expressè ait, propheticas reuelationes fieri per Angelos tanquam Dei Ministros, & hoc exigere Diuinum Ordinem, vt infima disponantur per media: ergo Reuelatio Instituti facta S. Ignatio, Prophetica non fuit, vel si Prophetica fuit, per Angelos facta est.

Respondeo, & S. Dionysium & S. Bernardum & S. Thomam loqui de ordinatio modo & communi, quo Deus suos prophetice illuminat, hoc enim facit communiter per Angelos, vel imaginationem humanam mouendo per eos ad aliquod cognoscendum Prophetice, vel per obiecta sensibus repræsentata, aliquid eis indicando. Non loquuntur autem de omnibus prorsus Reuelationibus & illustrationibus Diuinis. Nam idem S. Dionysius expressè docet, & S. Thomas, Angelis supremæ Hierarchiæ ab ipso Deo immediatè reuelari ea quæ postea reuelant Angelis inferioris Hierarchiæ, & idem S. Thomas pluribus in locis docet, & Adamo, & Dauidi, & Salomoni, & B. Virgini, & Apostolis, à Deo immediatè esse reuelata varia, vt capite ante finem allatis eius testimoniis ostensum est. Simili ergo modo, & aliis quandoque Deus per se immediatè sine ministerio Angelico sua secreta reuelat, quando id exigit vel præstantia rei reuelatæ (quæ per species imaginationis vel sensum indicari non potest) vel alias ob causas, soli Deo notas, cuius actiones & dona humanam prudentiam excedunt, & per eam mensuranda non sunt. Porro S. Bernardus, non ait per solos Angelos homines Diuinitus edoceri, sed per Spirituales similitudines, vt ipse loquitur, Diuina sapientia.

3. p. q. 30. a.
3. ad 1.

Iohan. 6.

137.

sapientia sensa, anima contemplatio conspectibus importari solitas: quas etiam paulò post appellat; imaginarias quasdam rerum inferiorum similitudines: & sic agnoscit aperitè, intellectualem lumen à solo Deo infundi solitum: ad cuius pleniorum notitiam conducunt etiam hæ similitudines, Angelorum ministerio formata; ait enim: Cum autem diuinitus aliquid rapim & veluti in velocitate cursoris luminis interluserit menti Spiritu excedenti, (scilicet lumen ab ipso Deo infusum, præstantius similitudinibus formatis in imaginatione ab Angelis) continuò (nescio vnde) adfuit imaginaria quedam rerum inferiorum similitudines; infusit diuinitus sensu. (Ergo non per Angelos, quorum similitudines ab his distinguit) conuenienter accommodata: quibus quodammodo adumbratus purissimus ille & splendidissimus veritatis (id est à solo Deo immediatè immisus) radius. & ipsi anima tolerabilior fit & quibus illum communicare voluerit, capabilior. Quod adhuc clarius statim declarat. Existimo tamen ipsos formari in nobis sanctorum suggestionibus Angelorum: (scilicet imaginarias illas similitudines) & fortassis hinc illud est speculum atque enigma, per quod videbat Apostolus ex istiusmodi puris pulcrisque imaginationibus; Angelorum quasi manibus fabricatum: quatenus & Ver esse, quod purum & absque omni phantasia corporæarum imaginum cernitur, (scilicet per lumen merè intellectualem; quale habuit S. Ignatius de rebus Instituti Societatis) sentiamus: & elegantem quamlibet similitudinem, quæ id dignè vestitus apparuerit, ministerio deputemus Angelico. Docet ergo S. Bernardus infusa diuinitus sensa, non per Angelos, sed à Deo solo sine imaginariis similitudinibus oriri, ea tamen per Angelos postea adumbrari, & vniuersa addit, nitorem quoque eloquij per ipsos extrinsecus ministrari, quo congruè atque decenter ornata, ab Auditoribus facilius capiuntur, & delectabilis. Quod si quis S. Ignatio ab Angelis præstitum esse dicat, dum Constitutiones à solo Deo, quoad quædam traditas, scriberet postea, vel diceret, non repugnabo, dummodo prima earum cognitio, à solo Deo accepta dicatur, promulgatio vero earum, ab Angelis adiuta.

141. Dices quartò, ex dictis videtur posse inferri, præstantiori modo reuelatas esse Regulas S. Pachomii & B. Posthumii, quam S. Ignatio Societatis Institutum, siquidem S. Ignatio non fuit reuelatum per Angelos, vti his duobus Sanctis, & præterea quia vti dictum est, etiam intellectualiter eis hæ ipsæ Regulæ ab ipso & solo Deo reuelatæ fuerunt. Docet autem S. Augustinus & S. Thomas perfectiorem esse illam Reuelationem, quæ fit non tantum in intellectu (vni facta dicitur S. Ignatio) sed etiam simul in imaginatione.

Respondeo, negando perfectiorem modo esse reuelatas his duobus Sanctis Regulas quam S. Ignatio Societatis Institutum: deinde dico S. Thomam in illo articulo contrarium præferre

asserere absolute, & probare, perfectiorem esse visionem intellectualem puram, quam intellectualem cum imaginariâ coniunctam. In responsione autem ad Primum argumentum, simile huic obiectioni, tunc tantum dicit reuelationem esse perfectiorem, in qua præter lumen intellectualem, est etiam imaginaria visio, quando aliqua veritas reuelatur à Deo per similitudines corporales, sed quando reuelatur nude intelligibilis veritas, secundum intellectualem veritatem (vni reuelatum est S. Ignatio Institutum Societatis) tunc talem reuelationem, S. Thomas expressè dicit, perfectiorem esse illâ intellectualem, qua aduicam habet imaginariam, factam per similitudinem corporalem rerum: idque hinc probat, quia reuelatio facta sine similitudinibus corporeis & imaginariis, secundum intellectualem veritatem, est propinquior & similior visioni Patrie, secundum quam in essentia Dei veritas conspuitur. Idque confirmat S. Thomas auctoritate glossæ positæ in principio P[al]terij, quæ excerpta est ex Cassiodoro, & inhiuit in Prologo Hieronymi: scilicet, illum modum prophetiæ ceteris digniorem esse, quando ex sola S. Spiritus inspiratione, remoto omni exteriori adminiculo facti vel dicti, vel visionis, vel somni, prophætur. Quam doctrinam S. Thomas illustrat hac similitudine: Sicut, inquit, in doctrinâ humanâ auditor ostenditur esse melior intellectus, qui veritatem intelligibilem à Magistro nude prolata[m] capere potest, quam ille, qui indiget sensibilibus exemplis, ad hoc manu duci. Vnde in commendationem Prophetiæ David dicitur: Mihi locutus est foris Israël: Et postea subdit: Sicut lux auroræ oriente Sole, manè absq[ue] nubibus ruralit. Et in responsione ad Secundum argumentum, hæc ipsam confirmans doctrinam sic habet. In hijs que non quaruntur nisi propter aliud, quando agens potest ex paucioribus & propinquioribus ad suum intentum peruenire, tanto videtur esse maioris virtutis: sicut magis laudatur medicus, qui per pauciora & leuiora potest sanare infirmum. Visio autem imaginaria, (eadem est ratio de reuelatione veritatum cognoscendarum, quæ etiam essentialiter est visio quædam supernaturalis, ob quam Prophetæ olim, quibus sua secreta reuelabat Deus, vocabantur videntes) visio, inquam, imaginaria, in cognitione Prophetica non requiritur propter se, sed propter manifestationem intelligibilis veritatis, & ideo tanto potior est, quanto minus eam indiget. Quocirca merito S. Dionysius dixit, quod Sapiens Theologus, visionem illam dicit esse diuinam (id est, omninò esse perfectissimam) qua fit per similitudinem rerum formâ corporali carentium.

Dices quinto, vnde cognosci potest, S. Ignatio tali intellectualem reuelationem seu visionem, reuelatas esse res Instituti Societatis, qualè S. Thomas docet esse perfectiorem aliâ intellectualem coniuncta cum visione imaginaria.

Respondeo, hoc punctum etsi supra facta declaratum sit, tamen magis adhuc me declaratum infra, num. 158. 159. 160. 161. 162. postquam recē-

Cal in prologo super Plal. c. 1.

2. Reg. 23

c. 4. c. 1.

142.

fuero ea quæ existimo esse S. Ignatio immediatè à solo Deo reuelata, nisi enim ea prius agnoscantur, non potest solida & breuis ac sine digressionibus dari huic interrogationi responsio.

CAPVT SEPTIMUM.

Recensentur ea res Instituti Societatis, quæ immediatè sunt à Deo ipso, reuelatæ S. Ignatio.

143. **D**ico primò Omnes res substantiales Instituti Societatis, esse à Deo immediatè reuelatas S. Ignatio. Probatnr Conclusio ex dictis supra capite primo: quia hoc ipse S. Ignatius falsus est, & dixit P. Iacobo Laynez. Quæ autem sint substantiales res Instituti Societatis statim dicam.

144. **D**ico secundò. Cum Congregatione Generali quinta, Decr. M.S. 74. impresso 58. Substantialia Instituti esse, quæ in formula seu Regula Societatis, Iulio tertio proposita, & ab eo aliisque successonibus confirmata continentur: Deinde ea, sine quibus illa aut nullo modo aut vix consistere possunt, cuiusmodi sunt:

Primò. Esse aliquas impedimenta essentialia in admittendo.

Secundò. Non esse necessarium vi in dimittendo forma iudicialis seruetur.

Tertiò. Reddendam esse Superiori conscientia rationem.

Quartiò. Contentum esse debere vnumquemque vt omnia quæ in eo notata fuerint, per quemuis qui extra Confessionem ea acceperit, Superioribus manifestentur.

Quintiò. Paratos esse omnes debere, vt se inuicem manifestent, debito cum amore & charitate, & aliis similia, à quibus nunc declarandis Congregatio breuitatis causa supersedendum censuit: cum præsertim Generales Præpositi, ea pro tempore ad praxim declarare possint, dum in aliis Congregationibus Generalibus non declarantur.

145. **D**ico tertiò. Præter enumerata supra à Congregatione Quinta Generali Conclusionem secundam hæc quoque esse substantialia Instituti: quia in Bulla Iulij tertij, anno 1550. duodecimo Kal. Aug. data, sunt confirmata.

Primò. Religionem à S. Ignatio fundatam Societatis Iesu nomine insigniendam esse.

Secundò. Finem huius Societatis esse fidei defensionem & propagationem & profectum animarum, in vita & doctrinâ Christianâ, per publicas prædicationes, lectiones, & aliud quodcunque Verbi Dei ministerium ac spiritualia Exercitia, puerorum ac iuuenum in Christianissimis institutionem: Christi fidelium in Confessionibus audiendis, ac cæteris Sacramentis administrandis, spirituali consolationem, dissidentium reconciliationem, & eorum qui

in carceribus, vel hospitalibus inueniuntur piæ subuentionem & ministerium, ac reliqua Charitatis opera, prout ad Dei Gloriam ac Commune bonum expedire visum fuerit, exequenda, gratis omnino, nullo stipendio accepto.

Tertiò. Officiorum distributionem in Societate esse debere, totam in manu Præpositi Generalis, vel eorum, quos ipse sibi ea cum auctoritate substituerit.

Quartiò. Præpositum Generalem cum Fratrum suorum consilio, iuxta Constitutiones totum habere debere ius ordinandi & iubendi, quæ ad Dei Gloriam, & commune bonum in Domino pertinere videbuntur.

Quintiò. Præpositum Generalem dubia in Instituto declarandi auctoritatem debere habere.

Sextiò. Professos vltra tria vota communia, speciali voto se debere astringere, vt quicquid Romani Pontifices ad profectum fidei & animarum pertinere iudicauerint, & ad quascumque Prouincias eos mittere noluerint, sine vlla tergiversatione, aut exultatione, illic quantum in illis fuerit, exequi teneantur, quamuis ad Infideles & Hæreticos, & fideles quosuis mittendos censuerit.

Septimò. Missiones has à Romano Pontifico non esse procurandas à particularibus, nec per se, nec per alium, sed hanc curam Deo, Romano Pontifici & Societatis Præposito committendam.

Octauò. Præpositum Generalem ad plura vota esse eligendum, prout in Constitutionibus declaratur.

Nonò. Domus aut Ecclesias professas, nullos proventus & possessiones debere habere, nec ius ad vlla bona stabilia, præter ea quæ opportuna erunt ad vsum proprium & habitationem acquirere, sed vt rebus sibi ex charitate donatis ad necessarium vitæ vsum sint contenti.

Decimò. Possit tamen habere Collegia eum redditibus ad studiorum commoditatem: quæ sint tanquam Seminarium Domus professæ.

Vndecimò. Omnimodam gubernationem seu super intendentiam supra eiusmodi Collegia & prædictos studentes, quod Rectorum gubernationem, ad studentium electionem, admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, eruditionem, ædificationem, correctionem, victus vestitusque & aliarum necessariorum rerum administrandam regimen, modum, atque aliam omnimodam gubernationem ac curam, penes Præpositum vel Societatem esse debere.

Duodecimò. Studentes dictis bonis abuti, aut Societatem professam ea in proprios vsus conuertere non posse.

Decimotertiò. Societatis Presbyteros ad dicendum Officium non communiter in choro, sed priuatum teneri.

Decimoquartid. In iis quæ ad victum & vestitum & cætera exteriora pertinent, honestorum Sacerdotum communè & approbatum vsum Societatis Presbyteros sequi debere.

Decimoquintid. Ne quis ad Professionem in Societate admittatur, nisi diuturnis & diligentissimis probationibus eius vitæ puritas, & doctrina conspicua, fuerit explorata.

Decimosexid. Aliqui in Coadiutores tam in spiritualibus, quàm in corporalibus, vel in scholares admittendi, ad vota sed non solennia, post sufficientes probationes, & tempus in Constitutionibus expressum.

Decimoseptimid. Aliquos tamen ex iis idoneos repertos, de licentia Præpositi, tria vota solennia facere posse quibus teneantur, quamdiu Præpositus Generalis in Societate eos retinendos censuerit.

Atque hæc tantummodo compendiosè à me relata, continentur in Regula Societatis à Iulio 3. motu proprio, & ex certa scientia, auctoritate Apostolicâ confirmata, in qua Regula contineri substantialia Instituti, declarat quintæ Congregatio Generalis loco supra citato.

155. *Dico quartid.* Si verum est, quod asserit Soarez tom. 4. de Religione tr. 10. l. 1. c. 4. n. 13. Substantialia Instituti Societatis ea omnia esse, quæ à sede Apostolica expressè in specie recognita & approbata sunt; multo plura quam superius enumerata, sunt S. Ignatio in Instituto Societatis reuelata. Cum ergo ostendit, omnia substantialia & quædam non substantialia esse à Deo reuelata S. Ignatio, hinc sequitur, etiam illa esse reuelata, quæ P. Suarius tanquam Sanctus & doctus dixit, esse substantialia, & putauit, à S. Ignatio esse instituta, si non per expressam reuelationem, saltem per specialissimam directionem ac Institutum, & non per qualemcunque excitationem & inspirationem sed per specialia dona Spiritus Sancti, superiora Ordinariis virtutibus & auxiliis, Ignatium fuisse motum & directum à Spiritu Sancto, ut neque erraret, neque ab eo quod vile esse deuiaret.

154. Confirmatur hæc conclusio auctoritate Sanctæ Congregationis Generalis: quæ declarauit non tantum ea esse substantialia Societatis quæ in Bulla secunda Iulij III. continentur, nec ea tantum quinque puncta, quæ ipsamet declarauit esse essentialia, sed etiam alia his similia, sine quibus ea quæ sunt confirmata à Iulio III. & ab aliis eius Successoribus, nullo modo, aut vix constare possunt: quæ tunc tamen declarare noluit, sed ad praxim declaranda Præpositi Generalis iudicio reliquit. Inter hæc autem omnino reponendum videtur, quod & in Regulis & in praxi Societatis habetur, ne scilicet Consultores Superiorum, habeant vlla in re votum decisiuum. Adducor ad id sentiendum decreto manu scripto & impresso verò 65. Congre. General. Sanctæ, cui cum Cardinalis Tolerus nomine Clemen-

tis VIII. proposuisset, ut examinaretur in Congregatione, an Assistentes, in aliquibus casibus debeant habere votum decisiuum, & iudicaretur per vota secreta, & referretur sanctissimo vel Cardinali; per vota secreta, ab illa Congregatione, exceptis 5. omnes censuerunt non esse concedendum, & nihil hac in re immuandum, cum præsertim hæc immuatio vnum ex Institutis essentialibus conuelleret. Nihil autem substantiale conuelleretur per hoc; nisi conditio Superiorum, quibus solis reliquit Societas votum decisiuum post auditos Consultores, aliqui Monarchica gubernatio; quam Societas amplexa est, conuerteretur in Aristocraticam, & Superiorum potestas, prout à S. P. Ignatio eis relicta est, diminuireretur.

155. *Dico quindid.* etiam quædam non substantialia Instituti esse S. Ignatio immediatè diuinitus reuelata, Probatur Conclusio: quia S. Ignatius dixit P. Confaluo, se, ea, Diuina illustratione didicisse Mantese, peregrinationes suscipiendas esse inter alias probationes Societatis, & alia quædam at hoc non est substantiale Instituti, ergo aliquid non substantiale Instituti, est S. Ignatio à Deo reuelatum;

156. *Dico sexid.* Valde probabile esse, omnia illa quæ Societas habere prorsus diuersa ab aliis Religiosis Ordinibus, S. Ignatio Diuinitus esse reuelata. Moueor ad hoc asserendum his rationibus.

Primid. Quia Deus non reuelat suis secretis res quæ alio modo naturali sciri ab iis tunc possent. Si enim in naturalibus rebus Deus nil frustra vel sine causa facit, multo minus dū Supernaturaliter operando, aliquem propheticè illuminat. Et hac ratione dignoscitur, inter alios, Dei retellatio ab illusionibus naturæ vel Dæmonis, si illa contingat cum iusta necessitate & causa: Atqui ad statuendas res nouas in Ecclesia Dei antea insolitas, imo ignotas, prout statuta sunt à S. Ignatio, & tradita, eius humana prudentia non ausa fuisset se extendere, eo præsertim tempore, quâdo ob nouitates Lutheri & Illuminatorum, omnia noua erant suspecta, credibile ergo est, S. Ignatium vti valde circumpectum altiori lumine quàm humano edoctum esse, ut nonnullas res nouas in Societate institueret.

Secundid. Maior erat necessitas ut Deus S. Ignatio reuelaret tales res nouas, ab eius Religione seruandas, etsi non substantiales, quàm ut eisdem reuelaret antiqua fidei dogmata, quæ alio modo discere poterat, & modum quo Deus creauit mundum, & multa ad scientias humanas spectantia, & futuros rerum successus.

Si queras, quænam sint illa Societatis propria cum aliis Ordinibus non communia? *157.*

Resp: primid. Biennium Nouitatus.

Secundid. Vota simplicia Nouitatus, etiam ante finem biennij cum facultate Superiorum ex deuotione emitti solita.

Tertid. Ne possint tria vota Religiosa, verum religio-

religiosum facientia, omitti ante completum biennium.

Quartid. Vota simplicia exacto primo biennio Nouiciatus fieri solita, sine professione solemnii.

Quintid. Peracto biennio & tribus solitis votis simplicibus emissis, addendum quartum de acceptando eo gradu in Societate, siue Professorum siue Coadiutorum formatorum, prout Praepositus Generalis statuerit.

Sextid. Quod haec vota simplicia, faciant verum Religiosum non minus quam professio.

Septimid. Distinctio Personarum in Societate, in qua sunt alij scholastici alij coadiutores spirituales, & temporales formati, alij professi 3. votorum, alij professi 4. votorum, alij, vti olim admittebantur indifferentes adhac.

Octauid. Experimenta quae biennio Nouiciatus fieri solent.

Nonid. Tertius annus probationis post absoluta studia.

Decimid. Votum quartum obedientiae specialis a professis fieri solitum.

Vndecimid. Quinque alia vota simplicia ab iisdem post professionem emitti solita.

Duodecimid. Triplicium votorum diuersitas in Societate. Nam scholastici vota simplicia priuatum emittunt, professi vero publicè 3. & 4. solemnii, Coadiutores formati 3. simplicia sed publicè.

Decimotertid. Effectus diuersi votorum. Nam vota professorum solemnii, & Coadiutorum publica ac non solemnii, reddunt eos incapaces hereditatum & dominij bonorum, vota verò simplicia scholasticorum, non reddunt incapaces successionis in hereditatibus, nec priuant eos dominio bonorum, si aliqua possideant.

Decimoquartid. Vota simplicia scholasticorum, eos ita reddunt Matrimonij incapaces, vt si iis non dispensatis aliquis eorum contraheret matrimonium, non tantum illicitum esset, sed & inualidum & irritum.

Decimoquintid. Vt fiat confessio generalis his in anno a Nouitiis & scholasticis, semel a Professoribus & Coadiutoribus formatis. Idque non coram quouis, sed assignando a superiore, idque certo & non ad libitum vniuscuiusque.

Decimosexid. Ad Nouiciatum admissi, non necessariò habent vestitum Religiosum, sed seculari vt possunt, vt olim utebantur nostri, viuentis S. Ignatio, vt P. Ludouicus Consaluus in Diario scribit: Cuius tempore erat quaedam opinio, de vita prae ceteris religiosius instituenda, quorum vestes seculares in Nouiciatu portatae tardius atterebantur. Idque euentus rerum demonstrant, tum in aliis, tum in P. Consaluo Syluaria mortuo Martyre.

Decimoseptimid. Ligati votis simplicibus & scholastici & Coadiutores formati, possunt iu-

stis de causis dimitti, & dimissi liberi manent a votis in Societate factis, non sic Professi.

Decimooctauid. Etiam non professi si discedant post vota simplicia contra voluntatem Superiorum, sunt Apostatae, aequè ac professi, eodem modo fugientes.

Decimononid. Potestas liberandi a votis est penes solum Generalem.

Vigesimid. Admittendi ad Professionem potestas, penes solum Generalem est, vt & ad alia vota Coadiutorum formatorum.

Vigesimoprimid. Vota solemnii & simplicia Coadiutorum sunt in manibus alienis ea admittendis ex parte Societatis, vel ab eius locum tenente, idque in formula horum votorum exprimentum, non ita vota simplicia scholasticorum, quae soli Deo sunt, nullo ea ex parte Societatis admittente.

Vigesimosecundid. Vota Professorum & Coadiutorum formatorum, scripta Romam mittenda ad Generalem, non verò Scholasticorum.

Vigesimotertid. Vota simplicia Scholasticorum bis in anno renouanda, non sic alia.

Vigesimoquartid. Votis simplicibus emissis, si possideat aliqua bona antea, vel postea adeat aliquam hereditatem, nec vti potest illis nec se iis abdicare pro libitu, sed cum certa dependentia & licentia Superiorum.

Vigesimoquintid. Societas non habet ius aequandi hereditatem suorum qui eam ingrediuntur, nec tempore Nouiciatus, nec post vota vlla in ea emissis, vti adeunt alij Ordines post professionem suorum religiosorum, exceptis religiosis S. Francisci quia renunciarunt huic iuri.

Vigesimosexid. Coadiutores formati ad Professionem non admittuntur post sua vota simplicia, sicut Scholastici admittuntur post sua vota simplicia.

Vigesimoseptimid. Professi 3. votorum etsi solemnii, non sunt in Societate praecipui, sicut Professi quatuor votorum: idè illi non possunt esse Prouinciales, nec Assistentes, nec Monitores Generalis, nec Vicarij Generalis vti hi: nec ratione professionis habent ius ad Congregationes, Prouinciales nec ad Generales: ideo non possunt esse Electores Generalis, nec mitti ad Congregationes Procuratorum tanquam Procuratores.

Vigesimoctauid. Nemo debet nec potest è Societate quemquam inuitare ad eleemosynas perpetuas. Domibus vel Ecclesiis Professorum relinquendas. Si aliqui sponte perpetuas eleemosynas Domibus vel Ecclesiis Professorum relinquere nent, nullum ius ciuile ad eas petendas in Iudicio acquiritur.

Vigesimononid. Promissis, Praedicationibus, Confessionibus, lectionibus, vel quouis alio officio, ex iis quae Societas iuxta suum Institutum exercere potest, stipendia vel eleemosynae non possunt postulari nec admitti.

Trigesimò. Nulla sit in Ecclesia arca, in qua eleëmofynæ conici solent ab iis qui ad Concionas, Missas, vel Confessiones & reliqua spiritalia conueniunt.

Trigesimoprimum. In Collegiis sufficienter Fundatis, eleëmofynæ peti non possunt nec admitti.

Trigesimosecundò. Ut tum Generalis tum Superiores, habeant suum Monitorem à quo moneantur de iis, quæ ad illorum Personam & officium spectant.

Trigesimotertio. Generalis suos habeat Assistentes, pro diuersis nationibus, & adiutores certos, certo modo eligendos à Societate tota, sine obligatione illorum consilium sequendi.

Trigesimoquarto. Superiores locales non solent habere tempus determinatum sui officij.

Trigesimoquinto. Bis quotidie conscientia examinanda.

Trigesimosexto. Exercitiorum spiritualium vsus & traditio aliis.

Trigesimosextimo. Puerorū ac rudium institutio in doctrina Christiana, in Regulis Societatis præscripta, & in Formula Professionis, ac votorum formarum Coadiutorum commemorata.

Trigesimooctauo. Literarum humaniorum Philosophicarum, ac Theologicarum traditio, in beneficium aliorum.

Trigesimonono. Contractus celebrandi potestas ad Collegia vel domos Societatis spectantes, est penes Præpositum Generalem: & ab eo ad inferiores emanare debet, sine Capitulari conuentu localium.

Quadragesimò. Procurator Generalis non debet esse Professus.

Quadragesimoprimum. Congregationi Generali nullum certum hæcenus tempus statutum.

Quadragesimosecundò. Congregationes Provinciales tertio quoque anno habendæ, pro eligendo Procuratore Romam mittendo.

Quadragesimotertio. Post eas, Romæ Congregatio Procuratorum, instituendæ, iuxta Formulam à Societate approbatam.

Quadragesimoquarto. Ad Congregationem Generalem, tres à singulis Provinciis mittendi, electi à Provincialibus Congregationibus.

Quadragesimoquinto. Domus probationis distinctæ sint ab aliis Domiciliis.

Quadragesimosexto. Domus & Ecclesiæ Professorum certos redditus habere non possunt, uti possunt reliqua Domicilia, nec redditibus Collegiorum sustentari.

Quadragesimosextimo. Monialium curam nostri habere non possunt nec similibus mulierum.

Quadragesimooctauo. In ratione Conscientiæ, præter alia, etiam peccata aperienda sunt, quæuis ea reddatur, extra Confessionem Sacramentalem.

Quadragesimonono. Posse alienos defectus extra Confessionem & petitionem necessarij consilij manifestari Superiori, non prænulla priuata correctione.

Quinquagesimò. Nullus Ordo certus in concessu ad mensam, vel alio tempore, sine respectu ad gradus & antiquitatem, præterquam in Congregationibus.

Quinquagesimoprimum. Hora recreationis certa, post cænam & prandium, statuta pro omnibus.

Quinquagesimosecundò. Instrumenta Musica in Domiciliis nostris non seruanda.

Quinquagesimotertio. Regulæ omnium officiorum ex præscripto Constitutionum datæ, certis temporibus legendæ & audiendæ.

Quinquagesimoquarto. Certa sacra & aliæ preces pro variis rebus præscriptæ, certis temporibus Domino offerendæ.

Quinquagesimoquinto. Certum meditationis tempus quotidie præscriptum omnibus.

Quinquagesimosexto. Superiores Societatis, auditis suis Consultoribus, non tenentur sequi eorum consilia.

Quinquagesimosextimo. Tempus pro emittenda professione nullum determinatum, sed illud, quod Præpositus Generalis fore censuerit.

Quinquagesimooctauo. Non professi possunt esse & solent Collegiorum Rectores.

Quæ omnia cum à S. P. N. Ignatio instituta sint, & fuerint eius tempore, & antea in Religiosis Ordinibus inusitata, non potuit ea ab iis discere, & quasi mutuare. Ex altera parte cū in se & suis sociis expertus sit perpetuas contradictiones & persecutiones, omnis generis & conditionis hominum, ac difficultates à quibusdam nouarum Religionum Foundationem improbantibus, quas humanâ solâ prudentiâ nixus, magis timere poterat, si multas nouitates in Societate induceret, cū ergo eas induxerit, & quidem cum spe obtinendæ à Sede Apostolica Confirmationis, non potuit solis humanæ prudentiæ viribus eas inuenire, sed debuit altiore lumine, & quidem supremi gradus Prophetici illustratione, ad tam multas nouas res instituendas, doceri & moueri, præsertim ad quasdam directè contrarias præxi aliorum nobilissimorum Ordinum, magna autoritate in Curia Romana & Apostolico palatio, imo in tota Ecclesia florentium, quorū oppositionem merito metuere poterat, expertus in rebus piis & vitaris, eam antea se non semel passum. Cum autem Deus non soleat adhibere Angelorum ministerium nisi ad obiecta sensibus representanda, & ad motionem variam phantasmatum in nostra imaginatione, per obiecta sensuum causatorum (vt supra ostensum est) ided Deus non est vsus ministerio Angelorum, dum S. Ignatio res Instituti nostri reuelaret, quia non erat in imaginatione S. Ignatij Phantasmata rerum

158.

ab

ab eo instituendarum, antequam eas instituisset: siquidem nec auditu nec lectione ea se oculis perceperat, quippe non visitata, imò multa iis contraria videbat in aliis Ordinibus, & audiebat. Ideo æquum fuit & necessarium, vt à Deo immediatè sine Angelorum ministerio, ista que instituit, cognosceret.

159. *Dices primò.* Esto res nouæ fuerint institutæ à S. Ignatio, poterant tamen eæ per Angelos, illi indicari mouentes eius phantasmata, siquidem experimur nos, imaginari nobis species Verbiu, quas nullo sensu percepimus.

Resp. primò, potuisset quidem si Deus voluisset vt Angelorum ministerio, sed voluisse, id nobis non constat, sicuti constat de aliis reuelationibus per Angelos inchoatis vel adiutis, quia id de S. Ignatio nemo asserit, sicuti historici & Patres asserunt de quibusdam aliis.

Resp. secundò, posse nos quidem imaginari vrbes à nobis non visas, sed tales imaginationes sunt chymicæ, discrepantes à veritate, Angeli autem dum aliquid repræsentant; verè repræsentant: non possunt autem per motum phantasmatum repræsentare res, quarum phantasmata non sunt in imaginatione, ex sensuum obiectis deriuata, vel illis similia: rerum autem S. Ignatio reuelatarum non præcesserunt phantasmata, sed iis profus contraria, nam contraria S. Ignatius, & legit, & vidit, & audiuit esse in aliis Ordinibus. Et quamuis possent Angeli per antiqua phantasmata repræsentare nobis res similes, antea sensibus non perceptas, & ita S. Ignatio illa repræsentare potuissent, quæ antea sensibus non perceptas, res tamen iis contrarias, non poterant repræsentare, & quamuis potuissent, tamen repræsentasse eas nescimus, quia nullum huius rei indicium habemus: habemus autem indicia contraria, supra explicata num. 124. & seq. præsertim c. 6. §. Quoad 3. & c. 4. ac 5.

160. *Dices secundò,* supra dictum est, Beatam Virginem apparuisse sæpè S. Ignatio dum scriberet Constitutiones, eas confirmantem. Atqui Angeli plus possunt agere in nostram imaginationem quam potuerit B. Virgo, quæ in cælo existens, & huc in corpore nunquam descendens, nil per se mouere potest in imaginatione vel nostrum intellectum illuminare, vt possunt Angeli nobis intimè sua substantia præsentem, dum nos illuminant, ergo per illos Deus potius potuit S. Ignatium illuminare circa res nostri Instituti.

Resp. primò, si ex historia aliqua fide digna haberemus ita ab Angelo edoctum fuisse S. Ignatium de Instituto, sicut edoctum esse à B. Virgine scimus, ex ipsius S. Ignatij testimonio, id quoque de Angelis crederemus, sed cum id nullus asseruerit, & contrarium ex dictis pateat, non possumus aliud credere.

Resp. secundò, Beatam Virginem Constitutiones S. Ignatio non reuelasse, sed scriptas & scri-

bendas confirmasse, ab eo prius ex Diuino lumine conceptas.

Porro hanc confirmationem, si fuit facta per imaginariam visionem B. Virginis, potuisse adiuuari ministerio Angelorum credimus, habent enim vim in humanam imaginationem, mouendo eius phantasmata: sed si illa confirmatio fuit merè intellectualis, à Deo ipso immediatè ob Beatissimæ Virginis intercessionem causata, Angeli non potuerunt cooperari, ob causas toties supra dictas, & tunc illorum cooperatio non fuit necessaria.

Confirmantur dicta primò, legimus in Processu Compulsorij Toletano, autoritate sedis Apostolicæ pro S. Ignatij Canonizatione factò, in quo referuntur multæ visiones ac lumina S. Ignatij quæ ei sæpè contingebant scribenti nostras Constitutiones, commemoratas esse ab eo frequentes Dei reuelationes & lumina de SS. Trin. Personis & de ipsa Diuina essentia vt distincta à Personis, & de rebus nostri Instituti, de quibus deliberabat. Cui autè magis fuerint necessariæ Ignatio reuelationes de rebus Instituti, quod condebat & scribebat, quàm de SS. Trinitatis mysteriis, de qua plenam & fidei notitiam habebat, & celebrem illam illustrationem, primo anno à sua conuersione relata, ab eius vitæ scriptoribus. (Rib. l. 1. c. 7. Mass. l. 1. c. 7. Ord. l. 1. n. 22. 27.) Si illæ fuerint ab ipso Deo immediatè ei factæ, nec poterat proficisci ab Angelis, multò magis id possumus asserere de rebus nostri Instituti præcipuis, esse eas eodè gradu Prophetici luminis merè intellectualis, ei reuelatas.

162. *Confirmantur secundò,* dicta à simili: extat reuelatio facta S. Brigittæ l. 7. Reu. cap. 20. à Christo Domino, in qua in primis de Regula S. Francisci à se inspirata, deinde de omnibus aliis Ordinibus sic ait: *Ita etiam omnes alie Regule, quas amici mei inceperunt, & ipsi personaliter tenuerunt & seruauerunt, alioque eas efficaciter docuerunt, & porrexerunt, non fuerunt dictata & composita ab ipsorum intellectu, & humana sapientia, sed aspiratione Spiritus S.* Quæ etiam de Regulis quæ fuerunt ante tempus S. Ignatij dicta sint, tamen cum Societatis Institutum, non minus quam alij Ordines fuerit S. Ecclesiæ utile, & in perfectione essentiali, nullo sit inferius, spectabat ad suam & beneficam Dei prouidentiam, vt nostrum Institutum, quoad eius propria, non ab humana sapientia, sed à Spiritu S. doctrina, & immediata reuelatione proficisceretur.

164. Ex dictis sequitur, monitum nobis qui è Societate Iesu sumus necessarium, cum enim res nostri Instituti propriæ vt probatum est, à Deo sint reuelatæ magni faciendæ & seruandæ sunt. Nam vt ait S. Basilus, *etsi præclara sint illæ leges, quas Reges moderandæ suæ Resp. nimirum subiecti sibi populi præscribunt euulgantque, præ his tamen nescio quid augustius & Regia Maestitate dignius obinent ea, quæ illi ipsi edicta suis obseruanda misitibus deman-*

ciant. Societas autem nostra Iesu Christi militia est appellata ab Apostolica Sede, ideo sub Duce Iesu, capite huius militiae, obseruanda & magis facienda sunt à nobis ea omnia, quæ per Capitaneum vel Colonellum suum Ignatium, ab ipso reuelata nobis tradidit. Quamobrem etiam grato animo colere debemus hunc Dei fauorem. Nam vt ait S. Chrysostomus l. 8. in Gé. Magni honor est, dum Deus legem dat non per aliquem famulum, non per Angelum & Archangelum, sed per se ipsum, duplici honore hominem afficiens, & quia legem dederit, & quia dederit per seipsum.

CAPVT OCTAVVM.

Qua ratione S. P. N. Ignatius cum primis Patribus deliberauerit Rome de Societate instituenda.

164. **Q**uamuis huius rei descriptam legamus historiam apud Ribadeneyram, libr. 2. c. 13. Matheum l. 2. c. 4. & Orlandinum lib. 2. n. 58. & seqq. non abs re erit simpliciore stylo & clariore eandem hic referre, descriptam ab vno ex illis primis Patribus, qui huic deliberationi interfuit, & suis ipsis verbis hanc rem totam latine scriptam reliquit. Anno 1538. proximè elapsa quadragesima, cum instaret tempus in quo oporteret nos ab inuicem diuidi ac separari, quod etiam summus desideris expectabamus, vt citius ad presicium & precogitatum à nobis finem, vehementerq; desideratum perueniremus: decreuimus per multos ante separationem dies inter nos conuenire, & tractare inuicem de hac nostra vocatione, ac viuendi formula, quod cum pluries fecissemus, atque ex nobis essent Galli, alij Hispani, alij Sabaudi, alij Cantabri, in varias sententias ac opiniones circa hunc nostrum statum scindebatur, eratq; vna omnium nostrum & communis mens & voluntas, querere semper Dei beneplacitum, ac perfectam voluntatem, iuxta scopum vocationis nostræ: verum in medijs expeditionibus & fructuosioribus tam nobis quam cæteris proximis nostris, erat aliqualis pluralitas sententiarum. Nec mirum cuiquam videri debet, quod inter nos infirmos ac fragiles hæc pluralitas sentiendi interueniret, cum etiam ipsi per sanctæ Ecclesie Principes ac columnæ Apostoli, alique plurimi quàm perfectissimi viri, quibus nos indigni sumus, vt cum illis, vel ex longinquo conferamur, diuerso, interdum etiam aduerso modo, inter sese senserint, & sententias suas contrarias scripto tradiderint. Cum ergo etiam nos variè quoque iudicarem, sollicitiq; essemus ac vigilantes, vt aliquam viam plene apertam inueniremus, per quam incedentes nos ipsos omnes in holocaustum offerremus Deo nostro, in cuius laudem, honorem ac gloriam cedet omnia nostra, tandem decreuimus, & concordi sententiâ statumus, orationibus & sacrificiis & meditationibus seruentius solito instare, & post adhibitam à nobis qualemcumq; diligentiam, de reliquo iactare omnes cogitatus nostros, sperantes in eum adeo bonum & liberalem, quod sicut nulli petenti se in humilitate & simplicitate cordis denegat Spiritum bonum, imo dat om-

Lancij Opusc. Tom. 2.

nibus affluenter, nulli improperans, nullo modo etiam defuturum nobis, imo affuturum, quæ sua est benignitas, superabundantius quàm petimus aut intelligimus.

Cœpimus igitur humanos nostros conatus impendere, & proponere inter nos aliquot dubia diligenti ac mature consideratione & providentia digna de quibus per diem cogitare ac meditari, ac per orationem etiam investigare solebamus, & nocte quisque hoc quod rectius & expedientius indicauerat, in medium proponebat, vt sententiam magis veram & plurium calculis & efficacioribus rationibus examinata amplecteremur. Prima nocte qua conuenimus, propositum fuit hoc dubium: An expediret magis, quod postquam nos vitamq; nostram Christo Domino nostro & eius vero ac legitimo Vicario in terris obtuleramus & dedicaueramus, vt ille de nobis disponat, mittatq; eo, vbi plus indicauerit nos posse fructificare, siue sint Indi siue heretici siue alij, quicumq; infideles, siue fideles. An inquam magis expediret, nos ita esse inter nos deuinctos & colligatos in vno corpore, vt nulla quantumq; magna corporum diuisio nos separaret. An forte non ita expediret! Quod vt exemplo fiat manifestum: Ecce modo summus Pontifex mittit ex nobis duos in Ciuitatem Senarum debemus ne illorum qui illuc pergunt curam gerere, vt illi de nobis, & mutud nos intelligere, an forte non magis illos curare, quàm illos, qui sunt extra Societatem? Tandem desinimus partem affirmatiuam scilicet, quod postquam Clementissimus ac piensissimus Dominus dignatus fuerit nos ita infirmos, & tam ex diuersis Regionibus & moribus natos, inuicem vnire & cœgregare, quod non deberemus Dei vniõnem & congregationem scindere, sed potius in dies confirmare & stabilire, reducendo nos ad vnum corpus, & alij aliorum curam habentes, & intelligentiam, ad maiorem fructum animarum, cum etiam virtus ipsa vnita plus roboris & fortitudinis habeat ad quacumq; bona ardua persequenda, quàm si esset in plures partes dispersa. In his tamen omnibus quæ dicta sunt, quasie dicentur, ita intelligi volumus, vt nihil penitus ex proprio nostro spiritu & capite asseramus, sed solum quidquid id sit, quod Dominus inspirauerit, & Sedes Apostolica confirmauerit ac approbauerit.

Deciso & resoluto primo hoc dubio, peruentum est ad aliud difficilius, non minori consideratione ac providentia dignum. An scilicet postquam nos omnes emisseramus votum castitatis perpetuæ, & votum paupertatis, in manibus Reuerendissimi legati sue sanctitatis, cum ageremus venetis. An inquam expediret emitte retertium, scilicet obediendi alicui ex nobis, vt sincerius & maiorè cum laude & merito possemus per omnia implere voluntatem Domini Dei nostri, simul etiam liberam voluntatem ac præceptum sue sanctitatis, cui nos libentissimè nostra omnia, voluntatem, prudentiam, intellectu, &c. obtuleramus. Ad huius dubij solutionem, cum multis diebus orationi instarem, & cogitarem, nihilq; occurreret, quod impleret animos nostros in Domino sperantes, cœpimus inter nos agitare aliqua media, ad melius soluendum dubium, & primò Anne expediret omnes nos ad eremum aliquam secedere, ibique manere per 30. vel 40. dies, meditationibus, ieiuniis, & penitentis vacantes, ad hoc, quod Dominus exaudiret desideria

Z z

nostra,

nostra, dignareturq; mentibus nostris solutionem dubij infingere? An verò tres vel quatuor omnium nomine eo pergere deberent ad eundem effectum? An verò si nulli in eremum essent ituri, quod intra urbem manentes, mediâ diei partem, huic vni nostro negotio applicaremus, vt meditationi, cogitationi, & orationi esset commodior & amplior locus & reliquâ diei partem, solis nostris exercitiis predicandi, & confessiones audiendi impenderemus. Tandem his discussis & examinatis, quod omnes maneremus intra urbem, duabus præsertim de causis. 1. Ne fieret rumor & scandalum in civitate & in populo, qui iudicaret ac putaret (quæ solita est hominû in iudicando temerariè pronitas) nos vel fugâ cepisse, vel aliquid novi moliri, vel parum firmos esse & constantes in semel capitis. 2. ne iterum per absentiam tactura fieret fructus, quem tunc magnum videbamus fieri in Confessionibus, prædicationibus, & in aliis spiritualibus exercitiis, & adeo magnum, quod si satissemus in numero quadruplo plures, quàm eramus, non poteramus omnibus, sicut nec modo, satisficere. Secundum de quo cepimus agitare ad inueniendum viâ solutionis, fuit, proponere omnibus, & omnium cuilibet, tres sequentes animi præparaciones. I. est quod vnusquisq; ita se præpararet, ita orationibus, sacrificiis & meditationibus vacaret, vt videretur in inueniendo gaudium & pacem in spiritu sancto circa obedientiam quantum ex se est, laborans habere voluntatem magis affectâ ad obediendum, quàm ad præcipiendum, vbi par Dei gloria, & sue Maiestatis laus sequeretur. Secunda animi præparatio est, quod nullus ex sociis apud alterum socium hac de re verba faceret, vel quæreret ab eo rationes & nulla alterius per suasionem alius traheretur, & stelleretur magis ad obediendum, quàm ad non obediendum, vel contra, sed quod vnusquisq; id solum quæreret, quod ex oratione & meditatione, tanquam expedientius hausisset. Tertia, quod quilibet reputaret se ipsum alienum ab hac nostra Congregatione, & in quam nunquam expectaret recipi, vt ex hac consideratione nullis prorsus affectibus feratur ad magis, ita opinandum & iudicandum, sed quasi alienus, libere proferat suam sententiam in medium circa propositum obediendi, vel non obediendi, vel saltem eam partem suo iudicio confirmet, ac probet, per quam credit manus futurum Dei seruitium, & tutiorem Societatis conseruationem permanuram. His præuis dispositionibus, Ordinauimus, quod die sequenti omnes præparati accederemus dicturi, quilibet ea omnia incommoda, quæ fieri possent contra obedientiam, omnes rationes quæ occurrerent, & quas quisq; nostrum separatim cogitando, meditando, orando, inuenerat, & quilibet ordine suo proferebat, quæ hauserat. Exempli gratiâ, dicebat vnus: videtur quod hoc nomen Religionis seu obedientie, nõ ita bene audit in populo Christiano propter demerita & peccata nostra, sicut audire debuisset. Alius vero dicebat: Si volumus viuere sub obedientia cogemur forte à summo Pontifice sub alia Regula iam facta & constituta viuere, quò fieret, vt non ita daretur oportunitas & locus operandi circa salutem animarum, cui vni rei post nostram ipsorum curâ ingendum frustrarentur omnia desideria nostra, iudicio nostro, Domino Deo nostro accepta. Item alius, si præstamus obedientiâ alicui, non tunc

ingredientur in Congregationem nostram ad laborandum fideliter in vincta Domini, in qua cum tanta sit mensis pauci tamen inueniuntur veri operarij & plures (quæ hominum est infirmitas & fragilitas) magis quærunt quæ sua sunt, & voluntatem propriam, quam quæ Iesu Christi, & plenam sui negationem. Item alius alio modo & ita quartus & quintus enarrari incommoda, quæ contra obedientiam occurrerant.

Alia verò die proximè sequenti, disputabamus in contrarium, adducentes in medium omnia comoda & fructus ipsius obedientie, quos quisq; ei oratione & meditatione hauserat, & quilibet suo ordine proferebat, modo deducendo ad impossibile, modo simpliciter & affirmatiue agendo. Exempli gratiâ: aliquis ita deducebat rem ad absurdum & impossibile. Si Congregatio hac nostra, absque suauis obedientie iugo haberet curam rerum agibilibus, nullus haberet curam exactam, cum vnus in alterum hoc onus reuerteret, vt plures experti sunt. Item, si hac Congregatio esset sine obedientia, non diu posset permanere & perseverare, quod tamè pugnat contra primam nostram intentionem, conseruandi perpetuò nostram Societatem. Cum ergo nulla re magis conseruetur Congregatio aliqua, quàm obedientia, videtur nobis necessaria, maxime nobis, qui vocimus perpetuam paupertatem, & veramur in assiduis & vigibus laboribus tam spiritualibus quàm temporalibus, in quibus minus conseruatur Societas. Affirmatiue dicebat alius sic: obedientia parit actus & virtutes heroicæ etiam continuas: nam qui viuunt verè sub obedientia, est promptissimus ad exequendum quacumq; sibi iniungitur, siue illa essent difficillima siue confusionem & risum & spectaculum mundo generantia, vt verbi gratiâ, si iniungeretur mihi, quod ego incederem nudus vel indutus vestibus iniustis per vias & plateas, quod licet nunquàm præcipiatur, dum quisque tamen est paratissimus ad illa faciendâ negando proprium iudicium & omnem suam voluntatem, ille esset semper in actibus heroicis & meritum augentibus. Item nihil ita prostermit superbiam omnem & arrogantiam, quàm obedientia. Nam superbia magni facit & sequitur proprium iudicium & propriam voluntatem, nulli cedens, ambulans in magnis & in mirabilibus super se, contra verò per diametrum pugnat obedientia, semper enim sequitur iudicium alienum, & voluntatem alterius, omnibus cedit, & humilitati quæ inimica est superbia, quàm maximè Societas, & quanquam nos summo Pontifici ac Pastori donauerimus omnem obedientiam tam vniuersalem quàm particularem, tamen circa particularia nostra & contingentia, quæ sunt immutabilia, non poterit, nec si posset diceret, illum vacare.

Postquàm ergo multis diebus plurima hinc & inde agitauius, circa solutionem dubij pensando & examinando rationes grauioris momenti, & efficaciores, vacando exercitiis solitis orationis, meditationis cogitationis, tandem Domino præstante auxilium, non per plerumque vocum sententias, sed nullo prorsus dissentiente conclusimus nobis expedientius esse, & magis necessarium præstare obedientiâ alicui ex Nostris, vt melius & exactius prima nostra desideria implendi per omnia Diuina voluntatem exequi possemus vt tutius conseruetur Societas.

Societas, & tandem vt negotiis occurrentibus particulariibus: tam spiritualibus quam temporalibus, decenter prouideri possit, seruato simpliciter eodem ordine discutendi & procedendi in reliquis omnibus, semper in vtramque partem agendo, immorati sumus, in his & alijs per tres serè menses, à medio quadragesima, vsque

ad festum S. Iohannis Baptista inclusiue. Quo die omnia suauius & concordia animorum consensu, terminata ac finita sunt, non sine magnis vigilijs, orationibus, & laboribus mentis & corporis præmissis, antequam hæc definiremus & deliberaremus.

LIBER SECVNDVS.

De præstantia Instituti Societatis Iesu.

CAPVT PRIMVM.

De magnis Dei fauoribus erga Societatem Iesu.

Vni hoc Opusculum scribam, etiam ad iuandos eos, qui Societatem nostram ingredi cupiunt, & sciam à multis multa contra illam, plena calumnijs esse vulgata, ac in dies verbo & scripto vulgari, cuiusque institutum ac viuendi rationem & agendi, à plurimis iniuriosè carpi, (quomodo non carpuntur alij Ordines Regularium) vnde contingit non paucos à Societate Nostra alienari, vt ij quos Deus ad hanc Societatem vocat, habeant necessaria antidota, & ex cælitum & aliorum Sanctorum contrarijs iudicijs ac testimonijs irrefragabilibus, maleolorum iudicia, & dicta & scripta, agnoscant esse à veritate aliena, adferam aliqua in medium, quæ aspirantes ad nostrum institutum, & illud amantes, solari, possint, prauamque de illo persuasionem, si quæ forte inhæsit alicui, euellere.

lum immortis, animo velut libero prospexisset æterna, vocari ad se Barcinonensis Proregis Confessarium, P. Matrezius, è Societate Iesu religiosum Sacerdotem, quem vix dum ingressum in conclaue decumbentis, eger ipse magna alacritate, voce, quasi gratulabundus aggeritur. Felicem te, inquit, o Pater, cui contigit Socium esse eius Ordinis, in quo quicumque decedit, vitam fruitur sempiternam. Hæc mihi iam nunc Deus ostendit: hæc palam nunciare omnibus mandauit. Hæc tibi hic Noster, admiratione defixus, cumq; tam singulare visum prohibente verecundia non auleret admittere, & parem minimum felicitatem, datam auguraretur ipsius egri Instituti, quod erat rigidissima etiam tum, & incorruptissima disciplina) addidit egrotus, dixitq; cum gemitu, seruari quidem ex suo Ordine quam plurimos, sed non omnes: ipsius autem Societatis, omnes omnino ac

seruandos, ad mortem vsque in ea si consisterint, esse seruandos. Vera illum dixisse de suo Ordine Religiosissimo & Sanctissimo, patet ex Annalibus impressis illius Ordinis, ab eiusdem Ordinis historico editis, & ab eius Generali aliisque approbatis, quos accurate perlegi & passim circumferuntur venales. Quid autem sentiendum sit de Nostræ Societatis hominibus, nobis etiam constat ex Diuina reuelatione B. Francisci Borgiæ facta, quæ in eadem imagine describitur. Sed cum Viginti quatuor annis antè impressam hanc Imaginè, Romæ hoc ipsum certissimè rescuerim, necessarium duco, pro solatio nostrorum amicorum, & nostrorum tyronum, hanc ipsam rem penitius enarrare.

Cum die quodam B. Franciscum Borgiam, tunc Nostræ Societatis Præpositum Generalem tertium, post absolutam Meditationem matutinam, de more, adisset eius Socius Michaël Marcus (qui ei à S. Ignatio valetudinis tue hanc gratia comes erat additus, cum potestate ei imperandi, si vel in Oratione vel in maceratione corporis excederet) inuenit B. Borgiam rarâ & antea insolitâ lætitiâ gestientem. Miratur rei nouitatem Marcus, sciscitari cepit causam tantæ lætitiæ. Sed B. Borgiam silentio premebat, hæc tantum ingeminans: O si scires Marce, o si scires quantopere Deus amet Nostram Societatem. Hoc audito, Marcus tanto ardentius insistit sibi rem vt patefaceret. Cumque vrgeret B. Borgiam importunius, tandem extorsit. Scias, inquit B. Borgia, Societati nostræ hoc priuilegium esse concessum, quod

Bouer to. l. p. 650 n. 37. & pag. 680. n. 2. & p. 685. n. 16. & 18. & p. 849. n. 26. to. 1. p. 655. n. 29. & pag. 776. n. 68. Imago l. 5. c. 8. p. 650.

Rib. in vita Borg. l. 4. c. 3. & Schot. l. 4. c. 3. n. 8. & c. 4. n. 7.

de bono videlicet c. 22. & l. 49. de diuersis.

165. Inprimis offert se mihi id quod impressum est in Imagine primi seculi Societatis nostræ, Anno 1640. edita Antuerpiæ, quod multis annis ante eam impressam, à magnis didiceram Authoribus, & descriptum in meis Collectaneis habebam. Cum quidam decumberet ex quodam Ordine, vir Sanctissimus, & propè iam abisset à morte, fuit tamen compos & potens, essetq; iam eo loci & temporis, in quo, commonstrante præserim Domino, ipsa veritas & videtur clarius, & liberius indicatur. Iubet itaque cum prius aliquantulum Lancij Opus, Tom. 2.

concessum esse dicitur Ordini S. Benedicti, primis aliquot centenis annis, in eo nullum damnatum iri, sed omnes saluandos, qui in eo mortem oppeterent. Hoc Societati concessum esse, mihiq; hodie à Deo reuelatum.

Hanc reueiationem postea Michaël Marcus narrauit Barcinone P. Vincentio Madresio, mihi bene ante 40. annos noto, Confellario Proregis Catalonia Ducis de Monteleone Neapolitano, P. vero Vincentius Madrosius, hoc ipsum se à Michaële Marco audiuisse narrauit P. Ferdinando de Pontze, & is mihi Nicolao Lancicio, ita ut scripsi, retulit Romæ Anno 1616. 17. Febr. tunc Prouincialis existens Bœtica Prouincia, dum ambo essemus ad eligendum Præpositum Generalem ad septimam Congregationem Generalem, ex Nostris Prouinciis missi, statimque ne res memoriâ excideret, hanc historiam in libro quodam meorum Collectaneorum descripsi: quinimo hanc ipsam narrationem, hispanica lingua pulcherrimè descriptam vidi & legi, positam in Breuiario eiusdem P. Ferdinandi Pontze, uti & alteram reuelationem, factam nostro Fratri Alphonso Rodriguez anno 1599. de saluandis omnibus illis, qui tunc in Societate vivebant, si in ea morerentur. Vivebat autem adhuc tunc Alphonus, quippe anno sequenti 1617. mortuus.

Nec dubito de veritate rei, tum propter auctoritatem & fidem personarum à quibus hæc narratio manauit, & ad nostram notitiam peruenit, tum quia scio, quanta vitæ integritate moriantur in Societate ij, qui in ea moriuntur: tum quia prædictum est à S. P. N. Ignatio Fundatore, Societatem Nostram posterioribus temporibus fore meliorem quam suo tempore fuerit, (etsi bona fuerit) & homines in ea maiori perfectione præditos futuros. Quod hinc didici.

Legi in Processu Bruxellensi, Auctoritate Sedis Apostolicæ facto, pro Canonizatione S. P. N. Ignatij, folio. 18. testimonium iureiurando confirmatum P. Oliuerij Manaræi Belgæ (qui sub S. Ignatio fuit Rector Collegij Romani, & postea primus Lauretani, & post Sancti Ignatij mortem, variarum Societatis Prouinciarum Prouincialis & Visitator, & Assistent Societatis, ac eius Vicarius Generalis) in quo testimonio Pater Oliuerius à Commissariis Apostolicis ritè examinatus, An B. P. Ignatius habuerit donum Prophetiæ, respondit, habuisse, idque sic probat: Audiui, inquit, de futuro Societatis statu triplici, ex Patre Ludouico Gonzalez, ei dictum à S. P. Ignatio, quod nimirum primus status Societatis, fuisset satis bonus, secundus melior esset futurus, tertius adhuc multò præstantior. De secundo, sibi resti constat, quod fuit & est es-

iannum melius ordinatus, quam erat tum temporis: quia nondum erat Nouiciatus, & Probationes ac exercitationes quæ secute sunt, & nunc, Deo laus, vigent, & in viridi sunt obferuantia.

Porro dictus Pater Ludouicus Gonzalez, (quantæ auctoritatis fuerit, dixi supra libro 1. capite 1. numero 3. & 5. 6.)

Huic narrationi similia à Patre Hieronymo Natali, publicè id referente, se audiuisse scribit, in primo suo libro secreto (in quem reueritæ caelestes illustrationes & gratias sibi gratis datas) Pater Iulius Mancinellus in vita & post mortem fama sanctitatis & miraculorum gloria clarus. In eo ergo libro pagina 63. hæc scribit manu propria. *Dictum esse Patri Natali, à Beato Patre Ignatio, post nos primos, futuri sunt in Societate homines maioris perfectionis, idque Beatum Patrem dixisse: cum interrogaretur, ritum remitteretur feruor in Societate. Hoc ipsum in alio libro suarum Exhortationum (quem mihi, uti & priuim illam, donauit ante mortem dictus Pater Iulius) scripsit, multis ostendens, Societatem in suo bono statu semper duraturam, idque confirmat sua manu his verbis scriptis. Ratione pag. 48. Supernaturali idem patet, ex diuina Reuelatione facta Beato Patri Ignatio. Dixit enim ipse (corrigens quendam Patrem, qui dubitabat de futurum feruorem in Societate) quod postea veniens in Societatem homines, qui erunt perfectiores primi. Et quemadmodum verè dixit, prædicendo futura Roma & Parisius maxima Collegia, sic etiam in hoc verum dixisse, sperare in diuino favore debemus. Hæc Pater Mancinellus. Quantæ auctoritatis autem Pater Hieronimus Natalis, fuerit, ostendi supra libro 1. capite 1. numero 4.*

Huic prædictioni S. Ignatij, conformis est, similis Diuina prædictio, facta de Societate Nostra, à Sanctâ Teresiâ, infra adferenda, de magno profectu, quem debet facere Societas temporibus vltimis. Ideo merito Pater Franciscus Costerus Sancti Ignatij Discipulus, dum essem Romæ, anno 1600. dixit Papæ Clementi VIII. coram aliis Patribus Procuratoribus totius Societatis, qui tunc Romam pro more conuenerant, se nosse ritumque tempus Societatis, cum à Patre Ignatio in eam receptus sit, affirmare se tamen, modo Societatem multò melius esse constitutam, & in perfectione proficientem, quam fuerit illo ipso tempore Patris Ignatij. Quod etiam modo ex ipsa inspectione, quæ fuit illi demandata, tanquam Visitatori in Prouincia Flandria, aduersisset magna sua voluptate.

Non debet ergo videri mirum, quod legitur in suprædicta Imagine Societatis, Sanctam Teresiam Corduba existentem, à SS. Sacramenti communionem in calum & in Deum mente suscipi.

pensam, vidisse purgantibus flammis animas, quæ magno numero & gratulatione festiua serebantur & recipiebantur in calum. Ducebat reliquas vna formosior, & hanc etiam vnam præ omnibus Iesus Christus inter Angelicarum mentium Ordines factus obuiam, suo dignabatur amplexu, in signum benevolentie singularis & amicitie sempiternæ. Hærebat Virgo Teresa hinc suauissimo recreata spectaculo, inde non satis intellecto prodigio consternata: audet igitur interpellare animam de posterioribus vnam, & petere, quamam ipsa forent, ac præsertim quæ ipsarum Dux, illa tam accepta Deo, cui ipsa breuiter: Dux noster est de Societate Iesu Frater vnus: nos Duci gratulamur, cuius virtuti ac precibus debemus, quod hodie liberemur. De omnipotentis aduentu nil mirum, nil nouum: scilicet hoc est hominum Societatis Iesu Priuilegium, vt mortuum Iesum obuius Iesus excipiat. Obierat verò eo ipso puncto temporis, quidam sociorum Iesu Coadiutor, Cordabensis Ecclesie nostræ edituus, qui annis plus minus 30. sacro hoc persunctus officio, vt erat sui obseruator & custos, ac pietatis religiosæ sectator egregius, 400. amplius Virgines (quæ ex proposito pio, diuino cultui sunt vocanturque deuotæ) distinguebat omnes, audita voce, sed nullam penitus earundem de facie nouerat.

168. Eundem Domini Iesu erga Societatem suam fauorem agnouit diuinitus, nobilissima & magna sanctimonie laude celebris virgo Neapolitana Ioanna ab Alexandro. Hæc dum in templo veteri, nostri Neapolitani Collegij eiusque sacello Christo crucifixo dicato oraret, vidit totum sacellum repente illustratum, & super eius altare thronum aureum, cui insidebat Christus D. circumdatus à quatuor Angelis: quo viso, cum oculos clausisset, nihilominus tamen hæc omnia mente videbat. Cumque se Beatissimæ Virgini & Angelo custodi commendasset, vidit Beatissimam Virginem miro splendore radiantem, veste candidissima, auro variegata indutâ, pallio coloris carulei, adamantibus pleno amictam, & prope Deiparam videbat B. Ignatium (tunc nondum in Beatorum catalogum relatum) facie splendidissima micantem, veste candida, rubinis maximis & perfectissimis distincta, & omni ex parte opere phrygio elaborata indutum, præinctum cingulo coccineo adamantibus magni pretij pleno, & in medio, habente ingentem saphyrum, mirè sua pulchritudine recreantem, accedentem ad Christum Dominum, & prouolutum ad eius genua, ei totam Societatem offerentem, facto initio ab eius Præposito Generali, qui tunc erat P. Claudius Aquauia. Quorum singulos cum Christus D. vultu valdè læto recepisset, & vulnus lateris apertum, singulis monstrasset, sic Ioannam pro Societate supplicentem colloqui dignatus est: Scias filia mea, mihi esse summè gratum; hoc, quod à me petis: & desidero vt quæuis persona amet illos. Et ab illa spiritualia querat auxilia: quia mea Societas est, quam semper teneo intra cor meum, & ferre non

Lancicij Opusc. Tom. 2.

possumus in ea sui notabilibus defectibus laborans, id ed volo tales subito de mea Societate dimitti: quod pro eorum qui in ea perseverant bono permitto. Scias quoque filia, me velle hanc Societatem meam, sic appellari, quam diu mundus durabit, & volo mea vt imitetur vestigia, & vt potissimum cæca obedientia in ea vigeat. Deinde conuersus ad suam benedictam Matrem, donabat ei tanquam eius filios omnes illos de Societate, eorum vt peculiarem curam haberet. Hanc visionem viuente adhuc Ioanna descripsi Romæ, ex scripto quodam P. Ludouici Mansoni Prouincialis Neapolitani, qui cum Romam excurrisset, ob quædam negotia ad Admodum R. P. Claudium Aquauiam, illud secum attulerat, & mihi accommodauerat.

169. His adnectam pulcherrimam reuelationem, concernentem Societatis spiritum & statum, factam florentiæ Anno 1599. 26. Decemb. Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis Carmelitanæ de obseruantia, ab Urbano 8. in Beatarum Virginum catalogum adscriptæ anno 1627. & in Martyrologio Romano, 25. Maij (quo die obiit, anno 1607.) repositæ, ac concessio Officio diuino & Missa in eius honorem dicenda in templis PP. Carmelitarum, die eius obitus, honoratæ. Quam quidem reuelationem seu visionem adhuc viuente hac Beata, Romæ descripseram ex scripto quodam allato à P. Bernardino Rosignolio nostro Prouinciali Romano, dum Florentia Romam rediisset, examinato & approbato à se spiritu huius Sanctæ Virginis. Quam visionem multis annis post obitum huius Beatæ Virginis, ad perpetuam rei memoriam, & nostrum solatium ac instructionem, curam authenticari, & ex libro Monasterij, in quo hæc sancta Virgo, integrum adhuc corpus retinens, quiescit, ad verbum describi, subscriptam ab Illustriissima & Excellentissima illius Monasterij Priorissa sorore Innocentia Barberina, neptem moderni Pontificis Urbani VIII. nunc Romam ad fundationem noui Monasterij sui Ordinis, à sanctissimo translata, ibique manente, à qua ipsamet, sigillo sui Monasterij obsignato, mihi in Bohemiam ante aliquot annos missa est: & postea cum ante aliquot annos spoliatus fuisset in itinere quodam, omnibus meis scriptis, à predonibus, hoc etiam scripto authenticum priuatum, aliud simile petij & impetraui. Tum mihi ab altera eiusdem Monasterij Priorissa, Maria Ioanna Pazzia, eiusque propria manu & sororis Mariæ Magdalenæ Riccardi, ac Catharinæ Angelæ Martelli subscriptum, & sigillo illius monasterij obsignatum, anno 1648. 28. Febr. penitus concordans in omnibus priori illi scripto, & illo quod Romæ sex circiter annis ante mortem B. Mariæ Magdalenæ descripseram. Hoc scriptum Italicum est tale, quod paulò post redam latinè.

Adi 26. di Decembre 1599. il giorno di S. Stefano, la Beata Maria Magdalena andò in Raito, la sera al tardi,

raridi, è vedeva come Iddio in Cielo si compiaceva è dilettava tanto nell' Anima di san Giovanni Evangelista, che in modo di dire, non pareva haverli altri santi in paradiso. E in simil modo vedeva che esso Dio si dilettava nell' anima del Beato Padre Ignatio Fondatore della Compagnia di Gesu. Onde diceva, parlando forte, lo spirito di Giovanni è quel d' Ignatio è il medesimo, per che tutto è amare, è condurle ad amare: è intendeva che Dio si dilettava è compiaceva tanto in questi dua sancti, per che il loro scopo è sine su' l' amore è carità, è per via d' amore è in carità tiravano se Creature à Dio (Disse poi queste altre parole) Il piu felice spirito, che regni hoggi in terra, è quel d' Ignatio, per che i sua figlioli, nel condurre l' anime à Dio procurano principalmente di dar notizia, quanto è grato à esso Dio, è quanto importa, attendere all' opere interne, è trattare interna mente con Dio: per che questo esercizio fa abbracciare con facilità le cose ardue è difficili, per il lume che riceve l' anima, da quale nasece l' amore, che converte in dolcezza ogni amaritudine. Vedeva questa bene detta Anima, che tante quante volte è figli del Beato Padre Ignatio trattavano in terra con l' anime in tal modo, tante volte in cielo renouavano à Dio il compiacimento è diletto che prendeva nell' anima del Beato Padre (Disse ancora stando pure in Ratio) Ben puo rallegrarsi è godere il nostro pellicano, poiche si è condotta à quel tempo, che si è tanto bramato di vedere pullulare nella Religione nostra: le primizie dello spirito d' Ignatio. Intendendo per detto pellicano, la Madre Priora, che si ritro, vana all' ora in quel tempo. Potrà latine sic se habet.

Die 26. Decembris Anni 1599. die S. Aephani, B. Maria Magdalena raptum passa vesperi tardè, videbat Deum complacere sibi & delectari aded in anima S. Ioannis Evangelista, vt quodammodo non viderentur esse alij sancti in celo: & simili modo videbat Deum delectari in anima B. Patris Ignatii Fundatoris Societatis Iesu. Vnde dicebat loquendo fortiter: spiritus Ioannis & ille Ignatii, est idem quia totus est amare, & conducere ad amandum. Et intelligebat Deum ideo delectari & complacere sibi aded in his duobus sanctis, quia illorum scopus & finis fuit amor & charitas, & per viam amoris & in charitate frangebant creaturas ad Deum. (Dixit postea hac verba) maxime felix spiritus qui regnat hodie in terra, est ille Ignatii quia eius filij in conducendis animabus ad Deum, procurant principaliter dare notitiam, quanto perè sit gratum ipsi Deo, & quantum inter sit, attendere operibus internis, & tractare interius cum Deo quia hoc exercitium facit amplecti cum facilitate res arduas & difficiles, propter lumen quod recipit anima, ex quo nascitur amor, qui convertit in dulcedinem, omnem amaritudinem, videbat hac benedicta anima, quod toties quoties filij B. Patris Ignatii, tractabant in terra cum animabus tali modo, toties in celo renouabant Deo complacentiam & delectationem quam percipiebat in anima B. Patris. (Dixit etiam manendo quoque in raptu) Bene potest latari & gaudere noster Pellicanus, quia conducta est ad illud tempus, quod tantoperè desiderabatur, videndi pullulare in Religione nostra primicias spiritus Ignatii.

Intelligendo per dictum pellicanum Matrem Priorissam qua tunc reperiebatur in illo tempore.

Possunt ergo securè Societati Iesu se deuere ij, qui ad illam diuinitus vocantur, tali spiritu & statu florentem; vt & ipsi, more Ignatii tractando cum alijs (quod possunt facere in quouis Societatis Ministerio) & conducendo, per viam amoris animas ad Deum, renouent Deo complacentiam & delectationem, quam percipit in anima S. Ignatii: vt hac ratione, quemadmodum faciendum nobis esse docet S. Augustinus: Delectent suauitatem Dei: & quodammodo habeant sibi obligatum Deum; quod sint causa illius complacentiæ & delectationis, quam suprema illa Maiestas percipit ex dulci & suauimodo tractandi animas; ab ea creatas & redemptas inæstimabili pretio sanguinis diuini.

Huius diuini erga Societatem nostram fauoris, hoc quoque argumentum clarissimum est, quod aliquos ad eam miraculosè vocare dignatus sit, modis extraordinarijs.

Sic vocauit Adalbertum Bausch, qui cum Anno 1556. extremo, in templo Collegij Pragensis preces ad Deum funderet, D. Iesus pueri venustissimi specie in sacrosancta hostia ei apparuit, rogantem, quid ab se vellet Dominus: volo vt ibi sis, vides: Quæ Adalbertus, de ingredienda Societate interpretatus receptusque, diuinum visum non statim, sed paulo post consolaturus propinquos, qui negotium ei facebant, aperuit; vitamque in Societate vocationi diuina consentaneam, vsque ad extremum peregit.

Sic Didacus Sanchez Hispanus dum ei suadet Gregorius XIII. vt Societati nomen det, dum certus diuina vocationis iudicium desiderat, ad S. Petri templum Rome se confert, coram sanctissimo Sacramento, & Deum orat, ne se finat incertum herere. Res mira, allapsa è tabernaculo vox: Ingredere ait Societatem Iesu, & sic ingressus est: vt scribit Ludouicus de Pœrte parte Ducis spiritualis.

Sic Paulus Caruailus euersa nauis in Tago Lusitanie fluuio maximo, cum intra aquarum vortices sepultus, iam mori videretur, diuina quadam manu, præter omnem spem se trahit, & supra carnem suauer collocari sensit, inde in corde suo scribi videbatur, Deum velle vt Societati se traderet pro tanto beneficio, quod executus est. Postea magnis poenitentis corpus affligens, quotidie non minus quam sex horas orationi tribuens, frequenter visibili apparitione B. Virginis recreatus, morte sua prænuntiata, imò ante quindecim annos præcognita, (reperum est enim sibi hunc ab eo scriptum anno 1589. super sunt mihi quindecim anni vite) cum esset ætatis 45. annorum, & quinquennio post adiuuaret: intra decennium mori, anno 60. ætatis obiit.

Quidam aduocatus cum diu pendere animi, quodnam vitæ genus tutissimum insisteret, venit in mentem, si Christiane legis præcepta rariis partibus traderet forte, vt ipse quoque Dei docentis vocem exaudiret: nec spes eum fessit: nam cum ad sumendum Christi corpus accederet, diuinitus est admonitus, Deum

Ann Soc.
An 187.
Imago pti
fac. l. a. c. 9.
pag. 235.

mentem & voluntatem hanc esse, vt sese illi in Societate dicaret, quod non ita multo post fecit. Gualtelmus Brunfelsus Anglus, cum in hortis quibusdam in insubulans, de vita quam instituire deberet, genere cogitaret, manifestam Saluatoris speciem vidit, cuius & aspectu & tacto hortatu, ad humana linquenda impulsus facile induxit in animum, vt illi potissimum catui se aggregaret, qui illius quem viderat, & vitam sectaretur, & nomen gereret. Viso, cum certa eius asseueratio, tum maxime mores fidem fecere.

pag. 168.

Anno 1589. Pariliis anceps quidam atque incertus, quam institueret rationem vite, in illo fluctuantia animi estu, ex Sacerdotis sententia confugit ad Deiparæ templum, vbi tunc SS. Dionysij sociorumq; reliquie visebantur hic cum oraret supplex, diuino illustrante Numine, portu consistorum inuenit ad Societatem appellit.

pag. 713.

Idem impulsus alij memorabili modo. Cum vocaretur quidam à Deo, aut distimulabat aut negligebat, sed inter preces fundendas iratum Dominum videre visus, eiusque iussu male accipi plagis, intrare compellitur ad Societatem. Alij cui in graui morbo confessionem peregrisset, personabant aures eiusmodi vocibus, vt iniret Religionem; quibus monitis obtemperans, concepto voto Societatis inuenda conualuit.

Ann. 1592.

Anno 1591. Manila in Occidentalis Indiarum Provincia Mexicana, indicauit Deus duobus viris esse sibi curæ studium Societatis. Vterque enim admonitus somnio est, vt salutem anime quareret ea medicina, que à nostris prescripta esset. Eorum alter sic vehementer incitatus est, vt donec cooptaretur in catum nostrum nunquam fecerit orandi finem. Verum fuisse visum rebus affirmavit.

pag. 30.

P. Antonius Sardus medicinarum Doctor, audiuit à Christo: Veni post me faciam te fieri medicum animorum: quam vocem ita generose amplexus est, vt non modo se suaque animum, corpus, seruos, fortunas omnes, sed vniuersam propè familiam Domino deuouerit. Filiam & uxorem adduxit, vt amplecterentur Monasterium sacrarum mulierum suo magno are, maiore labore exadificatum; ipse raro exemplo Societatem nostram ingressus, pramissis tribus liberis, adolentibus tanta indolis, quanta illorum præclarus exitus confirmavit. Obiit Panormi anno 1592. dilectus Deo & hominibus.

pag. 31.

Anno 1596. Brune adolescens pietati valde deditus, sed à Societatis instituto alienus, dum ipso Natiuitatis Christi peruulgio, diuinum illud mysterium, se cum ipse meditatur, puerumq; Deum in corde suo nasci, attentæ cogitatione postulat, repente interiore quoddam monitu intelligit se ab ipso, quem tacitus puerum venerabat, & ad Religiosam vitam, & ad Societatem nostram precipue vocari: ita futurum, vt Deus infans intra ipsius animum nasceretur, si eum sensum quem demittit sibi cælitus sentiret, mens conciperet; hanc adolescenti mentem diuinitus immisissam, diuina bonitas admirabili alio testimonio declarauit. Nihil enim ille tunc cælesti monito se prauis obtemperantem. Sensit id agi illius frater maior natus: eius vt impediret consilium, locarum octoginta iter ingreditur, in itinere

sentit & ipse se moueri diuinitus, quam sit impium diuina aduersari voluntari: hominesq; à diuino obsequio, auocare, hac territis religione, sententiam mutauit, repenteque facta consilij mutatione, se quartana liberatum sensit, qua sex mensibus laborauerat, id ille pro diuino testimonio accepit, quasi Deus illo beneficio declarasset, placere sibi eam concilij mutationem fratremq; adolescentem diuino sibi addici famulatur.

In Morauia, cum quidam diuini mysteris perceptis, Deum obsecraret, vt sibi aliquo indicio declararet, quid à se fieri vellet, visus est sibi hominem è Societate videre, & simul hanc audire missam è celo vocem: Hunc sequere. Ergo ingenti perfusus animi gaudio diuinam voluntatem exequi statuit. Euestigio Canoniatum satis opulentum, quo fruebatur, Episcopo redditi, honestissimam nuptiarum conditionem vitro delatans repudiatur, ad Societatem nostram aduolat, paupertatem diuinitus, Castitatem connubio preferens.

Ann. 1592.
pag. 213.

Cum autem vt scribit S. Ilidorus Pelusiotæ, ponderans illa verba Euangelij: Ecce quomodo amabat Iesus Lazarum; Is Christo pura & omni labi experto iustitia charus non fuisset, nisi Lazarus iustus extrisset. Deus enim non fauore, sed iudicio ad amandum duci solet: nisi Societatem nostram in bono statu, & amore tali dignam videret, eam non amaret, & personas selectas ad eam amplectendam non vocaret, alia signa certi sui erga illam amoris; supra commemorata & infra commemoranda demonstraret.

l. a. ep. 173.

Addam hic alios mitos Dei fauores erga Societatem nostram, ante octoginta annos annotatos à P. Iacobo Ledefina Societatis nostræ grauissimo Theologo sub S. P. N. Ignatio in Societatem recepto, viro sancto, capite sequenti commemorando. Describam autem hic hos Dei erga Societatem nostram fauores, prout eos ipse propria manu scripsit in suo secreto libello quem ab annis quadraginta Romæ mihi donatum tanquam sacras reliquias conseruo ob perspectam mihi P. Ledefinæ sanctimoniam vitæ, ab eius familiaribus indicatam, & in historia Societatis commendatam.

174.

IESVS MARIA.

Miracula quedam admiranda, aut etiam stupenda, nouem vel decem plus minus qua in hac sancta Societate Iesu reperiuntur, non particularia sed vniuersalia, non singulorum sed omnium, neque alicuius temporis tantum, sed continua: que Dominus Iesus augere dignetur & magnitudine & numero. Virgo, gloriosa sacratissima Maria. Amen.

pag. 71.
eius libelli.

Primò. Vnio charitatis tanta inter omnes, vt etiam se inuicè plus diligant, quam si vnus essent Patris carnalis filij, imò longe plus.

Secundò. Pax tanta ex vnione.

Tertiò. Donam tantam Castitatis in iuuenibus, etiam & qui in seculo alioqui corruptis moribus vixerunt, vt Eccl. ne odor sumi sit in eis, vt de tribus pueris Danielis dicitur. Quid mirabilius inquit S. Bernardus, quando is qui prius vix per biduum poterat à luxuria, crapula, & comestationibus & ebrietatibus, à cabilibus & impudicitia.

causis, ceterisq; similibus. & dissimilibus virtutibus continere, nunc ab eis continet multis annis, tota utique vita sua. Quod mirum miraculum, quando tot iuvenes, tot adolescentes, tot nobiles, vniuersi denique quos hic vides, velut in carcere aperto tenentur sine vinculis, de Dei timore confixi, quod in tanta perseverant afflictione penitentia ultra virtutem humanam, supra naturam, contra consuetudinem?

Quartò. Zelus tantum conuertendarum animarum in omnibus.

Quintò. Conciones fratrum in Refectorio concessio breuissimo spatio vel hora vel semihora, & tales tamen, tam feruentes, tam verum diuinarum plenam, ut qui sunt in saeculo plane admirantur, imò nec credant id fieri posse tam breuissimo tempore; & tamen erant Grammatici, Dialectici, iuuenes, pueri.

Sextò. Omnes esse spirituales. Nam in aliis Religionibus aut clericis aut secularibus (talis erat status aliorum illo tempore quo hæc scripsit P. Ledesma, nunc enim Dei beneficio est melior) vix vnum aut alterum spirituales & hos dispersos reperimus: at hic etiam pueros, idiotas, doctos, indoctos.

Septimò. Multiplicatio Societatis tanta, per totum fere orbem, tam breui, idque cum mutatione morum, eorum regionum & ciuitatum ubi habitat. Adde ego, hæc multiplicationem tantò esse mirabiliorem; cum semper Societas vbique gentium passa sit magnas & pariat adhuc persecutiones & contradictiones, etiam à magnis viris potenter excitatas. Tales tamen quales S. Ecclesia semper passa est, sed irritò conatu. Nam

ut ait S. Chrysostomus: Omnes motus & insidias quæ aduersus eam struantur, fluctibus non dissimiles sunt, qui rursus illiduntur atque dilabuntur in spumam.

Octauò. Tantus profectus quantus fit cum primò quis ingreditur (in Societatem) quanta in virtute firmitas, & constantia, post duos menses, post quatuor vel sex, ut mittantur peregrinatum, & soli, & tamen in virtute & Dei seruitio constantissimi, non mutantur peccandi occasione vllis, quibus facillime antea superabantur, ut videantur illo paruo tempore, ac si viginti annis mansissent in Societate.

Nonò. Vocaciones tam admiranda & miraculosa. Talis fuit vocatio P. Ledesmae capite sequenti referenda.

Decimò. India miracula, & infidelium conuersio. Solus enim S. Franciscus Xauertius, multa centena hominum millia ad fidem conuertit & baptizauit (ut dicitur in Relatione Gregorio XV. data à Cardinali de Monte in Consistorio Cardinalium). Ipse enim primus (ut ibidem dicitur) Parauit Malais, Iais, Acenis, Mindanais, Moluccensibus, ac Iaponibus Euangelicae Lucis fulgorem induxit, & salutem annuñciauit, & Reges ac Principes non paucos baptizauit.

Undecimò. Liber Exercitiorum, in quibus qui se exercet tam miraculose transmutatur, & fuit hic liber à P. Ignatio compositus, antequam literis vacaret.

Decimò. Nobilium humilitas in Societate, & deplorum, ac eorum qui in maiori videntur pretio alioque, ut reperiantur humiliteres.

Decimotertio. Mouendi corda diuina virtute, admiranda, & id tum in verbis ipsorum, tum etiam in solo aspectu & motu vel incessu, in iis qui eos vident.

Istorum reddi rationes possunt, & exemplis ac experientia comprobari, ut etiam proterui possint conuinci. Si Dominus voluerit, aliquando eas reddam, quibus ostendatur, hæc omnia ita esse, & esse non humana sed plane esse digitum Dei. Hæc P. Ledesma, ad verbum propria manu scripsit circa annum Domini 1559. Tales ergo Dei fauores erga hanc Societatem, qui adhuc durant & aucti sunt, & plures multò repetuntur nobis noti, possunt securos reddere eos, qui ad Societatem aspirat, si fuerint ingressi in eam, bonam se electuros Religionem, & talem, qualem describit Ecclesiam in bono statu existentem B. Laurentius Iulianus: Intus in simbris aureis gloriam suam habere perhibetur, propter eos, qui temporalis gloria nitorem spernentes, in sua puritate Conscientia, atque interiori mentis arcano sua opera recondentes, diuinam gloriam ambiunt, & solius Conditoris oculis placere concupiscunt. Intus desiderii ignescunt Sanctis, sursum feruntur in caelestia vehiculo caritatis, & suauitate quadam spirituali, delectabiliter in Christo requiescunt. Eorum studia coram Deo fulgent, tamesi ab hominibus nesciantur.

Ego sane, qui in seculari statu existens, Societatis homines, ita exosos habui, ut non alium ob finem literis dederim operam, quam ut libros contra eos scribere possem, ideoque vix annos 14. natus præter latinæ linguæ, & græcæ vsum, etiam principia hebraicæ comparaueram, obseruans tamen ex sequenti cum Societatis hominibus, eaque in trina conuersatione & familiaritate, modum viuendi eorum & domi & foris, agnouit magnis argumentis Angelicam plane in eis viuendi rationem, ideoque annos 17. natus eis me adiunxi, & per annos quinquaginta (quos pridem in Societate exegi, Romæ viginti annos, alibi reliquos, in præcipuis Societatis nostræ Prouinciis) in hac Societate mansi, & omnibus in ea perfunctus officiis, (solum Generalatu & Assistentium excepis) prorsus talem inteni, qualem hic descripsit P. Iacobus Ledesma, & alij viri sanctissimi infra recensendi. Nec tantum talem, sed multò præstantiorem, uti suo loco & tempore in alia occasione aperiam.

Hoc tamen loco omittere non possum duotrius commendatione digna. Me per 50. & amplius annos quos in Societate exegi, & 40. in sacerdotio, nunquam audiuisse vllum de Societate, alicui Ordini Religioso detractentem, seu eum denigrantem, quamuis se offerret occasio; dum vel scandala aliquorum Religiosorum, omnibus illis in locis nota, (quippe publica & in publicis carceribus ac tritibus punita) nobis narrarentur, vel referrentur varia contra Societatem nostram à quibusdam Religio-

ep 123. ad
Presbyt. &
morbach.
P. n. c. i. c. i. c.

6. de vita.
pag 12. &
4. 5.

10. b. h.

11. d. e.

sis, dicta, scripta & facta. Vnde agnoui, præter alia argumenta, hanc Societatem quoque, ad Christi discipulos pertinere, quippe id in suis moribus exprimitem vbique constanter, quod Christus Dominus Magister omnium pronunciauit: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Neque id tantum agnoui in Societatis hominibus per tot annos, peragratis (sexies variis iisque præcipuis Societatis Prouinciis, sed vidi omni genere beneficiorum & officiorum affectos & affici illos Religiosos à nostris hominibus, idque promptè & libenter, à quibus bene & certò sciebant, grauissimè læsam famam esse, & bonam existimationem nostræ Societatis, vel eius personarum. Ideo hanc quoque ob causam semper libentissimè vixi in Societate (solam cælestem paradysum pro me reputans commodiorem) quia certum argumentum Filiorum Dei in ea comperio, indicatū à patre nostro cælesti: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos; & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, vt sitis Filij Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.*

173. Alterum commendatione dignum, in omnibus quas peragraui Prouinciis, (ter Romæ proficiscens, & inde semper aliis itineribus in Poloniam & Lithuaniam rediens) obseruaui, à fide dignissimis personis, iisque magnæ autoritatis mihi narratū, nostræ Societatis homines, licet scirent se coram secularibus grauissimè infamatos à diuersis Religiosis, idque sæpè, nūquā tamen coram iis, nostros quicquam sinistrè locutos esse contra famam & bonam existimationem. Vt seculares ij apertè non semel dixerint talibus Religiosis nos iniuriosè infamantibus: *Mirum est, nos sapius cum Patribus Societatis quam vobiscum versari & familiarissimè agere, nunquam tamen ex eorum ore audiuisse quicquam contra vos dictum, vti audimus ex ore vestro contra illos.* Qua in re excelluit Gaspar Radinus propè Cracouiam in nostri Nouitiatus pago Wétclauie dicto Parochus, qui cum domi suæ haberet conuiuas celebres cuiusdam Ordinis Religiosos, & multa contra Societatem diu effluentem audiret, tandem serupulo non omitteudè correctionis fraternæ, & Christiana charitate motus, maledicis hospitibus dixit: *O Mei Patres, ego iam quadraginta annis cum Patribus Societatis familiarissimè ago, & nunquam vllum eorum vlli Religioso detrahentem audiuisti, vti vos audio detrahentes viris de Ecclesia Dei & Republica Christiana ac de omnibus Religiosis Ordinibus optimè meritis, quorum & exemplis templa vestra ad hunc splendorem reformata, & institutione inuentus vestra monasteria ante eorum aduentum vacua, modo sunt plena viris egregiis ex Scholis eorum suppeditatis.* Tum illi, ita omnino est, ioci gratia hæc diximus. *Credat qui vult hæc ioci gratia dicta fuisse.*

Addam tertium adhuc, magna consideratione & admiratione dignum, quod in 70. annis meæ etatis aduertit partim ipse, partim vera relatione testium omni exceptione maiorum didici, omnes illos Principes, & Proceres, ac inferioris conditionis homines, qui Societatem vehementer amabant & amant ac promouent, beneficiisque afficiunt, prosequi vero & sincero amore ac beneficiis, omnes alios Religiosorum Ordines, nec vlli esse offensos, nec vllius Ordinis famam lædentes, etiam in priuatis confessibus; aduertit autem multos quorundam Ordinum Benefactores & Fautores, tanto Societatem nostram vel odio prosequi, vel lingua maledicâ proscindere, priuatim & publicè, & adeò ab Societatis personarum etiam aspectu abhorere, illarumque conuersationem declinare, ac dissuadere aliis, quo modo non prosequuntur Iudæos, & Hæreticos, & alios grauissimis sceleribus, notis omnibus, coinquinatos atque infames.

Quæ omnia beneuolâ recolentes mente, imitatur Regem mansuetissimum Dauid, qui vt scribit S. Ambrosius, *Euangelico Spiritu non solum inoffensus sed etiam gratus fuit à conuicianti Semei, & delectatus potius, quam exasperatus iniuriis, pro quibus mercedem sibi reddendam arbitrabatur in calo.* Scimus enim, vt ait Tertullianus, *preceptum nobis esse, ad redundantiam benignitatis, etiam pro iniuriis Deum orare.*

Mirari tamen satis non possumus, cur talium Religiosorum amici ac Patroni, ex quotidiana & frequenti consuetudine cum illis, non imbuantur Christianæ Charitatis Spiritu, qui, vt ait Apostolus, *Non cogitat malum, multò minus, à seruis Dei non abhorret, & famam illorum nõ denigrat.* Non tales videmus alios nobis intimâ familiaritate & consuetudine iunctos. Profertam vnum tantum exemplum è multis.

Lugduni anno 1591. Dederat nobis operam adolefens aduena, musica arte, quæ sæpè nostrum celebrabat Sacellum maximè excellens, in amore erat ac deliciis totius Ciuitatis. Iuuenis vrbano amplissima familia tumens, cum præ illo intelligeret se parum esse contra eius vitam insidias ponit, tandem nec cogitantem liberali plagâ maxillam ferit. Saucius vulnerarios adit nemo audeat obligare maxillam, adhibere medicamenta, ne apud vulneratorem offendant, cuius cognitâ audaciâ: donec è nostris vnus iacentem, suog, volutatum in sanguine offendi: statim medicū, quo vimur accersitis sanguinem premis, & imponit somenta vulneris: dilata mors videbatur tantum ad paucos dies. Biduo post alius cum moribundum conuenisset, interfectori suo nec ne ignoscat, interrogat: at ille, duodecim inquit anni sunt, cum formatus à vestra Societate inimicos didici diligendos esse, eisq; acerbissimam quamq; condonandam iniuriam, Deo docente, proinde hanc rotam P. Reclorū voluntati fideiq; permitto. Ego quidem nõ equo tantum animo, sed & libenti ignoscere paratus sum. Nulla in eo fuit destinatio vindicte; quin & repulit.

174.

1. Offi. cap. 48.

in Apolog. cap. 31.

1. Cor. 13.

pag. 143. An. lict.

1. lict. 1. lict. 1. lict.

pulit aliquos, qui se vitores offerebant, & cum percussor ne quidem veniam postularet. Iesus à percussore audis: Audio à te expecti benevolentiam meam, respondit. (est id facere non tenebatur) expecto ut cum maxime, simul iuit in eius amplexum.

Sic Conuictores & familiares nostræ Societatis à nobis instruuntur & imbuuntur Christianæ Charitatis officiis, ut etiam inimicos & hostes diligant, & amplexentur. Corrigimus enim eos peccantes, monemus paternè, si verò videntes eos in lethalibus sceleribus & proximis eorum occasionibus perseverantes, nolle eas deferere, ipsi eos deserimus, sepè magno nostro incommodo, & speratorum ac promissorum insignium beneficiorum aliud translatorum iactura. Malum us tamen eam pati, quam adolari, & eos qui absolutionis in Sacramento penitentia non sunt capaces, ob proximam occasionem grauium scelerum non remotam à se, vel alias similes ob causas, non absoluerit, & ob negatam iustè absolutionem, offensiones illorum incurrere, ac ob id persecutiones pati. Malumus enim homines offendere quàm Deum.

CAPVT SECVNDVM.

De Cœlitum fauoribus erga Societatem Iesu.

PRIMUS locus debetur in hac narratione Beatissimæ Virgini Mariæ, primum in cælo supra omnes beatos Spiritus thronum occupanti. Eius erga Societatem patrociniū multiplex enituit. Inprimis dum Ignatium ad Societatem Iesu fundandam aptauit, ei sua præsentia nauisam rerum terrenarum adferendo, eumque sanctioris vitæ ineundæ desiderijs inflammando. Augustissima enim specie, ac beatissimo lumine fulgens, vnà cum paruulo Iesu, non modo palam sese ei ostendit, verum etiam incredibili benignitate spectandam diu præbuit. tantumq; repente odium, fastidiumq; rerum terrenarum Ignatio iniecit, earum præferim. quæ cum inhonestâ voluptate coniunctæ sunt, ut omnes rerum illarum imagines, ex hominis memoria confestim aspectus ille Deiparæ ac pueruli Iesu dezerferit, & ex eo tempore ad extremum vsque vitam diem Ignatius planè omni sensu libidinis caruerit, donumq; altissimum eximia castitatis consecutus sit.

Maff. l. c. 2. & l. 3. c. 8. Rib. l. r. c. 2. Ord. l. r. n. 11. Layn. in Vita M. S.

176. Vita P. A. luarez. c. 43 §. 1.

Lud. Palm. Itin. spir. 1. par. l. 5. c. 2. p. 734-735.

Cum verò S. Ignatius ad meliorem, vitam conuersus esset, eadem Beatissima Virgo Maria eum nondum literis excultum, docuit illum orandi & vitam spiritualem instituendi modū ac discretionem spirituum, qui est ab eo in libro exercitiorum expressus quo, & se, & primos socios ad hanc Societatem instituendam excultuit, & in cuius meditatione primo post suam conuersionem anno, idæam Societatis à se fundandæ diuinitus cognouit, & cuius libri se esse

Fundatricem & Magistram Deiparæ per Gabrielem Archangelum missum, cuidam Sanctissimæ Virgini reuelauit, atque ut illa eius legationi fidem indubiam adhiberet, Deus antea illam præmonuit. Huius libri repetito vsu hætenus Societas ipsa in suo statu & flore conseruata est, & innumeras animas aliorum Deo lucrata.

Deinde cum S. Ignatius focis nouem annis, eorum rogatu, Constitutiones Societatis scriberet, præter frequentissimas visiones diuinarum personarum, quas in confirmationem earum, quas scribebat Constitutionum penè quotidie habebat, sepè etiam Beatissimam Dei Matrem vidit, pro se intercedentem, & Constitutiones illas confirmantem.

Fundatâ plenè Societate, & per Apostolicam sedem sæpius confirmatâ, quàm ea sit Beatissimæ Virgini Mariæ cara, ostendit inprimis vico sanctissimo P. Martino Gutierrez Hispano, cuius mortui in carcere (in quem ab hæreticis Gallis coniectus fuerat) animam S. Teresia vidit cum aureola Martyrij cælum intrantem. Apparuit enim illi Virgo sanctissima, eximia admodum specie micans, veste in magnam latitudinem expansa, ac sub ea veste Societatem totam collectam continente, quam illa materno affectu complectebatur, eoque quasi charitatis ac gratia segmento consonebat.

Hoc quoque Beatissimæ Deiparæ patrociniū erga Societatem Iesu ostendit, quod cum Saga quædam in Sicilia multis maleficijs aliisque sceleribus coinquinata & eorum coincta, ad rogum & locum supplicij esset deducenda, interrogata: An etiam aliquando ad Societatis Domiciliū noctu, diaboli ope, uti ad alia (turpis commereij causa) Domicilia solebat, introducta fuisset, præsentem & audientem P. Antonio Cicala (à quo id ante 45. annos Romæ audiui) fassa est, se quidem etiam voluisse ad Societatis Domiciliū deferri à Diabolo, & pudicitiam quorundam nostrorum formosorum iuuenum tentare, sed cum propè accederet, à persona quadam senio veneranda repente apparente, se fuisse prohibitam ne illuc intraret, dicente: Collegium illud esse hominum peculiari cultu Deiparam colentium, & sub patrociniū eiusdem speciali constitutum.

Simili modo cum Bransbergæ in Prussia, Saga altera ope Diaboli esset noctu vecta per ædem, & intra Collegium illata, & videre cuperet, quomodo Societatis homines suis in cubiculis cubarent, quamuis videret portas cubiculorum apertas, nullum tamen proorsus videre potuit iacentem, eò quod Deipara Matronæ venerandæ specie apparetis, pallio suo expanso aspectum illius omnem impediret.

Ad hanc Beatissimæ Dei Matris erga Societatem Iesu benevolentiam, referri debet, quod multis suaserit, eis manifestè apparetis, vel cælesti sua voce excitans nominatim, ut Societatem

Marginal notes on the right edge of the page, including references to other works and authors like Lud. Coe, Gal. in, Ignatius, etc.

tem Iesu ingrederentur. Hoc modo traxit ad Societatem Iesu, B. Franciscum Borgiam, qui etiam ad alium Ordinem à pueritia vehementer propenderet, tamen per B. Ioannem Texedam Ordinis Minorum, virum vitæ Sanctimonia clarissimum, dici Borgiæ voluit, vt non aliū quàm Societatis Iesu Ordinem ingrederetur.

Eodem modò P. Ioannem Mugnez, seu Nunnum postea ad Patriarchatum Æthiopiæ euectum, ad Societatem vocauit, & P. Martinum Olaium, & P. Bartholomeus Bustamantium & B. Stanislauum Kostkam & B. Aloysium Gonzagam & P. Petrum de Anasco & P. Sebastianum Baradium & P. Bernardinum Realinum & P. Alexandrum Dobokay Vngarum, & Heradium Girellum laicum & Thomam Perunium item laicum, & alterum P. Ioannem Nunnum ex nobilissima Guzmanorum familia vt omittam alios minus celebres & minus notos.

Ad hoc Caput referenda sunt quam Plurimæ apparitiones Beatissimæ Virginis Mariæ, quibus plurimos è Societate nostra & Sacerdotes & Clericos & Coadiutores nostros solari & confortare in suscepto vitæ genere dignata est, & sæculares incitauit ad querendam Spiritualem opem à nostra Societate. Plenæ sunt Societatis nostræ Annuæ his Deiparæ Virginis fauoribus. Inter alios notabilis fuit ille Ioanni Baptistæ Coadiutori nostro exhibitus (vti scribit etiam R. P. F. Elias à S. Terefia benè meritus de animabus purgatorij & de omnibus Religiosis Ordinibus, quos sine inuidia copiosissimè commendauit in legatione Ecclesiæ Triūphantis.) Hic Ioannes Baptista in Societate bimestri spatio fuerat, cum à graui quadam tentatione ferè superabatur, aded, vt de habitu è Societate inter semet cogitationes volueret: Et ecce vidit Beatissimam V. Mariam ab vno latere adstantem sibi, habere S. Petrum, ab altero S. Barbaram, B. Virgo eum solabatur & robor addebat, & vt vitæ sue conditioni acquiesceret exhortabatur, & vt in ea perseveraret commonebat, æternam quippe salutem in ea consecuturum. Qua visione erectus, firmiter in ea vocatione persistit, & alios grauioribus visibilibus Diaboli tentationibus superauit.

Huc spectat quod in Annuis literis Societatis nostræ Anni 1584. narratur de Goana Nouitiorum Domo in Orientali India.

Miles quidam, cum diu vocanti Deo, pertinaci mente resisteret, ob eamque causam, magnis conscientia stimulis ageretur, stratus ante venerandam Dei Matris imaginem, extrema quadam circumfusis luce, quæ simul aspexere complures, vique eo animatus est ad parandum, vt statim abiecto peccatorum onere per confessionem, illustriorem diuina voluntatis significatiōnem non expectaret, & ita Societati nomen dedit Anno 1585. Burdegale cum Adolescens duodecimum annum agens, primam Societatis famam commotus, ei se sine consultatione dicauit, hinc dormienti vox ad aures accidisse dicitur, moriturum esse breui: expectectūque cum timore, in preces flexisse genus: affuisse repente eximia

pulchritudine mulier amictu candido, quæ huiuscemodi verbis illum affata est: Ades animo fili, & omite timorem, nondum moriere, prius voti (de ingressu in Societatem) compos efficiaris. Quod visum eum die insequenti in Missa sacrificio recurreret, pene à sensibus aberrasse: cumque socij, vt in sella paulisper requiesceret hortarentur, nunquam de genu surgere, quo semel incubuerat, voluisse. Eadem de more precanti, & trahenti animo Christi vulnera, Christus quoque dicitur visus vberibus lacrimatus, eaque specie Adolescentem primò territum, mirificè recreasse.

Circa Annam Domini 1587. Parisi quidam à An. p. 359a
Coxuctorum Contubernio, visus est persepe media noctis silentio audire vocem, quæ eum excitabat: Surge eamus hinc iam tempus est. Quam rem cum aperuisset aliquando anxius Sacerdoti apud quem confitebatur, eiusque admonitu alter veluti Samuel respondisset: Loquere Domine quia audit seruus tuus: vocem quidem nullam præterea audivit, sed se aded immutatum animo sensit, vt aliud, nihil nisi calum & celestia cogitaret. Perpolitus deinde institutionibus Spiritualibus videbatur audire itendidem loquentem in aurem: Qui non odit Patrem, &c. relictijs rebus omnibus, nostram ingressus Societatem fecisse re ipsa ostendit, quæ vox illa missa diuinitus imperauit.

Circa idem tempus in Legionensi Ciuitate An. p. 452
Prouinciæ Castellanae, vnus quidam erat simplex, & minimè malus, duodecimum iam annum quotidie percurrando Rosario, preces Deiparæ persoluebat, narrabat hic postea, ipsi quindecim, seu viginti continenter noctibus, visam sibi Matronam venerabili specie (Beatissimam V. Mariam sibi persuadet fuisse) à qua excitabatur his vocibus: Legionem contende, tuorum delictorum veniam à Iesuita aliquo per integram confessionem pete. Nec vanum fuisse visum, interior animi motus ostendit.

Ibidem narratur in Peruana Prouincia Cu- P. 497
salei, quandam Mulierem vidisse virum decora facie demisso capite, ingenti & cana barbâ, conformatis dextera digitis in speciem benedicentis, qui hæc ei locutus. Quo te is perditum, nisi benè peragas confessionem Adi ad Societatem Iesu, quare Sacerdotem, (eumq, nominabat) hic tibi ritè rectèq, confesse plenam dabit veniam peccatorum.

Anno 1589 Parisi Adolescens pertasus vitæ prioris, cum meliorem instituisset, nocte quadam que secuta erat diem Dominicum, audit vocem hortantis ad perseverantiam: obitudo post, admonito similiter & querenti quis esset qui loqueretur, responsum est, cognomen esse ipsius, Ioannem Euangelistam: additum, an hunc vel illum Ordinem amplecti veller: duo nominati de Religione fortasse deliberebat. Adolescens, qui & dixit, faciam quod Deus imperabit: tertio die Dominico, nocturno item tempore, quasi ex compacto redit eadem vox, quasi firmulos addens iuueni, atque exhortans vt Religiosam vitam magno animo capessat: interea in manu dat illi Schedulam: Sunt istuc nomina trium Religionum: Capuccinorum, Carthusianorum, Societatis Iesu, opta quem voles, ego amplius non reuertar. Ita relictus Ioannes plenus admirationis & metus. In Schola

dula erant trium Ordinum nomina & duos quidem argentea litera, nostrum (is erat tertius) aurea exprimebant, quem & sequi constituit.

183.
Anno 1595.
pag. 601.
602, 604.

Huc spectat & vocatio Patris Ioannis Fernandij, celeberrimi sacerdotum literarum in Romano Collegio & in Hispania Professoris ac Apostolici Concionatoris, qui cum primis emensus annos pueritiae, à patre, cui vnicus erat, à studiis humanitatis ad mercaturam vocaretur, cum mœrens amore studiorum, Toleti in sua Patria ante imaginem B. Virginis fusus in preces, à cœlesti Matre flagitaret, ne rei augenda causa à literarum studio auelleretur, aliquamdiu perfluerat in precibus, cum leui somno occupatus, sibi visus est audire diuinam Matrem, ex ipsa imagine loquentem sibi, perennem, quem petebat studiorum cursum pollicentem, insuper Societatis Iesu alumnus futurum prædicere, à qua tamen voluntate, erat ille in præsens alienus. Experrectus, magnâ concepta animo letitia, Sanctissimæ Matri perpetuam Virginitatem vouit, quam ad finem vsque & corpore & animo seruauit. Ita progressus in studiis, duo de vigesimo etatis anno in Societatem est admissus, statim, tempore inchoata studia absoluit. Quadraginta annos in Societate egit, vir doctrinæ eximius illustre Religionis exemplum, & odore Sanctitatis inprimis clarus. Repertus post mortem eius commentariolus, cursum illius meditationum indicans, ab anno eius sæculi Octogesimo septimo ad Nonagesimum: In eo est, B. P. N. Ignatium bis ei se visendum præbuisse, Angelorum choros, quorum etiam adscripti cantus, tum B. Virginem cum Sancto cœlestium Virginum comitatu, Sanctum quoque Mauritium cum sociis, illi sese ostendisse. Inter alia enim pietatis opera in Belgio operam in Castris Catholicis militibus præstitit, miraculosè non semel à morte præseruatus.

184.
An. p. 718.

Mexici Anno 1591. iuuenis profugatus ac perditus, cum nec parentum, nec uxoris admonitu innouare se vellet ad honestatem vitam, in nocturnis tenebris, post strepitum ac fragorem ingentem, videre visus Draconem horribili specie, & statim perterritus exclamat ad coningem: Fer opem, vxor, Draco diductis faucibus mihi interitum minatur: At mulier nihilo audacior, Cruce frontem munit inquit & Mariam Dei Matrem voca. Hoc factò diffugit spectrum: & audita vox, abiiceret Sarcinam peccatorum, adiret Societatis Iesu Patres, de tota vita consilium daturus.

An. p. 741.

Eodem anno in Prouincia Peruana, Indus ægrotans, vidit noctu Mulierem eximia pulchritudine in candenti veste, prædicentem de aduentu Sacerdotis nostra Societatis, auxilio multis & solatio futuri, cum hoc, ad communicandos sermones non fore opus interprete, cum illorum linguam calleret: proinde eluerent apud illum conscientie labes, eiusque consilio vt erentur: ipsam quidem si hoc fecerit, non multò post conualiturum. Aegroti visum probauit aduentus promissi à Virgine Maria Sacerdotis: qui auditus est (externis quamuis esset) ita intelligenter & expedite loqui, vt auditores miraren ur. Et ille eger alloquio eius firmatus, breui valetudinem recepit.

185.

Anno 1592. in Gallia Adolescens Societatem no-

stram cogitans, vt parentum ac domesticorum oculis vitaret, in remotissimam se adiuu partem abdere consueuerat, vbi solus cum Deo sine arbitris versaretur. Huic cubitum eunti, extincto iam lumine, oblata in tenebris Eximia species Virginis, quæ illum timore perterritum ac sese auertentem, nihilo secius blande intueretur. Hoc illo viso mirum in modum se in suscepto consilio confirmatum sensit nec dubitabat, quin illa B. Virginis species fuisset.

Eodem anno in Polonia quidam de suscipiendo sacra vite instituto (vna excepta Societate à qua mirum in modum abhorrebat) dum secum deliberat, in grauem mororem incidit qui illi causa adamanda Societatis fuit. Nam cum angore animi vrgeretur, visus est sibi per quietem à B. Virgine admoneri, vt si morore liberari vellet, ad Christum, (qui oppressus arumnis adesse videbatur) confugeret, hunc cogitur cum afflictum ac tacentem adolescens subleuare conaretur, eius vocem audire sibi visus est: Confide fili, quoniam me subleuasti, ipse vicissim à me subleuaberis. Qua ille voce permotus, incredibili cupiditate Societatis exarsit. Itaq; contemptis sollicitudinibus ac nimis potentissimi viri, in cuius fide ac tutela erat, ex Polonia, Brunam ad Nouiciatum Societatis in Morauianum profugit.

Reginam Cælorum Sancti Cælestes imitati, suo quoque patrocinio Societatem Iesu in eius parente & filii illustrant.

Inprimis S. Petrus Apostolus Ignatio ad fundandam Societatem & tuendam Sedis Apostolicæ authoritatem diuinitus destinato, cum morbo lethali pene extinctus iaceret, apparuit, & deploratam à medicis valetudinem, restituit. Vt qui quarto Obedientiæ peculiaris voto, se & suos Professos, Christi Vicariis deinceps esset, eum primus Christi Vicarius sanaret, vitâ prolongaret longiorem, ad statuenda & exequenda ea, quæ per eum deinceps fundata Societas, vbique terrarum in dilatandis S. Ecclesiæ finibus & Romani Pontificis imperio præstituta erat.

Cum primus è Societate, adhuc ante confirmatam à Sede Apostolica Societatem, mortuus esset Patavij Baccalaureus Hozius, & eo ipso tempore Ignatius in monte Cassinate esset, diuinitus, cognouisset socium Patavij mortuum, vidit animam socij, luce clarissima radiantem, deducentibus Angelis in sublime ferri, atque ipsa diuinam calibetissima regna consistere. Deinde cum ad Sanctum altare accessisset, magnum Sanctorum numerum fulgentem gloria ante oculos positum vidit, inter quos & Hozius aderat, splendidiore, quam reliqui habitu, gloriaq; multo illustriore. Ita primo Societatis filio, ex hac vita translato, Sancti cælestes fauentes ipsam Societatem quæ eum cælo donauit, honorarunt in filio, & hac ratione eius Institutum, tanquam facilem ad cælum viam aperientem, declararunt.

Sed & ipsum honorarunt Ignatium, & in eorum totam Societatem, cuius ille fuit caput, siquidem datus fuit ei diuinitus cultus illius, non ex infirma

infima Angelorum Hierarchia, vti solet dari omnibus communiter, sed Archangelorum vnus, vt quemadmodum iudicio S. Bernardi Archangelus Gabriel Beatissima Dei Matris custos fuit, ita & Ignatij cultum Deiparæ per se & per filios suos promoturi, vnus ex luptemis Archangelis custos esset. Probabile enim est, inquit Soarius, committi Archangelis curam quarundam insignium personarum. Quod etiam antiquiores docuerunt Theologi, & alij recentiores, & S. Gertrudi Virgini non solum de choris Angelorum & Archangelorum, sed etiam altiorum sæpius deputatos fuisse in ministerium, ipsamet fassa est, vt scribitur in libro Insinuationum diuinæ pietatis Dei iussu conscripto. Quod etiam de S. Francisca Romana scribitur in eius vita Romæ edita anno 1641. l. 1. c. 14. Et l. 5. c. 3.

189. Quam verò gratum acceptumque sit Cælitibus, quo iudicium in Societate maturinæ meditationis obsequium à S. Ignatio præscriptum, hinc quoque apparet. Receptus in Societatem fuit viuentis Ignatio Ioannes Cartera, vix annos ingressus adolescentiæ, qui cum se totum contulisset ad exercitacionem disciplinamque virtutum, tantam cum suo Custode Angelo familiaritatem contraxit, vt velut intimo cum amico sua consilia sermoneque conferret. Sape ad eum de suis rebus dubiis arduis, referret, sepe interrogaret, exquireret, consilium, vti semper et Angelus ad omnia notis hinc vtriusque, vocibus responderet. Denique tam familiaris fuit vsu angelo suo coniunctus, vt ab eo quotiense horis antelucanis ad orationem excitaretur à somno.

190. Quanti autem faciant Cælitibus amorem vocationis ad Societatem, & in ea castè viuendi, ac ad mortem perseuerandi sollicitudinem, apparuit in Patre Iacobo Ledesma, qui cum esset ad Societatem vocatus viuentis S. Ignatio & Romam proficisceretur, illi Tyrocinitium suum inchoaturus & de seruaanda castimonia ac vita in Societate finienda, esset sollicitus; post visum Christum Dominum, qui ei apparens, sanctissimi quoque suo ore illum consolans, æquo animo esse iusserat, daturumque se illi vt castè & vsque ad extremum spiritum in Societate perseueraret, promiserat, adfuit quoque alio tempore & loco, Virgo Deipara cum tribus comitibus, Maria Magdalena, Catharina Virg. & Mart. & Catharina Senensî, ac dulcissimè eum affata non modò pudicitiam & perseuerantiam in Societate pollicita est, sed etiam rursus ad vitæ finem se ei apparituram: tumque intellectorum sibi vera pollicitam quamque excellens donum sit, cordis corporisque munditia, & quantum beneficium sit, vocatio ad Societatem & perseuerantia in illa.

191. Porro quantoperè placeat Cælitibus, dum noua fundantur Societatis Domicia, docuit S. Felix Nolanorum Patronus, cum enim Nolam vocati ad inchoandum ibi Collegium Patres &

Magistri venissent, & à ciuibus perhonorificè perhumaniterque (multis primorum, partim in equis, partim pedibus longe obuiam egressis) excepti fuissent, festo interim campanarum sonitu, publicam celebrante lætitiâ, ea ipsa nocte qua urbem ingressi sunt Patres, è corpore S. Felicis ibi sepulto, latex qui facer ac saluber habetur (manna à vulgo appellatus) manauit, felicitatem portendens, & tanquam nomine veteris loci Patroni, nouos hospites lætus ac fauens excipiens.

192. Circa Annum Domini 1585. Mustiponti cum quidam ancipiti distraberetur consilio, daremè Societati Nomen, ad quam se videbat impelli, an optimo Ecclesiastico beneficio, quod ei offerrebatur optulatum iret suis, vidit per quietem eximia dignitate oris iuuenem (Angelum crediti) à quo primum dubitans castigatus est, deinde verò ita confirmatus in meliore proposito, vt omnis recusatio fuerit adempta.

193. Anno 1591. Cum Pater Edmundus Augerius multis rebus pro Dei gloria in Gallia gestis clarissimus, Comi in Prouincia Mediolanensi piè obiisset, quedam pia Mulier vidit Arona Angelos circumfidentes lectulum Patris, moxque exeuntem animam deducere in caelum, ingenti lætitiâ, pulcherrimo puerorum Sodalitio, quale ipse instituerat olim in Gallia, celebrem pompam profequente.

194. Eodem anno in Mexicana Prouincia Occidentalis Indiæ, in sede Pascuarensi, Indus rerum diuinarum vsui deditus, mira tenebatur cupiditate nostros videndi: hoc maximum ipsius votum ac postulatam erat, vt veniret ad oppidum. Cum in ea cogitatione versaretur, noctu tres iuuenes secundum quietem videt diuina specie, è quibus vnus, aureum vas elegantè elaboratum artificio ferebat. Tum quale hoc esset spectaculum, & quid portenderet, cum sive cuperet tacitus, occupauit alter comitum, qui nihil ferebant. Num illum nosti: neganti subiecit, Michael est. In eo vase est medicina qua Patres Societatis Iesu, post tertium diem venturi ad vos, Indorum ægritudines sanabunt. Vsum comprobauit euentus.

CAPVT TERTIVM.

De beneuolentia erga Societatem Iesu personarum illustrium sanctitate vitæ, & à Sede Apostolica Canonizatarum qua primo saculo Societatis vixerunt.

PRÆter beneficia à sanctis cælestibus Societati præstita, multa quoque à sanctis eximii, in terra viuentibus, in Societatem manarunt. Nam quotquot vixerunt à Societate fundata, personæ laude & fama sanctitatis celebratæ, magno amore Societatem vniuersam profecuræ sunt, & miris laudibus res eius celebrant, & plerique etiam consilia, & spiritalia auxilia à Societatis hominibus quæsiuerunt; ab eis que in rebus spiritalibus, partim institui, partim dirigi voluerunt.

A a a Inter

595. Inter hos primo commemorandus est S. Carolus Borromæus Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis, notæ sanctitatis Antistes, aded in toto orbe celebris, qui quantopere fuerit, amarit, & æstimarit Societate, testes sunt tum alij, tum eius vitæ scriptores & domestici, præsertim Ioannes Petrus Giullanus, Patricius, & Sacerdos Mediolanensis eius familiaris, in vita S. Caroli quam copiosissimè post alios vltimus edidit.

Cum enim S. Carolus sacris Ordinibus initiatus esset, & se ad primam Deo hostiam offerendam præpararet, elegit pro hac re Domum Professam Societatis Romanam, in qua ab vno è Societate spiritualibus exercitiis S. Ignatij fuit excoltus.

Post celebratum primum Missæ sacrificium, vt publicæ pietati seruiret, secundum vt pietati suæ indulgeret liberius, in privato sacello Domus Romanæ, quo S. Ignatius vtebatur Sacrum fecit.

Initio Sacerdotij, cupiens se totum virtutum exercitationi impendere, & vitæ sanctimonie acquirendæ vacare, elegit pro Duce & Directore suo P. Ioannem Baptistam Riberam, qui cū S. Carolum Exercitiis spiritualibus S. Ignatij excoluisset, per veras solidasque virtutes eum ducebat, exercendo in actibus perfectioribus earum.

Sciens S. Carolus in suo Mediolanensi Archiepiscopatu corruptissimos Cleri & populi mores, volens corrigere eos, & suam amplissimam diæcesim reformare, Patres Societatis primus Mediolanum induxit, & ibi eis Collegium nobilissimum fundauit.

In primo Concilio Prouinciali Mediolanensi, ad reformandum Clerum & Populum instituto, præsentibus vndecim Episcopis, & quatuor Cardinalibus, Concionem italicam habere iussit P. Benedictum Palmium Societatis Iesu, de necessitate modoque reformandæ Ecclesiæ.

Præcipui seminarij pro Clero reformando à se instituti curam Patribus Societatis Iesu commisit, qui illam susceperunt ad tempus, donec aptas pro eo deinceps regendo personas formarent, quibus formatis, impetrauit à S. Cardinali primus seminarij Rector P. Iacobus Crucius, eam vt curâ eum ac socios liberaret, alijque à se bene informati committeret, vt ille postea ipse mihi Romæ diu familiaris, narrauit, & scriptum hac de re testimonium (quod penes me est) ad perpetuam rei memoriam reliquit. An. 1631. 12. septemb. præsertim ad obstruenda oratorum, qui rerum ignari, falsò sperferant, nobis inuidis, & non petentibus, ademptam esse per S. Carolum à Societate nostra illius seminarij administrationem; illam enim petenti S. Carolo, & perpetuò penes Societatem esset; recusauit: ea tantum ei conditione proposita suscepit nostra Societas, vt ab ea administratione libera

forer; postquam viros pro illo seminario bene gubernando idoneos educaffer; illis verò sub sua cura educatis, sponte & libens cessit, ac se liberari petiit.

In omnibus Ministeriis suæ Ecclesiæ S. Carolus vtebatur operâ Patrum Societatis Iesu. Siquidem ij (verba sunt Giullani) tanquam pleni charitate & spiritu diuino, multaque doctrina & prudentia ornati, erant efficaces & seruentissimi in concionibus, assidui & diligentes in Confessionibus, & in omni ministerio Ecclesiastico.

Præter Collegium Mediolanense, etiâ Domum Professam Mediolani Patribus fundauit, templumque S. Fidelis attribuit, imò à fundamentis erigi curauit; præterea Nouitiatum Societatis in eadem Prouincia fundauit Atoræ. Author fuit quoque vt in Heluetia duo Societatis Iesu Collegia fundaretur, Lucernæ vnum, Friburgi alterum in Heluetia.

Faciebat Carolus Exercitia Societatis quolibet anno primis sui Sacerdotij annis, deinde eabis in anno faciebat, & in hac consuetudine perstitit vsque ad mortem, & semper ab aliquo è Societate in illis Directore vtebatur, & per ea crescebat semper magis in seruore spiritus, & perficiebat se valde in sanctis virtutibus.

Suo fructu quem ex Exercitiis spiritualibus S. P. Ignatij percipiebat non contentus, multos alios, præsertim Ministros suos, frequenter ad eadem Exercitia inducebat: suos verò dilectos Clericos in seminario, tum in ipso ad illud, ingressu, tum ante susceptionem sacrorum Ordinum iis excoli voluit: Et pro hac re in Canonorum habitaculo, quoddam Domicilium erexit plenum cubiculis, cui titulum græcum inscripsit, *Asceterion*, id est, exercitatorium, vt in eo separati ab alijs singuli, commodius rerum diuinarum meditationibus vacarent.

Quotiescunque suscipiebat itinera vel Romam, vel ad alia loca sacra, accipiebat aliquem è Societate Sacerdotem, cuius in rebus spiritualibus directione, itineris tempore vteretur, & à quo quotidie vesperi, puncta meditationis pro die sequente proponeretur.

Alumnis Collegij Helueticæ à se fundati scholæ Societatis vt adirent, præscripti.

Ad mortem se dispositurus, vltimo vitæ suæ mense à P. Francisco Adorno è Societate Iesu, sibi dari Exercitia spiritualia S. Ignatij voluit, vt regeretur, inquit Giullanus, ab eius directione, & penderet ab eius obedientia, tanquam ab homine sancta vitæ & multa experientia in rebus spiritualibus ac regimine animarum: quo solebat pri ordinare in similibus necessitatibus. In hoc secessu sacro, vacans Exercitiis S. Carolus: ipse ante diem ferebat lumen P. Adorno, vt is deinde excitaret Cardinalis familiaris, eadem spiritualia Exercitia iussu Cardinalis ibidem facerem. Tanta autem reuerentia prosequeretur S. Carolus P. Adornum suum Confessarium, & Patrem spiritualem, vt ante eum cum accenso lumine transiret, semper

Gratt. successib. vener. S. Caroli. Nigron. or. A. 1601. habita Mediolani. Sacch. 2. p. hist. Soc. l. 2. nu. 11.

Giull. l. 1. cap. 5.

Giull. l. 1. c. 9. l. 2. c. 1.

Giull. l. 1. c. 11.

Giull. l. 2. c. 5. ep. lac. Crucij.

semper illi reuerentiam profundā capitis inclinatione exhiberet, quamvis cum quandoq; dormientem videret.

In ultimis vita sua horis, S. Carolus in qualibet re exquirebat consilium P. Adorni & dependebat in omnibus ab obedientia illius, tanquam Patris sui spiritualis & Confessarij (inquit Giustanus) qui etiam morienti S. Cardinali assistit, crucifixum in manu tenens. & res diuinas in memoriam reuocans.

Sancta quoque Teresīa, notā in toto terrarum Orbe sanctitatis & sapientię Virgo Illustrissima tot Religiosarum personarum Fundatrix & reformatrix clarissima, suis exemplis, verbis & scriptis mirifice Societatem commendauit & honorauit.

In primis multis Societatis Sacerdotibus vsa est pro suis Confessionibus; & Directoribus ac Magistris in vita spirituali; quemadmodum eius vitę scriptores testantur. Non tantum P. Franciscus Ribera, sed etiam Ioannes à Iesu Maria Discalceatus Carmelita, & Didacus Iepesius Archiepiscopus Puriaphinensis; & quod maius est, ipsa S. Teresīa in vita tua id fatetur, vt paulo post apparebit.

Confessarij autem & Patres Spirituales è Societate, quorum consilijs, & directione vsa est S. Teresīa, hī à prædictis authoribus nominantur. B. Franciscus Borgia, P. Antonius Araoz, P. Egidius Gonzalez, P. Balthasar Aluarez, P. Martinus Gutierrez, P. Salazar, P. Ripalda, P. Paulus Hernandez, P. Rodericus Aluarez, P. Santanderius, P. Franciscus Ribera, P. Henricus Henriquez, P. Bartholomæus Perez, & alij rerum diuinarum consultissimi.

Qua de re sic S. Teresīa scribit in vita sua. Laudatus sit Dominus, quod mihi gratiam dederit, obedientiæ meæ confessarijs, quāuis imperfecti, qui quasi semper fuerunt isti benedicti homines Societatis Iesu. &c. Caput postea anima mea sentire manifestam meliorationem, sicut nunc dicam.

Et alio in loco sic scribit hæc sancta: mansi in hac cecitate credo plusquam septemdecim annis, donec quidam Pater S. Dominici valde doctus mihi aperuit oculos in aliquibus rebus, & illi ex Societate Iesu totaliter mihi iniecerunt tantum timorem (scilicet non parui faciendi quædam peccata venialia, quæ quidam rudes Confessarij dicebant S. Teresīæ, non esse peccata) aggrauando mea adeo mala principia, sicut postea dicam.

Alter modus, quo S. Teresīa Societatem Iesu commendauit, situs est, in miris laudibus Societatis, de qua hæc scripsit in vita sua. Cum venissent huc Patres Societatis Iesu, quibus ego non cognoscendo illum eorum, etiam multum addicta, tantum, quia sciebam modum eorum, ita viuendi, sicut orandi: sed non me inueniebam dignam loquendi cum illis, nec sortem ad obediendum illis.

Et infra: Fuit propter maius bonum meum, vt ego cognoscerem, & tractarem cum gente adeo sancta, qualis est Societas Iesu.

Lancelij Opuſc. Tom. 2.

Et alio in loco eiusdem capitis sic ait: Affligebat, quod domestici me viderent tractantem cum personis adeo sanctis, vt erant illa ex Societate, timens miseriam meam, & videbar magis esse obligata, ne essem adeo misera; & vt me priuarem meis recreationibus otiosis.

Et alibi sic scribit: Habitabam prope illos (scilicet Patres Societatis Iesu, de quibus ibi egit) gaudento valde, quod tractarem frequenter cum illis, quia tantum cognoscendo sanctitatem illorum conuersationis, erat magnus profectus, quem anima mea sentiebat.

Et alio in loco. Confolabar multum, quod scirem in loco illo esse Domum Societatis Iesu.

Extat quoque S. Teresīæ epistola scripta A. Imago p. bulae Anno 1568. 28. Iulij ad Christophorum Rodriquez de Moya, cum ille Segura de la Sierra erigere percuperet Claustrum Discalceatatum Virginum, in idque suas filias ipse inducere, eā tantum lege, vt Societatis directioni tam filia, quam reliquæ abs se fundati Cœnobij Virgines subiacerent. S. Teresīæ sententia verbotenus ex Hispanico latine sic sonat.

Homines Societatis Iesu, sunt mei Patres, quibus post Deum debet anima mea bonum omne, si quod habebit Filiabus tuis afficiat ex eo, quod intelligam eas cum Patribus istis agere solitas: nec enim quæuis spirituales licet sint, illud conueniunt nostro Instituto, nisi quibus illi à confessionibus sunt, quales sunt prope modum omnes monasteriorum nostrorum alumnae: neque memini vllam recepisse me, quæ non esset illorum filia, quandoquidem ea presertim nobis apta sint. Equidem gratias ago Deo, quod eorum qui me genuere, Patrum Spiritus mea in Cœnobio ab isdem transfusus sit. Itaque Reuerendissimus Generalis Nosfer, nuper hac transfrens, ita præcepit, vt Patres Societatis exhortationes haberent ad nostras, nec vllius auctoritate prohiberi possent, absolverentq; passim confiteri volentes. Obstat quidem Constitutiones eorum non vetare tamen quod minus interdum id fiat, nobisq; inter agendum recte consulant, quod faciunt magno cum fructu. Desiderium tuarum filiarum, vt nouum illud cœnobium tuum Patrum cura subsiciant sidem & meum est. Scito tamen illos id non admissuros, esset licet Principum sammaru, qualiamodo vellent, ex hoc multa haberent; adeoque, quod optas, fieri non potest. Benedictus sit Deus, habere nos præ alijs libertatem agendi cum Patribus istis, quam nec auferet vllus vnquam, neque auferet.

Tertio modo S. Teresīa honorauit Societatem, seu potius Deus per eam, quia res eximias ei reuelauit, tum de vniuersa Societate Iesu, tum de varijs eius personis. Qua de re sic ipsamet scribit in vita sua: De aliquibus Religiosis vnus certi Ordinis, & de toto Ordine simul, vidi magnas res vidi illos in Calo cum vexillis albis in manu aliquoties & alias res similes magnæ admirationis: propter quod habeo dictum Ordinem in magna veneratione: quia longo tempore conuersata sum cum illis, & video illorum vitam conformem ei, quod Dominus de ipsis mihi monstrauit.

Guill. 7. c. 1. 4. & l. 1. c. 3. & 7. 4. 4. 3.

Rib. 4. cap. 7. Iuan. l. 1. c. 1. 8. 10. & l. 4. c. 4. 5.

cap. 1. in l. 1.

cap. 1.

cap. 1.

cap. 4. 4.

cap. 33.

Imago p. l. c. 1. 1. p. 6 75. And Luc. Vir. S. Igu. l. 5. c. 16.

cap. 38.

Porro per hos Religiosos, & per hunc Ordinem S. Teresiam intellexisse, non alium quam Societatem Iesu, testatur eius familiaris & Confessarius P. Franciscus Ribera, ob preclaros Commentarios in Prophetas minores, & ob alios libros editos, toti orbi notissimus, in ea qua scripsit S. Teresiae vita, in qua etiam asserit, S. Teresiam in sua manu scripta originali vita expressisse hoc loco nomen Societatis Iesu, & ore tenus idem narrasse. Quod etiam confirmavit Sanctius de Auila

l. 4. c. 5.

Imag. pt. sec. p. 676.

l. 1. c. 1.

l. 4. c. 5. cap. 40. Vox Turr. 2. p. c. 32.

Porro vitam S. Teresiae a P. Ribera conscriptam, appellat *historiam fide dignissimam*, R. P. F. Ioannes a Iesu Maria Carmelita discalceatus, vir sanctus, Officio Praepositi Generalis in suo Ordine functus, integritate corporis post mortem & alius sanctitatis ornamentis illustris, in Compendio vitae S. Teresiae a se prima vice edito Romae anno 1609, ibique impresso, & dicato Paulo V. Pontifici Maximo.

Eadem S. Teresiae alio loco sic de Societate Iesu loquitur teste Ribera, & ipsa met. scribit in vita sua, & testatur R. P. F. Dominicus Gracina Dominicanus, Manens quadam vice in oratione, cum magna recollectione suavitatis, & quiete, videbar esse circumdata ab Angelis, & valde vicina Deo, capti ora re suam Maiestatem pro Ecclesia. Euit mihi indicatum magis profectus, quem debebat facere quadam Religio, temporibus vltimis, & seruitudo cum qua debebat sustentare fidem &c. Ribera vero loco citato ponit haec ipsa verba. tunc S. Teresiae dicta a Christo Domino de Societate Iesu: Si vero inquit Christus Dominus, si res quas huiusmodi seculi, Ecclesia laboranti modo, suppetas sunt lauris? Haec sibi ait visionem etiam saepius oblatam. Esi vero, inquit Ribera, latine redditus a Martino Martinez, in illa Teresiae vita, qua typis edita circumfertur suo hac familia singularim non indicetur nomine, in ipso tamen autographo, & in omnibus quos videre contigit, calamo exaratis libris illius nomen aperte productum est. Haec quidem Redemptoris Iesu verba, infra cap. 40. rursus repetit, non tamen declarato Religionis ipsius nomine, quod tamen dixi, certissimum est, & ipsiusmet Teresiae ex ore acceptum. Haec Ribera, & eius interpretes Martinez.

c. 19. vitae.

cap. 40.

l. 3. c. 17.

Eadem alio in loco sic scribit: Cum essem in quodam templo Societatis Iesu, & communicarent Fratres illius domus, vidi pretiosam vestem, seu umbellam aut baldachinum (Italice, pallio) supra caput illorum. Hoc videbam sed quando aliae personae communicabant, hoc non videbam.

Eadem alibi sic habet: Cum essem in quodam templo Collegij Societatis Iesu, cum illis magnis afflictionibus, quas sensi in animo & corpore, audiendo Missam, quam quidam Pater dicebat pro vno fratre Societatis mortuo, vidi illum ire ad Caelum cum multa gloria, & ex particulari favore eum comitari Maiestatem Domini nostri.

Eadem teste Didaco Iepesio Archiepiscopo Turrisaionensi in eius vita, Deo reuelante sciuit

mortem quadraginta Patrum & Fratrum Societatis Iesu eunium in Brasiliam, ab haereticis occisum, statimq; ac illos occiderunt, dixit P. Balbazar Aluarez, suo Confessario, se eos videri cum coram Martyrum in calo.

Eadem teste F. Elia a S. Teresiae, & autore vitae Patre Suarez, longe inde in Hispania exiens, animam Patris Martini Gutierrez (in Galia defuncti) in ipso mortis articulo vidit euantem, & Martyrum laureola donatam, caelum recta conscendere.

Porro notandum est, Antonium Kerbekii Augustinianum, in latina versione vitae S. Teresiae, edita Moguntiae Anno 1609, Typis Ioannis Albini, omisisse haec, & fere omnia alia, quae sunt a S. Teresiae in commendationem Societatis Iesu scripta. Cur autem omiserit, non est difficile diuinare, scientibus, quomodo Religiosi Societatis Iesu tractentur a quibusdam Religiosis, & priuatim & publice, verbo & scripto.

Eadem S. Teresiae, audiens quadam die sacrum P. Balbazaris Aluarez de Societate Iesu, sui Confessorij, vidit eum toto tempore quo sacram duranti, habuisse in capite diadema quoddam magis splendens, & scribit in vita impressa P. Aluarez P. Ludouicus de Ponte, vitam autem latinam cito.

Eadem Deo reuelante cognouit dictum P. Aluarez fore saluum: ostenditq; illi Dominus Noster prestentem quandam locum in Caelo, quem esset habiturus, & adiecit, quod ille tunc in terra esset, addidit in excelsis perfectionis gradu constitutus, & eo tempore nullus esset in alio, & iuxta a eadem gradum reddendus illi gradum in Caelo: & quod ipse P. Aluarez excederet in perfectione omnes tunc in terra existentes. Quo tempore plurimi erant insignis sanctitatis in Ecclesia, & in ipsa Societate, & extra illam (postea canonizati & beatificati.) Hanc caelestem reuelationem ipsa met. S. Teresia retulit Patri Aluarez, & multis aliis Societatis Patribus, & aliquibus suis monialibus, alijsq; personis Religiosis, quae id tanquam certissimum referebant. Quae etiam eandem reuelationem S. Teresia notauit in secretioribus suis chartis, quae postea peruenerunt ad manus Didaci Iepesij Episcopi Turrisaionensis, qui sanctae huius vitam hispanice edidit, Anno 1606, & Paulo V. dicauit, & in eis eam legit, alijsq; legendam proposuit, vt scribit P. Ludouicus de Ponte in vita Patris Aluarez.

Eadem S. Teresiae interrogata a quadam sua moniali, an sibi expediret cum sancto illo Patre Balbazar agere, respondit, Magna Deo ergate esset misericordia, nam talis est, cui anima mea pro omnibus alijs plus debet in hac vita, & qui pra alijs adiunxit me, ac direxit in via ad perfectionem. Ita scribit P. Ludouicus de Ponte in vita P. Aluarez, & F. Elia a S. Teresiae in legatione triumph. Eccl. ad militanciam.

Eadem S. Teresiae, multis annis post suam mortem, apparuit cuidam famulae Dei, S. Matris Teresiae valde deuota, probatae virtutis, & fidei.

fidei, volens ipsam in quadam afflictione magna solari, inter alia multa hæc verba ei dixit: *Et ego sum filia Societatis: habui in ea Confessarium, quem nunc in calo & cognosco & venero. Quod intellexit de P. Aluarez. Nam est alios quoque multos ex Societate Confessarios habuerit, hic tamen diuturnior fuit, ipsamq; à calumniis multorum defendit, & magnâ curâ præ aliis euexit, ad præcelsa sua desiderio executioni mandanda: & de quo ipsa gloriabatur, quod Confessarium & Magistrum Spiritus illum habuerit.* Ita P. Ludouicus de Ponte in vita P. Aluarez.

Magnæ autem auctoritatis & fidei esse debent apud omnes, hæc S. Teresie reuelationes, tum quia sunt sanctæ Canonizatae, tum quia ante eius Canonizationem, eâ & viuentem, & mortua fuerunt examinatae, & approbatae à viris Sanctis, doctis, & rerum spiritualium, ac discretione Spirituum præditis.

Sanctus B. Petrus de Alcantara à Gregorio XV. catalogo Beatorum adscriptus dicebat, exceptis fidei catholice assertionibus, nihil sibi certius, quam spiritum Teresie esse diuinum. Beatus quoque Franciscus Borgia, cum, (ea id ab ipso petente) examinasset eius spiritum & orationis modum, valdè eum probauit, vt ipsam scribit in vita sua. Hoc ipsum iudicium de eius reuelationibus, fuit aliorum virorum eximiorum: Ioannis Auilæ, Ludouici Granatensis, Dominici Barnes, Bartholomæi Medinæ & aliorum apud Ioannem à Iesu Maria libro 1. capite 1. & Riberam libro 4. capite 7. nominatorum, virorum omni exceptione maiorum.

197. Sanctus quoque Philippus Neri magnopere Societati Iesu fuit addictus. Nam diu vixit Confessario à Societate Iesu, Patre Ioanne Baptista Perusco, antequam Cæsar Baronius, (postea ad Cardinalatum promotus) factus esset Præpositus Generalis Congregationis Oratorij. Quo est tunc pro suis Confessionibus vt capisset, quia Pater Perufcus in Domicilio valdè distante habitabat, solebat tamen aliquoties in anno venire S. Philippus ad Patrem Peruscum eique suam conscientiam in Confessione aperire, quod ab ipsomet Patre Perusco audiui Romæ, primo post S. Philippi mortem anno, quo cepit publicis honoribus à pietate Præsulum, Procorum, & Ciuium Romanorum coli, tanquam sanctus magnus. Et meritò, fuit enim ex illusterrimis S. Ecclesie sanctis.

Habuit quoque in more, sat diu, cum omnibus suis Patribus, diebus festis ad templum Societatis Domus Professæ Romanæ accedere, ad audiendam concionem seu lectionem sacram pomeridianam P. Emanuelis Sa, uti audiui ab oculatis testibus non semel. Hoc non contentus, viuentem S. Ignatio cui erat fa-

Lancij Opus. Tom. 2.

miliarissimus, vehementer institit ante fundatam Congregationem Oratorij, cum vt in Societate Iesu reciperet. Sed diuino planè consilio factum est, vt illum recipere noluerit, què Deus ad aliam sanctè viuendi rationem elegerat, piis Sacerdotibus iuuantibus, qui cuperent, sine oneribus & difficultatibus religiosæ disciplinæ, remoti à curis & periculis sæculi, vitæ integritatem sectari, & aliis prodesse. Hoc ex ore S. Philippi se accepisse Robertus Cardinalis Belarminus, magnus S. Philippi amicus, Romæ mihi dixit Anno 1596. & postea hoc ipsum, se ab ipsomet S. Philippo audiuisse mihi narrauit, A. R. P. N. Generalis Mutius Vitellefcus Anno 1630. & meo rogatu postea, scriptum hac de re testimonium, reliquit in Archiuo Romano Anno 1636. 28. Iul. cuius vnum exemplar authenticum penes me est, estque eiusmodi.

Reuerende in Christo Pater.

Pax Christi.

Quod Reuerentia vestra litteris 22. Maij datis à me petiit, ac scire desiderat, An S. Philippus Neri Societatem Nostram, antequam Congregationem Oratorij instituisse ingredi voluerit, idque à S. Patre Nostro Ignatio petierit, & hic illi certas ob causas negauerit: Ego id affirmare optimâ fide possum, verum esse. & S. Philippum id à S. P. Ignatio petisse; vt enim alios testes omitam, qui idem asserere possunt, Ego firmissima adhuc memoriâ teneo S. Philippum non semel id mihi in familiari colloquio affirmasse. Vt proinde Reuer. vestra tam certò id, ac firmiter posui credere, quamram meis verbis adhibendam esse fidem existimauerit. Atque hisce me sanctis Reuerentia vestra sacrificiis & orationibus iterum iterumq; commendo. Roma 28. Iulij 1636.

Reuerentia vestra

Seruus in Christo

Mutius Vitellefcus.

Quamvis autem ad Societatem à S. Ignatio admittus non fuerit, illam tamen semper amavit, & aliis commendauit, & cum S. Ignatio coniunctissimè vixit, & tanquam magnum sanctum veneratus est, tum ob alias causas, tum quia sæpe videbat S. Ignatij faciem, caelestibus coruscantem splendoribus, & miro lucis supernaturalis radios emittentem, in signum, vt ipse dicebat, *interna eius sanctitatis*, vt scribunt eius vitæ scriptores, & ego à S. Philippi familiaribus, qui hoc ex ore eius audierunt, accepti anno 1616. dum Romæ adessem primæ solennitatis, factæ in primo eius Anniuertario, in templo in quo sepultus est.

Ad S. quoque Ignatij consilium in rebus dubis confugere solebat, cuius & cum angeretur animo, vel solo recreabatur aspectu. Mortuo verò Ignatio, ad eius sepulchrum veniebat, cum esset in aliqua necessitate constitutus, & inde se mirè adiuuari sentiebat: quem admodum ipse S. Philippus narrauit dilecto suo spirituali filio, Abbati Marco Antonio Massæ Salernitano, & is Andree Sorbellongo

A a 3

ma-

Ribad. in
Compend.
vitæ S.
Iga. p. 382.

Gallon. A.
1538 9.
Laicus.
Baccius l.
3. c. 1. n. 12.
Aug. Man-
nus c. 261.

selectæ
historiæ.

Process.
Canoniz.
S. Ignatij.

magna autoritatis Prælati, postea Episcopo Eugubino, qui id iureiurando testatus est, dum Processus pro S. Ignatij Canonizatione conficerentur inter quos insertum hoc Sorbellongi Episcopi iureiurando confirmatum testimoniū, non semel legi.

CAPVT QVARTVM.

De aliorum Sanctorum nondum Canonizatorum erga Societatem Iesu beneuolentia.

PRæter hos in Sanctorum numerum relatos, non minore beneuolentia & honore Societatem Iesu persecuti sunt omnes ij, nullo prorsus excepto, qui primo Societatis sæculo ob vitæ sanctimoniam, & insignium miraculorum gloriam, sunt ab Apostolica sede in Beatorum Catalogum ritè relati, & concessio Diuino officio ac Sacrificio Missæ, Deo in memoriam & cultum eorum offerendo, honorati, aliq̄ue eodem honore & cultu (postea, vt spes est, confertendo) digni.

198. Inter hos primus Regni Arragoniæ Archiepiscopus & Patriarcha Valentinus, ex sacra S. Augustini familia, fuit B. Thomas de Villa noua, à Paulo V. Beatorum Pontificum adscriptus Catalogo, eximia vitæ sanctitate ornatus, & miraculorum luce illustris, copiosè in libris aliquot à Francisco Soto descriptorum. Is Valentiæ fundatum Societati Collegium adeo amauit, & in pretio habuit, vt si quem ex Patribus Societatis amoveri Valentiæ cerneret amanter exostularet, sibi auxilium detrahi, eo quod nostrorum hominum operâ, ad omnes Episcopalis muneris functiones, cum Sacerdotibus communès, perpetuò magna cum commendatione, & suarum ouium ingenti utilitate ac profectu vteretur, & sua cum illis consilia communicaret, ac si non Antistes esset doctissimus, (libris præclaris typo vulgatis celebris) sed vnus ex infimo Cleri gradu. Moriturus verò cum quandam haberet in nominibus pecuniam (nam ferè aliam non habebat, quam pauperum manus) eius partem ampliorem Collegio Valentino legauit: ratus illi hominum cætui copiosorem eleemosynam donandam, per quos viderat, & plures adduci ad Christianam pietatem animas Catholicorum, & Hæreticorum ad Christi onile: pluribusq̄ue per eisdem instrumenti ac medijs, non tantum prouectæ, sed etiam tenerè ac crescentis ætatis homines, non modo virtutum, sed etiam motum ciuiliū, ac honestatum artium excoli disciplinis, & ad S. Ecclesiæ ac Reipublicæ ornamenta auxiliaq̄ue formari.

199. Huic coæuus ex Sanctissimo Prædicatorum Ordine Ludonicus Beltranus, seu vt alij nominant Bertrandus, non tantum Beati appellatio-

ne ab Apostolica Sede officioq̄ue Diuino & Missa ornatus, sed Sancti titulo ab Hispanis & Italijs Historicis, iure optimo honoratus Regni Valentini splendidissimum lumen toto quo vixit tempore & in Europa & in Occidentali ad quam secesserat, India, Societatis fuit non amicus tantum addicissimus, sed etiam Patronus, adeo manifestus, vt plurimum accesserit nostris nomini apud omnes, cum cunctis pateret, à cæto viro non virtutum tantum extimiarum splendore, sed miraculorum quoque insignium luce illustri, non solum amari, sed etiam honorari, atque ab aduersariorum calumnijs Societatem defendi. Is præter alia erga Societatem honoris argumenta, P. Hieronymo Domenecho è Societate nostra Confessario vtebatur: & ad consilia adhibebat: imò cum de transeundo ad alium Ordinem (vti scribitur in eius vita) cogitaret, etiam de amplectenda Societate deliberauit, sed cum per leges Societatis id fieri non posset, vnus è Nostris (à quo id Romæ audiui) id ei dissuasit.

Quantus autem vir ille Sanctissimus fuerit, fusè ostendunt eius vitæ Scriptores nobiles tum ex S. Dominici Ordine, tum alij, tum testes in processu eius Canonizationis examinati. Nam cum esset in Occidentalibus Indijs, & verbum Dei prædicaret Hispanicè, Indi qui linguam non callebant Hispanicam, & varijs vtebantur linguis, vim tamen eius verborum intelligebant. Inter eos mortuam puellam reuocauit ad vitam: venenum bibit abundè sine nocumẽto villo: plurimos ægrotos tum ibi tum in Hispania viuens sanauit: ingens incendium & terrorem cunctis, qui videbant iniiciens, formato super illud Crucis signo, in eodem instanti ita restinxit, vt statim penitus penitusq̄ue cessauerit: multa futura prædixit: multa absentia cognouit: cogitationes occultissimas cordium patefecit, vt i & peccata in confessione celata. Sed hoc est rarius & ferè mirabilis. Cum Valentia quicquid ob remotam à se suam B. Bertrandi concubinam eum occidere voluisset, & contra eum exorare bombardulam conaretur, repente vidit eam sua in manu, in Christi crucifixi scriptam imaginem, esse conuersam. Quo miraculo commotus, ex equo desiliit, & procidit ad pedes Sancti, veniam petiit, & vitæ melioris inchoationem promisit. Cum vero B. Bertrandi anima separaretur à corpore, luculenta quadam lux seu splendor instar lucidissimi radij ex ore morientis exire visus est, qui mirificè totum illustrauit cubiculum, & omnes adstantes (qui frequentes vndique conuenerant) non mediocri stupore & consolatione affecit. Tanto insuper tamq̄ue admirando splendore B. Viri cadauer coruscavit, vt circumstantes hand secus quam in limpidissimo speculo proprias effigies in lucentibus eius carnibus intuerentur. Dum verò ante sepulturam corpus eius asseruaretur, audit

audita est à compluribus tam in templo quam in monasterio suauissima celestis harmonia, & suauissimus odor, ex toto eius corpore ab aëribus percipiebatur. O Felicissima Societas Iesu, quæ primo tuo sæculo tantæ sanctimonie virtutem, tui non tantum amantem, sed etiam laudatorem & defensorem habuisti, & quamuis non re (quia id per Societatis leges non licuit) plena tamen deliberatione animi, socium.

260. Præter hunc etiam Ioannes Mico, Hispanus doctissimus ex sacra Dominicanæ familia Theologus, fama miraculorum indyltus, tantæ Societatis Iesu à se tenerrimè amatam fecit, vt perditos homines implicatissimæque conscientie cum sani esse vellent, & suos mores componere animos iuduxissent, auxiliij consilijque causa mitteret ad nostros, maiore cum Societatis laude, quam referte modestum sit. Porro hac re non contentus, à maleuolorum obtreccionibus Societatem vindicabat, eiusque palam vsu crebroque consuetudine vtens, magnopere Societatis existimationi consulebat.

261. Hoc ipsum experta est Societas ab Alexandro Capochio Florentino, ex eodem S. Dominici Ordine, multis prædictionibus Prophetiis, aliisque veræ sanctitatis indicis commendato, descriptis à Seraphino Razzio cum aliis Beatorum Beatarumque vitis in Tuscia oriundis.

262. Hanc etiam benevolentie & venerationis affectum erga Societatem habuere B. Caietanus Thyaneus Fundator Clericorum Regularium ab Urbano VIII. & B. Andreas Auellinus à Paulo V. Beatis aggregati & B. Ioannes Marionus ex eodem illusterrimo Ordine Clericorum Regularium, quos vulgus, Theatinos appellat, omnes in Italia famæ sanctitatis indubia commendati, & ab Historicis fide dignissimis in vitis eorum impetris, merito laudati.

263. His accessit Petrus Nicolaus Factorius, Ordinis Minorum de strictiore obseruantia Sacerdos, admirabilibus Dei donis ac virtutibus cumularus, accuratè descriptis à Christophoro Moreno, & aliqua ex parte à Thoma Bozio commemoratus. Is Societatis homines eiusque institutum eximii laudibus pene ad aliorum inuidiam extollebat, beatoque putabat, qui eorum consiliis ac directione spirituali vterentur: occurrentes sibi tanquam Angelos venerabatur, summâ benevolentie & cultus significatione. Solebat vir iste, caelestem magis quam terrestris vitam ducens frequenter etiam in publicis locis ab omnibus abstrahi sensibus, mortuo similior, in quo raptus, quandoque viginti quatuor horas integras traducebat. A multis visus est quandoque immensa luce circumfulgens, plurimis plurimâ prædixit aliorum cogitata sæpè præuidit, atque ipsis cogitantibus, qui nihil eorum cuiquam fuerunt effati detexit: sæpius absentibus, & longissimo locorum interuallo seiuinctis, vo-

catus in vota, apparuit temporis momento, multos à morbis mirabiliter liberauit, quibus de improviso inuocatus, adhuc viuens apparebat.

Simili amore & obseruantia prosequabatur Societatis institutum, & personas B. Ioannes Dei, & B. Felix Capurinus ab Urbano VIII. ob clarissimam vitæ sanctimoniam ac miraculorum splendorem relati in Beatorum Confessorum numerum.

Eodem benevolentie affectu persecutus est Societatem Alexander Saulius, ex pmissima Congregatione S. Pauli, vulgo Barnabitarum dicta, ad Episcopale munus in Italia assumptus, qui vii S. Carolo Borromæo carissimus, communibus amoris significationibus, & studiis auctoritatem apud alios conciliabat, Societati maximam.

Denique omnes quorum notitia ad me peruenit, & quibuscum vixi sanctitatis opinione celebres, summa prosequabantur Societatem nostram benevolentia: vi fuerunt Ioannes Auila Cõcionator in Hispania Apostolicus, Gregorius Lopez, Martinus Nauarrus, Camillus de Lellis Fundator Ordinis ministrantium infirmis, Franciscus de Sales Episcopus Genuensis, qui Societatem tanquam sanctam commendat in præstanti libello Gallico, de Introductione veræ deuotionis edito, & non semel Neapoli & Romæ Italicè impresso.

Bartholomæus de Martyribus Archiepiscopus Bracharensis ex Ordine S. Dominici assumptus, qui etiam Collegium Societati Bracharente fundauit.

Alexander Luzagus Nobilis Brixienfis Societatis Candidatus.

Hippolitus Gallatinus qui ab adolescentia sua & postea Societatis spirituali institutione vsus est, & in eius templo suas deuotiones quotidianas expediebat: ibique admirabiles visiones habere solebat, quæ in eius vita Romæ impressa (in qua Gregorij decimi quinti concessu Beatus appellatur) multis miraculis ab eopatratis plena, narrantur. Hic vsus inter alios Confessariis è Societate P. Ioanne Saffarano, & P. Antonio Santarellò, (à quibus id accepi) magna verborum significatione protastabatur se plurimum debere Societati pro spirituali in via Dei institutione. Colitur Florentiæ tanquã Sanctus, & Apostolus illius Ciuitatis, magno omnium concursu in Sepulchro honorifico & splendido reconditus.

Iacobus Candidus, mihi Romæ familiariter notus, præstari doctrina & virtute præditus, sæper Societate nostrâ coluit, ab ea Philosophicis & Theologicis scientiis in Romano Collegio imbutus: quod deinde sæpenumero in publicis disputationibus inuitatus ad oppugnandas multorum Theologicas & Philosophicas theses illustrauit, etiam tunc dum à Paulo V. in domesti-

corum suorum numerum esset adscitus. Is primus fuit, qui ad S. P. N. Ignatij sepulchrum vetus, propè aram maximam positum votiuam tabellam appendit anno circiter 1599. sua inscriptione insignitam. Idem anno 1600. publicam concionem de S. Ignatij laudibus Romæ in nobili Nationis Florentinæ templo ad ripas Tiberis magnificè exstructo, habuit, & à me impetrauit vt ei res præcipuas pro illa concione ex S. Ignatij vita decerptas scripto (vt feci) traderem, & vt deantatis cancellis exornaret à Nobili quodam Florentino impetrauit. Factus à Paulo V. in quadam Italix Ciuitate Episcopus, Deo seruum suum honorante, & dono admirabili prophetiæ, & miraculorum gloria illustratus fuit in vita & post mortem. Legi accuratè processum informatiuum pro eius Canonizatione factum in Episcopatu eius, in quo præter multa valdè admiranda, tres ab eo fuscitatos mortuos testium oculatorum iureiurando probatos vidi. Et quo affectu beneuolentiæ is nostram Societatem profecutus sit, testes sunt omnes qui eius familiari consuetudine vsi sunt. Ego sanè hoc sanctè affirmare possum, me nullū e Nostris in Societate vidisse, qui eum affectu erga Societatem, & maxima de eius sanctitate existimatione superauerit. Quando arrepta occasione minima, de rebus nostris, verba facere inciperet, non solo ore & gestibus, sed ipso corde loqui videbatur, & quodammodo viscera effundebat in amplissimam Societatis omniumque eius rerum commendationem. Hoc in eo sapissimè pro arcta inter me & ipsum sanctæ amicitix necessitudine & cōuersatione per multos annos obseruari.

211.

B. Iosaphat Archiepiscopus Polocensis ex Ordine S. Basilij, vnionis cum S. Romana Ecclesia promotor indefessus, à Schismaticis Ruthenis Vitebsci pro Christi nomine, & fide Catholica, & pro Sancta potissimum vnione cum Ecclesia Romana, trucidatus anno 1623. & ab Urbano Papa VIII. Beatorum Martyrum Catalogo adscriptus anno 1642. 14. Decembris, & concessa recitatione Diuini officij ac Missæ die Natalis ipsius 12. videlicet Nouembris in Ecclesijs Vnitorum Metropolitæ totius Russiæ honoratus, tanti faciebat Societatem, vt palam diceret, se eum non habere pro bono Catholico qui Societatem Iesu non amaret. Idem cum semel in frequenti Nobilium confesso, præcipuæ nobilitatis virum, acerbis ad mensam contra Societatis homines inuehi audiret, grauiter iniuriâ Societatis commotus: Apparet, inquit, Magnifice Domine, te non esse ex numero prædestinatorum, qui tam sanctam Religionem verbis adeo iniuriosis, carpere non metuas. Iamque mensam relinquere statuerat, ni ille sinem maledictis fecisset. Dum esset Archiepiscopus Polocensis, & alijs nostris confitebatur, discedens Polocia adibat Collegium nostrum, benedi-

tionem pro itinere petens. Polociam rediens, primum omnium Collegium nostrum inuisitabat, & tum pro directione spiritali animæ suæ, & ouium suæ pastoralis curæ conceditarum, & pro alijs spiritalibus negotijs consilia à Nostris quaerebat, & sequebatur instar Nouitij, ex ore Magistri sui pendens.

Ioannes quoque Baptista Vitellius Fuliginij cum sanctitatis opinione mortuus (vt etiam vixit) summo venerationis & amoris affectu colebatur Societatem, ex quo ortum est, vt in priuato sui cubiculi oratorio, præter B. Virginis imaginem, aliam non habuerit, quam S. Ignatij nostri Fundatoris, & nostri B. Stanislai Kostæ, coram quibus suas ad Deum preces priuatas fundebat.

Illustres etiam sanctitate famina, quæ vixerunt à fundata Societate, eam valdè coluerunt. Inter quas Antonia Romana ob vitæ sanctimoniam à Thoma Bozio merito celebrata, & à S. Philippo Nerio laudata, Societatis Patribus pro suis Confessionibus ad mortem vsq; eorum institutione ac directione gaudebat.

Carharina de la Vela in Hispania celebris, Marina de Escobar in Hispania famâ eximia sanctitatis celeberrima.

Item Palitheia Senensis filia spiritalis nostræ Societatis, & Vrsula Benincasa cum fama sanctitatis & miraculorum Neapoli defuncta Anno 1618. 20. Octobris.

Claudat hoc caput B. Maria Magdalena de Pazzis supra nominata, & virtutum eximio splendore, & miraculorum in vita & post mortem gloria illustrissima, omnibusque gratis gratis datis ornata, quæ magno debet esse solatio addictis Societatis Iesu, & iis qui ad eam aspirant incitamento. Nam à pueritia ad finem vitæ vsa est Societatis Patrum spiritali institutione & directione, & experta in se alisque quantum emolumenti inde accedat. Societatis hominum operam, eiusque institutum amabat, & alijs commendabat quàm maximè. Hinc (vt alia, præteream) ortum est, vt sæpe Exercitijs spiritalibus S. P. N. Ignatij excoli ipsa voluerit, aliaque Moniales iis excolere ad magnam sanctimoniam accessionem solita fuerit: vt in eius Monasterio non alij Confessarij quàm Societatis Sacerdotes aliquoties in anno, iuxta Concilij Tridentini concessionem, ad generales Confessiones suas, & monialium mitrentur, vehementer desiderauit, & id fore, Deo reuelante cognouit: quemadmodum etiam Spiritum suum ab omni illusionum in reuelationibus & raptibus suis, esse liberum, ab vno Societatis Patre declarandum (vti optabat & petebat à Deo pro suæ animæ securitate ac solatio) diuinitus didicit, Deoque pro hac re tanquam pro singulari beneficio gratias egit. Renouationem votorum bis quotannis in Societate vsitatam, tanquam Deo placentem, & me-

riò in ea institutam in raptu quodam commendauit. Rector Collegij Florentini suo Cofessario P. Virgilio Cepario, dum ordinariam pro morte Societatis cum suis Consultoribus consultationem haberet vidit in Spiritu omnia verba quæ proferebat, ei à Spiritu S. inspirari. Et illam ipsam rem, de qua consilia suorum exquirebat, indicauit nominatum euidam Nouitia, olim in sæculo filie spirituali P. Ceparij. Cum Principissa Maria filia serenissimæ Hetruricæ Ducis Francisci, desponsata esset Christianissimo Regi Gallie Henrico quarto, & B. Mariam Magdalenam uisitasset anno 1600. suasque necessitates eius precibus commendasset: nominatum autem desiderium proles mascula, promisit illa se id patituram à Deo, (immo aliis id fore prædixit) dummodo tria ipsamet ad regni thronum euecta præstaret. Primò vt procuraret apud Maiestatem regiam, reuocari in Galliam Patres Societatis Iesu, dicens illi, hoc esse vnum ex magnis obsequiis, quæ illa posset præstare Deo in beneficium illius regni. Secundò vt procuraret extirpationem Hæresum, & reddaci regnum ad illum statum, in quo erat tempore S. Ludouici. Tertiò vt esset amatrix, pauperum.

Hæc Dei & Sanctorum iudicia & fauores Societati præstiti, sufficiens is, qui ad eam vocantur, ad amandam hanc Religionem & amplectendam: & ad spernenda iudicia contraria hominum, vel improborum (vbi sunt Hæretici & Catholici scandalose viuentes) vel proborum, non noscentium intimè Societatis institutum, & procedendi modum, aut à malenolis deceptorum fallis informationibus. *Sanctorum enim iudicia, inquit S. Chryostomus, nec ad gratiam neque ad inimicitiam sunt, sed ab omni sunt dubitatione libera.*

Ad hoc caput referri potest quod Deus seuerè puniat in altera vita eorum animas, qui in Societate vacillarunt in vocatione, etsi eam non deseruerint. Mea memoriâ ante annos circiter sexaginta apparuit Vilne noster quidam Coadiutor Sartor P. Petro S. Karga post mortem, rotus igneus, in ferreo vneo parieti infixæ fauces transeunte appensus: & causam dixit esse vacillationem suam circa vocationem, hoc est negligentiam in repellendis tentationibus, suadetibus vt Societatem desereret. Aliud (vt omittam multa alia) contigit Iaroslauicæ, quod hic referam, illis ipsi verbis, quibus scriptum est ab iis qui fuerunt eo tempore in illo Collegio.

Circa annum 1630. in Collegio Iaroslauicensi Societatis Iesu apparuit quidam frater è nostris, pia memoriâ P. Iohanni Wienensi, dicens, annis 14. se fuisse detentum in purgatorio, ob vacillationem in vocatione (ad quam tamen deserendam non conserat) petens ab eo orationes. Prædixit bonus Pater, in recreatione eam retulit visionem, orationes pro eo efflagitans, sed deri-

sus est, non solum coram præsentibus, sed etiam coram veniente cum R. P. Rectore, P. Stanislao Bronouovvs, qui per iocum dixit P. Wisnensi, vt eum participem efficeret eorum visionum. Promisit P. Wisnensis, & ecce cum venisset intempestâ nocte ille idem mortuus ad P. Wisnensem, remissus ab eo est, ad P. Bronouovvs. Venit igitur ad cubiculum dicti P. Bronouovski Rectoris tum Iaroslauicensis, pulsat, intrat, in medio cubiculi consistit. Inopinata visione perterrefactus P. Bronouovski, otius egrediens è cubiculo iubet orationes Patrum & Fratrum promittens. Postridie P. Wisnense vocato, & quod iocum eius non intellexisset paternè correpto (post eam etiam visionem statim in morbum incidens, aliquot paroxysmis incredulitatem suâ P. Bronouovski iussit) iussit, vt mortuum iterum ad se remitteret. Sequenti igitur nocte venit defunctus ad P. Rectorem, & cum eo placidè collocutus est, in discessu etiam amplexatus, cum mira animi delectatione, quod eum amplecteretur, qui certò in celo futurus erat. Hæc cum ab aliis, tum ab ipsomet P. Stanislao Bronouovski pro Superioratu Periaslauum discedente, audiui Ostrogij, dum ei pedes (vt hostij, qui eò venerat) lauaret. In fidem huius rei me subscripsi, rogatus à R. P. Nicolao Lancio. Cracouicæ 29. Augusti 1642.

*Stanislaus Szozepanowski
Societatis Iesu manu propria.*

Hanc ipsam Historiam confirmauit, & fufius descripsit meo rogatu, R. P. Matthias Paluszkievvez Theologie professor, & in Collegio nostro Cracouicensi Theologicorum studiorum Præfectus, qui eo tempore Iaroslauicæ Rhetoricam in Collegio nostro docebat, & nomen huius fratris, Magistri infimæ Grammaticæ (qui P. Wisnensi & P. Rectori apparuit) ait fuisse, Alberti Mohouovski. Quod ipsum confirmauit R. P. Iohannes Krempski, professor Theologie in Collegio Cracouicensi, qui tunc, dum hæc res contigisset Iaroslauicæ, & publicè narraretur, tertium probationis annum, iuxta morem Societatis peragebat. Amborum scripto data mihi testimonia indubitata, hæc de re conseruo, & habere hæc de re testimonia P. Bronouovski & P. Wisnensis, quibus hic mortuus, apparuit, sed pridem sunt piè mortui, antequam huius rei notitia ad me peruenisset.

CAPVT QVINTVM.

Responsio ad ea quæ Societatis Homini bus obicitur.

Qvod legimus in sacris literis, à Iudæis S. 219. Paulo Apostolo dictum, de primitiua & Act. 28. 23. florente Christi Ecclesia, quia vbique ei contradicitur: hoc experitur Societas Iesu vbique & semper

per experta est, & experietur deinceps si erit Deo accepta, & si sua munia rectè obibat sine humanis respectibus, ad solius Dei gloriam sincerè promouendam & defendendam intenta. Quia ut ait Apostolus: *Quem diligit Deus, castigat.*

Heb. 12. 6. Et, ut ipse Dominus dixit in alio loco per dilectum suum Discipulum, *Ego quos amo, arguo.*

Apoc. 3. 19. *castigo.* Et hic fuit Dei mos semper. Hinc Proverb. 3. 12. scriptum est: *Quem diligit Deus, corripit, & quasi Pater in filio complacet sibi.* Quocirca hanc S. Raphael causam attulit tribulationum

Tob. 12. 13. *Tobia: Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* Ideò dum Nostri in Lusitania non

Orland. 220. *inutiliter nec per ignaviam tempus exigent, eisque ingenti populi plausu ad voluntatem fluerent omnia, unum illud crucis amatores angebat, quòd nulli infortunibus exercebantur: quibus si diu carerent, dicebat Xaverius, videri sibi nequaquam fideliter militare.* Didicerat hoc à S. P. Ignatio idem sentiente.

Orl. 11. n. 60. *Quocirca cum Archiepiscopus Toletanus Silicau in Templum curasset edicti anathema, ne quis è suis populis apud nostros aut peccata confiteretur, aut alia Sacramenta suscipere, neque Parochus quispiam aut Ecclesie Toletanae Sacerdos, quenquam è Societate, in suis Templis permitteret, vel concionari, vel vulgo Sacramenta præbere, ac ne vii quidem suo iniussu ad rem Diuinam cultu vilo apparatus, sacrorum, & Ignatius re cognita, hilari statim fronte explicata, dixit: quòd iis literis nunciabatur, id in latis numerandum videri. Ut postea euenit cum magna commendatione Societatis, & confusione eius Adversariorum.*

221. *Meritò in latis numerandæ sunt persecutiones, Primò, quia ut S. Augustinus scripsit: Coniectura est, cum te Deus immensis persecutionibus corripit, te in electorum suorum numerum destinasse: nec tantum coniectura, sed certum argumentum eò quod Apostolus dicat: Quos presciuit, & predestinavit conformes fieri imagini Filij sui, id est vt benè explicat S. Augustinus, Vasquez, & Cornelius, predestinavit ad hoc, vt patiantur sicut passus est Filius Dei Christi autem tota vita fuit crux & martirium: vt docent S. Ambrosius S. Bernardus, & B. Laurentius Iustinianus.*

222. *Secundò, meritò in latis numerandæ sunt persecutiones. Quia ut ait S. Gregorius: Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit. Et vt dicit S. Chryostomus: Si flagellat proprium filium quem recipit, qui non flagellatur, sine dubio, non est in numero filiorum.*

223. *Tertiò, quia vt scribit S. Leo. Quando studiosiores pro nostra salute fuerimus, tantò nos vehementius aduersarij impetent.*

224. *Verumenimverò, quemadmodum S. Stephanus Protomartyr, à quinque classibus Iudæorum persecutiones patiebatur, ita Societas à totidem generibus hominum, ea quæ sustinet, patitur: nimirum ab Hæreticis, ab Ethnicis, à Catholicis vita scelestâ contaminatis, ab aliquibus Prælati, & Ecclesiasticis ob priuatas quasdam causas, Societati immeritò offensis,*

denique à quibusdam viris probis, finitè in formatione maleuolorum vel leuium hominū seductis, & deceptis, aut inuidiâ laborantibus. Vt enim B. Laurentius Iustinianus ait: *Demon de inuicis virtutum viros aliter atque impugnat, nunc maius conficitur lorum animos commouet, nunc bonorum etiam sub bo. c. 6. ni zelo irritat contra illos: fit, diuinâ dissonantia clementiâ plerumq; vt iste sit confusus conflictus, vt neque qui impugnatur, neque qui infestus est, mysterium iniquitatis agnoscat.* Sed quæ hæcenus passa est Societas à talibus, per exilia, per carceres, per detractiones, per libellos famofos calumniis & mendaciis plenos, per rapinam famofos bonorum per usurpationem iniquam, ac per impedimenta iurium iis debitòrum, per lites iniuriosas iis intentatas, per excommunicationes & interdicia iniustissima proclamata, & aliis ab odio & furore ac inuidiâ inspiratis modis, his similia & maiora, multi eximij in Sancta Ecclesia Sancti, benè de Ecclesia meriti, passi sunt (vt ostendi alatis exemplis, in Opusculo de modis portandæ Christi crucis) & alij sanctissimi Religiosorum Ordines, præsertim Mendicantes. Quis mirari, inquit S. Isidorus Pelusior S. Chryostomus dicitur, si sancti etiam viri bello exagitantur: Ex bellis enim præclariora trophæa, atque ornatiores spolia esse videntur.

Ne tamen hæc linguarum & calomorum bella nocerent aliis, & à religiosa vita absterrent ad eam aspirantes, post antiquiores S. Ecclesie Doctores, Chryostomus & Hieronymus, S. Thomas Aquinas, & S. Bonauentura scribere coacti sunt defensorios Tractatus Religiosorum: in quibus responderunt ad ea quæ obieciuntur. Ideò S. Thomas edidit Opusculum decimum nonum, contra impugnantem Religionem: & S. Bonauentura Tractatum de Trinitate Paupertate Christi, & pluribus post annis Opusculum cui titulus, Apologia Pauperum scripta contra Cyrillum de Abbatis Villa. Et ille quidem, in Prooemio Opusculi decimi noni, eos qui impugnant Religiosos, appellat *Amisillos Diaboli*, Diuina gloria & humane salutis inuidiam (quos ad persecutionem Religiosorum incitat) & Diaboli inimicos: super populum Dei, vt ait Psalmista, malignantes consilium, & cogitantes aduersus Sanctos Dei, & viros caelestes, iuxta illud S. Gregorij Papæ illos precipue reprobi in sancta Ecclesia persequuntur, qui multis conspiciunt profuturos, idq; eo animo eos auferere, primò, vt ipsos annihilent: secundò, vt si hoc non possint, saltem eorum famam destruant apud homines, vt in eis fructificare non possint, vt nomen eorum in fama non habeatur. Nominatim autem commemorat antiquos Religiosorum Mendicantium inimicos, & persecutores, excelsisse pro possessi à consorcio studentium, & conatos esse impedire predicationem, & confessionum audientiam: quibus in populo fructificabant, & paupertatem eorum ac perfectionem vitæ blasphemasse, elemosinas subtraxisse, & non solum verbis eos infamasse, sed etiam literis per-

niserum orbem directis, non contentos, iniquitatem propriam deorare, vel proximos ledere, sed quod semel oderunt, per totum orbem insinulare, & ubique blasphemias seminare. Et ita, inquit, prædicatorum malignantium nequitiam comprimere intendendo, viginti quinque capitibus fusè tractatis, Religiosorum Mandicantium viuendi rationè defendit.

Quin & Alexander quartus Papa, quosdam Magistros & Scholares ac Auditores, Academiæ Parisiensis Professores, Mendicantium aliquos infestantes, in Bulla quadam ait, Euidenter cognosci, quod ipsi non pacifici, sed auctores scandali, non Dei sed Sathane filij vocari delectantur. Charitativè ordinem adeo pervertentes, quod non solum à seip-sis, sed etiam ab aliis excludunt damnabiliter pietatis studium, & desiderabilem nobis super omnia salutem impediunt animarum.

Ego abstinere à tam graui censura, nos dictis & scriptis denigrantium sed tanquam amicos tractabo. Magni enim amici sunt, qui nobis suppeditant multas & magnas occasiones meritorum in mundo, & coronarum æternarum in Cælo, dum has æquo & libenti animo ferimus ab iis illatas iniurias, & eos amando, oramus pro ipsis, & bona pro malis, (benefaciendo) reddere satagimus, & reddimus, dum possumus. Factis enim exprimerè volumus illam B. Baptiste Veranæ Franciscanæ doctrinam. Quando, inquit, anima crescit in gratia, non cognoscit amplius inimicos, imò quamlibet personam, qua adiuuat ad salutem (vbi adiuuant offerentes materiam patientiæ) cognoscit pro amico. Ideo meritò Sanctus ille Monachus Stephanus, laudatus ob id, à S. Gregorio Papa, eum sibi amicum credebat, qui sibi molestie aliquid irrogasset, & omnes suos aduersarios, nihil aliud, quam adiuutores estimabat. Adiuuabatur enim ab iis, ad altum in celis locum assequendum. Quocirca benè monet S. Chrysostomus, vt eos, qui hostiliter nos persequuntur, magis diligere studeamus, vt ipse eos, qui nobis innumerorum bonorum sunt auctores.

Respondendum tamen est præcipuis siue contumeliis, siue admirationibus & irrisionibus quorundam. Benè enim docet S. Thomas Doctor Angelicus, Tenemur habere animam paratum ad contumelias tolerandas, si expediens fuerit: quandoq; tamen oportet, vt contumeliam illatam repellamus; maxime propter duo. Primum: propter bonum eius, qui contumeliam infert, vt videlicet eius audacia reprimatur, & de cætero talia non atterent, secundùm illud: Responde stulto, secundùm stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo, propter honum multorum, quorum profectus impeditur, per contumelias nobis illatas. Vnde Gregorius dicit, hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium sibi verba compescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant, & ita in prauis moribus remanentes, bene viuere contemnunt. Nos tanè hæc, contra nos linguarum & manuum, sagitta minimè lædunt.

Mundus (vt dixit Deus Patet S. Catharina Senens) percutit exteriorem corticem corporis eorum: putans eos offendere, sed ipse ab eis offenditur: quia sagitta que non inuenit vbi possit intrare, illud redit ad sagitantem. Ita mundus operatur cum sagittis iniuriarum, persecutionum atque murmurationum suarum, sagittare volens istos perfectissimos seruos meos, sed eis nocere non valet. Nam hortus animarum eorum est valde clausus, & non inuenit vbi possit intrare. Ideo sagitta redit ad eum qui sagittauit veneno culpa venenata: seruos autem meos & amicos nullo modo ledere potest. Et, si forte modicum in corpore ledat, animam verò vel in minimo ledere non potest, immo beata simul & dolorosa consistit. Beata quidem est propter vnionem & affectum charitatis quam habet in se: dolorosa verò propter peccatum proximi.

Solatur nos inprimis Domini Iesu, Ducis huius militiæ præmonitio dicentis: Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis, odio habuit. Si de mundo fuisset (absoluendo à peccatis, concubinos, vsurarios, & similes, potando, saltando, graua scelerata in concionibus, confessionibus, & priuatis colloquiis non corrigendo, & similia faciendo more mundanè vinentium) Mundus quod suum erat, diligeret: quia verò de Mundo non estis, propterea odit vos mundus. Non est seruius maior Domino suo, si me persecuti sunt, & vos persequuntur.

Solatur nos id quod scribit S. Chrysostomus. Fieri non potest, vt qui virtutibus dediti sunt, ab omnibus audiant bene semper: & illud præterea, ne virtutis curam agentibus viris, multi vbiq; detractores insurgant. Bona enim apud omnes fama, signum certè vel maximum est, haud multam sanè virtutis haberi rationem. Quomodo enim à cunctis laudatur, si quis affectos iniuria homines ab improbis eripere studeat: Rursus verò si peccatores castigare, iustos laudare velit (vt par est) laudabit hos quidem, vituperabit illos: Ita qui virtutis exquisitus imitator esse voluerit, nec vilius præterea nisi Dei laudem querere, is ab omnibus laudari, & bene semper audire nullo modo poterit. Quippe in virtutem multa vsque viri congelascent insana.

Est & altera causa, ob quam Dæmon Societatem persequitur, quia videt tam multos infideles & hæreticos & impios per eam Deo optulante esse ereptos & quotidie eripi in India Orientali & Occidentali, in Iaponia in Regno Sinesi, in Germania, Polonia, Lithuania, Austria, Bohemia Moravia, Silesia, & alibi, quam ob rem etiam hæresi infectarum ciuitatum Magistratus & ciues alios patiuntur apud se Catholicos, nostros nequaquam, quia vident & audiunt, plurimos à Lutheri & Caluini hatis ad Ecclesiæ Romanæ gremium per nostros homines adduci. Quam rem pulchrè ponderans, vt solet omnia, S. Chrysostomus, circa illa verba Apostoli: ostium mihi apertum est magnum, & aduersarij multi, sic ait: Si magnum ostium, quomodo aduersarij? Et paulò post responderet: Quod multi adeo reluctentur, indicium est Euangelica

231. dial. c. 78.

Ioan. 15. 18. 20.

232. h. de virtutibus & vit.

233.

h. 43. in 7. Cor.

victo-

victoria. Nusquam enim nocentissimus ille aduersarius irritatur grauius, quam cum suorum instrumentorum multa sibi eripi videt. Aduersus eos autem qui humilia & leuia operantur, nihil inuebitur lethalis illa bestia.

orat. 7. Solatur nos illud, quod Dio laudat ex Antisthene, commendatum ab Antonino. Etiam cum benefeceris, male audire, regium est.

Chr C6c. de 8. beat. H. praef. in L. Paralip. Solatur nos id, quod dixit S. Chromatius Aquileiensis Episcopus, appellatus à Hieronymo, sanctissimus & doctissimus: Non est dubium, quia benefacto comes est semper inuidia. Nam vbi ceperis rigidam tenere iustitiam, insolentiam repercutere, incredulos ad pacem Domini conuocare, vbi ceperis denique à mundanis hominibus & erroneis discrepare, statim persecutiones oriuntur, necesse est surgant odia, amulatio laereret.

234. l. 2. ep. 114. Solatur nos, quod ij qui nos impetunt, nulla sunt à nobis affecti iniuria, sed ij ad quorum spiritualia obsequia Ecclesiastica prompti semper sumus, illique nos impendimus, & quorum vice portamus pondus diei & æstus, seruientes animabus, illorum curæ commissis, nocte & die, iudicentur à Sanctis, non à nobis homines valde improbi, quibus displicere, iudicio Sanctorum & Sapientum, laus nostra est: Perdita ac profligata improbitatis mihi esse ille videtur, inquit S. Ildorus Pelusiota, non qui eum, à quo iniuriam & contumeliam accepit, vicissim, verum qui meliorem, atque omnium laudibus celebratum, odio & cauillis insectatur. Ille enim etsi virtutis fastidium minime ascendit, at iustam tamen causam odij habere videtur. Hic autem, cum nulla causa subsit, non tam cum homine, quam cum virtute bellum gerit, ac bona omnia funditus euellere conatur.

235. fasc. amor. c. 11. col. 5. Solatur nos id, quod scribit B. Laurentius Iustinianus. Huiusmodi odium, testimonium sanctitatis est, virtutis decor, innocentie præco, pedisequus gratie, bonorum morum denunciator, & rationale argumentum predestinationis eterne. Gaudeat igitur, quem Mundus persequitur, malorum lingua dilaniat, & Diaboli exercet nequitia. Illum enim mundus conatur euertere, quem diligit Christus. Quem verò suo amore Christus efficit dignum, mundi permittit tolerare flagella.

236. l. 8. ep. 36. Solatur nos Gregorij dictum: In tanto existimet se Deo placuisse quis omnipotentis, quanto se peruersis hominibus displicuisse cognoscit.

237. Cast. Maf. 7. c. 4. Solatur nos præclarum dictum S. Tereciæ, multa etiam à viris bonis passæ: Semper, inquit, obseruatum est, eos qui Christo Domino viciniore & propinquiores fuere, plus alis, laboribus, & aduersis lancinatos & diuexatos fuisse. Et alio in loco. Certissimum est, per viam difficultatis ac laborum, à Deo conduci eos, quos multum diligit, & quod magis eos diligit, ed etiam per grauiore difficultates eos conducere. Itaque vt S. Ildorus Pelusiota scribit: Quem admodum Apostoli fortitudine animiq, magnitudine sepe, diuinoq, auxilio instructi atque armati, tot bellis exagitati, & certaminum causa, satis amplam conso-

lacionem capiebant, (non enim sua, sed Dominice glorie causa, ea patiebantur, qua patiebantur) ac primum non inuidia, qua pravorum virorum successibus discrucari solet, eos læsit, eodem modo nos quoque, cum non ob improbitatem nostram, sed pietatis ac iustitie causa, malo aliquo afficimur, animis consternari minime debemus: Nobis enim etiam ante futuras coronas, certaminum causa sufficit.

Et nobis applicamus illud, quod S. Cyprianus Martyr scripsit Antoniano, defendens S. Cornelium Papam calumniis impetitur: Quod quaedam de illo inhonesta & maligna iactantur, nolo mireris: cum scias esse hoc opus semper Diaboli, vt seruos Dei mendacio laereret, & opinionibus falsis, gloriosum nomen infamaret. Vt qui conscientie sua luce clarificum, alienis rumoribus sordidantur. Commordeant ergo nos, vt ait Seneca, citius multo frangunt dentes, quam impriment. Et sicut S. Ecclesia, vt scribit S. Ildorus Pelusiota, ita Societas eius pars, oppugnata est, sed non oppressa, verum is ipse qui eam ex-

tinguere tentauerunt, splendidior emicuit. Nostra persecutionibus creuit Religio (ita & Societas) in pace deteriores facti sunt Christiani: vt inter alios Sanctos obseruauit S. Gregorius Nazianzenus. Quapropter possum applicare Societati illud dictum Christi Domini, quod audiuit ex sanctissimo ore eius Ioannes Hispanus è Metymna Campi Sacerdos Capuccinis, vit sanctissimus, vt refert Zacharias Bouerius in præclaris Annalibus huius sanctissimi Ordinis. Fratres mirari desinant: si hanc Congregationem hæcenus tot terroribus concussam, tot persecutionum machinis oppugnatam, tot demonum tentationibus exagitaram, tot denique ac tantis calamitatibus tum tempestatibus iactatam volui. Vndique illa tentanda ac probanda fuit, vt diuinum hoc, mihi acceptissimum opus esse ostenderetur. At verò expleto probationis tempore à me præstito, nihil est quod meuiant, ea enim, virtute mea excreuerunt, amplificabitur, dilatabitur, atque in orbe proficiet: demum eam metam attinget, ad quam altissimo meo consilio ac Sapientia præordinata fuit. Sed iam ad rem ipsam veniamus, & discutiamus ea, quæ quibusdam in nobis displicent.

PRIMA ACCVSATIO.

IN primis damnant aliqui in Societatis hominibus, communem cum cæteris secularibus victus rationem, nulla fere peccoliarum ieiunia, non abstinentiam à carnibus habentem, nulla ex regula præscripto ciliicia ac similes carnis macerationes adhibentem. Quibus primum illud monitum opponimus Apostoli: Qui non manducat, manducantem non iudicat: nec se manducanti carnes, ab his abstinens, ob id anteponat, cumque superbè despiciat. Si à cibis abstines, inquit S. Ildorus Pelusiota, quid conuicius & maledictus iquam carnibus vesceris? præstiterat enim illis ingeritari, quam his contaminari. Quod si ab illis abstine-

his infeceris & conspurcaris, ei similis es, qui nonnihil precatur. magna autem ex parte Deum impiis & contumeliosis vocibus incescit. Sed quomodo Deum is, cum eius seruis profcindit? Iuoco, quia dixit Deus: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Alio qui secus faciendo, illam incureret reprehensionem S. Bernardi, eos Religiosos perstringentis, qui ieiuniis maioribus addicti, & abstinentiis alios tanquam delicatulos carnibus vescentes contemnebant. Repleti, inquit, ventrem sabbatam, mentem superbiâ, cibis damnamus saginatos: quasi non melius sit, exiguo sagimine ad vsu vestis, quam ventoso legumine vsque ad ructum exsaturari: & præcipue, cum Esau non de carne sed de lente sit reprehensus: & de pomo Adam non de carne damnatus. Itaque vt S. Isidorus Pelusiota scripsit iunioribus Monachis: Si monasticam vitam legitime colitis ieiunantes, à fastu alienos vos præbere. Sin autem hoc nomine insolecitis, carnes potius edite. Scimus S. P. N. Ignatium nostri Ordinis Fundatorem, cum Societatem nostram conderet, præter diuinum magisterium, quo leges eius instituit, ac viuendi rationem nostris hominibus præscripsit, præstantes ad consilium adhibuisse Medicos, qui decernerent, an posset suis tot & tantis mentis & corporis laboribus perpetuò vacaturos, plura quam Ecclesiastica ieiunia & abstinentias iniungere. Medici autem re diu agitata, in hanc venere sententiam, ni suos vellet maectare, nulla præterquam Ecclesiastica ieiunia, & abstinentias illis præscriberet, permitteret e. Sanè bene ait S. Diadochus in suis ad perfectionem doctorinis: *vt corpus multo cibo onustum languidam & segetem efficit mentem. sic nimia continentia victus, debilitatum facit, vt ea pars anima, qua in contemplatione versatur, in mestitia sit, & in fastidio sermonis. Oportet igitur ad motiones corporis (addo ego, ad labores assiduos mentis & corporis, in studendo, docendo, meditando, conciones, libros, lectiones componendo, ægros in fordidis Xenodochiis, alios ad carceres fætidus detruos, inuisendo iacentes infirmos sub dio absoluendo, huc illucque pro lucro animarum discurrendo) cibos etiam accommodare. Nec enim infirmo corpore esse debet qui certat, (qui toties subit labores, quales subimus) sed ita firmo, vt sustinendo certamini par esse queat. Et S. Gregorius Naniangenus: Si debilitare corpus & conficere studeo, iam non habeo quo socio & opitulatore ad res præstantissimas vtar. Nimirum haud ignorans, quam ob causam procreatus sum, quodq; me per actiones ad Deum ascendere oporteat. Quamuis autem extraordinariis in Ecclesia ieiuniis & abstinentiis non sumus dediti, tamen debiliores sumus quam multi alij iis dediti, & plures quam alibi apud nos consumuntur tabe, exangues fiunt, & tam debiles, vt facillimè morbis grauissimis tententur, & opprimantur, in debilitata his mentis & corporis laboribus naturâ. Inde præstantissimus quidam in Lusitania Medicus mirabatur, nostros studiis vacan-*

Lancicij Opusc. Tom. 2.

tes, dum leui etiam febricula laborarent, debiliorem habere pulsum, quam quosdam Religiosos magnis ieiuniis deditos, dum fere agonizarent. Quocirca S. Paulus Apostolus dans modum viuendi iussu B. V. Mariæ, Monialibus S. Franciscæ Romanæ, iubet eas etiam carnes certis diebus hebdomada comedere: vt scribitur in vita eius Romæ edita Anno millesimo sexcentesimo quadagesimo primo. Et Christus Dominus in Regula, quam proprio ore dictauit S. Brigittæ, cap. 9. carniem esum concedit. Hinc SS. Patres, & alij vitæ asperitæ dediti, improbarunt nimiam corporis afflictationem, ne per eam bona maiora ad Dei gloriam promouendam impeditentur. S. Basilius, S. Gregorius Nyssenus Cassianus, S. Franciscus, Richardus de S. Victore, & alij. Et in quibusdam Ordinibus, qui à carnibus abstinent mitius quam Carthusiani, oculis meis vidi in diuersis Regnis, vt ab ipsismet fide dignissimis audiui, carniem delicataram, autum esum concedi quia aliquo languore, vel pituita, & catarrho laborant. Quæ res à discreta superiorum indulgentia & charitate profecta, magnam commendationem meretur apud prudentes rerum æstimatores. Sed nostrorum hominum labores mentis & corporis, verè non minùs nos debilitant, qui alios petuuta, languor, & catarrhus proinde nullus vitio nobis debet vertere, quod illis diebus vescamur moderatè carnibus & quidem vilibus, bubulis, agnibus quibus Ecclesia omnibus earum esum concedit. Itaque & qui abstinent propter Deum à carnibus, & magis cæteris ieiunant, sanctè id faciunt, laudandi sunt & honorandi: & qui carnes moderatè comedunt, nec tam sæpe ieiunant, vt vires necessarias, pro laboribus mentis & corporis in auxilium animarum & sanctæ Ecclesiæ ministeria conferunt, sanctè faciunt: non sunt vituperandi: vtri melius, quam bene vti que, Deus erit iudex.

Benè dixit S. Catharina Senensis alloquendo Deum Patrem c. 378. suorum dialogorum. Tu vis nos seruire tibi ad modum tuum, & diuersimodè ducis seruos tuos, propter quod hodie indicas, quod nullatenus intrinsecum creatura tua iudicare debemus. & hoc maxime de seruis tuis. Vnde alios videmus currere per viam penitentia fundatos in mortificatione corporis: alios in humilitate, in occidendo peruersam voluntatem: alios in fide viuâ: alij quidam per misericordiam accedunt, & alij totaliter dilatati in charitate proximi, relinquendo seipsos. O quam regaliter progrediuntur isti. O quam aduertunt fieri secundum ordinem voluntatis tue: & idèd in omnibus que operantur creaturae tue, considerant voluntatem tuam, nunquam vero voluntatem iudicant creaturae.

Sanè factissimè illi veteres Eremitæ abstinebant, non solùm à carnibus, sed etiam à piscibus, & à lacticiis, & à vino, & à iusculis, & ab oleis coctis, & in tuguriolis incommodissimis perpetuò, habitabât, nec tamen ob hanc abstinentiam

Bbb tiam

242. 207
1. 4. c. 4.
pag. 2. 7.
Reg. Salu.
cap. 9.
Bas. Reg.
br. 1. 8. & l.
de Virgin.
Ny. Cl. de
Virg. c. 2. 2.
Cass. l. 11.
inst. c. 6. &
l. 1. c. 8.
Bonau. c. 5.
vir. S. Frac.
Ric. de ex.
term. mali.
ct. 2. c. 7.

243.

244.

Ruffin. l. 2. Vit. PP. cap. 16. Pallad. in Laus. c. 63.

Ruffin. l. 3. n. 97. & 131. Paschas. c. 14. n. 2.

Rom. 14. 3.

245. h. 10. in Genes.

Doctri. PP. n. 12.

tiam meliores iudicati sunt à Deo, secularibus quibusdam; ab usu communi carnum non abstinentibus. Hinc S. Paphnutius oranti Deum, ut sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur, respondit Angelus, quod similis esset Symphoniaci cuiusdam, qui in vico illo cantandi arte victum quarebat. Post aliquod tempus, cum Paphnutius sanctius vixisset quam antea, & Domino supplicasset, ut sibi ostenderet, quis sibi similis esset super terram, sic iterum vox Domini ad eum dicens: similem te esse nosco, primario vici illius qui est in proximo. Tertio denique cum Paphnutius perfiteret in ieiuniis, & orationibus, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens, & orasset Dominum, ut sibi ostenderet, cui similis haberetur inter homines, rursus ei vox diuina respondit: similis es negotiatori, quem videris ad te venientem, qui viginti millibus solidorum mercimonia tribus navibus deferbat ex Thebaide. Sic B. Macario Abbati, à carnibus & piscibus & lacticiis perpetuò abstinenti, Deus dixit: Macari, nondum ad mensuram duarum feminarum coniugarum pervenisti, quæ in proxima habitant civitate: quæ fallæ sunt ei postea, se adhuc maritorum consuetudine uti, ut scribit Ruffinus. Et S. Antonio Abbati celebruntio, diuinitus dictum fuit: Antoni nondum pervenisti ad mensuram Coriarij, qui est in Alexandria.

Sic ergò tam magni sancti, adeo in Ecclesia Dei celebres, perpetui Eremitæ, à carnibus, piscibus, lacticiis, iusculis, & coctis oleribus, ab hominum conviciò abstinentes, assiduis cõtemplationibus & orationibus dediti, in maiore austeritate vitæ, quàm nunc vigeat in aliis Ordinibus constituti, diuino iudicio non fuerunt iudicati meliores secularibus, vescentibus carnibus, & immeritis in negotiis civilibus, ac rei familiaris curis, sed eis postpositi: nemo à carnibus abstinens, ob id se perfectiorem putet, & se anteponat manducantibus carnes: verùm ut monet Apostolus: Qui non manducat, manducantem non iudicat: etiam si se putet æqualem sanctitate S. Paphnutio, S. Macario, S. Antonio; quia ut ait S. Chrysostomus: Sunt profectò vitæ, quibus fiducia ad Deum ianua aperiri possunt, multò maiores quàm ciborum abstinentia.

Extat, ut omittam alia, in vitis SS. Patrum, aptum ad confirmandam doctrinam hanc S. Chrysostomi, responsam cuiusdam religiosi senis, quem cum interrogasset quidam iuuenis: Oro te Pater, dic ex animi tui sententia, quid tibi videtur: Duo fratres sunt, quorum alter in tuguriolo suo quietes perdurat, & ieiunium quandoque vsque ad sextum diem producit, nec interim consuetos sibi labores quicquam remittit: alter verd vnius rei satagit, ut agrotis inferuiat, dic obsecro, cuius viuendi genus videtur Deo acceptius? Cui senex: Non opus hic, inquit, deliberatione multa, dico, si frater ille qui sex diebus protrahit ieiunium suum ipse naribus sese suspendat, illi alteri, qui agrotantibus ministrat, pro merito, neuiquam æqualis esse poterit. Si ergò agrotantium corporum cu-

ra, & obsequium illis ex Dei amore impensurum, iudicio huius religiosi Patris, præstantiora sunt ieiunio. multò magis animarum, quæ sunt præstantiores corporibus, curæ, & obsequia pro illis suscepta, docendo in scholis, libros pro conversione hæreticorum, pro defensione & illustratione sanctæ fidei, pro promotione animarum in spiritu, pro instructione rudium & ignorantium, pro auertendis curiosis à lectione librorum, pro rerum spiritualium maiore enucleatione scribendo, carceres, agrotos in Xenodochiis visitando, rudes pueros instruendo, in simo iacentes mendicos à peccatis abfoluendo, itinera molesta pro iuuandis animabus & conuertendis faciendo, (quod à Societatis hominibus sit) ieiunij molestia sunt meliora. Quicquid dum non ita stricto & fœuero ieiunio affliguntur corpora, his charitatis laboribus & molestiis ex Dei amore indefessè & vbique gèntium toleratis, accusari tanquam delicatuli non debent, & abstinentibus ab etu carnum postponi. Et ut dixit Deus Pater S. Catharine Senensis, Cauendum est iudicare, quengquam in maiore perfectione consistere, licet amplius in maiori penitentia corpus affligat, illo, qui maiorem penitentiam agat. Nam virtus vel meritum ipsorum in hoc minime consistit: quia malè succederet eis, qui nequeunt ex causa legitima facere penitentiam actualem, sed solummodo in charitatis virtute consistunt, condita lumine vera discretio, nam aliter non valeret. Ideo offèdit Deus, quantoperè displiceant ei qui ob esum carnum, de feruis Dei scandalizantur. Cum enim Stephanus frater eius secularis valde religiosus & secundum Deum viuens, carnes comedentem vidisset, & ob hanc causam scandalizatus esset, ac corripuit, mox in extasi raptus, vidit quendam dicentem sibi: quare sic de Presbytero scandalizatus es? quia illum vesci carnibus vidisti? Nescis quia necessitate compulsus, & propter obedientiam id fecit; nempe propterea scandalizari, non debuisti: nam si merita & gloriam fratris tui videre cupis, retrò conuertere & videri. Conuersusq; vidit fratrem suum crucifixum cum Domino. Atq; ad eum, is, qui illi apparuerat: Ecce in qua gloria frater tuus est. Possunt ergo comedentes carnes ex necessitate, esse crucifixi cum Christo, & gloriosi Dei iudicio.

Certè S. Elias Propheta, non plures sustinuit mentis & corporis labores, quàm Societatis operarij, & Magistri Scholarum, & Coadiutores ad officia domestica deputati, & tamen ad cõfortationem & refectiõnem corporis, tam pro prandio quàm pro cœna, carnes ei quotidie mittebat Deus: Corui, inquit facit textus, deferbant ei panem: & carnes mane: similiter panem & carnes vesperi. Neque hoc Dominicum preceptum (sic enim appellatur à S. Basilio) vllus sana mentis aut S. Eliæ prandium & cœnam, carnibus quotidie instructum improbauerit, aut propter abstinentiam à carnibus, S. Paulum primum Eremitam (quem non carnibus, sed solo pane, sine piscibus

piscibus & oleribus, Deus per eorum sexaginta annis pascibat (S. Elia Propheta anteposuerit).

Quocirca si Deus ipse S. Elia Monachorum principis (vti appellatur à S. Hieronymo) & quodammodo omnium Religionum primo Fundatori communi, escas, veluti factio ipso suo, præscribens, carnes tam pro prandio quam pro cæna mittebat, non iudicauit Religiosis Ordinibus, præsertim non soli Contemplationi, sed etiam vitæ actiuae & laboriosæ mancipatis, carni eum moderatum inconuenientem, quin potius esse necessarium, miraculosa carniū per voracissimas volucres transmissione, ostendit.

249. Verum est illud S. Chrysostomi dictum: Qui comedit & bibit, non vt ventrem distrumpat, aut rationem obtundat sed vt corpus debilitatum reparet, ieiunio per animi modestiam erit equalis.

Verum est id, quod S. Hieronymus austeræ vitæ cultor eximius, scripsit, laudator ieiunij, nō ieiunantes non condemnans. *Parcus cibus, & semper venter esuriens, triduanis ieiuniis præfertur: & multo melius est quotidie parum, quam raro sumere.*

Verum est id, quod in vitis SS. Patrum requisitus Abbas Pæmen, quo modo oporteret ieiunare respondit: *Ego volo Monachum ita esse quotidie parum comedentem, vt non satiatur: nam biduana aut triduania ieiunia vana gloria vacant. Non quod talia ieiunia improbanda sint, abist, quin imò magno opere laudanda, sed non ita extollenda, quasi iis dediti, eam ob causam sint cæteris meliores, & summam ob id perfectionem assecuti. Habet quidem per se gloriam ieiunium, inquit S. Diadochus, sed non apud Deum: (intellige, præcipuam vel summam gloriam, alioquin magnum habet procul dubio, quia est opus bonum) est enim instrumentum, quod ad temperantiam componit eos, qui volunt. Non oportet igitur eo gloriari, (hoc est, vanè, præferendo se aliis non ieiunantibus) qui Christianæ Religionis pugiles sumus. Nec enim cuiuscunque artis perit, de artificio quod profitentur, ex instrumentis gloriantur. Quocirca S. Chrysostomus monet. Si dilecto ob corporis imbecillitatem, non potes diem ieiunius perducere, nullus qui sapit, propter hoc, te arguere poterit. Deum enim habemus mansuetum ac benignū, & nihil supra vires nostras à nobis exigentem, si sobria mente vitam nostram instrueremus, & quicquid otij datur, in spiritualia impenderemus, & cibos ita sumeremus, vt tantum satiaremur, quantum vsus exigit, & vitam omnem in bonis operibus dispenseremus, ita nullo opus esset ex ieiuniis adiumento.*

250. Quocirca mirum non est, eundem S. Chrysostomum instrumentem Heronem Diaconum, non tam laboriosam viuendam rationem agentē, vti agit quilibet è Societate nostra, etiam Tyro, sic ad eum scripsisse: *Ieiunius & precibus vaca, (nimirum ordinariis) ac caue ne immodicè id agas, ne te disticias: vino & carnibus ne prorsus abstineas, nec enim abominanda sunt. Idque suadet sententia s. Lancelij Opuſc. Tom. 2.*

cra Scriptura. *Bona terra, inquit, comedatis: Et, edite carnes & olera, & vinum lætificat cor hominū. Alioquin vt dixit Abbas Hyperichius Melius est comedere carnes, & vinum bibere, quam comedere in vituperatione carnes fratrum (id est, fratribus detrahere.) Sicut enim susurrans serpens Euam de paradiso excussit, ita qui de fratre suo detrahit, non suam solum sed & audientis animam perdit. S. Ilidorus Dæmonibus eos comparat, qui cibis abstinent, & malè loquuntur, quod semper est superbia, ex qua oritur inuidia & odium. Quapropter S. Bernardus eos abstinere carnibus pecorum vescei humanis queritur supra citatus. Quid prodest afflictio corporis, inquit S. Cæsarius, si linguam obrectationibus polluamus? nonne omnes labores nostri ad nihilum rediguntur? nonne omne opus nostrum, velut fumus & umbra euascent? & velut stipula familla in nihil redigitur? Quæ enim utilitas, inquit S. Chrysostomus, cum aibus quidem & piscibus abstineamus, fratres verò mordemus & comedamus. Detrahens fraternas carnes comedit, proximi carnem mordit.*

Ego sanè, multos & viros Principes, & Religiosos aliorum Ordinum in diuersis Europæ Prouincijs, audiui non semel, habentes benè perspectum & Societatis nostræ victum ordinarium & aliorum ordinum, constanter assenerantes, longè melius in alijs Ordinibus suos in trichinio tractari, quam tractentur in nostra Societate. Et hoc sciunt bene multi aliorum Ordinum Prælati, quibus nota est nostri victus ratio vbique gentium. Et fuit non nemo mihi probè notus, (quippe ante triginta sex annos meus in Theologia discipulus, in Academia Vilenſi) qui dimissionem è Societate petiit, & importunè extorsit, nullam aliam ob causam, quam quod se diceret, nonquam saturum à mensa surgere, sed cibo copiosiore ac meliore indigere. Et hanc post suum discessum è Societate, palam adferebat causam, eam scire volentibus, factus postmodum Præpositus Bieczensis à Cracouensi Episcopo Tylicio, Sacerdos, sanè nobilis & egregius concionator, à quo hoc ipsum audiui. Habet Societas carnis macerationes in quotidiano vsu, & plures, quam multi putent, & maiores. Habet eandem disertè præscriptas in Regulis & Constitutionibus suis, à S. Ignatio conscriptis: sed certum numerum præscriptum non habet. Multi enim si certi aliquid præscriptum esset, ob debilitatem, aliam uero ob causam, adimplere non possēt. Quocirca dispensatione opus esset, eneruatrice Religiosæ disciplinæ. Ideo per similes dispensationes Sacrum Concilium Tridentinum ait, *Frequentius legem solui, & certis perentibus indulgere, nihil aliud esse, quam vnicuique ad leges transgrediendas, aditum aperire.*

Est in Societate mos, vt iuxta conditionem vitium & necessitatis, vnicuique certæ concedantur à Superiore vel Confessario carnis macera-

Ruffin. l. 1. num. 135. Rof. p. 519. Konz in spec. aul. p. 445. c. 62. §. 11. hom. 27.

251. scilicet. 25. c. 18. de Regulis. format.

Ep. 17. ad Paulinum.
249.
ep. 10. ad Turian.
Ruffin. l. 1. c. 41. Rof. p. 519. §. 11.
ep. 47.
h. 10. in Graec.
250.
ep. 13.

252.
cap. r.
Pall. in
Laut. c. 38.

cerationes, plures & maiores fortioribus quam alius domesticis. Prudenti sane consilio. Hanc enim ob causam ipse Deus S. Pachomio in Regulis per Angelum missis præscripsit. Concede r. n. cuique, ut comedat & bibat pro viribus, & pro viribus quoque comedentium, eis quoque munda opera, quæ proportionè conueniant ac respondeant: & nec ieiunare prohibe, nec comedere, siquidem fortibus fortia opera manda, imbecilla autem & leuia iis, qui imbecilliores sunt. Idem seruandum est in qualitate & quantitate mortificationum carnis, quod in cibis laboribusque corporis. Quemadmodum enim hi, ut ait S. Basilus, alij alius necessarii sunt, pro ætate scilicet cuiusque, ac studiis, usq; appositè ad corporis cuiusq; habitudinem distracti, ita quoque diuersa sunt usus illorum, modus, ratioq; quo fit, ut nequaquam omnes vni, & eadem regule subici possint.

Reg. 19.
fusa.

253.
h. 3. ad pop.

Claudem hoc argumentum diuino responso dato à Deo Patre S. Catharinæ Senensis: quæ cum cap. 97. Dialogorum interrogasset Deum Patrem, An ambularem cum pœnitentia magna, & alium absque pœnitentia tali, iudicare posset, illum qui talem pœnitentiam agit in maiore perfectione fore quam alium, qui non facit ita. Respondit, sic Deus Pater c. 104. Dialog. Frequenter occurrit, quòd aliqui vadunt per viam abstinentiæ, vel admirabilis pœnitentiæ, & ita vellent omnes agere. Si verò ita fieri non viderint, assumunt inde displicentiam, & in se scandalizantur, iudicando tales non ambulare salubriter. Atende, quòd isti valde decipiuntur: quia frequenter accidit, quòd ille de quo sic iudicant, ampliore merebitur habere gratiam: licet ipse se non affligat in tanta pœnitentia, quàm illi qui scandalizantur in eo, & maiore pœnitentia conteruntur. Et ideo tibi iam dixi, quòd illi qui pœnitentiam in mensa pœnitentiæ, nisi procedant cum humilitate vera, & quòd pro principali fundamento & affectu non assumant pœnitentiam ipsam, sed pro virtutis instrumento, sepe propter huiusmodi murmurationem, suam perfectionem offendunt. Et ideo debent attendere, quia perfectio non consistit solummodo in macerando corpus, immò potius in occidendo peruersam atque propriam voluntatem. Non tamen ego contemno pœnitentiam, quia pœnitentia utilis est ad domandam atque castigandam corpus, quando spiritum impugnare vellet. Sed amantissima filia, nolo ut hoc accipias itaque regulam omnibus imponendam. Nam omnia corpora non sunt æqualis complexionis, quia natura fortioris est vnus quàm alter. Et etiam quia frequenter occurrit, quòd propter accidentia diuersa, pœnitentiam iam inceptam oportet omittere. Talia autem sunt Societatis nostræ munia, quæ assiduum asperitatum & macerationum corporis vsum non ferunt, ne maiores actus virtutum, Deum magis glorificantes, quàm sit ieiunium & cilicium, impediunt.

SECUNDA ACCVSATIO.

255. Irrident alij in vestibus nostris colorem nigrum, & nos per ludibrium, Coruos appellat.

Æquo id animo audimus, Duce S. Basilio & S. Benedicto, aliisque. Soli non sumus: tot Myriades Monachorum pullo vestiri colore videmus, viros doctissimos sanctissimosque & Ecclesiæ Dei vtilissimos, & omnes fere per totum orbem terrarum Clericos, eundem colorem amplexos. Scimus: ipsi quoque è Clericorum numero licet Regularium. Olim etiam Clerici & Monachi, & Moniales, nigris vestiebantur, teste S. Athanasio. Et S. Augustinus indicat fuscam vestem (quam nigellam vocat) fuisse insignem continentiam profitentium. Hinc S. Ioannes Climacus Religiosum alloquens, ait: Ipsam quoque indumentum tuum, te ad exercitum ludus hortetur. Omnes enim qui mortuos lugent, nigris vestibus operiuntur. Nigra enim vestis, inquit S. Bernardus, insinuat humilitatem mentis. Et Petrus Cluniacensis ad S. Bernardum scribens: Visum est, inquit, magis Patribus illis, nigrum hunc, de quo agitur, colorem magis humilitati, magis pœnitentiæ, magis ludui conuenire. Quibus studiis quia totam Monachi vitam immigare oportet, deueuerunt, ut color moribus, vestes virtutibus, quæ possent cognationeungerentur.

Non coruis sed Angelis similes putabant esse nigris indutos S. Gallaction & S. Epitaphus Martyres (sub Decio Imperatore occisi). Eos, inquit, qui sunt nigro pallio induti, dixit similes esse Angelis, nimirum, quia se à mundo separant, & ab his qui sunt Mundi: & seruant Virginitatem & delegerunt habere vitam Christo consimilem.

Similiter pullam ac fuscam vestem in vltimo fuisse Sanctimonialium, scribit S. Hieronymus, Non vno in loco. Nam epist. 23. ad Marcellam sic habet, Scandalizat quempiam vestu fuscior, (id est, nigra) scandalizat Ioannes qui inter natos mulierum Maior nullus fuit: qui Angelus dictus, ipsum quoque Dominum baptizauit: qui camelorum vestitus gemine, zona pellicea cingebatur. Et infra laudans Blaxillâ quæ amisso viro monachæ vitam profiteri ceperat, Pulla tunica vlam asserit. Et epist. ad Marcellam, Tunica, inquit, fusciorum viduas, (Virgo Acella) se Dominus consecrauit. Et S. Asteria in secundo Concilio generali Nicæno, de S. Euphemia Martyre Chalcedonensi, coram iudice stante, dixit: Adstabat Virgo pulla veste & pallio Philosophiam professa. Quali veste indutum fuisse S. Anastasium Martyrem, apparet ex eius picta imagine, ab eodem Concilio celebrata, multisque illustrata miraculis, quæ ad hunc diem Romæ ad Aquas Saluas, vna cum eius reliquiis, populi venerationi quotannis exponitur videnda. Sanè cum S. Paulus Apostolus iussu Beatisimæ V. Mariæ traderet Regulam S. Francisæ Romanæ pro eius Monialibus, iussit ut vestem superiorem portarent ex panno nigro, sicut ad hunc diem portant.

Merito ergo Societati nostræ placuit nigræ vestitus, quem innumeræ Myriades Clericorum & Monachorum ac Virginum & Macerant

Tr. de
cedin. vir.
mon. Ferd.
p. hist.
Ord. Præd.
l. c. 4. l.
p. in Cât.

l. c. 6. in
l. p. r. o.
ant. p. o. n. i.
c. 1. d. a.
1640.

l. c. 1. c.
16. de Re-
format.
cap. 12. p.

tyrum elegerunt, præsertim ex S. Benedicti sanctissimo Ordine: ex quo Sanctorum Catalogo adscriptos esse à Sede Apostolica, quindecim, imo sexdecim millia & sexcentos, scribunt disertè nobilissimi Historici, Abbas Trithemius Benedictinus, & Ferdinandus de Castillo Dominicanus.

Denique benè scripsit S. Bernardus, explicâs illa verba Cantic. 1. Nigra sum sed formosa. Non omne quod nigrum est, continuè deforme est. Nigredo (verbi causa) in pupilla non dedecet. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placent. Et nigri capilli candidi pulchris etiam decorem augent & gratiam. Gestat Dei beneficio Societas nigra vestimenta, sed candidam & formosam conscientiam Deo exhibet. Nam tot verè scripsit Excellentissimus S. R. Imperij Princeps Dux in Olyka & Nefvievz Cancellarius Magni Ducatus Lithuanie Albertus Stanislavus Raduilius antiq̃ pietatis & sapientie Heros, & S. Ecclesie in expugnabilis Defensor, ac bonorum omnium Patronus. Mens Iulius copiosam messem adulta segete declinantis facili per Ignatium Loliolam Soc. Iesu Parentem collegit, qui tam vetus quam recens zizanium à Luthe- ro & Caluino profeminatum euellere nititur, Christi- que ac Ecclesie agrum lolio ac tribulis expurgare. Viget Religio ab ipso fundata incorruptione morum, integerrima sanctitatis speculum politissimum, iuuentuti excollenda & erudenda addicta, pro gloria summi Numinis (quod vnicum in votis semper fuerat Ignatio) spiri- tualium bonorum incrementis Ecclesie horreum locuple- tans. Nec immerito veste nigra hæc dilecta Iesu Societas tegitur: excipit nimirum luide iustus inuidia, maleuoluntia, persecutionibus impetitur, absq̃ vlla integritatis ingenua iactura. Ipsi sese denigrant aduersarij suisq̃, se- relis conspiciunt, immersi scelerum faculentia. Potest li- berè illud sapientissimi Regum Societas vsurpare effa- rum: Nigra sum sed formosa; etiam fructuosa, & celo, & Ecclesie, & orbi vniuerso, laboriosa meritis, formi- dolosa hostibus.

Seq̃ cur peculiarem, vt alij Monachorum & Mendicantium Ordines, Habitum & cucullas non habemus?

Respondeo, quia Clerici sumus, pro talibus à Sede Apostolica recepti & approbati, & appella- ti à Concilio Trid. ideo communem toti Cle- ro vbique gentium elegimus, à quo cucullas ges- tari non decet, & vetitum est in Ecclesiasticis Canonibus. Audi Conciliū Aquisgranense sub Stephano Papa S. & Ludouico Pio Imperatore celebratum, id vetans quibusdam Clericis, & causam prohibitionis iustam adferens. Reprehē- sibilem & Ecclesiastica emendatione dignū apud plerosq̃ inoleuisse comperimus vsu, eod quod contra morē Ec- clesiasticum cucullas, quibus solis Monachis vtendum est, induant: cum vtique illorū habitus penitus vsurpare non debeant, à quorum proposito quodammodo distat. Quia sicut indecens est, vt arma militaria more laicorū gestent: ita nimirum inhonestum est, & valde indecorū, vt alterius propositi indumenta sibi imponant. Habitus

Lancij Opus. Tom. 2.

namq̃, singulorum Ordini idcirco in Ecclesia ab iniicē discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquidò cognoscatur. Et quia huiusmodi vsus nulla autoritate approbatus, sed potius ab his qui sanum sapienter merito reprehenditur, & repudiatur, oportet vt ab hinc ne fiat, penitus inhi- bitum sit.

Quocirca merito etiam Vrbanus secundus Papa statuit pœnam, quã subire debet Clericus, qui habitum monachalem gestans. Et Concilium Gangrense Can. 12. relatum à Gratiano in De- creta, Monachos Eustatia nos anathemate ferti- qui pallis oblongis more philosophorum indu- ti, eoq̃ue habitu quali sanctitatis aut sapientie nota gloriantes & superbientes, ceteros Eccle- siasticos aspernabantur, & condemnabant eos, qui birris id est pallis breuioribus, quibus Cle- rici & Episc. (vt patet ex S. Aug. & S. Greg. Tu- ronensi & Palladio) vtentur, & veste cõmuni quali nostra Societas vtitur, cõmuni cū Clericis.

Siquis virorum, inquit Concil. putauerit sancte proposito, id est continentie conuenire, vt pallio vtatur, tanquam ex eo iustitiã habeat, & reprehendat & iudi- cet eos, qui cum reuerentia birris vtuntur, vel alia veste cõmuni qua in vsu est, anathema su: vt bene obser- uauit inter alios Alardus Gazæus insignis Cõ- mentator Cassiani, in notis, ad eius librum pri- mum caput septimum: in quo Cassianus institu- ta veterum Monachorum referens, narrat eos, birros, scilicet Clericales vestes tanquã ambiti- onem quandam declinasse: Communem autem vestem fuisse birrum, etiam apud Roman. vt ait Cælius Rhodiginus, Græci scribunt: & confir- mat libro quarto Martianus Historicus.

TERTIA ACCVSATIO.

Tertio carpunt alij Societate nostram, quod Institutioni Iuuentutis se tam operose im- pēdat. Ideoq̃ in Italia præsertim, magnos quos- dam Religionum Antistites scio, nostris homi- nibus imposuisse per contemptū agnomina (pe- danti, quæstæ pedantaria) viliū & ignobiliū Præceptorum & Magistrorum. Fatemur nos pro Christo factos esse Magistros, vt isti vocant, & honori nobis ducimus talia à Cēsoribus nostris esse nobis imposita cognomina. Tum quia hæc omnia Deo auctore facimus, qui inter alia, hoc quoque ministeriū S. P. N. Ignatio inspirauit à S. Sede Apostolica laudatū & approbatū, & multi- plici fructu in S. Ecclesia commendatum, & ab Hæreticis Ecclesie hostibus improbatum: tum quia habemus in antiquissimis Sactis huius in- stitutionis exēpla, & equissimas rationes præcla- rē explicatas à nostro Ribad. tū in vita S. Ignatij, tum in Opusc. de Societ. Instituto, tum à Suario.

Inprimis certū est, ab ipso Ecclesie Christi ex- ordio, viros sanctitate & doctrina conspicuos, institutioni puerorū & adolescentum se impen- disse. Nā Panthenus excellentissimus Philoso- phus, Alex. Scholæ præfuit & Clem. Alexand. Origenis Præceptor, & ipsemet Orig. Clemētis

cap. man-
damus. 19.
q. 3.
Grat. dist.
30. c. si quis
virorum.

Aug. l. 50.
de diuers.
& l. 53. ad
fratr. in
cremo.
Gr. l. 2.
hist. c. 1.
Pallad. in
Lauf. c. 51.

l. 16. c. 10.

256.

Rib. l. 3. c.
24. Vit. &
de Instit.
Soc. c. 39.
Suar. t. 4. de
Rel. tr. toto
lib. quinto.

successit, & socium sibi ad eam rem asciuit Ezechiam, virum sapientissimum, vt scribit Eusebius Casariensis. Protogenes quoque vir sanctitate & miraculis clarissimus, Scholam aperuit scribendi, puerosque hac quasi esca ad Christi cognitionem amoremque pellexit, vt author est Theodoretus. S. Hieronymus ea sanctitate atque autoritate vir, inter maximas easque grauissimas occupationes, quibus distringebatur, assidue puellam instituendi curam suscepit. Itaque ad Gaudentium epistolam optimis refertam preceptis scripsit, de Pacatula Infantula educatione, & alteram ad Latam de Institutione Filia. Et cum habitaret in Bethleem, mundique oraculum esset, nonnullos nobilium instituebat filios, & Poetas, Historicos, & Oratores eis exponebat, vt eos hac ratione Christo lucraretur, vt scribit in eius vita Marius Victorius. S. Ioannes Chrysostomus, scribit, quendam S. Apachoretam aperuisse ludum literarium solitudine relicta, multoque tempore in eo, docendo versatum esse. Idem fecit Patronus Bireicensis vir sanctissimus, & ob miracula patratu celeberrimus, qui cum in eremo vixisset, inde egressus scholam instituit, & pueros erudit. S. Cassianus Martyr qui Imola occubuit, manibus puerorum, quos docebat, confosus; a Prudentio proprio hymno celebratus, & in Romano Martyrologio repositus, primum fuit Episcopus Brixinensis, in Germania: tum pergens Romam venit Imolam, & scholam aperuit, multosque pueros docuit, quos Iudex Ethnicus in eum stimulauit, vt ab eo pœnas castigationum, quibus ab illo affecti erant, repeterent. S. Basilus Monachorum in Oriente Dux Institutor & Pater, cum quaestionem proposuisset, nunquid conueniat, vt inter Fratres Monachos, Magister sit puerorum secularium: huic quaestioni ita respondet. *Cum Apostolus dixerit: Patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros, sed educate illos in disciplina & correptione Domini: si qui eos adducunt, hac mente adducunt, & qui suscipiunt, tales sunt, qui plenissime confidunt, posse se eos qui sibi adducuntur, in disciplina & correptione Domini educare, seruetur, quia preceptum est à Domino: qui dixit: Sinite paruulos venire ad me, talium enim est regnum celorum.* Et alio in loco idem S. Basilus, non solum pueros, sed puellas etiam admittendas & separatim instituendas docet. Quorum secundum, non viris, sed feminis relinquendum est.

S. Benedictus Monachorum in Occidente Parens, pueros in cœnobiiis suis educabat, in formabatque ad pietatem: Ex hac disciplina prodierunt S. Placidus, S. Maurus, & alij. S. quoque Gregorius Papa, Anglos pueros magna diligentia conquiri iubebat, & in sui Ordinis cœnobiiis aliatque educari. Et S. Thomas Aquinas qui ferme septingentis annis S. Benedicto fuit posterior, in Cassinensi PP. Benedictinorum cele-

bri Monasterio educatus fuit. Neque vero Monachi S. Benedicti pueros ad omnem tantum virtutis laudem excolebant, sed etiam disciplinis, & omni scientiarum genere instruebant. Nam & in Germania & in Gallia, & in Anglia, magna cum laude docuerunt, more Scholarum Societatis, & viros omnibus sacris & profanis scientiis excultos ac celeberrimos habuerunt. Inter hos fuit Venerabilis Beda, qui ante annos prope nongentos floruit in Anglia, & ipse doctus, & Scholæ profuit. In eius postea locum successit Albinus Caroli Magni Præceptor, & in locum Albinus, Rabbanus, Abbas Fuldenis, postea factus Archiepiscopus Moguntinus. Et Monachi Benedictini habuerunt Collegia (quemadmodum nunc habet Societas) in quibus docebant ea, quæ nunc nos docemus, vt videre est apud Trithemium celebrem Scriptorem & Abbatem Benedictinum. Quod adeo vlitatum fuit in S. Benedicti Cœnobiiis, vt scribat F. Baldunus Moreau in Facula præfixa Historiæ & Regulæ S. Benedicti pagina 38. *Omnia cœnobîa erant Gymnasia, & omnia Gymnasia Canobia. Nusquam enim eo tempore per Germaniam, Galliam, Italiam, & Angliam instituta literarum fuerunt Gymnasia: imo & aliquot post sæculum Academia (vel vt aiunt) vniuersitatis nomen illustre in omnifere Occidentis Imperio fuerat incomperum. Præter enim Romanum vetustissimum & Parisiense ac Papiense tunc noua, (vt patet Caroli Magni & Successorum eius iussu, ope, & auctoritate fundata) in quibus Monachi Benedictini primi suæ Professores, nullum in Historiis aliud vniuersale legitur existisse studium.*

Canonici Regulares idem factitauerunt, vt significatur in Concilio Aquigranensi sub Ludouico Imperatore, tempore S. Stephani Papæ primi.

Patres Dominicani statuerunt in suis Capitulis generalibus, vt in omnibus partibus deputarentur Fratres ad munus docendi pueros in scholis, & ipsis prædicandum, & vt eis fieret copia libelli, quem ad cum finem conscripserant, vt scribit insignis eorum Historicus Ferdinandus de Castillo.

Ticini etiam publicum Gymnasium in Cœuentu S. Augustini collocatum est: à cuius Ordinis viris disciplina omnes traherentur, vt quidam eius Ordinis Monachus scriptum reliquit. Et in Belgio ad hunc diem habent humaniorum studiorum vsque ad Rhetoricam scholas. Vti & Præmonstratenses, tum alibi totum in Moravia & Bohemia. Et antiquitus Religiosi habuerunt easdem in suis Monasteriis, vt patet ex Concilio Gangrensi. Verum enim est quod dixit S. Chrysostomus: *Cuius studium est docere proximum, is non tam illi beneficit, quam sibi ipsi magnam mercedem parat, duplici, augetur lucro, dum maiorem à Deo retributionem assequitur, & dum fratrem docere aggreditur, docendo interim sibi ipsi memoriam eorumque audi, it renouat.* Vt mirum non sit,

Eucl. 5.
hist. c. 10.
11. & 1. 6.
cap. 12.
Th. 1. 4. c.
16. & to. 1.
c. 20.

1. 3. cont.
virup. vit.
mon.
Licoth in
Theatio.
Baron. in
nor. Mart.
13. Aug.

Reg. breui.
292.

Reg. ful. 19.

S. Greg. in
eius vita.
Ioan. Diac.
in Vita
S. Greg. 1. 2.
cap. 46.

l. 2. q. 124.
h. 3. ad 3.

Chro.
An.
190.
1.1.
1.1.
1.1.
1.1.
1.1.
1.1.
1.1.

cap. 3.

de nat. h.

l. 46. in
Mant.

cap. 4.
1. 10. in
Genes.

fr. S. Thomam Doctorem Angelicum docuif-
se, Actum ex charitate docendi alios, esse perfectionem,
quam actum martyrii, consideratum secundum pro-
priam speciem actus. Et sanè, si aliqui Magistri præ-
ficiendi sunt iuuentuti erudiendæ, maximè ad
hæc munia sancti idonei Religiosi, quos magno-
pere commendat, & aptiores ad virtus docen-
dum reddit, tum status perfectionis (in quo nõ
sunt sæculares Magistri) tum domestica regula-
ris disciplina, Superiorum vigilantia, & quoti-
dianâ inspectione munita (quæ in sæcularibus
Professoribus nullo obedientia, voto subiectis
suis Superioribus, esse nequit) tum assiduis præ-
parandi lectiones Scholaribus proponendas &
explicandas labor, ab omni otio & euagatione
& distractionibus externis remotus, à Superio-
ribus Religiosis eum quotidie vrgentibus, in-
iunctis, in sæcularibus Præceptoribus non vi-
sus, tum vitæ religiofæ quotidiana exempla, ma-
iora quam videantur in sæcularibus, qui etfi
vellent, non possunt ea edere, vtpote destituti
ea animi tranquillitate, quam sæculi negotia
excludunt, adeo necessariâ ad studia literarum,
& eâ temperantiâ ac sobrietate, quæ in bonis
Religiosis viget, & quandoque etiam castimo-
niâ quam ipse barbarus Philosophus Auerroës
agnouit plurimum valere ad acquirendas &
tradendas aliis scientias. Accedit impedimen-
tum sæcularibus Præceptoribus ex sollicitudine
assidua de lucris, stipendiis, & promotionibus
ad altiora subfollia, & gradus, & de iuuandis
sanguine vel affinitate iunctis, ideoque & de
cumulandis opibus (sine quarum desiderio &
studio in statu sæculari non viuunt) de cura rei
familiaris, de assequendis honoribus, & opu-
lentiis Sacerdotiis, & rebus similibus, à quibus
confectandis Religiosi Magistri per sui condi-
tionem status, & per Superiorum suorum pa-
ternam prouidentiam sunt liberati. Ideoque ve-
luti expediti à vinculis sæcularis status, & impe-
dimentis, totos se liberè virtutum & scientiarum
studis possunt impendere, in exemplum & vti-
litatem discipulorum suorum, vt iij non tantum
docti, sed etiam probi euadant. Hanc ob cau-
sam, vt scribit S. Chrysostomus, Apostoli pauca-
li, tantopere toti Ecclesiæ profuerunt docendo
& bene viuendo. *Quid, inquit, eos magnos osten-
dit: Dices, Apostoli signa (hoc est miracula) habebat.
Atque eos non signa mirabiles effecerunt; multi enim
qui demonia eucebant, quia peccatores erant, nihil tale
fecerunt, sed puniti sunt. Verum pecuniarum contem-
ptus gloriæ despectus, ab omnibus vitæ huius negotiis
ereptio: quæ si non habuissent, etiamsi mortuos suscita-
sent, non solum nullos iuuisent, sed etiam seductores
existimati fuissent. Ideo sanctissimi & sapientissi-
mi & doctissimi Ecclesiæ Præsules de recta pue-
rorum institutione solliciti in Conciliis statue-
runt, vt non nisi probis moribus & eruditione
spectati Magistri, Scholis præficerentur, ad in-
stituendam iuuentutem & quid docere debe-*

rent, præscriperunt, in Conciliis Lateranensi-
bus, & Valentino, & Parisiensi, & Moguntino, & Tridentino, & Mediolanensi, & in Canoni-
bus, qui nomine sextæ Synodi (quæ sexta est v-
niuersalis & tertia Constantinopolitana) in qui-
busdam exemplaribus circumferentur, præcipi-
tur capite 3, vt Clerici scholas aperiant, & filios
fidelium admittant, & cum charitate doceant,
nihilque pro suo labore, vel petant, vel acci-
piant, nisi siquid forte parentes ipsi sua sponte
offerant: memores illorum Danielis verborum,
*Qui ad iustitiam erudunt multos, subleuant quasi stel-
le in perpetuas æternitates.* Et Cardinales interpre-
tes Concilij Tridentini à Sede Apostolica de-
putati, statuerunt autoritate Sedis Apostolicæ:
*Ante omnia in Seminario conducendus est Grammati-
cus & Musicus peritus, qui pueros instruat, quorum si
reperiuntur Iesuita, ceteris anteponendis sunt.* Certè si
nullus est tam crudelis, qui vitio vertat nobis,
indigentes elemosynis subleuamus, per
nos & per nostros amicos, non debent etiam id
improbare in nobis, quod alios doceamus, tum
propter alias utilitates, quæ redundant in bonum
S. Ecclesiæ: tum quia vt ait S. Bernardus: *Non mi-
nus pium est docere animam scientiam, quam præbere
estam corpori.* Quia vt scribit S. Nazianzenus: *Do-
ctrina & instructio, eius quoque qui alios alit, cibis est
& alimentum.*

Sanè sapientissimi quique Heroës, ipso rati-
onis ductu doctos & probos suis expeririere
& quæsiere Magistros & Institutores. Ideo Phi-
lippus Macedonum Rex lætatus eo tempore
sibi natum Alexandrum filium, quo poterat ab
Aristotele tunc viuente honestis imbui disci-
plinis. Reges Persarum vt scribit Platò in Alci-
biade, nato Principi vbique quæri iubebant in
suis dominiis aptos Doctores & Rectores. Mar-
cum Aurelium Imperatorem morti proximum
hæc maximè res mœtore conficiabat, quod nesciret
cui concedere deberet Commodi filij Herod. l. 1.
pueruli institutionem. Peleus Rex Thessaliæ è hist.
contra valde gauisus est ob aduentum in suum Re-
gnum Phœnicis, vt ab eo Achilles filius instrue-
retur bonis artibus & moribus. Et Imperator
Antoninus Pius ex Dalcide Græciæ accessit
enrauit Apollonium Philosophum, pro nepotis
sui Marci Antonini institutione. Felicia sunt ergo
Regna & Vrbes quæ à virtute & eruditione
commendatis abundant Magistris, vt non
sit opus extra Regna aliunde accersere Doctores,
virtutum ac scientiarum Magistros, non
ore tantum & calamo, sed etiam exemplo do-
centes.

QUARTA ACCVSATIO.

Quidam in Regno Poloniae, damnant no-
strum in docendis humanioribus literis,
modum ac Methodum: quo aiunt, æquod diu-
tius in vna schola egregios detineri à nobis a-
doles-

Later. sub
Alex. 3. p. t.
c. 18. & sub
Innoc. 3. c.
11. & sub
Leone 10.
sess. 9. c. 7.
Val. temp.
Letarij. c. 18.
Parisi. l. 1. c.
30. & l. 3. c.
12. Mogunt.
cap. 65.
Trid. s. 23.
c. 18. & l. 5.
de Refor.
cap. 1.
Med. l. c. 2.
Dan. l. 23.
Decl. 2. 25.
ser. 15. in
Cant. or. 2.
in Pascha.
Gelli. l. 9.
cap. 3.
Plato. l. 5.
de nat. h.
Car. Steph.
V. Phœnix.
Iul. Capi-
tol. in vita
Ant. pij.

257.

dolescentes, nec permitti plures ab iis adiri Professores & Scholas, ad altiora studia capessenda idoneos: & in scholis ipsis frequenti disputatione, præmiorum victoribus conferri solitorum, illecebris ad contentiones, & ambitum, teneros animos assuescieri, ac interim à multiplici eruditione arceri, quam assequerentur, si alià methodo ac ratione in scholis instituerentur. Damnant & hoc aliqui quod flagelli & ferulis adolentes negligentes vel improbos puniamus.

Quibus sanè opponimus evidens argumentum nostræ institutionis optimæ, & contrario modo docendi longè anteponenda. Ex nostris enim Scholis, quamplurimi, in Scholis aliis non instituti, prodierunt in omni disciplinarum genere viri iudicio omnium, etiam Societatis æmulatorum & aduersariorum, clarissimi, quibus doctiores & celebriores, Scholæ aliæ nostrum docendi modum damnantes, non protulerunt. An in Sacrarum literarum interpretatione deteriores sunt Commentatoribus aliis, Franciscus Ribera, Franciscus Toletus, Ioannes Maldonatus, Daniel Pererius, Alphonsus Salmeron, Ioannes Pineda, Gaspar Sanctus, Martinus Delrius, Christophorus Castrius, Sebastianus Baradius, Vincentius Regius, Ioannes Lorinus, Vasquez, Cornelius à lapide, Franciscus Mendoza, Hieronymus Pradus, Ioannes Baptista Vilalpandus, Nicolaus Serarius, Cosmas, Magalianus, Blasius Viega, Ioannes Stephanus Menochius, Benedictus Iustinianus. Recensui nò omnes, sed quorum memini, præcipuos, & deinceps recensebo, nullo seruato dignitatis aut excellentiæ ordine, prout meæ memoriæ occurrerunt, vt nullus vitio vertat, si à me sit loco vltimo positus, qui prius poni debuerat.

An in Theologis Scholastica in nostris Scholis petus profecerunt quam alibi alij? Ludouicus Molina, Franciscus Suarez, Gabriel Vasquez, Gregorius de Valentia, Ioannes de Salas, Petrus de Arrubal, Michaël Vasquez, Leonardus Lessius, Iacobus Granadus, Egidius Coninck, Didacus Ruiz Martinus Becanus, Ioannes de Lugo, Adamus Taunerus, Henricus Herriquez, Gaspar Hurtadus, Franciscus Albertinus, Antonius Carualius, Christophorus Gillius, Franciscus Amicus, Hieronymus Fasolus, Iosephus Augustinus, Petrus Vadingus, Rodericus de Arriaga, Stephanus Bubalus, Stephanus Fagundes, Theophilus Raynaudus, Valentinus de Herice, & alij multi recentiores?

In Controuersâ Theologia cui postponetur in scholis aliis enutrito, Petrus Canisius, Robertus Bellarminus, Gregorius de Valentia, Stapletonus, Iacobus Gretserus, Martinus Becanus, Iacobus Gordonus, Franciscus Turrianus, Edmundus Angerius, Edmundus Campianus, Franciscus Costerus, Ioannes Duræus, Petrus Cottonus, Antonius Posselinus, Robertus

Personius, Christophorus à Sacrobosco, Ioannes Busæus, Petrus Tyræus, Sebastianus Heyffius, Theodorus Peltonus, Adrianus Iungius, Alexander Regourduus, Alphonsus Pisanus, Ambrosius Pannalosa, Petrus Pasmanij, Andreas Eudæmonioannes, Christophorus Maior, Andreas Iurgeuicius, Emanuel de Vega, Georgius Scherer, Iacobus Gualterius, Iacobus Kellerus, Iacobus Wuiecus, Martinus Smiglecius, Petrus Skarga, Laurentius Arturus, Laurentius Foretus, Maximilianus Sandæus?

In Theologia Morali quis audebit damnare nostram docendi rationem, qua vti tam bene humanis conscientis consuluerunt, Thomas Sanchez, Franciscus Toletus, Leonardus Lessius, Ioannes Azor, Paulus Comitulus, Ferdinandus Rebellus, Vincentius Fillucius, Paulus Layman, Stephanus de Auila, Stephanus Ferdinandus Castius Palau Fagundes, Valerius Reginaldus, Emanuel Sa, Nicolaus Baldellus, Martinus Bonacina, Petrus Nauarrus?

Inter Philosophos qui è nostris solis scholis prodierunt, an non primis annumerandi sunt? Benedictus Pererius, Franciscus Toletus, Petrus Fonseca, Franciscus Suarez, Petrus Hurtadus, Antonius Rubius, Hieronymus Dandynus, Theophilus Rainaudus, Gabriel Vasquez, Rodericus de Arriaga.

In libris spiritum, ac deuotionem promouentibus editis & Asceticis, an non excelluerunt in scholis Iesuiticis educati? Franciscus Arias, Bernardinus Rosignolius, Ludouicus de Ponte, Hieronymus Platus, Domitius Platus, Bartholomæus Riccius, Iacobus Aluarez, de Paz, Iulius Facius, Lucas Pinellus, Vincentius Brunus, Alphonsus Rodericus, Iulius Nigronius, Antonius de Balinghem, Antonius Suequet, Carolus Musart, Carolus Scribanus, Christophorus Mardridius, Gaspar Loartes, Hieremias Drexellius, Ioannes Busæus, Ioannes Crombecius, Ioannes David, Ioannes Eusebius Nierenbergius, Thomas Massucius, Ioannes Nieff, Ioannes Bonifacius, Franciscus de la Croix, Ioannes Pelecius, Ludouicus Cressolius, Martinus de Roa, Petrus Iustinellus, Stephanus Binetus, Theophilus Bernardinus, Christianus Mayer, Franciscus Costerus, Fuluius Androtius? & alij quâ plurimi?

Historici è Scholis Societatis prodierunt nò deteriores Neotericis, Ioannes Petrus Masseus, Ioannes Mariana, Petrus Ribadeneira, Nicolaus Orlandinus, Franciscus Sachinus, Famianus Strada, Nicolaus Serarius, Iosephus à Costa, Horatius Turfellinus, Iacobus Sallianus, Andreas Schottus, Antonius Possauinus, Martheus Raderus, Heribertus Rosveydus, Christophorus Brouuerus, Dionysius Petanius, Iacobus Gualterius, Iacobus Gordouus, Ioannes Antonius Valtrinus, Iacobus Gretserus, Iacobus Sirmondus, Nicolaus Godignus, Thomas Saillius, Hen-

Henricus Amerius, Ioannes Eusebius Nieremberg, Hermannus Hugo.

Mathematicis qui primo Societatis sæculo prodierunt, primarius an non accensendus est in scholis nostris edoctus, Christophorus Clavius, Chrystophorus Griemberger, Christophorus Scheyner, Ioannes Voellus, Athanasius Nircher, Dionysius Petavius, Franciscus Aguilonius, Georgius Schombbergerius, Gregorius à S. Vincentio, Paulus Guldin.

Eruditione sacra & profana plenissimi à nostris instruiti, quibus Academicis cedunt Andreas Schottus, Iacobus Sirmundus, Martinus Delius, Iacobus Saliannus, Martinus Roa, Iacobus Pontanus, Ioannes Ludouicus de la Cerda, Melchior Cerda, Nicolaus Caussin, Lælius Bisciola, Fronto Ducæus, Dionysius Petavius, Theophilus Raynaudus, Ludouicus Crefollius, Iulius Cæsar Bullingerus, Iacobus Bidermannus, Iulius Nigronius, Melchior Inchofer, Mattheus Raderus, Ioannes Eusebius Nieremberg.

Poëtes, Eloquentiæ, & Rhetoricæ laude in clyti, à quo non commendantur, quamvis non alibi quam in Societatis Scholis id sint affecti. Ioannes Petrus Petpinianus, Franciscus Benecius, Tarquinus Gallutius, Iulius Nigronus, Dionysius Petavius, Vincentius Guinifius, Cyprianus Suarez, Franciscus Remondus, Alexander Donatus, Matthias Casimirus Sarbieuius, Andreas Schottus, Ioannes Baptista Ferrarius, Iacobus Pontanus, Horatius Turfellinus, Angelinus Gazæus, Balduinus Cabillarius, Bernardinus Stephanus, Bandinus Gualfredurius, Bernardus Bauhusius, Carolus Malaperthus, Constantinus Pulcharellus, Gilbertus Ioninus, Iacobus Bidermannus, Ioannes Nieffi, Ludouicus Crucius, Nicolaus Caussin, Emanuel Aluarius, Iacobus Gretserus, Andreas Blancus, Arnaldus Bohyæus, Franciscus Montmorencij.

Multò plures alios (vt audio) in omni scientiarum & disciplinarum genere excellentissimos in nostris Scholis institutos, inuenies in Bibliotheca accuratissima Scriptorum Societatis, à R. P. Philippo Alegambe viro exuditissimo & de re literaria optimè merito, cum expressa concessione Urbani VIII. Pont. Max. (in solis nostris scholis Romæ, eâ doctrinâ quam omnes Academicæ meritò suspiciunt, imbuti) Antuerpiæ non ita pridem impressa, quam nondum vidi, breui à Bibliopolis hac quoque, vt spero, aduehenda.

Quocirca Urbanus VIII. quo viuente hæc scribo, post Gregorium XV. in Scholis Collegij nostri Romani à pueritia institutum, & ipse eorum discipulus, postea ad summum Pontificatum euectus, confirmans externorum seminaria nostræ institutioni, regimini & fidei concedita, in pluribus Bullis Pontificiis sic nostrum docendi modum institutionemque iuuentutis commendat. *Cum dilectorum filiorum*

presbyterorum Societatis Iesu, in hoc educandorum in stituendorumq; adolescentium munere, diligentia, fides, integritas, & in aliis eiusmodi Collegiis, satis congnita sit atque perspecta, eos ipsorum regimini, institutioni, doctrinæ subicimus.

Meritò ergo vir clarissimus Ioannes Amos n. 284. p. 197. Lom. diu. edition. An. 1639. Comerius in Panosophiæ Prodrómo, ad reformandas scholas ab Anglis & Danis & Batavis vocatus, tradens reformandarum scholarum, & rectè instruendæ iuuentutis modum, in studio latini sermonis sic monet, & Societatis in docendo rationem probat. *Contendant, inquit, bini (auscultante toto catu, & Magistro) de promptitudine memoriter recitandi, interpretandi, anomala declinandi & coniugandi, homonyma & paronyma distinguendi, synactice construendi, quæstiones formandi; & ad eas respondendi. Victori præmium, si aliud desuerit, applausus est publicus & superioris loci honor. Sed optandum esset alia etiam diligentia incitamenta, munuscula à Scholarum Patronis subministrari.*

Et numero 287. *Salutare admodum pueris, si re, si librorum eis nullorum copia fiat, præter quos Classi suæ destinatos habent. Cur ita suadeam, causa sunt in promptu.*

1. *Pluribus intentus minor est ad singula sensus, simul agendo nihil rectè agimus. Habeant ergo interim sibi sola hæc suum in vsum tanto studio elaborata: his attendant, aliis ne distrahantur: vsus assiduus vni rei deditus, & ingenium & artem sæpe vincit, inquit Cicero.*

2. *Delectum rerum adhibere pueri (& adolescenter) nondum possunt, possunt facillè incidere in ea, quæ se confundant & intricent, si quiduis contrectandis occasio sit.*

3. *Quod Romani præcones, Capitolium ad sacris operandum ingressuris, acclamare solebant, hoc age, ad id pueros etiam commonescere bonum est, vt Authoribus immorari, non per eos volitare adfuescant.*

4. *Denique immoderato studio vigor ingenij præsertim ignei atteritur: quod precauendum. Tardiores verò cum nihil varium & diffusum ante se vident, sed pensa sua pugno circumferunt, facillè illa superandi animos induunt.*

Et hæc quoque causa est, cur Societas non permittat suos discipulos diuersis eodem tempore intendere scientiis: sed in vnâ solâ radices figere vitæ scientiæ, & eâ acquisitâ, progredi ad altiore. Benè enim monuit Seneca: *Certè ingenij immorari & innutiri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui vbiq; est. In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est iis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. Non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æque sanitatem impedit, quam remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo medicamenta tentantur. Non conualescit planta quæ sæpe transfertur. Nihil tam vtile est, quod in transitu proficit. Distrahatur ah-*

*mum librorum (lectionum) multitudo. Itaque cuncta legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. Sed modò inquis, hunc librum euoluere volo, modò illum. Fastidientis stomachi est multa degustare, quæ ubi varia sunt & diuersa, inquinant, non alunt. Et S. Basilius (quem S. Gregorius Nazianzenus condiscipulus, ait fuisse omnium scientiarum cognitione præclare imbutum) expertus quàm perniciosà sit hæc eodem tempore per diuersas disciplinas peregrinatio, monuit suos eam ut fugerent. Neque enim, inquit, artem vllam scientiamque quisquam exactè discere poterit, qui ea relicta, identidem, modò ad hanc, modò ad aliam transseat: quin ne vel vnam quidem tantùm quis consequi potest, qui quæ ad illius finem accomoda officia sunt, ea perspecta non habeat. Perspecta autem non habebit, si per varias Scholas eodem tempore vagabitur. Quocirca talem morem, multa simul disparata discendi vel audiendi possumus cum S. Bernardo appellare *damnosam peritiam*, ubi eius damna enumerat. Vnde euenit, ut per hanc festinationem, & veluti peregrinationem ingeniorum, in Scholis nulla sciètia acquiratur perfectè. Quocirca sæpe videmus & audimus, à nostris discipulis nostro more in Scholis nostris eruditus, etiam non primariis, facillimè disputando vinci & superari in hoc Regno Poloniæ magnos & celebres aliarum Scholarum Professores, idque repente, & ex tempore, dum illos sine vllâ præuiâ præparatione, vel in conuiuiis, vel in aliis honestis confessibus aggrediuntur. Hinc quoque oriri dolemus, celeberrimos in hoc eodem Regno Eloquentiæ & literarum humaniorum Professores, nostrum docendi modum & priuatum & publicè, verbis & scriptis improban-tes, sædissimis suas lucubrationes typo vulgaras coinquinare barbarissimis & solæcissimis, & carmina etiam non longiuscula conspurcare turpissimis contra Profodiæ præcepta, maculis, breues producendo syllabas, longas corripiendo. Ne verò id incredibile videatur, exempla id demonstrant posita in eorum libellis impressis & peruiis: quæ si aliquando necesse fuerit, facile proferentur in lucem.*

Huc accedit, quod sciamus certò nostrorum Professorum scripta publicè in Collegiis nostris discipulis nostris dictata, tam philosophica quàm Theologica, quàm Humaniorum literarum, ab externis Professoribus nostrum docendi modum carpentibus, in suis Academiis ad verbum suis esse dictata: & carmina olim publicè in tot Scholis nostris affixa, à discipulis nostris composita, in Academiis quibusdam, nostro nomini non addictis, fuisse publicè exposita incanto furto, tanquam in Academiis illis primùm nata. Et quod mirere magis, constat nobis in iisdem Academiis nostrum docendi modum exhibitantibus, ex libris impressis à Societatis Professoribus editis, Discipulis Academicis ad verbum dictari Commentarios,

quasi à Professoribus Academicis conscriptos. Quod postea etiam eorum Auditores agnouerunt, visis apud Bibliopolas, vel in aliorum Bibliothecis nostrorum impressos Commentarios. Ita velint, nolint, Censores nostri, nostrum docendi modum suis comprobant factis; licet ore damnet à corde & contrario iudicio discrepante.

Accedit ad hoc propositum, & hoc argumentum validissimum, ad comprobandum nostrum in Scholis docendi modum, quod viderim multos viros præclarissimos, iisque familiariter vsus fuerim in hoc Poloniæ Regno, olim in cuiusdam Academiæ, maximè Scholis nostris infensæ institutos, & antequam Scholas nostras frequentarent, & postea vtrarumque Scholarum degustatà benè institutione & disciplinâ, nostræ institutionis modum illi anteposuisse quoad omnia. Immo ad gradus literarios in illâ promotos, vtrò illas disciplinas in nostris Scholis repetiisse, per quas nulli patet ad gradus literarios promotio. Viderunt enim se non consecutos in illâ Academiâ tantam scientiarum cognitionem, quantum meretur præmium laureæ Magisterij in aliis Academiis benè ordinatis, non nisi dignissimis conferti solitum, & quantam agnoscebant inesse nostris discipulis, nullâ Doctoratus vel Magisterij laureâ insignitis. Eosdem vidi nec paucos nec infimæ sortis homines, sed præcipuos & Senatoriâ dignitate in suis Urbibus quas incolebant pro meritis ornatos, & in eadem Academiâ olim Professores, & laureâ Doctoratus donatos, suos liberos, noluisse illi Academiæ cuius olim erant discipuli & alimni & Professores, erudiendos contere-tere, sed cum non exiguo sumptu ad nostras Scholas, & in eadem Urbe, & in remotioribus ciuitatibus sitas, misisse; vt literariis disciplinis à nostris hominibus, eo imbuerentur modo, què illi iniqui Censores, tanquam minus vtilem, immo iuuentuti perniciosum, & linguâ & calamo damnare consueverunt. Quocirca & hinc manifestè apparet, nostram Scholasticam institutionem esse excolendis ingeniis vtiliorem, & immeritò à quibusdam damnari, minus doctis, minus eruditis, & ad docendum alios minus aptis, ne dicam ineptis: spectatâ eruditione & cognitione rerum ac scientiarum, modoque & ratione eas tum pueris tum adultis tradendi. Contraria ergo iudicia ex odio vel litore nascuntur. Verum est enim illud Lucani:

Stimulus dedit amula virtus.

Nec quengquam iam ferre potest, Casarue priorem Pompeiuse parem.

Opponimus his inuidis Censoribus nostrorum Gymnasiorum celeberrimarum Academicarum in Hispaniâ, Gelliâ, Belgio, & Italia ac Germania contraria iudicia de nostrâ doctrinâ, eruditione, & omnes quas tractamus disciplinas, docendi modo. Quocirca vir magni nominis & iudicij

Or. 20. de
audius.
Basil. Reg.
3. fusi.

f. 24. de
modo be-
ne viuendi.

judicij Florimundus Remondus in præclaro opere de ortu, progressu, & ruina (quam merito dominatur hæreson, ubi Societatis primùm meminit, in his, inquit, Collegiis infinitus quasi est institutarum numerus, quorum de doctrinâ tanta est estimatio, ut scientia omnes perdisca, eorum operâ restitui posse videantur. Quod quidem vir clarissimus & doctissimus tunc scripsit de Societatis Scholis, quando nondum lucem viderant, tot Professorum Societatis volumina, res Theologicas, Philosophicas, Humaniorum literarum, & alias, cum applausu & approbatione doctissimorum virorum in aliis Academiis celeberrimorum postea edita. Totus orbis terrarum hæresi non infectarum, nec inuidiâ, nostrorum authorum libros admittatur & prædicat, & ipsi nostri Ordinis & doctrinæ Censores, auidè illos conquiritur & emunt, ut multa quæ nescierunt addiscant. Hoc beneficium Societati à Deo concessum, illi attribuimus. *Vt autem agricolis peritendum est, inquit Plutarchus l. de prof. mor. videre spicas inclinatas ad terram & nutantes (nam que ob leuitatem sursum tendunt, inanes esse creduntur) ita Philosophastri quidam vani, nihil habentes ponderis aut grauitatis, elato sunt animo, & in habitu, incessu, vultuque nihil præter merum factum aliorumque præ se contemptum produunt.*

Denique vitio vetri non debet, quod adulescentes improbos vel negligenter litteris dantes operam, moderatâ castigatione ad officium reuocemus, quia hoc didicimus à supremâ & infinitâ sapientiâ ac prudentiâ prædito Doctore Deo, qui sic adulescentiam tractandam omnes docuit. *Prouerb. 13. 24. Qui percutit virgâ, odit filium suum. Et c. 23. 13. 14. Noli subtrahere à puero disciplinam: si enim percusseris eum virgâ, non morietur: tu virgâ percuties eum, & animam eius de inferno liberabis. Et Eccl. 30. 1. Qui diligit filium suum, asiduât illi flagella, ut læsetur in nouissimo suo, & non palpet proximorum ostia (scilicet popinas, lupanaria) & vers. 12. Curua ceruicem eius in iuuentute, & tande latera eius dum insans est, ne forte induret, & non credat tibi & erit tibi dolor anime.* Quâ de re Princeps omnium Academiarum, Doctorum, & Magistrorum, ipse olim celeberrimus Eloquentiæ Professor, sic docuit Augustinus. *Quid sibi volunt multimode formidines, que cobibendâ paruulorum vanitatibus adhibentur? quid pedagogi, quid magistri, quid serula, quid lora, quid virgæ, quid disciplina illa, quâ Scriptura sancta dicit dilecti filij latera esse tundenda, ne crescat inadmitus, domarique iam durus aut vix possit, aut fortasse non possit? quid agitur bis pœnis omnibus, nisi ut debellectur imperitia & praua cupiditas refrenetur.* Malumus Dei mandato, & S. Augustini monito parere, quàm illorum Academicorum imitari indulgentiam, qui discipulorum in studiis negligentiam, in moribus nequitiam, flagris non cohibent, hoc prætextu, ne eos reddant pusillanimes, & animi generositatem opprimant Reipublicæ necessariam.

Deo enim magis credimus contrarium suaderi. Eccl. 30. *Lacta filium, & pauentem te faciet, lude cum eo, & contristabit te. Non corrideas illi, ne doleas. Non des illi potestatem.*

QVINTA ACCVSATIO.

Damnans & hoc quidam Catones, quia libros profanos Poëtarum & Historicorum, tum nostri Professores, tum alij legunt, non solos diuinos & sacros, eorumque sententiis & exemplis sua scripta & conciones exornant: & quod tam multos libros scribant & edant, etiam de politicis & prophanis argumentis. Sed iis

Respondemus primò, cum S. Basilio, talium lectionem laudante & suadente, oratione peculiari de legendis libris Gentilium: Quemadmodum, inquit, emittores ubi preparauerunt prius curationibus quibusdam, quodcumque tandem fuerit quod tincturam excipiet: ita tandem florem inducunt, sine purpura siue aliud quid sit: eodem sanè modo, etiam nos si inelubilis nobis permanere debet honesti gloria, externis utique his premiari, deinde sacras & arcanas doctrinas audiemus & assequemur. Modum autem legendi talem seruamus qualem idem Sanctus in eadem oratione seu homilia præscribit. Velut florum reliquiis vsq; ad odorem vel colorem est vsus; apes autem mel ex ipsis excerpere nouerunt, sic & qui diligentes in legendo, non solum quod dulce iucundumque fuerit in eorum libris persequuntur, sed quandam ex eò utilitatem animo referre contendunt. Velut item apes non omnibus floribus insidunt, neque ex eis ad quos accedunt, omnia auferre conantur, sed, quantum ipsis ad opus necessarium fuerit comprehendentes, reliquum dimittunt; nos etiam ut sobrij sapientisque, quantum congruum nobis propinquumque veritati ex ipsis fuerit sumentes, reliquum præterimus. Et sicut in legendis rosis sentes vitamus, sic in talibus sermonibus quicquid est vile carpentes, noxium vitemus. Conducit enim & ad intelligentiam & ad interpretationem Scripturæ Sacræ gentilium librorum accurata lectio, ut docent alij SS. Patres: Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Nazianzenus, Damascenus, Beda. S. Pacianus Episc. Barchinon. & alij. Sicut, ait B. Petrus Damianus: Aurum & argentum cum vestibus ab Aegyptiis perimus, vnde Domino tabernaculum fabricemus, cum mundanos Poëtas ac Philosophos legimus, ut in diuinis eloquiis luculentius proficere valeamus. Et epistola vigesima octaua: Theaurum tollit Aegyptiis, vnde Deo tabernaculum constat, qui Poëtas ac Philosophos legit, quibus ad penetranda mysteria celestis eloquij subtilius conualescat. Aliter hoc ipsum commendat S. Cyrillus Alexandrinus. Accipit aliquis ab Aegypto & Pharaone, & offert Deo, accipiens ab impiâ Philosophiâ ac eruditione veluti hostias, lingua sacundiam, & eloquentiam, & in admiscendis dogmatibus pietatis, immo & pietatem ornans. Quemadmodum plantæ virtus propria est, inquit S. Basilius, maturo fructu surgere, adolese.

258

Basil. 24. de legendis libris gentilium.

Chrys. h. 9. ep. ad Tit. Hier. ep. 2. ad Pambitionem Scripturæ Sacræ gentilium librorum mach. Aug. l. 1. doct. Chrift. c. 28. Naz. ad Seleucum de rectorum educ. & or. ad Cath. Constant. Dam. l. 4. fid. c. 18. Ifid. Pel. l. 2. ep. 3. Dami. l. de S. Eleucadio. Pau. ep. 2. ad Sympro. ma. Orig. h. 31. in Luc. Cyr. Coll. c. 8. Basil. ad turgere, adolese.

lit. dit. ep. 21.

surgere, addant tamen aliquid ornatus etiam folia, dum circa ramos concutuntur; sic profecto etiam anima precipue quidem fructus est veritas ipsa; non ingratis tamen etiam externam sapientiam circumdatam esse, velut folia quadam, & tegumentum fructui, & aspectum non iniucundum exhibentia.

De Moyse legimus testimonium S. Stephani Act. 7. 22. quod eruditus fuerit omni sapientia Aegyptiorum. Immo non tantum Aegyptiis, sed etiam Graecis, Assyriis, Chaldaeisque literis eruditum fuisse, scribit Philo Apostolis coaevus libr. 1. de vita Moysis. S. Daniele Prophetam omnem Chaldaeorum disciplinam tenuisse, & Apostolum Paulum, docet S. Hieronymus, & S. Augustinus versatum fuisse in scriptis Gentilium, etiam Poetarum, ideoque versus Spiritus S. in stinctu citasse aliquoties, ex Arato in Curia Martis, apud Athenienses Act. 17. 28. Ex Epimenide ad Titum 1. 12. seu ex Callimacho, ve vult Origenes libr. 3. contra Celsum; sed minus probabiliter. Nam & Plato lib. de legibus, & Cicero lib. de divinatione, & Diogenes Laertius, praeter S. Hieronymum, faciunt Epimenidem illius dicti authorem.

Idem S. Paulus Apostolus. 1. Corinth. 15. 33. ex Menandro citat illud: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Et quidem S. Paulus Apostolus non propria voluntate, sed Spiritus Sancti id ei revelantis impulsu his Ethnicorum sententiis suam concionem & scripta ad communem totius Ecclesiae Dei instructionem illustravit. Quocirca nostris hominibus idem vitio non vertant Neoterici Reformatores nostrarum concionum & librorum, cum S. Paulum imitamur, idem facere ab ipso Deo edoctum. Passus est hanc censuram etiam S. Hieronymus, idem purgans se apud Magnum Oratorem Romanum, querentem cur libris Ecclesiasticis admitteret literas Ethnicorum, se id fecisse, multorum Ecclesiae Doctorum exemplis scribit: quorum libri, pleni sunt testimoniis Ethnicorum, & nominat Origenem, Methodium, Eusebium, Apollinarium, Quadratum, Aristidem, Iustinum Martyrem, Melitonem Sardanensem, Dionysium Corinthiorum Episcopum, Tatianum, Bardellanem, Irenaeum, Clementem Alexandrinum, Hippolitum, Iulium Africanum, Dionysium Alexandrinum, Anatolium, Pamphilum, Picerium, Lucianum, Malchionem, Eusebium Caesariensem, Eustachium Antiochenum, Athanasium, Alexandrinum, Eusebium Emisenum, Triphylium Cyprium, Asterium Scythopolitam, Serapionem, Titum Bostrensem Episcopum, Basilium, Gregorium, Amphilo-chium, Minutium Felicem, Arnobium, Lactantium, Cyprianum, Hilarium, qui omnes, inquit, in tantum Philosophorum doctrinis atque sententiis suos refarciunt libros, ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, an scientiam Scri-

pturarum. Sane de S. Basilio scribit eius condiscipulus S. Greg. Nazian. Orat. 20. de laudibus Basilij: fuisse Rhetorem inter Rhetores, Philosophum inter Philosophos, nullumque disciplinae genus fuisse, in quo versatus non sit, atque ita eximie versatus, quasi in eo solo elaborasset. Etiam Astronomiam, & Geometriam & numerorum proportionem didicerat, quin & medicinam corporis morbus, ac morbi curatio necessarium illi reddiderat: unde exorsus, ad Artis habitum pervenit.

Si ergo sine praedictio sanctitatis & vitae spiritualis iactura, licet huic S. Doctori, in Oriente omnium Regularium & Allectarum Magistro, & veluti Fundatori, prophantis diuturno tempore vacare doctrinis & libris, ad non prophanium finem evolvendis & excerptis, licebit & nostris hominibus idem facitare ob finem eundem divinae propagandae gloriae, & salutis animarum, quas his speciosis hamis, & veluti retibus, allicimus ut Christo piscemur & aggregemus.

Hanc ob causam Angelicus scientia & vitae sanctimoniam Doctor (cuius sanctimoniam nescio an nostri Censores se aequare audebunt, nam alios eos se anteponere scimus) S. Thomas Aquinas, Theolorum Princeps, & S. Ecclesiae in eius Officio scribi decrevit, & quotannis legit: *Nullum fuisse Scriptorum genus, in quo non esset diligentissime versatus.* Et tamen cum tanta Scriptorum etiam profanorum lectione, coniunxit vitae sanctimoniam, & donum habuit altissimae contemplationis, quale nondum rescimus habere, hos studiorum nostrorum Reformatores.

Et S. Bonaventura respondens ad cuiusdam Regulae Magistri innominati obiectiones factas contra Regulam S. Francisci, inter quas una erat, de studio Scholasticum & Magistrorum, ostendit recte fieri; quod religiosi legant libros Philosophorum, idque probat exemplo S. Augustini, qui in libris de doctrina Christiana ostendit, non posse intelligi sacram Scripturam, sine aliarum scientiarum peritia.

Et quod mirere magis, vitae antierissimae Praesul sanctissimus, Carolus Borromaeus Archiepiscopus Mediolanensis & Cardinalis, teste Giussano in eius vita praestantissima lib. 8. c. 29. etsi in Archiepiscopatu potissimum atrederet studiis S. Scripturae, SS. Patrum, & Historiae Ecclesiasticae, sex horas quotidie studiis dans, nihilque continuis, in ultimis annis vitae suae, aliis vero tres vel quatuor, tamen delectabatur etiam aliis scientiis, easque callebat: immo dicebat; *parum valere hominem, qui non conatur habere cognitionem omnium rerum.* Merito, quia ut scripsit S. Clemens Papa S. Petri discipulus, & auditor S. Pauli Apostoli: *Cum quis ex Divinis Scripturis firmam veritatis regulam susceperit, absurdum non erit, si aliquid ex eruditione cognoverit, ac libere*

Hier. ep.
84. ad Mag-
num Aug.
1. 2. doct.
Chri. c. 40.

epist. 84.

heralibus studiis, ad assertionem veritatis dogmatis conferat.

h. 14. sup. et.

Naz. or. in Iulian.

Paremus ergo consilio huius Sæctissimi Romani Pontificis & martyris, dum & Conciones nostras, & libros, Ethnicorum sententiis & exemplis respargimus, hoc enim qui faciunt, iudicio S. Augustini lib. 2. de Doctrinâ Christianâ capite 4. & libro 3. capite 40. res nostræ religionis & fidei, hac seculari eruditione tanquam spoliis Ægypti exornant. Nam velut plantis, inquit S. Basilus, quibus propria virtus est, fructu pulcherrimo scitære; folia nihilominus ramu coniuncta quendam ferunt ornatu, sic & anima, cui præcellens quidem veritas fructus est, non abs re tamen exteriore sapientia circumdatur, sicut foliis quibusdam umbram fructui & aspectum non inmempeffiu præbentibus. Et hæc causa fuit, ob quam inuidens Ecclesiæ eruditos Scriptores, persecutor Ecclesiæ Iulianus Apostata, teste S. Augustino, S. Nazianzeno, & aliis, vetuerat, ne Christiani liberalibus literis & scientiis discendis ac docendis vacarent, idque S. Augustinus inter Ecclesiæ persecutiones reponit, libro 18. de Ciuit. Dei capite 52. Sciebat enim hostis Ecclesiæ, ad confutandum falsorum Deorum cultum, ad quem disciuerat, plurimum valere dicta & facta Ethnicorum in eorum libris descripta, vt & ad ostendendam enormitatem fugiendorum, & e conuictu humano exterminandorum vitiorum. Ideò Scriptores Ecclesiastici veteres, ipsorum Ethnicorum armis eos expugnabant: quia vt loquitur S. Hieronymus epistol. 84. volebant cum Christo Dauide, extorquere de manibus hostium gladium & Golia superbissimi caput, proprio mucrone truncare. Quocirca vt ait S. Ioannes Damascenus lib. 4. de fide. capite 19. Si ab iis qui foris sunt (hoc est Ethnicorum libris) decerpere quippiam valuerimus, non aspernabile est. Efficiemur probati Trapezita, legitimum & purum aurum (bonarum sententiarum & exemplorum) adseruantes, adulteratum autem (errorum gentilitatis) resutantes. Sumamus sermones optimos, Deos autem ridiculos & fabulas alienas canibus proiciamus. Sicut enim Ægyptij, inquit S. Augustinus libro 2. de doctrina Christiana capite 40. non solum idola habebant & onera graua, que populus Israël detestaretur & fugeret, sed etiam vasa atque ornamenta de auro & argento, & vestem, que ille populus exiens de Ægypto, sibi potius tanquam ad vsum meliorem clanculo vendicauit; sic doctrina omnes gentilium, non solum simulata & supersticiosa signenta grauesque sarcinas superuacane laboris habent, que vnusquisque nostrum debet abominari, sed etiam liberales disciplinas vsui veritatis aptiores, & quadam morum præcepta vtilissima continent, deque vno Deo colendo nonnulla vera inueniuntur apud eos, quod eorum tanquam aurum & argentum, quod non ipsi instituerunt, sed de quibusdam quasi metallis diuine prouidentia Lancicij Opusc. Tom. 2.

eruerunt, debet eis auferre Christianus, ad vsum iustum prædicandi Euangelij. Vestem quoque illorum, id est hominum quidem instituta, sed accommodata humane Societati, quâ in hac vitâ carere non possumus, accipere atque habere licuerit, in vsum conuertenda Christianum. Nam quid aliud fecerunt multi boni fideles nostri: nonne aspiciunt quanto auro & argento & veste suffarcinatus exierit de Ægypto Cyprianus Doctor suauissimus, & Martyr beatissimus? quanto Lactantius: quanto Victorinus, Optatus, Hilarius vt de viuis taceam, quanto innumerabiles Græci? quod prior ipse fidelissimus Dei famulus Moyses fecerat de quo scriptum est. (Act. 7. 22. quod eruditus fuerit omni sapientiâ Ægyptiorum. Quibus omnibus viris supersticiosa Gentium consuetudo disciplinas quas viles habebat, nunquam commodaret, si eas in vsum vnius Dei colendi, quo vnanus idolorum cultus exsindereur, conuersum iri suspicaretur.

l. 2. doct. Christ. c. 16. 17. 40

Accedit, quod talium librorum lectio est necessaria ad bene intelligendas Scripturas, vt obseruauit S. Augustinus. Quod si aliquis contradicit, inquit S. Hieronymus in capite 3. epistol. ad Galatas, quomodo de communi opinione non sit sumptum. Vallis Titanorum in libro Regum, & sirena & Oenocentauri in Isaiâ: Arcturus & Orion & Pleiades in Iob: & cetera his similia, que vtique vocabula gentilium fabularum, & causas & originem habent. Similia his habet S. Ambrosius libro 3. de fide.

Chr. h. 3. in ep. Tit. & f. 2. 6. in ep. Ephes.

Ob has utilitates S. Chrysostomus docet, adolecentes erudiendos non tantum in scripturis diuinis, sed in Græcorum etiam (hoc est, Ethnicorum sic enim eos Patres Græci appellare solent,) & philosophorum doctrina. Et S. Gregorius Nazianzenus: hanc profanam eruditionem, quam plerique Christiani, inquit, prauo quodam iudicio vt insidiosam & periculosam ac procul à Deo (à contemplatione) auertentem aspernantur, ait, inter humana bona principem locum tenere. Et orat. 1. in Iulianum Apostatam hæc studia Christianis vetantem, dicit, se hanc politiorem literaturam & primam post Diuinam esse, amplexatum. Sic & S. Chrysostomus describens conditiones optimi Sacerdotis (quales debent esse omnes Religiosi) coniungit eum vitæ sanctimoniam, etiam scientiarum profanarum, tanquam illi conuenientem, cognitionem. Docet enim libro 6. de Sacerdotio: Non solum mundum purumque Sacerdotem esse oportere, vt qui tali ministerio dignus habitus sit, sed etiam inprimis prudentem, atque adeo multarum rerum peritia instructum ornatumque, in tantum, vt secularia mundanaque omnia nihil minus noscat, quam norunt ij qui in media hominum turba versantur.

l. 3. in c. 13. l. 1. Reg. 7

Ideo S. Gregorius Papa ait fabros ferrarios in Ecclesia deesse, cum desunt Doctores etiam secularium literarum. Harum enim eruditio, inquit, etsi per semetipsam ad spirituales Sanctorum conflictum non prodest.

Ccc si diui-

si diuina Scripturæ coniungitur, eiusdem Scripturæ scientia subtilius eruditur. Ad hoc quidem tantum liberales artes discendæ sunt, vt per instructionem illarum, diuina eloquia subtilius intelligantur, quod aperte dæmones sciunt, quia dum secularibus instrumur, in spiritualibus adiuuamur.

Eandem ob causam multi Societatis Scriptores de profanis argumentis libros ediderunt de Militia Romana, de Magnete, de Opticis, & Perspectiua, de Profanis Historiis, de Rebus Politicis, æconomicis Musicis, de Magicis disquisitionibus, de Horibus, de Doctrina temporum, de Mathematicis disciplinis, de Astronomicis, de Cosmographicis, de Ponderibus, & Mensuris, de Symbolis heroicis, de Militia equestri vetere & noua, & de alijs similibus, nec non varia Pœmata & Carmina de varijs rebus.

Scripterunt talia nostri homines, tum vt suppeditarent materiam Professoribus Academicarum in quibus talia tractantur, tum vt eos qui lectione librorum & carminum obscærorum, cum magna Dei offensa & virtutis iactura delectantur, ab ea auerterent, obiectis speciosis & delectabilibus argumentis, circa quæ se possent, & obscæna & pura, sed curiosa ingenia occupare, & loco otij, & inanium confabulationum, tempus vitilium traducere. Hoc mouit viros Sanctissimos ad similes tractatus scribendos & edendos, qui in eorum operibus leguntur. Sanctissimus erat Doctor Ecclesiæ Augustinus, & simul deuotissimus, vt eius opera testantur, plenissima contemplatiuis affectibus Theologiæ mysticæ (quibus maiores & plures non habent nostri Censores) expressis in eius Confessionum libris, & Soliloquijs, & Meditationibus, is tamen sine iactura deuotionis & contemplationis, non tantum infinitam quandam eruditionem ex Ethnicorum libris hausit impleuit viginti duos libros de Ciuitate Dei, aliosque, sed etiam scripsit de Grammatica, de Dialectica, de Rhetorica de Diuinatione Dæmonum, de decem Categorijs, de Geometria, de Arithmetica, de Philosophia: & de solo Rythmo, vt ipse ait epistol. 131. libros sex, & deliberabat de Melo, alios sex scribere, ac ad illorum lectionem inuitat, non aulicos, non milites, non Matrimonio iunctos, sed Iulianum Diaconum: cui similibus nostri Censory Reformatores non suaderent talium librorum lectionem sed Thomæ de Kempis, vel Rusbrochij, aut Harphij, & similibus. Sunt autem hi sex libri, de Musica à S. Augustino scripti, inter eius opera impressi magna eruditionis copia è Pœtis & Philosophis hausit respersa. Similia edidit Opuscu-

la S. Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus, & Paulus Orosius S. Augustini discipulus, S. Prosper Aquitanus, Marcellinus Comes, Boëtius Seuerinus Martyr, Aurelius Cassiodorus, S. Dacius Episcopus Mediolanensis, S. Gregorius Turonensis, S. Isidorus Hispalensis, B. Beda, S. Ioannes Damascenus, Paulus Diaconus Aquileiensis, S. Nicephorus Episcopus Constantinopolitanus, Ado Episcopus Viennensis, B. Petrus Damiani, S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis, Otto Frisingensis Episcopus, Iacobus à Vitriaco Cardinalis & Episcopus Tusulanus, Vincencius Belluacensis, S. Thomas Aquinas, Egidius Romanus S. Thomæ Auditor, Ioannes Scotus, B. Augustinus Triumphus, Aluarus Pelagius, Nicephorus Gregoras, Ioannes Gerson, S. Antoninus, Ioannes Trithemius Abbas Benedictinus, Surius Carthusianus à vitæ Sanctitate & doctrina commendatus, & multi alij miris noti, vitæ sanctimoniam celebres, tam Religiosi quam sæculares.

Cum autem Politici nunc libentius audiant sententias ex Philosophis moralibus quam ex sacris libris petitas, vt saltem illis iuuent huiusmodi Auditores & Lectores, nostri Concionatores suos Conciones, Scriptores suos libros, talibus etiam sententijs respergunt, pro commendandis virtutibus & vitis condemnandis, vt modis omnibus vtantur ad perditæ vitæ homines conuertendos, bonos autem ad perfectiorem viuendi rationem excitandos, non tantum sacre Scripturæ & Sanctorum Patrum doctrinis, sed etiam Ethnicorum. Et hoc est, quod Spiritus Sanctus in S. Paulo commendat: *Omnibus omnia fieri vt omnia salui fiant.*

Ex dictis apparet valde salutarem esse Ecclesiæ Dei & Reipublicæ Christianæ laborem quem multi sancti viri docti subeunt scribendo aut edendo libros ad varias sententias spectantes, & argumenta etiam profana tractantes, propter causas supra allatas. Sanè si iudicio Ioannis Gersonis Cancellarij Parisiensis viri doctissimi, etiam Amanuenses, qui libros vitiles ab alijs dictatos scribunt, vel transcribunt proferendos in lucem, instar Concionatorum toti Ecclesiæ predicant: sic scribendo, multipliciter elemosinam largiuntur, & orant, & pro peccatis satisfaciunt, sal sapientie tribuunt, lucem posteris administram, fontem aquæ salientis in vitam æternam aperiant, S. Ecclesiam dilatant, & contra hostes fidei, & ignorantiam, armant, & custodiam, & honorant, ac illustrant; multo magis hæc conueniunt iis Religiosis, qui post redditas Deo laudes & sacrificia piarum precum, & oblationum sacri altaris, totos se impendunt scriptorum rerum salutarium & vitilium omni generi & con-

to. 5.
to. 1.

to. 1.

conditioni hominum, iis temporibus, quibus multi otio & vanis sermonibus ac ludicris occupationibus, tam pretiosa tempora, nobis ad laborandum à Deo data, consumunt, nullo proprio & alieno commodo, sed cum magna iactura spiritualium lucrorum, quæ huiusmodi Scriptores innumera colligunt, & animas suas ditant, ac ditando se donis gratiæ, Deum amplissimè glorificant, & aliis simul profunt. Siquidem hoc diurnos nocturnosque labores, non alium ob finem, quàm diuinæ gloriæ propagandæ suscipiunt, vt hac ratione homines ad mala proclues, à malis arceant, supeditando iis talia argumenta legenda, quorum lectio, multorum peccatorum occasiones & materiam præscindit, & subtrahit, ac ad meliora inducit: vt experientia multorum, hac ratione ad vitam sanctè institutam traductorum comprobauit. Dum enim librorum non malorum lectio, auulsi legentium affectum à lectione & colloquutione impura, subit cœleste lumen in magis dispositam mentem ad sanctos ei mores inspirandos, & pio dolo inducit ad vitæ probitatem. Quam vt instillantur nostri Professores, multa quoque ediderunt Poëmata vario carminum genere suauiter in mentem influentia, non plura tamen quàm veteres illi Christiani Poëtæ vitæ sanctimoniæ commendati, noti omnibus ediderint, præsertim grauissimus S. Ecclesiæ Doctor S. Gregorius Nazianzenus: vti apparet in primo eius operum tomo, sed maximè in secundo. Et hanc ipsam ob causam S. Augustinus ait se scripsisse discipularum (scilicet prophetarum) libros, per corporalia cupiens ad incorporalia quibusdam quasi passibus certis vel peruenire vel duci. eosque ibi recenset. De musica sex volumina quantum attinet ad eam partem quæ rhythmus vocatur: Item de dialectica, de rhetorica, de geometria, de arithmetica, de philosophia. Et quod magis est, nihil à se iis in libris scriptum retractat. Et ait vltimos hos quinque libros se Mediolani scripsisse per id tempus, quo fuit baptisimus percepturus: sex vero de Musica post susceptum baptismum iam ex Italia regressus in Africam. Si ergo suæ conuersionis initio, eo tempore quo se ad baptismum parabat, quo solent esse homines deuotissimi & spiritu feruentissimi, horum librorum scriptio vacabat, nec eà à feruentissimæ præparationis ad baptismum suscipiendum precibus ac diuinarum rerum contemplatione impediatur, nec has litterarias scriptiones ei tempore iudicabat minus conuenientes, sed tanquam aptas existimabat, licebit & nobis alia tempora concedere similibus laboribus Scholasticis, non exigentia tantam collectionem animi & pietatis studia, quantam exigebat tempus illancij Opusc. Tom. 2.

lud, quo se hic S. Doctor ad suscipiendum sacrum baptismum præparabat. Ob finem enim altissimum diuinæ gloriæ, vt & nos facimus, talibus se scriptioibus impendebat. Nam vt ait libro 6. de Musica initio. *Hunc officiosum laborem, non ob aliud suscipiendum putauimus, nisi vt adolescentes, vel cuiuslibet ætatis homines, quos bono ingenio donauit Deus, non præproperè, sed quibusdam gradibus à sensibus carnis atque carnalibus liberis, quibus eos non herere difficile est, duce ratione auerterentur: atque Vni Deo & Domino rerum omnium, qui humanis mentibus, nullâ naturâ interpositâ præsidet, incommutabilis veritatis amore adhererent.* Hoc modo legimus libros gentilium, hoc modo nostros libros & conuersionis illis quandoque, tanquam sale, (propter palatum imperfectorum lectorum, & auditorum, respergimus, vt eos Deo laetemur) non vt curiositatem expleamus, & tempus inutiliter expendamus. Malis enim lectio, & scriptio & concio vitio non valeat, & meritò improbata est à Clemente Romano, monente conuersos ex gentibus, ne in suæ conuersionis exordio, libros ethnicorum legerent, vt hac etiam ratione illos abducerent magis ab erroribus ethnicorum, tanquam plantas nouellas Christi quibus talis lectio obesse poterat. Nostrotum autem librorum lectio benè in Christiana fide fundatis, aliisque lectoribus, teste quotidiana experientia, plurimum prodest, & Nostri quoque Scripturibus. Nam vt diuinitus edocta fuit S. Gertrudis: *Quandocunque aliquis scribit vel alios docet eâ intentione, vt laus Dei per hoc promoueat, & profectus animarum, tunc omnis profectus, quem aliquis vnquam ex illa Scriptura siue doctrina, etiam per mille annorum millia consequitur, totaliter cedit in illius salutem, qui suâ intentione hoc Domino primitus prælibauit.*

Tali autem & non alia intentione scribimus, docemus, & omnia alia facimus quæ facimus: ad id exemplo S. P. N. Ignacij edocti, & Regulâ ab eo disertè, hac ipsa de re, nobis præscripta. Nam quemadmodum ipse, vt dicitur in Bulla Canonizationis eius Romæ impressa; *Omnes suas cogitationes, verba & opera in Deum tanquam in finem referebat, & ad Deum & Dei gloriam & honorem destinabat; ita, teste Ribadeneyra in eius Vita, Hoc familiare nostris optabat esse, vt Deum rebus in omnibus præsentem cererent, & mentes suas, non in oratione tantum ad cœlestia attollerent, sed vniuersas res atque actiones singulas in Deum referrent.*

Quapropter vt id nobis cordi esset, hoc ipsum præscripsit in Constitutionibus quas Societati nostræ reliquit. Omnes, inquit, re-

lib. Rec. tit. c. 6.

cap. i.

l. i. Const. Apost. c. 7.

l. 4. c. 13 in fin. diuini pict.

pag. 5. fin.

l. 5. vit. c. 1.

hoc 3. p. c. 1. §.

quas 2. 6.

Etiam habere intentionem studeant, non solum circa vitam suam statum, verum etiam, circa res omnes particulares, & in omnibus querant Deum. Quod ipsum in Summario Constitutionum

postea facta, in Regula 17. Summarij nobis inculcatur, & quolibet mense publicam lectionem in memoriam renovatur omnibus vnum in locum congregatis,

NICO.